

REPUBLIKA HRVATSKA
SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
Ž U P A N
KLASA: 302-02/23-01/02
URBROJ: 2176-02-23-2
Sisak, 23. ožujka 2023.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA
n/r predsjednika Županijske skupštine
gosp. MATO FOFIĆ

Na temelju članka 44. Statuta Sisačko-moslavačke županije («Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije», broj 11/09, 5/10, 2/11, 3/13, 5/18, 3/20-pročišćeni tekst, 5/20 i 9/21), župan Sisačko-moslavačke županije 23. ožujka 2023. godine utvrdio je Prijedlog Odluke o donošenju Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2021.-2027. godine.

Župan Sisačko-moslavačke županije predlaže Županijskoj skupštini Sisačko-moslavačke županije da razmotri prijedlog Odluke i donese Odluku o donošenju Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2021.-2027. godine.

Za izvjestitelja na Županijskoj skupštini određuje se Darjan Vlahov, pročelnik Upravnog odjela za gospodarstvo, investicije, razvojne projekte i fondove EU.

Sisak, Iva Đeljak, mag. iur., v.r.

Na temelju članka 12. Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 123/17 i 151/22) i članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije („Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije“ broj 11/09, 5/10, 2/11, 3/13, 5/18, 3/20 – pročišćeni tekst, 5/20 i 9/21), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije na __. sjednici održanoj _____ 2023. godine, donijela je

**Odluku o donošenju
Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje do 2027. godine**

I.

Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije donosi Plan razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje do 2027. godine (u daljnjem tekstu: Plan razvoja).

II.

Zadužuje se Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije za praćenje i izvješćivanje o provedbi Plana razvoja i podnošenje izvješća Županijskoj skupštini na godišnjoj razini.

III.

Plan razvoja s prilogima 1. i 2. sastavni je dio ove Odluke.

IV.

Ova Odluka stupa na snagu prvog dana od dana objave u „Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije“.

Ova Odluka i Plan razvoja bez priloga 1. i 2. objavit će se u „Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije“, a na mrežnim stranicama Sisačko-moslavačke županije zajedno sa prilogima.

KLASA:
URBROJ:
Sisak,

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

PREDSJEDNIK
ŽUPANIJSKE SKUPŠTINE

Mato Fofić

O B R A Z L O Ž E N J E
uz prijedlog Odluke o donošenju Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije
za razdoblje do 2027. godine

I PRAVNI TEMELJ

- članak 12. Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 123/17 i 151/22)
- članak 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije („Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije“ broj 11/09, 5/10, 2/11, 3/13, 5/18, 3/20 – pročišćeni tekst, 5/20 i 9/21),

II OCJENA STANJA

Plan razvoja jedinice regionalne samouprave je srednjoročni akt strateškog planiranja od značaja za jedinicu regionalne samouprave kojim se definiraju posebni ciljevi za provedbu strateških ciljeva iz dugoročnih akata strateškog planiranja. Plan razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje do 2027. godine ključan je strateški dokument razvoja.

III SREDSTVA POTREBNA ZA PROVEDBU OVE ODLUKE

Sredstva za provedbu ove Odluke planirana su u Proračunu Sisačko-moslavačke županije za 2023. godinu i projekciji za 2024. i 2025. godinu.

Sisačko-moslavačka županija

Plan razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje do 2027. godine

IMPRESSUM

Izdavač: Sisačko-moslavačka županija

Za izdavača: župan Ivan Celjak, mag. iur.

Urednik: župan Ivan Celjak, mag. iur.

Uredništvo: članovi Radne skupine za planiranje izrade i praćenje Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2022. - 2027. godine: Mihael Jurić, Sanja Mioković, Blanka Bobetko–Majstorović, Darjan Vlahov, Sandra Mahnik, Anita Sinjeri-Ibrišević, Branka Šimanović, Sonja Čatić, Robertina Štajdohar, Marijana Klobučar Bobetko, Maja Banovac Barić, Alenka Ljubešić, Dragica Vugić, Domagoj Orlić

Zaposlenici Regionalnoga koordinatora Sisačko-moslavačke županije: Andreja Šeperac, Tatjana Puškarić, Gordana Krznarić, Nerina Sarkotić, Josip Takač, Mia Pavičić Bogeljić, Magdalena Frkat, Tomislav Mioković, Valentina Kozić, Tina Novak, Ivona Kovačić, Dragan Gusić, Zlatko Mesić

Članovi Partnerskog vijeća Sisačko-moslavačke županije za izradu i praćenje Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2022. - 2027. godine: Sisačko-moslavačka županija: Mihael Jurić (predsjednik), Darjan Vlahov (zamjenik predsjednika), Javna ustanova Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije: Andreja Šeperac, Tatjana Puškarić, Grad Sisak: Marko Krička, Silvija Mužek, Grad Kutina: Tomislav Kojundžić, Domagoj Šepak, Grad Novska: Boženka Spahić, Domagoj Matejaš, Općina Lekenik: Marin Čačić, Klaudia Medved, Općina Sunja: Grga Dragičević, Anto Rajić, Metalurški fakultet Sveučilišta u Zagrebu: Zdenka Zovko Brodarac, Ladislav Lazić, Učiteljski fakultet Petrinja: Marko Badrić, Zdenko Braičić, Hrvatska gospodarska komora Županijska komora Sisak: Tihomir Babić, Brankica Grd, Obrtnička komora Sisak: Adolf Cvanciger, Josip Lipovac, Županijski savjet mladih Sisačko-moslavačke županije: Karlo Štengl, Marija Kranjčec, LAG Zrinska gora - Turopolje: Božidar Antolec, Sven Dorotić, LAG UNA: Klementina Karanović, Bojana Markotić Krstinić; Zavičajni klub Marinbrod: Štefica Ponder, Višnja Đureković, Udruga za promicanje informatike, kulture i suživota IKS: Tamara Jovičić, Gordana Paton, Koordinacija udruga proisteklih iz Domovinskog rata Sisačko-moslavačke županije: Nenad Bužanić, Branko Kolarić, Zajednica kulturno-umjetničkih udruga SMŽ: Ivanka Roksandić, Ivan Mužek, Udruga OSI - udruga osoba s invaliditetom Kutina: Jozefina Kranjčec, Vesna Butina, SELK d.d. Kutina: Ivan Brkić, Ante Knezović, PPS Majur d.o.o. Hrvatska Kostajnica: Mladen Galeković, Jakov Galeković, OPTIPLAST d.o.o. Sisak: Danijel Drčić, Adelina Ivković, LIPOVICA d.o.o. Popovača: Marijo Bucina, Vesna Gorički, DEPOS d.o.o. Sisak: Boro Mioč, Mario Nekić, HIPPO CROATIA d.o.o. Glina: Darko Baljak, Danko Podoreški, PETROKEMIJA d.o.o. Kutina: Davor Žmegač, Tomislav Antolović

Odbor za vrednovanje Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2022. - 2027. godine: Mihael Jurić, Darjan Vlahov, Andreja Šeperac, Domagoj Orlić, Sanja Mioković, Luka Galić

Tim za vrednovanje Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2022. - 2027. godine: Marko Miša, Maja Mahmutović, Ivona Grabar, Maja Kalvarešin Đurin, Barbara Zejnić

Lektura: Nerina Sarkotić, prof.

Izrazi koji se koriste u ovom Planu razvoja, a imaju rodno značenje, koriste se neutralno i odnose se jednako na muški i ženski spol.

SADRŽAJ

Sadržaj	3
1. Uvod.....	5
2. Srednjoročna vizija razvoja	9
3. Opis srednjoročnih razvojnih potreba i razvojnih potencijala.....	11
3.1. Društvo	11
3.1.1. Povoljan zemljopisni položaj i potreba ravnomjernoga razvoja.....	11
3.1.2. Demografski trendovi, izazovi sustava zdravstvene i socijalne skrbi.....	11
3.1.3. Obrazovanje u skladu s potrebama županije.....	15
3.2. Snažna tradicija industrijske proizvodnje i potreba modernizacije gospodarstva	17
3.3. Potencijal povećanja investicija u gospodarstvu	19
3.4. Stabilnost vanjskotrgovinske razmjene	20
3.5. Porast malog i srednjeg poduzetništva, potreba modernizacije i prelaska na niskouglično gospodarstvo	20
3.6. Tradicija obrtništva i porast broja zaposlenih u obrtu	21
3.7. Tržište rada - porast broja zaposlenih	22
3.8. Poslovno okruženje s aktivnim poduzetničkim potpornim institucijama	23
3.9. Potencijal razvoja turizma - očuvana prirodna, kulturna i povijesna baština	24
3.10. Značajni resursi za razvoj poljoprivrede i potreba modernizacije poljoprivredne proizvodnje	26
3.10.1. Pokrivenost šumama	28
3.10.2. Lovstvo u funkciji ruralnog razvoja i očuvanja prirodnih staništa	29
3.11. Stanje u okolišu/prostoru	30
3.11.1. Kvaliteta okoliša, izloženost ekološkim rizicima i klimatskim opasnostima	30
3.11.1.5. Visok rizik pojavnosti poplava i potreba dovršetka sustava obrane od poplava.....	32
3.12. Primarna infrastruktura	33
3.12.1. Zadovoljavajući sustav javne vodoopskrbe i nedovoljno razvijen sustav odvodnje otpadnih voda.....	33
3.12.2. Proizvodnja energije i potreba povećanja korištenja obnovljivih izvora energije.....	34
3.12.3. Značajan razvoj infrastrukture za mobilnost i internetsku povezanost	35

3.13.	Brojna Zaštićena područja i prirodna bogatstva.....	37
3.14.	Izazovi razvoja institucionalnog okvira i jačanja međusektorske suradnje	38
4.	Opis prioriteta javnih politika u srednjoročnom razdoblju	41
5.	Popis posebnih ciljeva s opisom, pripadajućim pokazateljima ishoda i popisom mjera za provedbu	48
6.	Terminski plan provedbe strateških projekata važnih za razvoj Sisačko-moslavačke županije s naznačenim ključnim koracima i rokovima u provedbi	78
6.1.	Terminski plan provedbe strateških projekata važnih za razvoj SMŽ iz nadležnosti Sisačko-moslavačke županije i povezanih tijela.....	78
6.2.	Terminski plan provedbe strateških projekata važnih za razvoj SMŽ čija provedba nije u nadležnosti Sisačko-moslavačke županije	87
7.	Indikativan financijski okvir s prikazom financijskih pretpostavki za provedbu posebnih ciljeva razvoja	112
8.	Okvir za praćenje i vrednovanje	114
8.1.	Praćenje i izvješćivanje	114
8.2.	Vrednovanje	115
9.	Popis grafičkih prikaza	116
10.	Popis tablica.....	116
11.	Izvori	116

1. UVOD

Plan razvoja je akt strateškog planiranja od značaja za jedinice područne (regionalne) samouprave u kojem se utvrđuju srednjoročni prioritet razvoja i posebni ciljevi županije za provedbu strateških ciljeva iz Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske za razdoblje do 2030. godine (dalje u tekstu: NRS 2030). Provedba Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje do 2027. doprinijet će jačanju njenih razvojnih potencijala s posebnim naglaskom na razvoj slabije razvijenih područja te jačanje uloge velikih gradova i gradova sjedišta županije u poticanju ravnomjernog razvoja.

Procesi strateškog planiranja, programiranja, izrade, donošenja, praćenja provedbe, izvještavanja, mjerenja i vrednovanja učinaka dokumenata za planiranje razvoja i provedbu razvojnih politika sveobuhvatni su i u njih je uključen cijeli niz dionika.

U procesu strateškog planiranja i upravljanja razvojem, prilikom izrade, provedbe i vrednovanja planskih dokumenata poštuju se niz načela.

Plan razvoja donosi jedinica područne (regionalne) samouprave u skladu s načelom partnerstva i suradnje nakon prethodno pribavljenog mišljenja Partnerskog vijeća za područje županije. Županija je nositelj planiranja razvoja za svoje područje. U svrhu učinkovite koordinacije i poticanja regionalnog razvoja jedinica područne (regionalne) samouprave osniva regionalnu razvojnu agenciju kao javnu ustanovu.

Javna ustanova Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije osnovana je 5. veljače 2018. godine Odlukom Županijske skupštine Sisačko-moslavačke županije. Odluka o osnivanju objavljena je u Službenom glasniku broj 8 od 2. ožujka 2018. godine. U istom je Službenom glasniku objavljeno i Rješenje o utvrđivanju sukladnosti Odluke o osnivanju javne ustanove „Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije“ s odredbama Zakona o ustanovama kojeg je donijela ministrica regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (KLASA: UP/I-023.01/17-03/4, URBROJ: 538-06-1-2/221-18-4 od 22. veljače 2018.). Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije sa sjedištem u Sisku, Rimska 28, registriran je kod Trgovačkog suda u Zagrebu dana 28. veljače 2018. godine.

Na temelju članka 54. Zakona o ustanovama (Narodne novine br. 76/93, 29/97, 47/99 i 35/08) i članka 5. Odluke o osnivanju Javne ustanove „Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije“ (Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije broj 8/18) Upravno vijeće Javne ustanove Regionalnog koordinatora Sisačko-moslavačke županije na 1. sjednici održanoj dana 18.4.2018. godine donijelo je Statut. Statutom su propisane sljedeće djelatnosti:

- izrada županijske razvojne strategije i drugih strateških i razvojnih dokumenata za područje županije te njihove provedbene dokumente za koje ih ovlasti osnivač
- provjeravanje usklađenosti dokumenata strateškog planiranja razvoja županije s hijerarhijski višim dokumentima strateškog planiranja i donošenje odluke kojima se potvrđuje usklađenost
- pružanje stručne pomoći u pripremi i provedbi programa potpore javnopravnim tijelima i javnim ustanovama s područja županije kojima su osnivači Republika Hrvatska ili županija, u pripremi i provedbi razvojnih projekata od interesa za razvoj županije, a posebno projekata sufinanciranih sredstvima iz strukturnih i investicijskih fondova Europske unije
- pružanje stručne pomoći u pripremi i provedbi razvojnih projekata javnopravnih tijela i javnih ustanova s područja županije kojima su osnivači Republika Hrvatska ili jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, a koji su od interesa za razvoj županije kao i zajedničkih razvojnih projekata od interesa za razvoj više županija
- provođenje županijskih razvojnih programa za koje ih ovlasti osnivač
- provođenje programa ministarstva i drugih središnjih tijela državne uprave koji se odnose na ravnomjerniji regionalni razvoj
- upis razvojnih projekata od značaja za razvoj županije u središnji elektronički registar razvojnih projekata
- koordinacija upisa ostalih javnih tijela u središnji elektronički registar razvojnih projekata
- provjera i praćenje stanja projekata svih korisnika s područja županije u središnjem elektroničkom registru razvojnih projekata
- obavljanje stručnih i savjetodavnih poslova u vezi s provedbom županijske razvojne strategije i ostalih strateških, razvojnih i provedbenih dokumenata za područje županije te izvještavanje osnivača i ministarstva o njihovoj provedbi
- suradnja s ministarstvom i svim ostalim relevantnim dionicima na poslovima strateškog planiranja i upravljanja razvojem za područje županije
- usklađivanje djelovanja jedinica lokalne samouprave s područja županije vezano uz regionalni razvoj
- obavljanje administrativnih i stručnih poslova za potrebe županijskog partnerstva
- sudjelovanje u radu partnerskih vijeća.

Plan razvoja se izrađuje i donosi u postupku savjetovanja s odgovarajućim Partnerskim vijećem, u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju RH (NN 147/14, 123/17, 118/18) i Uredbom o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada Partnerskih vijeća (NN 103/15). Temeljno načelo politike regionalnog razvoja je načelo partnerstva i suradnje između javnog, privatnog i civilnog sektora.

Partnerstvo djeluje kao forum za dijalog i postizanje konsenzusa između različitih skupina dionika i ima savjetodavnu ulogu u izradi i provedbi planskih dokumenata.

Partnersko vijeće Sisačko-moslavačke županije za izradu i praćenje Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2022. - 2027. osnovano je 8. studenoga 2021. godine Odlukom župana Ivana Celjaka, a na prijedlog Regionalnog koordinatora Sisačko-moslavačke županije i čini ga 26 članova sa zamjenicima koji ravnomjerno zastupaju sve sektore i područja SMŽ.

Plan razvoja Sisačko-moslavačke županije je izrađen u skladu s odredbama Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/2017, 151/2022) i Uredbe o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 89/2018) i u skladu s metodološkim uputama Koordinacijskog tijela za sustav strateškog planiranja i upravljanja razvojem RH.

Nositelj izrade Plana razvoja je Sisačko-moslavačka županija, dok je javna ustanova Regionalni koordinatorski centar Sisačko-moslavačke županije koordinatorski centar izrade, odnosno izrađivač.

U skladu s propisanim obveznim sadržajem Plan razvoja čine sažetak analize stanja, srednjoročna vizija razvoja, opis razvojnih potreba i razvojnih potencijala, strateški okvir s opisom prioriteta javnih politika, posebnim ciljevima i pripadajućim pokazateljima ishoda te popisom mjera za provedbu posebnih ciljeva, terminskog plan provedbe projekata od strateškog značaja, indikativnog financijskog plana za provedbu posebnih ciljeva te okvira za praćenje i vrednovanje provedbe. Sukladno propisanoj metodologiji, nositelj izrade donio je Odluku o pokretanju postupka prethodnog vrednovanja Plana razvoja te se sažetak izvješća o provedenom postupku prethodnog vrednovanja također nalazi u Planu razvoja.

Prilog 1 čini opis postupka i rezultata provedenih konzultacija s Partnerskim vijećem za područje županije tijekom izrade Plana razvoja te opis na koji način će Partnersko vijeće biti uključeno u praćenje provedbe.

Prilog 2 čini cjelovita Analiza stanja Sisačko-moslavačke županije koja koristeći multisektorski pristup prikazuje gospodarsku i društvenu situaciju, demografsko stanje, stanje u okolišu/prostoru, razvojne potrebe županije u području prirodnih i demografskih resursa, komunalne infrastrukture, tržišta rada, društvenih djelatnosti i upravljanja razvojem.

Podatke prikupljene i obrađene Analizom stanja obrađuje kvalitativna analitička metoda koja kroz 4 čimbenika nastoji prikazati snage, slabosti, prilike i prijetnje u županiji. Analiza stanja obrazlaže i tumači koji su i kakvi su stvarni čimbenici razvoja i potencijali za razvoj SMŽ, ali i ograničenja i prepreke budućem razvoju. Sadržaj SWOT analize je poveznica između (do)sadašnjeg razvoja i željenog razvoja izraženog u viziji, posebnim ciljevima i prioritetima razvoja županije.

Strateškim okvirom Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije određeni su prioriteti identificiranih potreba i definirane su one na koje se treba usmjeriti. Strateškim okvirom osigurana je usklađenost s politikama i strategijama na višim teritorijalnim razinama i na razinama pojedinih sektora, odnosno usklađenost s nacionalnim i EU strateškim dokumentima te sektorskim strateškim dokumentima na razini županije i lokalnoj razini.

Nakon što su Analizom stanja i SWOT analizom prepoznate prioritetne razvojne potrebe, promjena koja se želi postići na razini županije izražena je u obliku vizije i hijerarhije prioriteta javne politike, posebnih ciljeva i mjera s popisom ključnih pokazatelja ishoda (iz Biblioteke pokazatelja) i ciljanih vrijednosti pokazatelja.

Vizija predstavlja sažetu i jasnu zamisao o željenom i predvidljivom postignuću u razvoju županije. Zasniva se na rezultatima Analize stanja i SWOT analize, razvojnih trendova u užem i širem okružju te idejama o budućnosti županije.

Za svaki posebni cilj određeni su pokazatelji ishoda u skladu s Bibliotekom pokazatelja koju je ustrojilo i održava Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije. Provedba posebnih ciljeva ostvaruje se putem predloženih i opisanih mjera te su navedeni očekivani rezultati njihove provedbe.

Za provedbu svakog posebnog cilja je naveden popis mjera za učinkovitu provedbu. Mjere proizlaze iz prioriteta i posebnih ciljeva te s njima tvore hijerarhijsku strukturu. Procijenjeni troškovi provedbe mjera su objedinjeni prema posebnim ciljevima te su navedeni ukupni procijenjeni troškovi njihove provedbe kao i izvori u proračunu na kojima će se planirati sredstva za provedbu.

Plan razvoja sadrži i terminski plan provedbe projekata od strateškog značaja s naznačenim ključnim koracima i rokovima u provedbi te indikativan financijski plan s prikazom financijskih pretpostavki za provedbu posebnih ciljeva i projekata od strateškog značaja.

Planom razvoja definiran je i okvir za praćenje i vrednovanje provedbe u svrhu sustavnog praćenja uspješnosti provedbe posebnih ciljeva i učinkovitog upravljanja provedbom akta uz pomoć rezultata praćenja i izvješćivanja te osiguravanja pravovremenih i relevantnih podataka donositeljima odluka u budućim procesima strateškog planiranja.

Na temelju provedenog postupka vrednovanja tijekom izrade Plana razvoja SMŽ zaključeno je da je ovaj srednjoročni akt strateškog planiranja izrađen na temelju Uputa za izradu Planova razvoja jedinica područne (regionalne) samouprave, kao i da je u skladu s nadređenim strateškim dokumentom (NRS 2030.), relevantnim sektorskim strategijama, razvojnim prioritetima EU i ciljevima održivog razvoja UN-ove Agende 2030. Plan razvoja SMŽ definira srednjoročnu viziju razvoja utemeljenu na razvojnim prioritetima. Tri razvojna prioriteta SMŽ za razdoblje do 2027. godine

planiraju se provesti putem 11 posebnih ciljeva i ukupno 44 mjere utvrđene za učinkovitu provedbu. Provedbi razvojnih prioriteta i posebnih ciljeva Plana razvoja SMŽ doprinijet će se i provedbom projekata od strateškog značaja za SMŽ, koji su utemeljeni na stvarnim potrebama Sisačko-moslavačke županije u razdoblju do 2027. godine.

Uspješnost provedbe Plana razvoja SMŽ 2022.-2027. ponajprije će ovisiti o fiskalnim kapacitetima Sisačko-moslavačke županije u razdoblju do 2027. godine kao i o uspješnosti u korištenju EU fondova u novom programskom razdoblju. Stoga će od ključne važnosti za uspjeh provedbe Plana razvoja SMŽ biti usklađivanje provedbenih programa SMŽ i pripadajućih jedinica lokalne samouprave, kao pouzdane osnove za planiranje i usmjeravanje financijskih sredstava namijenjenih učinkovitom i održivom razvoju Sisačko-moslavačke županije u razdoblju do 2027. godine.

2. SREDNJOROČNA VIZIJA RAZVOJA

Vizijom je opisano željeno stanje budućeg postignuća u razvoju Sisačko-moslavačke županije do 2027. godine. Vizija se temelji na zaključcima analize stanja, provedenoj SWOT analizi, utvrđenim razvojnim trendovima u užem i širem okruženju te idejama o potencijalnom budućem razvoju županije.

Vizija

Sisačko-moslavačka županija 2027. godine je održiva, konkurentna i privlačna regija u kojoj se znanje i inovacije spajaju s prirodom i poviješću stvarajući okruženje za dobro, ugodno i visokokvalitetno življenje.

Ostvarenju vizije pridonijet će se postizanjem postavljenih posebnih ciljeva i usklađenom provedbom politika kroz tri prioriteta na čije je definiranje osim dosegnutog stupnja razvoja, utjecala novonastala globalna kriza koja se snažno odrazila na gospodarstvo županije i sve segmente društva te posljedice katastrofalnog potresa koji je područje Sisačko-moslavačke županije pogodio u prosincu 2020. godine. Pri tom su uzeti u obzir pozitivni trendovi društvenog i gospodarskog razvoja koji se očituju u kontinuiranom povećanju broja zaposlenih, novoosnovanih tvrtki, broja studenata te očuvanim i raznolikim prirodnim resursima. Sveobuhvatna obnova javne, gospodarske i društvene infrastrukture doprinijet će stvaranju okruženja za dobro, ugodno i visokokvalitetno življenje.

Sve navedeno temelj je održivom i konkurentnom razvoju županije, s posebnim naglaskom na potporu razvoju i primjeni novih tehnologija i očuvanju povijesnih i prirodnih vrijednosti te podizanju otpornosti i sigurnosti društva i gospodarstva. Utvrđeni prioriteti i posebni ciljevi trebaju pridonijeti tome da se na području županije omogući mladima i mladim obiteljima ekonomsku i društvenu neovisnost, razvoj i napredak gospodarstva, ulaže u vještine i kompetencije stanovnika stvarajući kadrove za transformaciju i modernizaciju te poslove veće dodane vrijednosti, nastavi stvaranje atraktivnog, tehnološki naprednog i konkurentnog gospodarskog okruženja, dosegne visoki stupanj zelene i energetske tranzicije kroz očuvanje vlastitih resursa, stavi u funkciju zelene potencijale podržavajući održivi razvoj, ravnomjernim razvojem dosegne europski standard i visoka kvaliteta života za sve stanovnike.

Plan razvoja sadrži razvojne prioritete i posebne ciljeve čije će ispunjavanje omogućiti ostvarivanje zacrtanih nacionalnih razvojnih smjerova i strateških ciljeva, a okvir za njihovu provedbu pružaju provedbeni dokumenti. Oblikovanje razvoja županije temelji se na njezinim stanovnicima kao ključnim pokretačima konkurentne regije. U fokusu su mladi i mlade obitelji kao nositelji tehnoloških izazova u svrhu ravnomjernog razvoja županije, kvalitete života i očuvanja resursa.

Iz analize stanja razvidni su sljedeći ključni pokretački izazovi županije: demografske promjene, održivo upravljanje resursima, energetska i zelena tranzicija, digitalna transformacija. Značajan pad broja stanovnika između dva Popisa (2011. i 2021.) predstavlja poseban izazov za županiju te ona ulaže značajne napore u zaustavljanje tog trenda i oblikovanje okruženja za dobro, ugodno i visokokvalitetno življenje. S obzirom na nepovoljnu demografsku strukturu stanovništva, posebice u ruralnim dijelovima, pred županijom je poseban izazov, kako kvalitetno odgovoriti na rastuću potražnju za socijalnim i zdravstvenim uslugama.

Ulaganje u znanje i inovacije znači poticanje gospodarskog rasta i razvoja, istovremeno osiguravajući da prirodna dobra i dalje pružaju resurse i s njima povezane usluge te da se isto koristi u funkciji zaštite okoliša i dobrobiti stanovnika. Županija, s obzirom na prirodno bogatstvo i različitost resursa, svoj daljnji razvoj usmjerava u održivo upravljanje tim resursima i njihovo korištenje u funkciji povećanja konkurentnosti. Nastavno na pokrenute procese zelene i digitalne tranzicije doći će do razvoja novih obrazovnih programa i novih zanimanja te je sve prisutnija potreba za preoblikovanjem strukture ljudskih resursa kroz poticanje usavršavanja i cjeloživotnog učenja.

Daljnja digitalizacija, razvoj širokopojasne mreže i dostupnost pametnih usluga za županiju u cijelosti predstavlja snažan pokretač produktivnosti i konkurentnosti u 21. stoljeću.

3. OPIS SREDNJOROČNIH RAZVOJNIH POTREBA I RAZVOJNIH POTENCIJALA

3.1. DRUŠTVO

3.1.1. Povoljan zemljopisni položaj i potreba ravnomjernoga razvoja

Sisačko-moslavačka županija površinom od 4468 km² među najvećim je županijama u Republici Hrvatskoj i zauzima 7,9 % njenog teritorija. Podijeljena je na tri prirodno-geografske cjeline: gorska područja, brdsko-brežuljkasta i nizinska područja. Prema Izvješću o stanju u prostoru Sisačko-moslavačke županije 2015. - 2018. prostor županije čine poljoprivredne površine s 30,72 %, šumske površine s 39,36 %, ostale poljoprivredne i šumske površine 18,20 %. Građevinska područja zauzimaju 5,98 % površine ili 26 707,61 ha od čega je 22 255,63 ha izgrađeni dio te takva struktura korištenja površina zemljišta predstavlja povoljan gospodarski resurs. Budući da je Sisačko-moslavačka županija na povoljnom prirodnom i prometnom te geografskom položaju, a postojeća prometna infrastruktura nije dovoljno razvijena za gospodarske i socijalne potrebe, postoji mogućnost razvoja i revitalizacije intermodalnog prometnog sustava. Kako bi se potaknuo ravnomjeran razvoj cjelokupne županije, potrebno je provoditi demografske mjere s ciljem poticanja rasta nataliteta, ostanka i povratka stanovništva u urbana i ruralna područja. Ostanak i povratak stanovništva uvjetovan je mogućnostima zapošljavanja na području županije pa je važno poticati društveno poduzetništvo kao novi model poduzetništva naročito blizak mlađoj populaciji, ali istovremeno i razvijati te primjenjivati mjere za zapošljavanje mladog i radno sposobnog stanovništva u ruralnim i urbanim područjima kako bi se potaknula uravnotežena naseljenost i razvijenost, a samim time i uravnoteženiji pristup zdravstvenim ili obrazovnim ustanovama te ostalim sadržajima koji su trenutno dostupniji stanovništvu razvijenijih, uglavnom urbanih krajeva Sisačko-moslavačke županije.

3.1.2. Demografski trendovi, izazovi sustava zdravstvene i socijalne skrbi

Na području Sisačko-moslavačke županije prema Popisu stanovništva u 2011. godini bilo je naseljeno 172 439 stanovnika ili 4,02 % stanovništva Republike Hrvatske dok se prema rezultatima Popisa stanovništva u 2021. godini objavljenim u listopadu 2022. godine taj broj smanjio za 32 836 stanovnika ili čak 19 % pa broj stanovnika u Sisačko-moslavačkoj županiji iznosi 139 603 i njegov udio u ukupnom stanovništvu Republike Hrvatske je 3,6 %. Vidljive su i znatne razlike u stupnju razvijenosti pojedinih dijelova županije. Naseljenost je vezana uz razvijenost pa su urbane sredine poput Siska, Kutine, Petrinje i Novske naseljenija područja od suburbanih i ruralnih područja koja su u

pojednim dijelovima županije gotovo sasvim napuštena. Uz negativno demografsko kretanje te izraženo iseljavanje i deruralizaciju, stanovništvo relativno brzo stari pa je prema Popisu 2011. više od 19,53 % stanovnika starije od 65 godina, što je podatak koji Sisačko-moslavačku županiju stavlja u demografski najugroženije županije u Republici Hrvatskoj. Prema podacima Popisa iz 2021. godine udio stanovnika starijih od 65 godina je 24,7 %.

Starenje stanovništva znači i smanjenje radno aktivnog stanovništva te povećan broj umirovljenika što u konačnici predstavlja opterećenje za zdravstveni i sustav socijalne skrbi. U narednom razdoblju potrebno je stvoriti uvjete za razvoj sustava izvaninstitucionalne skrbi te izraditi mjere za razvoj potpomognutih područja kako bi se stanovništvu koje živi na tom području omogućila socijalna uključenost i stvorili temelji za povratak stanovništva budući da je u posljednjem desetljeću najveći emigracijski pritisak baš u Sisačko-moslavačkoj županiji. Potrebno je jačati angažman cjelokupne zajednice kako bi se omogućilo psihofizičko osnaživanje ratnih stradalnika, žrtava nasilja i žrtava potresa, a sve kroz razvoj različitih aktivnosti i projekata od kojih su neki već u provedbi. Donošenjem i provedbom mjera kojima se omogućava prevladavanje poteškoća osoba koje se nalaze u sociozaštitnoj potrebi pokušat će se utjecati na porast broja stanovnika koji se u istoj nalaze te im pomoći da iz nje izađu.

Kako bi se stanovništvu koje živi na ovom području omogućila socijalna uključenost i stvorili temelji za naseljavanje potrebno je zalaganje i osnaživanje zajednice u cjelini, posebice osnaživanje najranjivijih skupina kao što su ratni stradalnici i članovi njihovih obitelji, žrtve nasilja, žrtve trgovanja ljudima, djeca i stariji i nemoćni. Donošenjem i provedbom mjera usmjerenih na prevladavanje poteškoća osoba koje se nalaze u sociozaštitnoj potrebi smanjit će se rizik od daljnjeg rasta i širenja siromaštva, socijalne isključenosti, nezaposlenosti, bolesti i sl. Dodatni napor potrebno je uložiti u povećanje broja stanovnika, pogotovo naseljavanje mladih obitelji na područje županije što je moguće kroz osiguravanje stambenih kapaciteta, osiguravanje dovoljnog broja vrtića s prilagođenim radnim vremenom, osiguravanje većeg broja odgojno-obrazovnih ustanova te nadasve postizanje prometne povezanosti radi omogućavanja migracije stanovništva zaposlenog u drugim županijama. Realizacijom svega navedenoga potaknut će se razvoj županije i u ostalim područjima, posebno razvoj privatnog poduzetništva. U tom smislu, u Sisačko-moslavačkoj županiji je, s obzirom na sadašnje potrebe, došlo do pojačanog razvoja privatnog poduzetništva usmjerenog na pružanje skrbi starijim osobama kroz razvoj institucionalnih oblika smještaja i pružanja socijalne usluge pomoć u kući kao oblika deinstitutionalne skrbi.

Na području županije trenutno djeluju tri doma za starije i nemoćne osobe i jedan dom za psihički bolesne odrasle osobe kojima je osnivač Sisačko-moslavačka županija, a čiji je ukupni kapacitet 603 korisnika. Smještaj starijih i nemoćnih osoba osigurava i 38 privatnih pružatelja usluge

čiji je ukupni smještajni kapacitet 539 korisnika te jedan privatni pružatelj usluga koji osigurava smještaj psihički bolesnih odraslih osoba. Županija povećava i kapacitete Doma za starije osobe Sisak, u tijeku su radovi na podružnici Kutina gdje će biti smještajni kapaciteti za 50 osoba, a u pripremi je i izvođenje radova na zgradi u Sisak Capragu gdje će biti smještajni kapaciteti za 70 osoba.

Uslugu pomoći u kući na području županije pružaju fizičke osobe (kao profesionalnu djelatnost ili kao obrt) i pravne osobe (udruge, vjerske zajednice, ustanove, JLS) putem rješenja centara za socijalnu skrb, kroz različite programe (od koji je najznačajniji program „Zaželi“) te putem privatnih ugovora. U 2021. godini, prema prikupljenim podacima Upravnog odjela za zdravstvo, socijalnu skrb i hrvatske branitelje, socijalna usluga pomoć u kući obuhvaćala je 5890 korisnika na području Sisačko-moslavačke županije.

Budući da je stanovništvo županije sve starije, a površina velika i prometno slabije povezana, potrebno je povećati ulaganja u opremljenost svih zdravstvenih ustanova kao i jačati preventivne zdravstvene programe te u suradnji s jedinicama lokalne samouprave razvijati programe zdravstvene skrbi u ruralnim područjima, primjerice dostupnost fizikalne terapije za starije stanovništvo koje živi u ruralnim područjima i nema mogućnost odlaska na terapije u veće sredine. Na području Sisačko-moslavačke županije djeluje jedna opća bolnica te jedna neuropsihijatrijska bolnica. Objekti navedenih bolnica oštećeni su u potresu, stoga je potrebno obnoviti objekte i uspostaviti rad u novoobnovljenim objektima, uz uspostavljanje novih usluga u području zdravstvene skrbi koje stanovništvo nije imalo prije potresa. Nužna je rekonstrukcija Odjela za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju „Jodno“ koje desetljećima nije obnavljano, uz dodavanje novih sadržaja za pacijente. Objekt u Ravniku koji je dio Neuropsihijatrijske bolnice dr. Ivan Barbot Popovača ima sve predispozicije za zdravstvenu skrb o djeci, razvoj Dječje psihijatrijske bolnice.

Mreža usluga patronažne skrbi i zdravstvene njege u kući je u razini zadovoljavajućeg budući da jedna sestra dolazi na 4721 stanovnika, što je i dalje u okvirima propisa. S područja Petrinje zbog posljedica potresa izmješten je palijativni odjel, no svi napori županijske uprave usmjereni su na vraćanje Odjela za pulmologiju i dugotrajnog liječenja s palijativnom skrbi u što kraćem vremenskom roku, do kraja 2022./2023. godine.

U narednom periodu potrebno je poticati i otvaranje smještajnih kapaciteta za oboljele od Alzheimerove bolesti i drugih demencija, poticati razvoj udomiteljstva za djecu, poticati razvoj programa namijenjenih djeci (npr. djeci s posebno odgojno-obrazovnim potrebama, djeci s teškoćama u razvoju) te osiguravati njihovu održivost i kontinuiranost.

Razvojem tih i sličnih programa kojima se osigurava socijalna usluga potrebitima u zajednici ujedno se doprinosi i smanjenju nezaposlenosti, odnosno zapošljavanju teže zapošljivih kategorija radno sposobnog stanovništva.

U provođenju postojećih socijalnih usluga kao i osmišljavanju novih, sukladno potrebama stanovništva Sisačko-moslavačke županije, potreban je multidisciplinarni pristup kojim bi se osiguralo zajedničko djelovanje sustava socijalne skrbi sa zdravstvenim sustavom. Vizija potreba zdravstvenog sustava ogleda se u sustavu usmjerenom na potrebe ljudi i zajednice, sustavu koji teži integraciji zdravstvene skrbi i socijalnih usluga s ciljem poboljšanja kvalitete skrbi, ali i osiguravanja dostupnosti skrbi u svim dijelovima županije.

Potrebno je daljnje osnaživanje primarne zdravstvene zaštite koje uključuje intervencije u nekoliko dimenzija:

- obnovu postojeće infrastrukture u zdravstvenom sektoru i tehnološku modernizaciju opreme s ciljem smanjenja rizika od katastrofe i osiguranja kontinuiteta u pružanju zdravstvenih usluga
- koordinaciju svih dionika u mreži javne zdravstvene službe prilagođene potrebama svake zdravstvene regije (područja pojedinih gradova ili nekoliko općina prema već postojećim gravitacijskim područjima za pojedine domove zdravlja ili njihove ispostave)
- koordinaciju i integraciju zdravstvene zaštite sa socijalnom skrbi na razini skrbi u kući i u zajednici
- osnaživanje sustava materijalnim i ljudskim resursima za pružanje skrbi u zajednici te u partnerstvu s pacijentima i njihovim njegovateljima
- formiranje različitih oblika multidisciplinarnih timova (ljekarnička skrb, nutricionizam, psihološko savjetovanje, programi promocije zdravlja i prevencije bolesti, palijativna skrb itd.)
- formiranje mobilnih timova.

Kao poseban program nužno je razvijati modele dugotrajne skrbi koji će se ovisno o vrsti i intenzitetu zdravstvenog problema provoditi u kući, ustanovi socijalne skrbi ili zdravstvenoj ustanovi, ali u kontinuitetu, koordinirano i s cjelovitim pristupom koji osigurava skrb po modelu 24/7/365.

Jačanjem suradnje bolnice s dionicima primarne zdravstvene zaštite, ustanovama socijalne skrbi (npr. domovima za starije i nemoćne osobe, udomiteljstvima, ustanovama za psihički bolesne odrasle osobe i dr.), razvojem podržavajućih servisa za skrb u kući i zajednici te uspostavljanjem sustava terenskih punktova i servisa odnosno mobilnih timova, u pojedinim dijelovima Sisačko-moslavačke županije značajno bi se utjecalo na aktivno upravljanje procesima skrbi koji bi povećali dostupnost zdravstvene zaštite, unaprijedili integraciju skrbi (horizontalna informatička povezanost sa svim dionicima u zdravstvenom sustavu i socijalnoj skrbi te zajednička radilišta) i podigli kvalitetu

zdravstvene zaštite, ali i potaknuli razvoj drugih društvenih i/ili gospodarskih aktivnosti: ustanove za smještaj, udomiteljstva, zdravstveni turizam.

Cilj takvih intervencija je zatvaranje lanca skrbi odnosno integracija skrbi i potpora slabije razvijenim segmentima sustava. Aktivnosti uključuju promociju zdravlja i prevenciju bolesti i edukaciju vlastitog kadra, suradnika s primarne razine zdravstvene zaštite, suradnika iz područja socijalne skrbi, suradnike iz područja civilnog društva te samih pacijenata i njihovih obitelji.

3.1.3. Obrazovanje u skladu s potrebama županije

Sisačko-moslavačka županija ima brojne izazove i na području obrazovanja. Dosadašnji trendovi razvoja nisu bili u zadovoljavajućoj mjeri, što predstavljaju i pokazatelji iz 2011. godine o obrazovnoj strukturi stanovništva koji su ispod prosjeka Republike Hrvatske, 3 % stanovništva Sisačko-moslavačke županije je bez škole. 26,6 % stanovništva ima samo osnovnu školu ili se uopće nije školovalo, što predstavlja veliki izazov u razvoju županije. Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, 2020. godine je od 8891 nezaposlenih osoba s područja županije čak 38,5 % bilo bez osnovne škole.

Mreža predškolskih ustanova je razvijena, ali u jedinicama lokalne samouprave je potrebno povećati kapacitete i opremljenost postojećih vrtića te izgraditi nove, ali i poticati osnivanje privatnih vrtića koji trenutno na području županije ne postoje. Izazov predstavlja uključivanje i organiziranje predškolskog odgoja i sadržaja za djecu u udaljenim ruralnim područjima, a potrebno je podržavati i razvijati izvannastavne programe (tečajeve, smotre, natjecanja).

Kako bi se modernizirala nastava, potrebno je povećati opremljenost i dograditi škole radi provođenja nastave u jednoj smjeni. Budući da na području županije postoje Učenički dom u Kutini i Učenički dom u Novskoj, najbolji način za sprječavanje odlaska mladih ljudi na školovanje izvan županije zbog prometne i geografske posebnosti je poticanje osnivanja novih učeničkih domova. Sisačko-moslavačka županija pokretač je osnivanja prvog Učeničkog doma u Sisku, čija će se izgradnja i uređenje završiti u sljedećih nekoliko godina.

Potrebno je dovršiti započete projekte izgradnje i stavljanja u funkciju novih obrazovnih ustanova. U svjetlu ovoga, potrebno je opremiti srednjoškolske ustanove i osposobiti ih za brzu transformaciju obrazovnih strategija. Kako bi se spriječilo daljnje propadanje, potrebno je prenamijeniti prostore nekadašnjih područnih škola u ruralnim područjima.

Na području Sisačko-moslavačke županije djeluju četiri visokoškolske ustanove: Metalurški fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike Sveučilišta u Zagrebu – Centar Sisak, Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Odsjek u Petrinji i Sveučilište Libertas u Kutini. Sisačko-

moslavačka županija inicijator je dolaska novih visokoškolskih smjerova, jedan od njih je potresno inženjerstvo Građevinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a u mandatnom se razdoblju predviđa i izvanredni studij Građevinskog fakulteta u Sisku. Na području županije otvorena je mogućnost za osnivanje privatnih visokoškolskih obrazovnih ustanova s pravom javnosti.

Sisačko-moslavačka županija ima nove, konkurentne obrazovne programe poput tehničara za razvoj videoigara u Sisku i Novskoj, čije se upisne kvote popunjavaju već u prvom upisnom roku, a potrebno je razvijati i druge obrazovne programe kojima će se postići veća konkurentnost na tržištu rada. Ključni su razvojni projekti za zadržavanje i zapošljavanje stanovništva na području županije, otvorena je i mogućnost cjeloživotnog obrazovanja i to kroz ustanove na području urbanih sredina: Siska, Kutine, Novske i Petrinje. Potrebno je dovršiti započete projekte izgradnje i stavljanja u funkciju novih obrazovnih ustanova (Učeničkog doma u Sisku, Regionalnog centra kompetentnosti Tehničke škole Sisak, sportske dvorane uz novu Strukovnu školu u Sisku, izgradnju nove Ekonomske škole u Sisku). U svjetlu ovoga, potrebno je opremiti srednjoškolske ustanove suvremenom opremom.

Potrebno je i razvijati programe prekvalifikacija i jačati obrtnička zanimanja. Jedna od mogućnosti za razvoj obrtništva i obrtničkih zanimanja je Majstorska škola, koja je predviđena kao jedina na području cijele Hrvatske. Upravo s ciljem primjene novih tehnologija u razvoju gospodarstva županije, Sisačko-moslavačka županija je pokrenula provedbu nekoliko značajnih projekata. Među njima se posebno ističe projekt „Sisačko-moslavačka županija – središte *gaming* industrije Republike Hrvatske“ koji je proglašen strateškim projektom Republike Hrvatske i projekt „Znanstveni, kulturni i obrazovni centar Sisačko-moslavačke županije“.

Po prvi puta u povijesti u Sisku će biti izgrađena zgrada za potrebe Ekonomske škole Sisak koju će Sisačko-moslavačka županija graditi uz pomoć resornog ministarstva i Svjetske banke. Osim radova na obnovi objekata obrazovanja stradalih u potresu, Sisačko-moslavačka županija nastavlja s ulaganjima i u druge infrastrukturne projekte.

Zaključno, srednjoročne razvojne potrebe u području Društvo u Sisačko-moslavačkoj županiji su: zaustavljanje izraženog depopulacijskog kretanja odnosno odlaska mladog i radno sposobnog stanovništva, dovršetak obnove potresom oštećenih i/ili uništenih objekata u javnom i privatnom vlasništvu te njihova modernizacija i značajno unaprjeđenje opremljenosti i usluga. S obzirom na dominaciju udjela radno sposobnog stanovništva u dobi od 15 do 65 godina starosti (65,96 %) koja čini osnovu razvojnog potencijala županije, započetu modernizaciju obrazovanja, zdravstva i usluga socijalne skrbi, bit će potrebno provoditi sustavne mjere demografske revitalizacije, zapošljavanja mladog, radno sposobnog stanovništva te razvijati potrebnu društvenu infrastrukturu i usluge.

Potrebno je unaprjeđenje ranog, predškolskog i osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja. Daljnji razvoj srednjoškolskog obrazovanja potrebno je temeljiti na izgradnji, modernizaciji i opremanju srednjih škola i učeničkih domova. Potrebna su i ulaganja u infrastrukturu i opremanje u području visokog obrazovanja te izgradnja i opremanje studentskih domova kako bi se zadržali studenti s područja županije i omogućilo studiranje onima iz drugih područja. Poticanje cjeloživotnog obrazovanja u skladu s potrebama tržišta rada nastaviti će se s ciljem potpore razvoju konkurentne radne snage.

3.2. SNAŽNA TRADICIJA INDUSTRIJSKE PROIZVODNJE I POTREBA MODERNIZACIJE GOSPODARSTVA

Gospodarstvo u Sisačko-moslavačkoj županiji kao i u cijeloj Republici Hrvatskoj je posljednjih nekoliko godina bilo suočeno s velikim poteškoćama i štetama koje su uzrokovane pandemijom koronavirusa te posljedicama katastrofalnog potresa. Primjerice, u prvih šest mjeseci 2020. godine zabilježen pad prihoda za 3 % i pad izvoza za 13 % u odnosu na isto razdoblje 2019. godine.

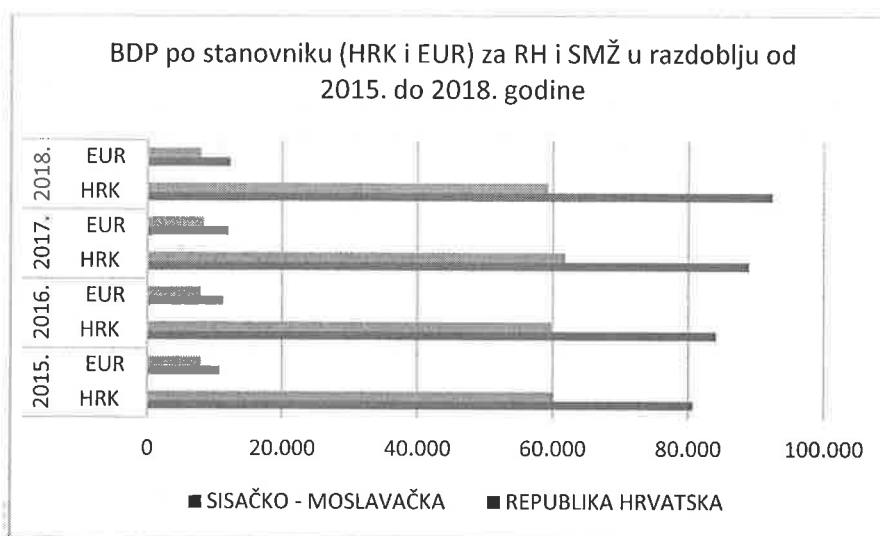
Glavne gospodarske djelatnosti na području županije su industrija s posebnim naglaskom na energetiku, naftnu, petrokemijsku i kemijsku industriju, metalurgiju i metaloprerađivačku industriju, drvoprerađivačku, prehrambenu industriju te poljoprivreda i šumarstvo, trgovina, ugostiteljstvo, graditeljstvo, promet i veze.

Bruto domaći proizvod (BDP) po stanovniku u 2018. godini na nivou Republike Hrvatske iznosio je 92.389 kuna, što je nominalni rast za 5,6 % u odnosu na 2017. godinu, a na nivou županije iznosio je 59.241 kunu te za državnim prosjekom zaostaje za čak 35,9 %. Gospodarstvo SMŽ obilježava monolitna struktura u okviru koje više od polovice njezinog BDP-a nastaje u industrijskim djelatnostima i djelatnostima javne uprave i obrane, obrazovanja te zdravstvene zaštite i socijalne skrbi. To zapravo govori da je sve izraženija gospodarska divergencija županije posljedica visokog stupnja industrijske specijalizacije temeljene na nekonkurentnim i tehnološki zastarjelim proizvodnjama.

U razdoblju od 2015. do 2017. godine vidljiv je blagi rast BDP na području županije što donosi veću zaposlenost i veće plaće, međutim u 2018. godini bilježi blagi pad koji utječe na standard stanovništva. S obzirom na ostvareni BDP po stanovniku, Sisačko-moslavačka županija se zajedno s Vukovarsko-srijemskom, Požeško-slavonskom, Brodsko-posavskom i Virovitičko-podravskom županijom svrstava među pet (5) najnerazvijenijih hrvatskih županija.

Bruto domaći proizvod po stanovniku za Republiku Hrvatsku i Sisačko-moslavačku županiju za razdoblje od 2015. do 2018. godine prikazan je u donjem grafikonu.

Grafikon 1: Bruto domaći proizvod po stanovniku (HRK i EUR) za RH i SMŽ u razdoblju 2015. - 2018. godine

Izvor: DZS, <https://www.dzs.hr/Hrv/publication/StatisticsInLine.htm>, obrada Regionalni koordinator SMŽ

Za razliku od nacionalne razine na kojoj je u razdoblju od 2015. do 2018. godine zabilježen rast produktivnosti rada od 4,92 %, županija je po tom pitanju ostvarila smanjenje od 3,72 %.

Najznačajnija izvozna djelatnost u Sisačko-moslavačkoj županiji je prerađivačka industrija koja ostvaruje gotovo 97 % ukupnog izvoza, odnosno 88 % uvoza i ostvaruje najveći utjecaj na kretanje vanjskotrgovinske razmjene županije. Udio izvoza Sisačko-moslavačke županije s inozemstvom u ukupnom izvozu Republike Hrvatske kreće se na razini od približno 3 % dok se udio uvoza županije u ukupnom uvozu Republike Hrvatske kreće na razini od 1,3 %.

Gospodarstvo Sisačko-moslavačke županije izvozno je orijentirano gospodarstvo s pretežitim udjelom prerađivačke industrije, što pokazuje i podatak da je gledajući prema ukupnom prihodu, od deset najvećih tvrtki u županiji, njih osam iz sektora prerađivačke industrije, a dvije su iz sektora trgovine na veliko i malo. U prerađivačkoj industriji radi 10 192 radnika, što je gotovo polovina od 20 766 radnika, odnosno ukupnog broja radnika u poduzećima Sisačko-moslavačke županije.

Prosječna mjesečna neto plaća u prosincu 2021. u Sisačko-moslavačkoj županiji iznosila je 6.621 kunu. Prihodi poduzetnika u 2020. godini iznosili su 10,8 mlrd HRK što čini 1,5 % prihoda poduzetnika RH, a prema Digitalnoj komori HGK, u istoj godini u Sisačko-moslavačkoj županiji poslovalo je 2325 poduzetnika te zapošljavalo 20 766 radnika. Ukupan broj zaposlenih osoba u 2020. iznosio je 50 739 osoba. Prema statistici Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, krajem rujna 2021. Sisačko-moslavačka županija imala je 7203 nezaposlene osobe, od čega 3206 muškaraca i 3997 žena. Gledamo li prema stupnju obrazovanja, od ukupnog broja nezaposlenih osoba bez škole su bile 782 osobe, a sa završenom osnovnom školom 1940 osoba. Nezaposlenih osoba s invaliditetom u srpnju

2021. bilo je 331, od čega najviše onih sa završenim trogodišnjim SŠ obrazovanjem. Gledajući po dobnim skupinama, najviše je nezaposlenih u dobnj skupini 55 – 59 godina, njih 1189.

U županiji su prisutni razvoj i primjena sofisticiranih tehnologija u elektroničkoj industriji, prisutan je i značajan razvoj farmaceutske industrije, a stvara se novo poduzetničko okruženje za razvoj IT sektora, posebno na području *gaming* industrije. Otvaranjem Poduzetničkog inkubatora PISMO na području grada Novske, Sisačko-moslavačkoj županiji ucrtan je put da postane središte *gaming* industrije u Republici Hrvatskoj.

U strukturi industrijske proizvodnje najzastupljenija je prerađivačka industrija u kojoj se izdvaja proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda, zatim proizvodnja električne energije, proizvodnja naftnih derivata, proizvodnja hrane i pića, proizvodnja metala i proizvoda od metala, vađenje sirove nafte i plina te drvna industrija, dok je udio ostalih djelatnosti puno manji.

Za daljnji razvoj županije nužni su uvođenje i upotreba novih tehnologija, znanja i vještina, posebno u proizvodnji i stvaranju novih visokovrijednih proizvoda i usluga. Poticanje ulaganja u inovativnu industriju omogućit će brži gospodarski razvoj, a u konačnici i ostanak visokoobrazovanih mladih osoba na području županije.

Pozitivni trendovi u razvoju gospodarstva na području SMŽ nažalost su prekinuti izbijanjem krize izazvane pandemijom, ali kako je sisačko-moslavačko gospodarstvo izvozno orijentirano, negativne utjecaje pandemije podnijelo je bolje nego što se mislilo te se pokazalo otpornijim u krizi. Ukupni prihodi 2325 poduzetnika u Sisačko-moslavačkoj županiji iznosili su 10,8 milijardi kuna, što je za 1,4 posto manje u odnosu na godinu ranije, dok su ukupni rashodi manji za 4,2 posto, odnosno 10,1 milijardi kuna, pokazuje Digitalna komora Hrvatske gospodarske komore.

3.3. POTENCIJAL POVEĆANJA INVESTICIJA U GOSPODARSTVU

Investicije u Sisačko-moslavačkoj županiji zaostaju za kretanjima na razini Republike Hrvatske, posebice u prerađivačkoj industriji kao najvažnijem izvoznom području. Za brži gospodarski oporavak županije potreban je novi investicijski ciklus. Neophodno je povećati promotivne aktivnosti na privlačenju stranih i domaćih investitora te povećati efikasnost povlačenja sredstava iz EU fondova. Značajnija izravna inozemna ulaganja bilježe se tek od 2016. godine, a prema podacima Hrvatske narodne banke, učešće inozemnih izravnih ulaganja na području Sisačko-moslavačke županije oscilira iz godine u godinu. U 2020. i 2021. godini inozemna ulaganja u Sisačko-moslavačku županiju iznosila su 15,91 i 15,26 milijuna eura, dok su na razini Hrvatske u 2020. iznosila 1.045,45 te 2021. godine 1.045,45 milijuna eura, prema podacima iz Baze inozemnih izravnih ulaganja Hrvatske narodne banke.

3.4. STABILNOST VANJSKOTRGOVINSKE RAZMJENE

Sisačko-moslavačka županija jedna je od rijetkih županija u Republici Hrvatskoj koja konstantno ostvaruje suficit u robnoj razmjeni s inozemstvom te ima vrlo visoku pokrivenost uvoza izvozom.

Udio izvoza SMŽ s inozemstvom u ukupnom izvozu Republike Hrvatske kreće se na razini od oko 2,9 % dok se udio uvoza županije u ukupnom uvozu RH kreće na razini od 1,2 %.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u Sisačko-moslavačkoj županiji u 2021. godini izvezeno je roba u vrijednosti 4.484.800 kuna, dok je istovremeno uvezeno roba u vrijednosti 2.884.613 kuna. Najveća vrijednost izvoza bila je prema Austriji i Izraelu, a najveća vrijednost uvoza bila je iz Austrije. Najveći vanjskotrgovinski partneri Sisačko-moslavačke županije su iz zemalja članica EU-a, Austrija, Italija, Njemačka i Slovenija, s udjelom od gotovo 59 posto ukupnog izvoza, dok su izvan Europske unije najveći trgovinski partneri Bosna i Hercegovina, Izrael, Turska, SAD i Srbija.

Najznačajnija izvozna djelatnost u Sisačko-moslavačkoj županiji je prerađivačka industrija koja ostvaruje gotovo 97 % ukupnog izvoza, odnosno 88 % uvoza i ostvaruje najveći utjecaj na kretanje vanjskotrgovinske razmjene županije. Udio izvoza Sisačko-moslavačke županije s inozemstvom u ukupnom izvozu Republike Hrvatske kreće se na razini od približno 3 % dok se udio uvoza županije u ukupnom uvozu Republike Hrvatske kreće na razini od 1,3 %. Rastući izvozni sektor i promjena njegove strukture prema proizvodima više dodane vrijednosti predstavljaju najveći potencijal gospodarstva županije za brži rast u narednom desetljeću.

3.5. PORAST MALOG I SREDNJEG PODUZETNIŠTVA, POTREBA MODERNIZACIJE I PRELASKA NA NISKOUGLIČNO GOSPODARSTVO

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku iz siječnja 2021. godine trgovačkih društava ukupno je 3351 na području SMŽ, od toga broja kao j.d.o.o. registrirana su 1003 subjekta, kao d.o.o njih 2306, registriranih subjekata ostalih oblika je 42, zadruga 162, od toga aktivnih subjekata je bilo 2956.

Većina županijskih gospodarstvenika tijekom 2020. i 2021. godine suočena je s padom prihoda, povećanim troškovima zaštite na radu i zaštite od epidemije, posljedicama katastrofalnog potresa, neizvjesnošću do kada će trajati kriza pa su prisiljeni smanjivati broj zaposlenika, smanjivati plaće i reducirati ostale troškove poslovanja.

Potrebno je ulaganje u poduzetništvo i razvoj novih grana gospodarstva kako bi se ublažio negativni učinak uzrokovan gašenjem industrije te motiviralo poduzetnike na stvaranje novih i očuvanje i modernizaciju postojećih proizvodnih kapaciteta koji će proizvoditi elektroničke i druge proizvode visokog stupnja finalizacije i veće dodatne vrijednosti, na održiv i ekološki prihvatljiv način.

Proces dekarbonizacije odnosno tranzicije prema niskougličnom gospodarstvu SMŽ omogućit će znatne promjene u strukturi gospodarstva županije kao i u traženim zanimanjima te će biti nužna prekvalifikacija pogođenih radnika u održiva zanimanja za kojima postoji potražnja na tržištu. IKT industrija vrlo je atraktivna za perspektivu diversifikacije, posebno u smislu privlačenja poduzetništva i mladih ljudi u županiju. Povezanost visokog obrazovanja i privatnog sektora prisutna je u smislu studenata koji pronalaze posao u svome području (Metalurški fakultet), no vezu između lokalnih istraživačkih institucija i privatnog sektora potrebno je unaprijediti.

Potrebno je omogućiti nova proizvodna ulaganja i povećati produktivnost kroz bolji pristup financiranju i regionalnim potporama, digitalizaciju poslovanja i primjenu novih tehnologija te jačanje pametnih vještina i digitalne pismenosti. Nadalje, potrebno je jačati konkurentnost poduzetnika pružanjem potpora za podizanje tehnološke razine i jačanje kapaciteta za razvoj i proizvodnju proizvoda više dodane vrijednosti.

3.6. TRADICIJA OBRтниШТVA I PORAST BROJA ZAPOSLENIH U OBRТУ

Obrtništvo u Sisačko-moslavačkoj županiji ima bogatu tradiciju i većinom se naslanjalo na velike gospodarske subjekte, a u ukupnom broju obrta u Republici Hrvatskoj sudjeluje s 2,62 %. Na području Sisačko-moslavačke županije u posljednjih pet godina zabilježen je porast broja obrtničkih subjekata, a s tim povezano i porast broja zaposlenih u obrtu. Na dan 28.2.2021. godine bilo je 2338 aktivnih obrta, a na isti dan 2022. godine njih 2521, što je rast od 183 obrta, pri čemu valja u obzir uzeti kako je novotvorenih bilo 357, a objavljenih ili brisanih 174. Tijekom veljače 2021. u obrtima je bilo zaposleno 5473 radnika, a u veljači 2022. godine 5898, što je u godini dana povećanje od 7,8 % ukupnog broja zaposlenih u obrtu.

Očekuje se da obrtništvo proizvodnog profila postane generator cjelokupnog gospodarskog razvoja na području županije.

U strukturi proizvodnih djelatnosti dominiraju proizvodi drvoprerađivačkog zanatstva, metaloprerađivačkog zanatstva, proizvodnja hrane i pića, tekstil i proizvodi od tekstila. Ostale djelatnosti zastupljene su ispod 10 %. U posljednje vrijeme obrtnici se suočavaju s nedostatkom stručne radne snage, posebno u sektoru graditeljstva, kao i raznim uslugama (vodoinstalateri, bravari, električari, stolari itd.).

Projekt izgradnje Majstorske škole sredstvima Fonda za pravednu tranziciju osigurava sinergiju s fondom ESF+ iz kojeg se podupire razvoj novih sustava i usluga u područjima zapošljavanja i osposobljavanja te socijalne uključenosti koji su namijenjeni stanovništvu u cjelini i širim ciljnim skupinama u odnosu na skupine pogođene tranzicijom. Percepciju strukovnih zanimanja treba se promijeniti jer postoji velika potražnja unutar regije, a nezaposlenost je velika.

U narednom razdoblju potrebno je ulagati veće napore u promociju obrtničkih djelatnosti te poticati strukovno obrazovanje raznim aktivnostima, kao i upisa u obrtnička zanimanja. Potrebno je kontinuirano promovirati poduzetništvo i obrtništvo te stvarati povoljnu poduzetničku klimu.

3.7. TRŽIŠTE RADA - PORAST BROJA ZAPOSLENIH

Sisačko-moslavačka županija je u skupini županija s najvišom stopom nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj, kao što su Virovitičko-podravska županija i Vukovarsko-srijemska županija.

U 2019. godini u županiji je bilo 8427 nezaposlenih osoba, a taj je broj porastao u 2020. godini na 9155 osoba, na što je velik utjecaj imala i pandemija. U 2021. godini broj nezaposlenih u Sisačko-moslavačkoj županiji pada te je tijekom te godine registrirano 7845 nezaposlenih osoba.

Prema razini obrazovanja, najviše nezaposlenih osoba evidentirano je sa srednjim trogodišnjim školama i školama za KV/VKV radnike te osoba s osnovnom školom.

Udio u ukupnom broju nezaposlenih osoba zabilježen je u najvišem postotku u dobnoj skupini 50 - 54 godine i 55 - 59 godina starosti. Gledajući obrazovanje, najviše nezaposlenih je sa završenom srednjom školom u trajanju tri ili četiri godine te gimnazijom.

Radno sposobno stanovništvo čine osobe između 15 i 65 godina i ta populacija prevladava u starosnoj strukturi stanovništva Sisačko-moslavačke županije.

U Sisačko-moslavačkoj županiji prema područjima djelatnosti (NKD 2007.), 2021. godine u zapošljavanju osoba predvodile su prerađivačka industrija i trgovina na veliko i malo te javna uprava. Ukupan broj zaposlenih u prosincu 2021. prema Državnome zavodu za statistiku bio je 45 332 osobe, od čega je 8996 radilo u prerađivačkoj industriji, 5760 u trgovini na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikla te 6666 osoba u javnoj upravi i obrani. Najmanje je osoba u istome razdoblju bilo zaposleno u poslovanju nekretninama, njih 133 te rudarstvu i vađenju, 381 osoba. Također prema DZS-u, zaposlenost u Sisačko-moslavačkoj županiji prema administrativnim izvorima prateći od 2017. godine, rasla je svake godine oko 2 %, s izuzetkom 2021. godine kada je narasla čak 4 %. Tijekom 2021. godine u obrtu i slobodnim zanimanjima radilo je 5492 radnika, u pravnim osobama radilo je 34 473 osoba, a u poljoprivredi njih 861. S obzirom na trend rasta zaposlenosti u županiji tijekom proteklih pet godina kada je iznosio 2 %, očekuje se da će se taj trend nastaviti i u idućih pet godina. Iznimka je bila 2021. godina kada je broj zaposlenih osoba u Sisačko-moslavačkoj županiji porastao za 4 %. Dio te zaposlenosti pripisuje se građevinskom sektoru.

3.8. POSLOVNO OKRUŽENJE S AKTIVNIM PODUZETNIČKIM POTPORNIM INSTITUCIJAMA

Od ukupno 47 poduzetničkih zona na području županije, kojima raspolazu jedinice lokalne samouprave u potpunosti je opremljeno energetsom, komunalnom, prometnom i komunikacijskom infrastrukturom njih 14, djelomično je opremljeno 26, dok 7 poduzetničkih zona nije opremljeno i uređeno za prihvata poduzetnika.

Aktivne poslovne zone nalaze se na području gradova Siska, Petrinje, Kutine, Novske, Gline, Popovače te na području općina Velike Ludine i Lekenika.

Na području županije djeluju potporne poduzetničke institucije HGK Županijska komora Sisak, HOK Obrtnička komora Sisačko-moslavačke županije, Savjetodavna služba sa svojim podružnicama na području Sisačko-moslavačke županije, Regionalna razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije SIMO-RA d.o.o., Razvojna agencija MRAV u Kutini, Razvojna agencija NORA u Novskoj, Javna ustanova Glinska kulturno razvojna agencija, Javna ustanova PETRA u Petrinji, Poduzetnički inkubator PUNK Kutina, Poduzetnički inkubator SISAK - PISAK, poduzetnički inkubator PISMO u Novskoj te poduzetnički inkubator „EVOLUT“ u gradu Petrinji o kojemu brine udruga IKS.

Uloga navedenih poduzetničkih potpornih institucija je razvoj poduzetništva na lokalnoj razini, jačanje suradnje poduzetnika s poduzetničkim potpornim institucijama te njihovo međusobno povezivanje i umrežavanje.

Zaključno, razvojni potencijali Sisačko-moslavačke županije u području gospodarstva su snažna tradicija metaloprerađivačke, prehrambene, tekstilne, naftne i petrokemijske industrijske proizvodnje. Potencijal predstavlja i rast broja malih i srednjih poduzetnika koji nije stagnirao niti u posljednjim kriznim godinama. Malih i srednjim poduzećima potrebna je modernizacija, ulaganja u nove tehnologije te povećanje učinkovitosti poslovanja.

Razvojne potrebe županije u području gospodarstva odnose se ponajprije na potporu proizvodnji, jačanju konkurentnosti malih i srednjih poduzetnika i obrtnika, jačanju investicijskog okruženja i investicijskog potencijala odnosno povećanje vrijednosti izravnih stranih ulaganja, modernizaciju znanja i vještina kvalificirane radne snage. Jačanje poduzetničkog okruženja i poduzetničkih potpornih institucija također je važan segment ovoga procesa.

Zbog sve izraženijih potreba za novim vještinama i znanjima potreban je daljnji razvoj i provedba programa obrazovanja i osposobljavanja za poduzetništvo i obrtništvo te potpore provedbi programa usmjerenih prema digitalizaciji poslovanja. Isto tako, stvorit će se uvjeti za poticanje i promoviranje cjeloživotnog obrazovanja, stjecanje novih kvalifikacija i mikrokvalifikacija.

Sisačko-moslavačka županija započela je s poticanjem industrijske tranzicije i digitalne transformacije gospodarstva što će nastaviti i u ovom srednjoročnom razdoblju kako bi omogućila daljnji gospodarski rast i radna mjesta u skladu sa zahtjevima primjene modernih tehnologija.

3.9. POTENCIJAL RAZVOJA TURIZMA - OČUVANA PRIRODNA, KULTURNA I POVIJESNA BAŠTINA

Sisačko-moslavačka županija područje je djelomično močvarne ravnice nizinskog toka rijeke Save, Kupe, Odre, Lonje, Gline, Česme, Ilove i Une, omeđeno pitomim šumovitim obroncima Vukomeričkih gorica, Moslavačke, Petrove i Zrinske gore s brežuljkastom Banovinom, smješteno pedesetak kilometara južno od Zagreba što je svrstava u destinacije povoljne za dolazak i domaćih i stranih turista. Uz brojne turističke osobitosti, županija je u Hrvatskoj vodeća i po broju zaštićenih područja među kojima se najviše ističe Park prirode Lonjsko polje, ali valja istaknuti i termalno lječilište Topusko uz koje vezujemo povijesnu baštinu Vojne krajine. Osim navedenoga, područje je karakteristično i zbog vrijednog tradicijskog drvenog graditeljstva koje je naročito vidljivo u Krapju, selu graditeljske baštine u kojemu se ta baština može pogledati *in situ*. Osim graditeljske baštine, na području Sisačko-moslavačke županije vrlo su vrijedni primjerci sakralne arhitekture među kojima valja izdvojiti kapelu Svetog Martina u Starom Brodu koja je sačuvana u izvornom obliku, od 1634. godine. Osim ove kapele, kao vrlo vrijedan spomenik kulture ističe se crkva Svete Marije Magdalene u Selima koja je pretrpjela značajna oštećenja u potresu 2020. godine.

Sisačko-moslavačka županija velik potencijal ima u bogatim lovnim i ribolovnim područjima, vrhunskoj gastronomskoj i enološkoj ponudi, naročito u moslavačkom kraju u kojemu je planirana i izgradnja Hrvatske kuće vina u Popovači, projekt vrijedan oko 35 milijuna kuna koji će potaknuti daljnju promociju vinarstva na ovom području te ojačati konkurentnost ovdašnjih vinara, a imat će promidžbeni, ali i ekonomski aspekt.

Prema podacima Turističke zajednice Sisačko-moslavačke županije, 2019. godina bila je rekordna po broju noćenja kad je na ovom području ostvareno 150 859 noćenja, s rastom broja domaćih turista za 37 % te padom dolaska stranih turista za 55,7 % u odnosu na 2018. godinu. Nažalost, u pandemijskoj 2020. godini, osjetan je pad dolazaka i noćenja turista na područje županije, što pokazuje i podatak o 50 230 noćenja, dok je u 2021. ostvareno 46 391 noćenje. Istovremeno bilježimo povećanje broja ležajeva od 2019. u kojoj je na području županije bilo 1758 ležajeva preko 2020. godine s 1905 ležajeva do 2021. u kojoj imamo 1933 ležaja u smještajnim kapacitetima poslovnih subjekata i fizičkih osoba na području županije.

Na području županije sustavno se ulaže u selektivne oblike turizma kao što su lovni i lječilišni turizam te cikloturizam u kojemu je poseban naglasak na razvoju cikloturističke infrastrukture, od biciklističkih staza i servisnih stanica za bicikle do mapa uređenih biciklističkih ruta. Značajan udio u ukupnim dolascima osim s domaćeg tržišta, ostvaruje se i sa stranog i to s tržišta Italije, Austrije, Njemačke, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Poljske, Bugarske, Koreje, Kine, Sjeverne Makedonije i Francuske. U strukturi komercijalnog smještaja tijekom razdoblja od 2019. do 2021. godine dominira promet u ugostiteljskim objektima za smještaj druge vrste, zatim smještaj u objektima u domaćinstvu te hotelima, a zatim i objektima seljačkih domaćinstava.

Gledajući sve ovo, možemo reći kako je glavni cilj razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije povećanje njegove atraktivnosti i konkurentnosti što će rezultirati boljim pozicioniranjem na tržištu kontinentalnih destinacija u okruženju.

Na području Sisačko-moslavačke županije djeluje više različitih ustanova u kulturi koje doprinose razvitku i unaprjeđenju kulture, kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, kulturnih djelatnosti, kulturnog života te osiguravaju uvjete za obavljanje i razvitak različitih djelatnosti kulture, a naročito knjižničarske, arhivske, kazališne, glazbene, muzejske i galerijske. To su domovi kulture, odnosno pučka učilišta, narodne i gradske knjižnice, muzeji, arhiv i galerije. Djelatnost domova kulture je raznolika i kreće se od scenske, glazbene, filmske, galerijske, obrazovne pa do nakladničke djelatnosti. U Sisačko-moslavačkoj županiji djeluje 19 narodnih knjižnica te time županija ima potpuno zaokruženu mrežu narodnih knjižnica, budući da narodne knjižnice djeluju u svim gradovima i općinama županije (12 općina, 7 gradova).

Muzejsku djelatnost pokrivaju tri ustanove: Gradski muzej Sisak i Muzej Moslavine Kutina te Memorijalni muzej spomen područja Jasenovac, a 2016. godine Sisačko-moslavačka županija osnovala je i Interpretacijski centar baštine Banovine (ICBB), ustanovu u kulturi čije su djelatnosti predstavljanje i promicanje materijalne, nematerijalne, povijesne, kulturne i prirodne baštine na području Banovine. Prostor je jako oštećen u potresu 2020. godine i obnavlja se. Sisačko-moslavačka županija je 2017. godine osnovala i Kulturni centar braće Radić sa sjedištem u Martinskoj Vesi. Djelatnost ustanove je promocija naslijeđa braće Stjepana i Antuna Radića. Županija je tijekom 2022. godine provela spajanje ustanova Interpretacijski centar baštine Banovine i Kulturni centar braće Radić u Kulturno-povijesni centar Sisačko-moslavačke županije.

Važnu ulogu u očuvanju kulturne baštine imaju amaterske udruge u kulturi koje kroz djelovanje folklornih, plesnih, likovnih, književnih, glazbeno-scenskih umjetnosti predstavljaju identitet lokalne zajednice.

Zbog pojave pandemije uzrokovane virusom Covid-19 i katastrofalnog potresa broj dolazaka i noćenja turista u Sisačko-moslavačkoj županiji je znatno smanjen. Tako je prema podacima Hrvatske

turističke zajednice – eVisitora u razdoblju od 1.1.2020. do 30.9.2020. godine broj dolazaka turista u Sisačko-moslavačku županiju 11 920, a broj noćenja 41 533, što je u odnosu na isto razdoblje 2019. godine kada je broj dolazaka bio 31 705 i broj noćenja 109 230, smanjenje 62,40 % za broj dolazaka i 61,98 % za broj noćenja. Tijekom 2021. godine vidljiv je porast broja dolazaka, ali smanjenje broja noćenja.

Osnovu razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije čine bogato prirodno, kulturno i povijesno naslijeđe, veliki broj zaštićenih područja, tradicija lječilišnog i lovnog turizma. Potreban je razvoj novih turističkih proizvoda utemeljenih na kulturnoj, prirodnoj baštini i tradicionalnim vrijednostima. Postojeću turističku infrastrukturu potrebno je modernizirati i unaprijediti te promovirati turističku ponudu Sisačko-moslavačke županije. Poticat će se razvoj kulture i očuvanja kulturne i prirodne baštine kao povezanih djelatnosti koje trebaju biti prezentirane upravo kroz turističku ponudu.

3.10.ZNAČAJNI RESURSI ZA RAZVOJ POLJOPRIVREDE I POTREBA MODERNIZACIJE POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE

Prema površini poljoprivrednog zemljišta u Sisačko-moslavačkoj županiji koje iznosi 236 883 hektara ili 53 % površine županije, nalazimo se na drugom mjestu u Republici Hrvatskoj, odmah iza Osječko-baranjske županije. Od te površine 190 429 hektara se vodi kao obradiva površina. Prema podacima ARKOD sustava, poljoprivredne površine koje koriste poljoprivredna gospodarstva iznose 71 294,05 hektara (podaci iz 2021. godine), prisutan je trend blagog povećanja korištenja zemljišta. Ovaj podatak ukazuje na značajne mogućnosti povećanja upotrebe zemljišta. Poljoprivredno zemljište koje je u državnom vlasništvu koristi se odnosno daje u najam/koncesiju sukladno Programu raspolaganja poljoprivrednim zemljištem te se samo 5 % poljoprivrednog zemljišta može dati u druge svrhe (nepoljoprivredne).

U strukturi poljoprivrednih gospodarstava kojih je ukupno 9376 prevladava obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo kojih je na području županije u 2021. godini bilo 7844.

Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju iz 2022. godine najrasprostranjenija ratarska kultura su žitarice (ponajprije kukuruz i pšenica) čijim se uzgojem u 2021. bavilo 8052 poljoprivrednih gospodarstava, 2630 poljoprivrednih gospodarstava se bavi proizvodnjom voća, 3272 proizvodnjom krmnog bilja te 2029 poljoprivrednih gospodarstava koja se bave proizvodnjom povrća. Proizvodnja ljekovitog bilja u blagom je porastu, ali s oko tri puta manje poljoprivrednih gospodarstava u odnosu na 2017. godinu. Proizvodnja cvijeća u kojoj se broj

gospodarstava povećao za 7 puta u razdoblju od 2017. do 2021. godine (s 4 proizvođača u 2017. godini na 28 u 2021. godini) također pokazuje tendenciju rasta.

Površine pod vinogradima, voćnjacima i miješanim trajnim nasadima u razdoblju od 2019. do 2021. godine na području županije ukazuju na to kako se broj parcela pod voćnim vrstama kontinuirano povećava, dok je istovremeno broj ARKOD parcela na kojima se nalaze vinogradi i miješani trajni nasadi u neznatnom padu.

Ekološka poljoprivredna proizvodnja posebice je zanimljiva zbog mogućnosti plasmana na ovaj način proizvedenih proizvoda na tržište EU te visoke cijene takvih proizvoda. U vremenskom razdoblju od 2016. do 2020. godine u županiji raste broj grla goveda, kopitara, pčelinjih zajednica i ovaca u ekološkom uzgoju što ide u prilog korištenja prirodnih vrijednosti područja pogodnih za ekološki uzgoj stoke uz nezagađen okoliš i očuvanu prirodu.

Posljednjih godina stočarska proizvodnja stagnira, značajnije se smanjio broj svinja i pilića, dok broj grla goveda, koza i ovaca bilježi blagi porast iz godine u godinu.

Prema podacima Hrvatske agencije za poljoprivredu, kravlje mlijeko je 2020. godine isporučivalo 254 isporučitelja u količini od 13 271 114 kg mlijeka, a u 2021. godini je isporučeno 11 928 276 kg mlijeka, što je smanjenje za 1 342 838 kg. Najveći broj isporučitelja je s područja grada Petrinje, njih 57 koji su isporučili 2 479 487 kg mlijeka.

Pčelarstvo je grana stočarstva koja se najbrže i najsigurnije razvija, a Sisačko-moslavačka županija prednjači po broju pčelinjih zajednica i broju pčelara u Republici Hrvatskoj. Zajednicu udruge pčelara SMŽ čini 9 udruga pčelara s područja županije (udruge s područja gradova Novske, Popovače, Hrvatske Kostajnice, Siska, Petrinje, Kutine, Gline te općina Topusko i Dvor). Udruge pčelara broje 888 pčelara s 50 125 košnica. Broj pčela u odnosu na prethodno vremensko razdoblje veći je za 15 %, a broj košnica za 7 %. Na području županije registriran je 571 OPG koji se bavi pčelarstvom, a posjeduju 37 371 košnica.

Prema podacima Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, u razdoblju od 2017. do 2021. godine vidljiv je trend pada broja OPG-a i članova OPG-a. U 2019. godini u odnosu na 2018. godinu pad broja OPG-a je bio 0,4 %, a vidljivo je i smanjenje ukupnog broja članova OPG-a u istom razdoblju. Broj članova OPG-a je sa 6699 u 2018. godini pao na 6484 članova u 2019. godini, što je smanjenje od 3,2 %, a u 2020. godini broj članova je još niži i iznosi 5898, da bi u 2021. godini bio 5314.

Nositelji poljoprivrednih gospodarstava na području Sisačko-moslavačke županije, u promatranom razdoblju su većinom osobe muškog spola dok su žene nositeljice u oko 31 %

poljoprivrednih gospodarstava. Isti trend je zabilježen i u ostalim oblicima organiziranja u poljoprivrednom sektoru.

Demografska struktura nositelja poljoprivrednih gospodarstava odnosno prema dobi je na području Sisačko-moslavačke županije vrlo nepovoljna. Promatrano u šestogodišnjem razdoblju od 2016. do 2021. godine najveći je broj nositelja poljoprivrednih gospodarstava u dobnoj skupini iznad 65 godina starosti, a druga skupina s najvećim brojem nositelja PG-a je ona od 56 do 65 godina starosti. Ohrabruje podatak da se u promatranom razdoblju bilježi povećanje broja nositelja poljoprivrednih gospodarstava mlađih od 40 godina (s 1213 u 2017. godini na 1461 u 2021. godini).

Prema dostupnim podacima nositelji/odgovorne osobe na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima većinom imaju završenu srednju školu, zatim osnovnu školu i nezavršenu osnovnu školu. U svim promatranim godinama od 2017. do 2020., veliku skupinu čine ona poljoprivredna gospodarstva za koja ne postoje podaci o školskoj spremi nositelja/odgovorne osobe. Međutim, ohrabrujuća je činjenica da iz godine u godinu raste broj fakultetski obrazovanih osoba koji su nositelji ili odgovorne osobe poljoprivrednih gospodarstava.

Potencijali u ovom području su značajne poljoprivredne površine, kontinuirani rast broja registriranih poljoprivrednih gospodarstava te sve veći broj mladih poljoprivrednika na mjestu nositelja OPG-a. Stočarstvo i ekološka poljoprivredna proizvodnja dvije su grane koje također bilježe značajan rast posljednjih pet godina. Postojanje autohtonih pasmina i sorti otvara mogućnost brendiranja proizvoda i stvaranja novih lanaca vrijednosti. Promoviranje ruralnog prostora provodi se i programima razvoja turizma jer Sisačko-moslavačka županija želi i na taj način povećati konkurentnost poljoprivrednih proizvođača svoga područja.

Zaključno, razvojne potrebe poljoprivrednog sektora podrazumijevaju kontinuiranu primjenu stručnih znanja i tehnologija u poljoprivrednoj proizvodnji, poticanje mladih osoba na bavljenje poljoprivredom, posebice ekološkom kao preduvjet njihovog ostanka na selu. Edukacijom o mogućnostima financiranja poljoprivrednih investicija EU fondovima (npr. izgradnja sustava za navodnjavanje) i pronalaženjem novih tržišta, što je jedan od prioriteta županije, omogućava se povećanje vrijednosti poljoprivredne proizvodnje i prinosa, a time i unaprjeđenje kvalitete života te održivi gospodarski razvitak ruralnog područja županije, socijalni, kulturni i demografski oporavak.

3.10.1. Pokrivenost šumama

Područje Sisačko-moslavačke županije može se generalno razdijeliti na tri šumske vegetacijske cjeline. U središnjem dijelu riječnih dolina nalazimo izuzetno vrijedne komplekse nizinskih šuma hrasta lužnjaka i poljskog jasena, u brdskom pojasu prevladavaju šume hrasta kitnjaka u zajednici s običnim grabom i pitomim kestenom, dok u nižem gorskom području rastu šume obične bukve.

Državnim šumama i šumskim zemljištem na području županije gospodare Hrvatske šume d.o.o. putem svojih podružnica.

Privatnim šumama gospodare vlasnici/posjednici uz stručnu i savjetodavnu pomoć Uprave za stručnu podršku razvoju poljoprivrede i šumarstva u Sisačko-moslavačkoj županiji.

Prema prostornim podlogama Hrvatskih šuma d.o.o. i Savjetodavne službe, ukupna površina šuma i šumskog zemljišta na području županije iznosi 185 572 ha, od čega je 79 % (146 447 ha) u državnom vlasništvu, a 21 % (39 125 ha) u privatnom vlasništvu. Šume čine oko 41 % ukupne površine županije. Od ukupne površine šuma i šumskog zemljišta u državnom vlasništvu obraslo je 95 % šumskih površina, 3,6 % je neobraslo, a 1,3 % je neplodno zemljište.

3.10.2. Lovstvo u funkciji ruralnog razvoja i očuvanja prirodnih staništa

Na području Sisačko-moslavačke županije ima 67 aktivnih lovišta, od kojih je 38 županijskih i 29 državnih, s oko 3000 aktivnih lovaca na ukupnoj površini lovišta od 506 208 ha.

Program razvoja lovstva na području Sisačko-moslavačke županije obuhvaća sve mjere i aktivnosti koje poduzima Sisačko-moslavačka županija u suradnji s prihvatljivim korisnicima s ciljem razvoja i unaprjeđenja lovstva kao sastavnog dijela razvoja ruralnih područja županije.

Cilj donošenja Programa proizlazi iz Zakona o lovstvu, a to je unaprjeđenje gospodarske funkcije lovstva te zaštite i očuvanja biološke i ekološke ravnoteže prirodnih staništa divljači te valorizacija ove gospodarske grane kroz turističku ponudu i njezin doprinos regionalnom gospodarstvu i ruralnom razvoju ovoga područja.

Ostvarenje Programa utvrđuje se provedbom mjera utvrđenih člankom 31. Zakona o lovstvu - Razvoj i unaprjeđenje lovstva - Promidžba i informiranje iz područja lovstva - Sprječavanje šteta od divljači.

Potencijali lovno-turističke ponude su veliki s obzirom na mogućnost promidžbe i informiranja, ali i bogatstvo i raznolikost vrsta divljači te smještajne kapacitete. Izuzetnu pažnju potrebno je usmjeriti u jačanje lovnog turizma kroz ponudu agroturizma i uspostavljanje povezanosti lovoovlaštenika i ostalih korisnika prostora. Dodatno je potrebno ojačati komunikaciju i prezentaciju, odnosno promidžbu ove ponude ciljanim skupinama. U tom smislu najvažniji segment je sudjelovanje na međunarodnim skupovima, sajmovima i konferencijama na kojima se lovni turizam najbolje prezentira te održavanje i prezentacija lovačkih običaja i održavanje manifestacija vezanih uz lovnu kinologiju, sokolarstvo i lovno streljaštvo.

Sprječavanje šteta od divljači i na divljači jedan je od nezaobilaznih čimbenika lovnog gospodarenja. Potrebno je jačati suradnju između svih korisnika prostora kako bi se uz zajedničke napore smanjile štete od divljači bilo kroz upotrebu kemijskih ili mehaničkih barijera bilo kroz

održavanje brojnog stanja divljači u broju kojem ne ugrožava gospodarsko stanje, odnosno u broju u kojem divljač čini prihvatljive ili podnošljive štete.

3.11.STANJE U OKOLIŠU/PROSTORU

3.11.1. Kvaliteta okoliša, izloženost ekološkim rizicima i klimatskim opasnostima

3.11.1.1 Potreba sustavnog praćenja kvalitete zraka, vode i tla

Na području županije postoje dvije mjerne postaje za trajno praćenje kvalitete zraka koje su dio državne mreže (Sisak - 1 i Kutina - 1), dok se na lokalnoj razini mjeri samo u Kutini i to na četiri stalna mjerna mjesta raspoređena na području grada Kutine (K1 – Dom zdravlja Kutina, K2 – Vatrogasni dom Kutina, K6 – Vatrogasni dom Husain i K7 – Krč, Kutina)

U gradskim područjima Kutine i Siska bilježi se povremeno prekomjerno onečišćenje zraka lebdećim česticama (PM₁₀), a isto je posljedica korištenja krutih i tekućih goriva za grijanje prostora te prometa. Razvojne potrebe obuhvaćaju smanjenje onečišćenja zraka, odnosno postizanje I. kategorije kvalitete zraka na području na kojem je utvrđena II. kategorija te očuvanje postojeće kvalitete zraka na mjestima na kojima je zrak čist.

Prema Uredbi o određivanju zona i aglomeracija prema razinama onečišćenosti zraka na teritoriju Republike Hrvatske (NN 1/14), Sisačko-moslavačka županija pripada zoni oznake HR 2.

Unutar gusto razvijene hidrografske mreže vodotoka Sisačko-moslavačke županije nalazi se 155 vodnih tijela tekućih voda i 4 vodna tijela stajaćih voda. Analizom podataka o stanju vodnih tijela u županiji utvrđeno je kako navedena vodna tijela ne postižu zadane ciljeve zaštite voda, s obzirom na jedan ili više pokazatelja ukupnog stanja kvalitete voda. Na području županije lokalne površinske vode su vode II. reda, a mjerenje, analizu i statističku obradu podataka o kvaliteti provode Hrvatske vode, odnosno Institut za vode J. J. Strossmayer.

Unutar županije nalaze se područja posebne zaštite vode (za ljudsku potrošnju ili rezerviranih za javnu vodoopskrbu) te su uspostavljene zone sanitarne zaštite za 13 izvorišta.

Na području županije se od 2014. godine ne provode ispitivanja kvalitete tla. Podaci praćenja koncentracija teških metala u tlu (Pb, Cd, Ni, Zn, Cr, Cu i Hg), u prethodnom razdoblju (do 2014. godine) su ukazivali da su vrijednosti bile unutar maksimalno dozvoljenih koncentracija. Manje opterećenje ugljikovodicima zabilježeno je na lokaciji Cret Đon-močvar, a opasnost od onečišćenja tla predstavlja odlagalište fosfogipsa Petrokemije Kutina čija je sanacija planirana u sklopu cjelovitog projekta i zatvaranja odlagališta.

3.11.1.2 Miniranost

Minski sumnjiva površina (MSP) na prostoru Republike Hrvatske, prema podacima na internetskoj stranici Ministarstva unutarnjih poslova Ravnateljstva civilne zaštite, zauzimaju 180,4 četvorna kilometra* i obuhvaćaju 8 županija te 53 JLS-a koji su zagađeni minama i neeksplozivnim ubojnim sredstvima.

Sisačko-moslavačka županija je jedna od najzahvaćenijih županija minske eksplozivnim sredstvima (MES) i neeksplozivnim ubojnim sredstvima (NUS). Na dan 31.12.2021. godine minski sumnjiva područja u Sisačko-moslavačkoj županiji zauzimala su 34,8 km² površine, a tijekom 2021. godine iz minski sumnjivih područja isključeno je 7,4 km².

*<https://civilna-zastita.gov.hr/UserDocImages/145> pristupljeno 7.10.2022. godine

3.11.1.3 Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom

U cilju uspostave cjelovitog sustava gospodarenja otpadom, Sisačko-moslavačka županija je preuzela 24,5 % udjela u vlasništvu trgovačkog društva Regionalni centar za gospodarenje otpadom (RCGO) Šagulje, te 8,5 % udjela u vlasništvu trgovačkog društva Kodos d.o.o. koje gospodari Centrom za gospodarenje otpadom (CGO) Babina gora. Po uspostavi navedenih centara otpad iz županije će se zbrinjavati u ova dva centra, a CGO će izgraditi pretovarne stanice na kojima će se sakupljati i dovoziti otpad prije distribucije u centre.

Usluge sakupljanja, odnosno obrade određene posebne kategorije otpada, pružanje javne usluge prikupljanja komunalnog otpada i biorazgradivog otpada obavljaju trgovačka društva u javnom vlasništvu JLS. U 2020. godini u županiji je 11 tvrtki obavljalo tu djelatnost. Sve JLS su provodile organizirano sakupljanje komunalnog otpada, a obuhvat stanovništva županije organiziranim sakupljanjem u razdoblju od 2017. do 2020. iznosio je 96 %. Na razini RH obuhvat stanovništva u istom promatranom razdoblju iznosi 99 %.

Prema popisu službenih odlagališta otpada ministarstva nadležnog za zaštitu okoliša, na području SMŽ je postojalo 10 odlagališta i to: Barutana, Blatuša, Ćore, Gmajna, GO Kutina, Goričica, Kurjakana, Rosulje, Taborište i Vladića jama. Odlukom o redoslijedu i dinamici zatvaranja odlagališta (NN 3/19 i 17/19) s 31.12.2018. godine zatvorena su 4 odlagališta (Ćore, Vladića jama, Barutana i Blatuša), a već je ranije zatvoreno odlagalište u Hrvatskoj Kostajnici. Ostala odlagališta, njih 5 (u Glini, Petrinji, Novskoj, Kutini i Sisku) će se sanirati i zatvarati sukladno završetku sanacije i otvaranju regionalnih centara za gospodarenje otpadom.

Postojeći sustav gospodarenja otpadom potrebno je unaprijediti odnosno izgraditi građevine za gospodarenje otpadom, pretovarne stanice te poticati uporabu, sanaciju i zatvaranje ilegalnih odlagališta otpada. Potreban je i daljnji razvoj reciklažnih dvorišta s potrebnom opremom te aktivnosti usmjerene informiranju i edukaciji građana i gospodarskih subjekata.

3.11.1.4 Klimatske promjene

Klimatske promjene povećavaju vjerojatnost katastrofa uzrokovanih prirodnim prijetnjama i pojavom ekstremnih vremenskih prilika primjerice poplava, suša ili požara. Smanjenje rizika od katastrofa, kao i djelotvorno i pravodobno suočavanje s njihovim posljedicama uključuje kontinuirano unaprjeđivanje sposobnosti sustava civilne zaštite, koordinaciju i podizanje sposobnosti među sudionicima lokalne, regionalne preko državne do međunarodne razine.

Na temelju rezultata numeričkih integracija regionalnim klimatskim modelom RegCM do 2040. godine očekuje se porast temperature od 1 do 1,5 °C s trendom rasta i do 2070. za 1,5 do 2°C, kao i malo povećanje količine oborina od najviše tridesetak mm do 2040., ali i blago smanjenje do 2070. godine.

Klimatske promjene se u značajnoj mjeri već događaju, značajno utječu na okoliš te potenciraju nastupajuće okolišne probleme poput pada bioraznolikosti i pogoršanja okolišnih uvjeta. Razvojne potrebe uključuju sprječavanje ranjivosti nekih gospodarskih sektora, naročito poljoprivrede, šumarstva, ribarstva, energetike i turizma jer njihova uspješnost u velikoj mjeri ovisi o klimatskim čimbenicima. Cijeli sustav odgovora na prirodne katastrofe potrebno je ojačati nizom koordiniranih aktivnosti kao što su održivo upravljanje sustavom civilne zaštite i zaštite od požara te unaprijediti kapacitete svih žurnih službi na području Sisačko-moslavačke županije.

3.11.1.5. Visok rizik pojavnosti poplava i potreba dovršetka sustava obrane od poplava

Područje Sisačko-moslavačke županije ugroženo je opasnošću od poplava rijeke Save, Kupe, Gline, Sunje i Une. U posljednje vrijeme i uslijed klimatskih promjena, učestaliji su slučajevi ekstremno velikih voda. Obrana od poplava na području županije provodi se sustavom obrane koji se temelji na učinku smanjenja vršnog protoka vodnog vala pri kontroliranim izlivanju velikih voda u retencijske prostore nizom razdjelnih građevina, nizinskim retencijama i poplavnim površinama. Sustav nije u cijelosti dovršen.

Ukupni rizik za poplavu izazvanu izlivanjem kopnenih vodenih tijela, prema procjeni predstavlja visok rizik razmjera pojavnosti poplava razvrstane u kategoriju velika (51 - 98 %), prema frekvenciji s jednim događajem u 1 ili 2 godine te uzrokuje umjerene posljedice na život i zdravlje ljudi, gospodarstvo i društvenu stabilnost.

3.11.1.5.Revitalizacija brownfield područja

Brownfield lokacije obuhvaćaju zemljišta, nekretnine ili građevine koje su neadekvatno korištene, zapuštene ili napuštene i mogu biti zagađene i/ili onečišćene. Na području Sisačko-moslavačke županije dominiraju industrijski i vojni kompleksi, poljoprivredna područja, ali i površine druge namjene. Revitalizacijom i prenamjenom brownfield lokacija, uvažavajući osobitosti prostora i realne potrebe, sprječava se njihova daljnja devastacija te osigurava urbana preobrazba za potrebe stanovništva što osigurava prostor za ekonomski isplative investicije. Potrebno je izraditi Registar brownfield lokacija područja Sisačko-moslavačke županije u svrhu informiranja zainteresirane javnosti, prikazivanju njihovog potencijala te kvalitetnijeg gospodarenja tim lokacijama.

3.12.PRIMARNA INFRASTRUKTURA

3.12.1.Zadovoljavajući sustav javne vodoopskrbe i nedovoljno razvijen sustav odvodnje otpadnih voda

Vodoopskrba pitkom vodom se na području Sisačko-moslavačke županije provodi putem sljedećih vodoopskrbnih sustava: Petrinja, Sisak (Grad Sisak, Općina Sunja i Općina Martinska Ves), Hrvatska Kostajnica, Moslavačka Posavina, Općine Jasenovac te Glina – Gvozd (vodoopskrbni sustav Glina i sustav Gvozd - Topusko). Djelatnost javne vodoopskrbe provodi 11 komunalnih tvrtki u vlasništvu gradova i općina.

Ukupna duljina vodoopskrbne mreže u 2020. godini iznosila je 1958 km, a zahvaćene količine vode 12 949 tis.m³. Dio stanovništva opskrbljuje se vodom iz lokalnih vodovoda i dijelom iz pojedinačnih izvora, vlastitih zdenaca i cisterni. Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (<https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2020/09>) za 2019. godinu, u županiji je na javnu vodoopskrbu priključeno 88,4 % stanovnika, a na sustav lokalne vodoopskrbe 2,64 %. Na razini RH priključenost stanovništva na javnu vodoopskrbu iznosi oko 91 % i lokalnu 1,5 %.

Kako bi se održao standard kakvoće vode za ljudsku potrošnju na području županije, važno je sustavno praćenje relevantnih tipova utjecaja na stanje voda, kemijskog i mikrobiološkog onečišćenja i drugih opterećenja te njihovih utjecaja na vodnim područjima, kao i daljnji razvoj magistralnih cjevovoda i vodoopskrbne mreže.

Sustav javne odvodnje s pročišćavanjem otpadnih voda u Sisačko-moslavačkoj županiji ne pokriva u cijelosti sva područja i ne prati stupanj izgrađenosti sustava vodoopskrbe. Postojećim sustavima odvodnje u većim naseljima pokriveni su dijelovi urbanih i radnih zona, dok za prihvat otpadnih voda iz domaćinstava u naseljima bez kanalizacijskog sustava koriste septičke jame koje bi

trebale biti vodonepropusne te se prazniti putem ovlaštenih osoba. Stvarna situacija nažalost nije takva i recipijenti su najčešće vodotoci, melioracijski i drugi odvodni kanali.

Stupanj priključenosti stanovništva na sustav javne odvodnje je nejednak te je na sustav priključeno više od 70 % kućanstava. Ukupna količina ispuštene otpadne vode u 2020. godini iznosila je 7258 tis.m³, a ukupna duljina kanalizacijske mreže 570 km. Problem odvodnje županije nije samo nedovoljna razvijenost kanalizacijske mreže, već i njena starost i propusnost te nedostatak uređaja za obradu otpadnih kanalizacijskih voda.

Razvojnu potrebu predstavlja poticanje uspostave funkcionalnog sustava odvodnje i obrade otpadnih voda posebno u zonama sanitarne zaštite izvorišta te povećanje stupnja priključenosti korisnika na sustav javne odvodnje.

3.12.2. Proizvodnja energije i potreba povećanja korištenja obnovljivih izvora energije

Proizvodni sustavi električne energije u Sisačko-moslavačkoj županiji su Termoelektrana Sisak te industrijske elektrane Petrokemije Kutina i Rafinerije Sisak. Prijenosni sustavi međunarodnog i državnog značaja sastoje se od postojećih dalekovoda, a distribuciju električne energije na području županije vrše HEP Operator distribucijskog sustava d.o.o. Elektra Sisak, Elektra d.o.o. Križ i Elektra d.o.o. Velika Gorica.

Sustav plinoopskrbe sastoji se od magistralnih plinovoda, mjerno redukcijskih stanica (MRS) i lokalnih plinovoda. Sjeverni i sjeveroistočni dio županije koji su bolje pokriveni plinskom mrežom, snabdijevaju se plinom iz magistralnih plinovoda Ivanić Grad – Kutina - Novska i Kozarac - Sisak. Posavski i podravski plinoopskrbni sustavi spojeni su plinovodom Kutina – Garešnica - Virovitica.

Na području općine Velika Ludina nalazi se podzemno skladište plina Okoli radne zapremine oko 350 000 m³ s planom povećanja kapaciteta na 500 000 m³.

Na području županije svoje skladišne i transportne kapacitete imaju Jadranski naftovod d.d. (JANAF) i INA Industrija nafte d.d.

Županija ima potencijal za proizvodnju električne energije iz OIE i krajem 2020. godine u funkciji je bilo ukupno 50 postrojenja za korištenje OIE ukupne instalirane snage 11 100 kW, od kojih je najveći broj sunčanih elektrana i to 42. Važno je spomenuti i tri elektrane-toplane na biomasu (BE-TO) u Glini i Sisku. Na području županije nalaze se tri prostora s utvrđenim ležištima energetske sirovine geotermalne vode: 7 bušotina u Topuskom, 5 na području Siska i bliže okolice te 1 u okolici grada Petrinje, dok se na području grada Gline provode istraživanja.

Najsnažniji učinci mjera energetske učinkovitosti ostvareni su i očekuju se u zgradarstvu, prometu i javnoj rasvjeti.

Zaključno, razvojne potrebe u području energetike ponajprije se odnose na poticanje korištenja obnovljivih izvora energije, poboljšanje energetske učinkovitosti i osiguravanje dostupnosti i dostatnosti opskrbe energijom. Još je uvijek prisutna nedovoljno razvijena svijest o potrebi štednje energije i nedovoljna su ulaganja u energetske učinkovitost zgrada i sustava javne rasvjete.

3.12.3. Značajan razvoj infrastrukture za mobilnost i internetsku povezanost

Prostorom županije prolaze dvije autoceste, A3 koja je dio paneuropskog koridora ukupne duljine 64 km i A11, ukupne duljine 48,1 km, a čiji se preostali dio od 10,9 km gradi i bit će završen u sljedećih nekoliko godina. Cestovna mreža obuhvaća i ukupno 453 km državnih cesta, 647 km županijskih i 579 km lokalnih te preko 2000 km nerazvrstanih cesta, kao i ukupno 255 mostova.

Najveća gustoća prometa primjećuje se na državnoj cesti D30 na brojačkom mjestu Žažina, kod izlaska s autoceste A11, gdje je prosječni godišnji (PGDP) promet u stalnom porastu. Prometna zagušenost na toj dionici smanjit će se dovršetkom izgradnje autoceste od Lekenika do Siska. Veliko prometno opterećenje zabilježeno je i u centru Kutine na cesti D45 stoga je važna realizacija projekta izgradnje obilaznice grada Kutine.

Prostorom županije prolazi međunarodna pruga RH1 TEN-T sveobuhvatna mreža (Paneuropski koridor X), Salzburg - Solun, ukupne duljine kroz Hrvatsku 317 km. Postojeću željezničku mrežu prema vrstama pruga, čini 155,5 km međunarodnih, 20,5 km regionalnih i 15,5 km lokalnih pruga. Kako željeznički promet predstavlja ekološki i ekonomski najprihvatljiviji oblik transporta, planirana su veća ulaganja u taj sektor. Interoperabilni željeznički sustav podrazumijeva razvoj, izgradnju i obnovu sveobuhvatne željezničke mreže s ciljem promicanja modalnog prelaska s ceste na željeznicu i riječni promet te integraciju lokalnog, međuregionalnog i međunarodnog željezničkog prometa. Uspostavom visokokvalitetnog željezničkog sustava utječe se na povećanje sigurnosti, ekonomske učinkovitosti te smanjenje negativnih utjecaja na okoliš.

U okviru razvojnih prioriteta, važnim se smatra i poticanje ponovnog oživljavanja željezničkog prometa unskim koridorom koji je u prijeratnom razdoblju osiguravao brzu i sigurnu vezu između središnje Hrvatske i srednje Dalmacije te Bosne i Hercegovine.

U Sisačko-moslavačkoj županiji nalazi se središnji dio riječnih putova u Republici Hrvatskoj i dio su prometnog sustava sveobuhvatne mreže TEN-T-a. Obuhvaćaju vodne putove rijeke Save u dužini 117 km, Kupe u dužini 5,9 km i Une u dužini 15 km, a klasificirani su kao međunarodni plovni putevi I., II. i III. klase. Važno čvorište riječnog prometa državnog i županijskog značaja je grad Sisak s Lukom Sisak na Savi. Pored naselja Crnac, vrši se prekrcaj sirove nafte prvenstveno radi opskrbe sisačke Rafinerije, dok se na lijevoj obali Save u Galdovu nalazi brodogradilišno пристаниште. Luka Sisak ujedno je i putnička unutarnja luka uglavnom za potrebe lokalnog izletničkog prometa s javnim putničkim i

komunalnim pristaništem na rijeci Kupi. U Sisku je i sjedište jedinog hrvatskog riječnog prijevoznika naziva Dunavski Lloyd.

Revitalizacija plovnosti rijeke Save značajno će utjecati na pouzdanost i sigurnost plovidbe, kao i na jačanje uloge Luke Sisak kao tranzitnog središta za transport nafte unutar i izvan granica RH. Modernizacijom ključne TEN-T infrastrukture na unutarnjim plovnim putovima te integracijom riječnog prometa u intermodalnu transportnu mrežu, doprinosi se stvaranju uvjeta za intenzivniji razvitak riječnog prometa kao ekološki prihvatljivijeg i energetski manje zahtjevnog oblika prijevoza i smanjuju se negativni učinci na okoliš i prirodne resurse.

Na području županije postoji nekoliko malih sportskih i gospodarsko-poljoprivrednih uzletišta i heliodrom u Popovači. Unaprjeđenje zračnog prometa planira se postići izgradnjom heliodroma u Sisku i uzletno-sletnih staza te popratne infrastrukture sportsko-rekreativne i turističke namjene, kao i postizanje lokalne i regionalne mobilnosti u slučaju incidentnih situacija i hitnih intervencija.

Prema podacima HAKOM-a za četvrti kvartal 2022. godine Sisačko-moslavačka županija ima 29 440 priključaka na širokopolasni Internet. S obzirom da je broj kućanstava prema popisu stanovništva iz 2021. godine 62 601, to znači da je 47,33% kućanstava pokriveno priključkom na širokopolasni Internet što predstavlja značajno poboljšanje u odnosu na 2021. kada je taj postotak bio 37,33%. Gustoća korisnika širokopolasnog pristupa je za 2022. godinu je 55,1% dok je ona, primjerice, u gradu Zagrebu 92,6%, u Splitsko-dalmatinskoj županiji 89,3% te postoji značajan prostor za poboljšanjem.

Razvojne potrebe županije obuhvaćaju prometno rasterećenje gradskih sredina izgradnjom obilaznih cestovnih pravaca, smanjenje prometne zagušenosti na pojedinim dionicama, zatim prilagođavanje ponude javnog prijevoza potražnji lokalnog stanovništva te poboljšanje povezanosti većih županijskih, međuzupanijskih i državnih središta javnim prijevozom. Isto tako, rekonstrukcijom i modernizacijom razvrstane i nerazvrstane cestovne prometne mreže, razvojem infrastrukture za ekološki prihvatljiva vozila i alternativnih oblika prijevoza te integracijom svih oblika javnog prijevoza, omogućit će se brojne ekonomske i razvojne prednosti za stanovništvo i gospodarstvo, postići okolišno prihvatljiviji oblik prometa i značajno povećanje prometne sigurnosti. Kao jedan od oblika individualnog javnog prijevoza ekološke prihvatljivosti, naročito u gradovima, ističe se širenje biciklističke i pješačke infrastrukture. Pristup širokopolasnom internetu potrebno je unaprijediti te poboljšati infrastrukturu koja će omogućiti bolju i bržu internetsku povezanost korisnicima.

3.13. BROJNA ZAŠTIĆENA PODRUČJA I PRIRODNA BOGATSTVA

Područja zaštićena temeljem Zakona o zaštiti prirode u Sisačko-moslavačkoj županiji zauzimaju 92 253,64 ha županije, odnosno 20,65 % njene ukupne površine i predstavljaju riznicu krajobrazne, biološke i geološke raznolikosti. Obuhvaćaju 12 područja koja su pod nekom od kategorija zaštite prema nacionalnom zakonodavstvu, 20 zaštićenih područja uključenih u ekološku mrežu NATURA 2000 i staništa za zaštićenu populaciju te čini najveći sustav očuvanih područja na svijetu. Kontinuirano se provodi monitoring, zaštita staništa i zaštićenih vrsta te zbrinjavanje ugroženih vrsta. Ukupna površina pod zaštitom (nacionalne kategorije i ekološka mreža) je 97 456,90 ha, dok ukupna površina područja ekološke mreže iznosi 243 830,84 ha što je polovina ukupne površine Sisačko-moslavačke županije. Najveće zaštićeno područje je Park prirode Lonjsko polje, površine 51 173,29 m² i proglašeno ramsarskim područjem 1993. godine zbog važnosti za ornitofaunu.

Na zaštićenim područjima županije obitavaju 62 vrste kritično ugrožene flore, kao i veliki broj ugroženih životinja s popisa strogo zaštićenih vrsta. Travnjačka staništa pogoduju rastu specifičnih biljnih vrsta od iznimnog značaja za brojne vrste kukaca, ptica i sisavaca. Poplavni pašnjaci Odranskog, Sunjskog i Lonjskog polja omogućavaju ekstenzivni uzgoj stoke, dok poplavna područja Lonjskog, Mokrog i Poganovog polja predstavljaju prirodne retencije koje su osim u sustavu obrane od poplava, važne u procesu pročišćavanja voda iz vodotoka, obnovi zaliha podzemnih voda te ublažavanje ekstremnih hidroloških i meteoroloških posljedica klimatskih promjena.

Razvojne potrebe uključuju poticanje turističkog razvoja koji neće ugroziti bioraznolikost u zaštićenim područjima te izgradnju infrastrukture potrebne za uključivanje prirodne baštine u kulturnu i turističku ponudu. Isto tako, potrebno je razviti programsku shemu uključivanja školstva, udruga i volontera u zaštitu prirode. Promocijom prirodnih vrijednosti kroz sadržaje na internetskim stranicama ustanova koje upravljaju zaštićenim područjima, kao i poticanjem suradnje s javnošću putem javnih medija, omogućit će se veća zastupljenost tema iz područja zaštite biološke raznolikosti. Koncept ravnomjernog regionalnog razvoja usmjeren je na razvoj novih sadržaja i prezentaciju prirodne baštine Banovine, Pounja i Pokuplja te povezivanje s već postojećim sadržajima u ostalim dijelovima županije.

Razvojni potencijali ovoga područja su bogati i raznoliki prirodni resursi: ekološki čisto tlo, izvori pitke vode, geotermalni izvori, šume te jedinstvene prirodne vrijednosti od lokalnog, nacionalnog i međunarodnog značaja. Županiju karakteriziraju i bogato i raznovrsno kulturno i arheološko naslijeđe.

Razvojne potrebe su putem izrađenih Planova upravljanja područjima Ekološke mreže NATURA 2000: povećati uključenost prirodne baštine u turističku ponudu lokalnih samouprava, prezentirati prirodnu baštinu SMŽ na području RH, educirati lokalno stanovništvo i širu javnost o prirodnim vrijednostima.

3.14. IZAZOVI RAZVOJA INSTITUCIONALNOG OKVIRA I JAČANJA MEĐUSEKTORSKE SURADNJE

Na području Sisačko-moslavačke županije prisutna je velika razlika između JLS-a u iskustvu u pripremi, prijavi i provedbi projekata financiranih od strane EU. Za većinu JLS može se reći da nemaju dostatna iskustva u tome jer su do sada isključivo bili oslonjeni na izravno traženje sredstava od različitih ministarstava ili javnih poduzeća. S obzirom na tu činjenicu, većina JLS nema pravilnih spoznaja o osmišljavanju projekata, kreiranju partnerstva, potrebnoj razini spremnosti tehničke dokumentacije.

JLS na području županije su do sada bile usredotočene na rješavanje problema socijalne i komunalne infrastrukture samo na svojim područjima. Gotovo da i nije bilo zajedničkih projekata više JLS, niti se oni često planiraju. Također, neke od JLS nisu do sada tražile asistenciju županijske razvojne agencije SI-MO-RA-e i/ili javne ustanove Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije u pripremi i provedbi projekata. Javna ustanova Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije sukladno odredbama Zakona o regionalnome razvoju Republike Hrvatske akreditirana je kao regionalni koordinator za područje Sisačko-moslavačke županije.

Lokalne akcijske grupe (LAG) u Republici Hrvatskoj pa tako i na području Sisačko-moslavačke županije, osnovane su s ciljem promocije održivog razvoja, oživljavanja gospodarstva i poboljšanja kvalitete života na području kojega LAG obuhvaća, korištenjem LEADER pristupa za razvoj ruralnih područja koji se proteklih desetljeća uspješno provodi na području Europske unije. LEADER pristup razvoja ruralnih područja baziran je na specifičnostima prostora i na pristupu „odozdo prema gore“, uključujući lokalnu zajednicu i prepoznavanje vrijednosti lokalnih resursa. Na području Sisačko-moslavačke županije je aktivno pet lokalnih akcijskih grupa (LAG): LAG Zrinska Gora - Turopolje, LAG UNA, LAG Zeleni trokut, LAG Moslavina i LAG Petrova Gora. Njihova umreženost i zajedničko djelovanje od iznimnog je značaja za razvoj ruralnog prostora županije.

Privatni sektor organiziran je i djeluje i kroz Hrvatsku gospodarsku komoru i Hrvatsku obrtničku komoru. Hrvatska gospodarska komora je institucija koja predstavlja sve gospodarske subjekte u Republici Hrvatskoj, a zadatak joj je na globaliziranom tržištu realizirati projekte otvaranja tržišta. Hrvatska obrtnička komora je samostalna stručno-poslovna organizacija obrtnika koja je osnovana radi promicanja, usklađivanja i zastupanja zajedničkih interesa obrtništva. Obrtnici organiziraju svoj

strukovni rad po sekcijama i cehovima na razini udruženja obrtnika, područne obrtničke komore i Hrvatske obrtničke komore.

Prema podacima Registra udruga Republike Hrvatske na dan 14.9.2022. godine na području Sisačko-moslavačke županije registrirane su 1673 udruge. Registrirane organizacije civilnog društva (u nastavku teksta: udruga) djeluju u mnogobrojnim i različitim područjima, a među njima su najzastupljenije udruge iz područja sporta te kulture i umjetnosti. Manji je broj udruga iz područja održivog razvoja, informatike, humanitarnog i karitativnog područja te zdravstva. Udruge s područja Sisačko-moslavačke županije zadovoljavajućom dinamikom razvijaju odnose s europskim i međunarodnim partnerskim organizacijama te je u rastu broj udruga koje se bave međunarodnom suradnjom. Sve je veći broj udruga koje za provedbu svojih projekata koriste sredstva EU fondova, ponajprije onih Europskog socijalnog fonda. Međusobno umrežavanje udruga je na zadovoljavajućoj razini te je potrebno poticati međusektorsku suradnju.

Tablica 1: Broj registriranih udruga u Sisačko-moslavačkoj županiji prema području djelovanja na dan 14.9.2022. godine

Područje djelovanja	Broj udruga*
1. Branitelji i stradalnici	105
2. Demokratska politička kultura	174
3. Duhovnost	35
4. Gospodarstvo	238
5. Hobistička djelatnost	34
6. Kultura i umjetnost	393
7. Ljudska prava	187
8. Međunarodna suradnja	150
9. Nomenklatura sportova	370
10. Obrazovanje, znanost i istraživanje	211
11. Održivi razvoj	123
12. Ostala područja djelovanja	17
13. Socijalna djelatnost	273
14. Sport	499

*Ukupan zbroj je veći od ukupnog broja udruga budući da se neke pojavljuju u više područja djelovanja

Izvor: Registar udruga Republike Hrvatske, <https://registri.uprava.hr/#!udruge> obrada: Regionalni koordinator SMŽ

Sukladno broju stanovnika, najveći je broj registriranih udruga u najvećim županijskim gradovima Sisku i Kutini, a najmanje ih je u općinama Majur i Hrvatska Dubica.

Tablica 2: Broj registriranih udruga prema jedinicama lokalne samouprave u Sisačko-moslavačkoj županiji na dan 14.9.2022. godine

Jedinica lokalne samouprave	Broj udruga
Sisak	503
Petrinja	186
Kutina	238
Novska	119
Glina	84
Hrvatska Kostajnica	38
Popovača	132
Donji Kukuruzari	14
Dvor	45
Gvozd	20
Hrvatska Dubica	12
Jasenovac	36
Lekenik	57
Lipovljani	30
Majur	12
Martinska Ves	39
Sunja	53
Topusko	30
Velika Ludina	25
Ukupno	1673

Određeni broj udruga posljednjih nekoliko godina djeluje u skladu s obilježjima društvenoga poduzetništva te na taj način osiguravaju održivost svojem djelovanju i projektima.

Turizam ima jednu od ključnih uloga u potencijalu razvoja Sisačko-moslavačke županije. U županiji djeluju Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, Turističke zajednice gradova Siska, Petrinje, Kutine, Novske, Popovače i Hrvatske Kostajnice, Turističke zajednice Topusko i Lipovljani, Turističke zajednice općina Lekenik i Jasenovac koje značajno doprinose upravljanju razvojem.

Turistička zajednica Hrvatska Kostajnica, odnosno Grad Hrvatska Kostajnica i Općine Dvor, Hrvatska Dubica, Donji Kukuruzari, Majur i Sunja pokrenule su tijekom 2022. godine postupak osnivanja Turističke zajednice područja Banovina Pounje.

Zaključno, razvojne potrebe u ovom području odnose se na optimizaciju i digitalizaciju usluga i procesa javne uprave, jačanje kapaciteta djelatnika te povećanje međusektorske suradnje, ponajprije s organizacijama civilnog društva. Sustavu upravljanja imovinom i prostorom županije potrebno je povećati učinkovitost digitalizacijom i sustavom novih usluga.

4. OPIS PRIORITETA JAVNIH POLITIKA U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU

Na 6. sjednici 10. saziva Hrvatskog Sabora 5. veljače 2021. godine usvojena je **Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine**. U sustavu strateškog planiranja razvoja NRS 2030. predstavlja najviši hijerarhijski akt te svi ostali dugoročni, srednjoročni i kratkoročni dokumenti planiranja razvoja na čitavom teritoriju ili specifičnim područjima Republike Hrvatske trebaju slijediti razvojne smjernice, ciljeve i prioritete ovog dokumenta. Zbog toga NRS 2030. predstavlja polazni strateški okvir izrade Programa, konkretno prijedloga smjernica i posebnih ciljeva te mjera i aktivnosti za revitalizaciju i ublažavanje posljedica potresa. Za ostvarenje razvojne vizije kao konkurentne, kreativne i sigurne zemlje, prepoznatljivog identiteta i kulture, kvalitetnih životnih uvjeta, očuvanih prirodnih resursa i jednakih prilika za sve, NRS 2030. ponudila je četiri razvojna smjera i značajan broj razvojnih prioriteta te djelovanja javnih politika. Jedan od razvojnih smjerova odnosi se upravo na ravnomjerni regionalni razvoj (razvojni smjer 4). Argumentirajući važnost ovog smjera u dokumentu se navodi sljedeće: „Podupiranjem teritorijalnih strategija, vođenih na regionalnoj razini te poticajnim mjerama za aktivaciju svih neiskorištenih potencijala, osobito zemljišta i nekretnina, omogućit će se ravnomjerniji regionalni razvoj te pridonijeti boljem standardu i kvaliteti života svih dijelova Hrvatske. Tim će se strategijama, između ostalog, potaknuti razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima (brdsko-planinska područja i otoci), jačati regionalna konkurentnost kroz pametnu specijalizaciju i jačati uloga gradova u policentričnom razvoju urbanih područja.“

Sukladno tome, u NRS 2030. izdvaja se **strateški cilj 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima**. Realizacija ovog cilja kroz provedbu brojnih drugih strateških akata, programa razvoja i operativnih, provedbenih programa mora polučiti smanjenjem razvojnih disproporcija koje kao dugoročni problem Republike Hrvatske predstavljaju značajno ograničenje svih razvojnih dimenzija (ekonomskih, društvenih, infrastrukturnih i drugih). Zbog toga je ovaj cilj u okviru NRS 2030. direktno povezan sa sadržajem Plana čija provedba treba rezultirati razvojnim pomacima

Sisačko-moslavačke županije i smanjenjem razvojnog zaostajanja ove županije u odnosu na ostala područja Republike Hrvatske.

NRS-om 2030. su utvrđeni sljedeći prioriteti provedbe politike na području razvoja potpomognutih i brdsko-planinskih područja: demografska revitalizacija depriviranih područja, gospodarska regeneracija depriviranih područja, pametno upravljanje resursima, povezanost i mobilnost, poboljšanje kvalitete života razvojem javne infrastrukture (komunalne, prometne, poslovne i društvene), podrškom stanogradnji i razvojem javnih usluga, sanacija posljedica razornih potresa i obnova pogođenih područja, razvoj i izgradnja širokopojasne infrastrukture i elektroničkih komunikacijskih mreža vrlo velikog kapaciteta te razvoj pametnih sela.

Nadalje, jedno od polazišta za utvrđivanje prioriteta razvoja i posebnih ciljeva te mjera za jačanje konkurentnosti Sisačko-moslavačke županije je i **Zakon o potpomognutim područjima** (Narodne novine broj 118/18) koji je na snazi od 4. siječnja 2019. godine te krovni **Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske** (Narodne novine broj 147/14, 123/17, 118/18) u kojem se navodi da su potpomognuta područja ona koja su prema indeksu razvijenosti ocijenjena kao područja koja zaostaju u razvoju u odnosu na nacionalni prosjek te je njihov razvoj potrebno dodatno poticati. Zakonom o potpomognutim područjima stavlja se naglasak na specifičnosti mikrolokacija i potiče aktivacija svih dionika na zajedničkom radu za dobrobit potpomognutih područja i njihov gospodarski oporavak što je preduvjet za sprečavanje iseljavanja stanovništva i smanjenje negativnog demografskog trenda. U skladu s člankom 3. Zakona, Republika Hrvatska, jedinice područne (regionalne) samouprave i jedinice lokalne samouprave te njihova tijela dužni su poduzimati sve potrebne radnje radi jačanja konkurentnosti i ostvarenja vlastitih razvojnih potencijala potpomognutih područja, a između ostalih i one koje se odnose na: potporu potpomognutim područjima za povećanje i optimalno korištenje vlastitog razvojnog potencijala, odgovarajuće mjere za ravnomjeran i održiv razvoj jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na potpomognutim područjima, zadržavanje i poticanje naseljavanja stanovnika na potpomognutim područjima, poticanje unaprjeđenja razvojnih programa na područjima gdje povijesno žive i pripadnici nacionalnih manjina, a koja su demografski, ekonomski ili socijalno oslabljena i značajno ispod prosjeka nacionalne razvijenosti.

Slijedom svega prethodno navedenog te temeljem analize srednjoročnih razvojnih potreba i razvojnih potencijala prioriteti javnih politika Sisačko-moslavačke županije su:

- **gospodarski rast**
- **održivi razvoj i unaprjeđenje kvalitete života**
- **održivo upravljanje**

Gospodarski rast Sisačko-moslavačke županije temelji se na postojećim resursima, rastućim trendovima u broju poduzeća i broju zaposlenih, značajnom udjelu prerađivačke industrije u ukupnoj gospodarskoj aktivnosti, kvalificiranoj radnoj snazi no i sve brže rastućim novim tehnologijama te započetom procesu industrijske tranzicije i digitalne transformacije. Gospodarski rast ostvarit će se povećanjem konkurentnosti, produktivnosti i zaposlenosti kroz niz koordiniranih mjera poput poticanja razvoja proizvodnih djelatnosti, poticanja poduzetničkih potpornih modela, potpora obrtnicima, malim i srednjim poduzetnicima, promoviranjem poduzetništva, razvojem poduzetničke i poslovne potporne infrastrukture te potporom obrazovanju u poduzetništvu i povećanju zapošljivosti. Poticanje industrijske tranzicije i digitalne transformacije Sisačko-moslavačke županije jedan je od temelja gospodarskog rasta ove županije u sljedećem srednjoročnom razdoblju, a ostvarit će se potporom pripremi i provedbi projekata industrijske tranzicije i digitalne transformacije, osiguranjem podrške poduzećima u primjeni novih tehnologija, inovacija i naprednih materijala te podrškom primjeni istraživačko-razvojnih aktivnosti u akademskom i poslovnom sektoru. Provedbom ovog prioriteta Sisačko-moslavačka županija izravno doprinosi provedbi strateških ciljeva NRS-a 2030. 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo i 11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva. Naime, upravo ulaganjima u inovativnost i učinkovita poslovna rješenja te primjenu novih tehnologija poduzetnici će doprinijeti povećanju konkurentnosti gospodarstva i njegovom rastu. Digitalizacijom usluga za poduzetnike doprinijet će se povećanju učinkovitosti tijela uprave i poduzetničkih potpornih institucija,

Održivi razvoj i unaprjeđenje kvalitete života drugi je temeljni prioritet politike Sisačko-moslavačke županije koji će se ostvariti osiguravanjem uvjeta za demografsku revitalizaciju Sisačko-moslavačke županije, unaprjeđenjem uvjeta za kvalitetnije i dostupnije obrazovanje na području Sisačko-moslavačke županije, razvojem turizma i očuvanjem prirodne i kulturne baštine, povećanjem konkurentnosti poljoprivrede te ostalim ciljevima povećanja kvalitete života stanovnika kao što su razvoj socijalne i zdravstvene infrastrukture i usluga, zaštita okoliša, povećanje sigurnosti stanovnika, imovine i resursa te borba protiv klimatskih promjena. Unaprjeđenje mobilnosti i prometne povezanosti također će se temeljiti na održivim principima i biti u funkciji unaprjeđenja kvalitete života stanovnika, posebice onih u ruralnim dijelovima županije.

Prioritetom Održivi razvoj i unaprjeđenje kvalitete života te posebnim ciljevima za njegovu provedbu Sisačko-moslavačka županija izravno doprinosi provedbi strateškog cilja 6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji. Pružanjem podrške obiteljima kod podizanja djece, zadržavanjem postojećeg i poticanjem doseljavanja novog stanovništva te razvojem infrastrukture za kvalitetan život obitelji županija će nastojati zaustaviti negativne demografske trendove. Unaprjeđenjem uvjeta za kvalitetnije i dostupnije obrazovanje SMŽ izravno doprinosi provedbi NRS 2030. strateškog cilja 2. Obrazovani i zaposleni ljudi. Županija će kontinuirano raditi na unaprjeđenju infrastrukture za rano, predškolsko i osnovnoškolsko obrazovanje, nastaviti s obnovom, izgradnjom, modernizacijom i opremanjem srednjih škola i učeničkih domova, ulagati u infrastrukturu i opremanje u području visokog obrazovanja te izgradnju, modernizaciju i opremanje studentskih domova kako bi privukla studente iz drugih krajeva države. Strateškom cilju 2. Obrazovani i zaposleni ljudi doprinjet će i poticanje cjeloživotnog obrazovanja planiranim programima stručnog usavršavanja, prekvalifikacija i osposobljavanja zaposlenih i nezaposlenih osoba na području Sisačko-moslavačke županije.

Ovim prioritetom Sisačko-moslavačka županija izravno doprinosi i provedbi strateškog cilja 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo, odnosno njegovom prioritetnom području 4. Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma. Županija koja nije tradicionalno turistički orijentirana rast broja turističkih proizvoda i povećanje kapaciteta temeljit će na svojim prirodnim potencijalima, bogatoj povijesnoj i kulturnoj baštini. Strateškom cilju 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva NRS-a 2030. Sisačko-moslavačka županija doprinosi provedbom posebnog cilja Povećanje konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje odnosno poticanjem razvoja poljoprivredne proizvodnje, potporom izradi i provedbi razvojnih programa, projekata, stručnih studija, te promocijom proizvoda i ruralnog područja Sisačko-moslavačke županije.

S ciljem unaprjeđenja kvalitete života stanovnika, Sisačko-moslavačka županija izravno i značajno ulaže u razvoj socijalne i zdravstvene infrastrukture i usluga, odnosno modernizacija zdravstvene infrastrukture izgradnjom novih ili obnovom postojećih kapaciteta, unaprjeđenje javnozdravstvenih aktivnosti pod vodstvom zavoda za javno zdravstvo radi suzbijanja zaraznih i nezaraznih bolesti, modernizaciju zdravstvenih usluga jačanjem primarne zdravstvene zaštite i razvojem modernog bolničkog sustava te njihovim povezivanjem. Na taj način izravno doprinosi provedbi NRS-om 2030. utvrđenog strateškog cilja 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život.

Prioritetom održivoga razvoja i unaprjeđenja kvalitete života stanovnika i njegovom provedbom, među ostalim, posebnim ciljem Zaštita okoliša te borba protiv klimatskih promjena Sisačko-moslavačka županija doprinosi provedbi strateškog cilja 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost NRS-a 2030. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i povećanje energetske učinkovitosti u središtu su javnih politika na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

Strateški cilj 7. Sigurnost za stabilan razvoj Sisačko-moslavačka županija će provoditi ovim prioritetom, posebice posebnim ciljem 9. Jačanje sustava odgovora na prirodne katastrofe odnosno jačanjem kapaciteta i otpornosti na svim razinama i u svim fazama sustava upravljanja rizicima od katastrofa te održivim upravljanjem sustavom civilne zaštite i zaštite od požara. NRS-om utvrđenom strateškom cilju 10. Održiva mobilnost kao i povećanju kvalitete života stanovnika na svom području, Sisačko-moslavačka županija će doprinijeti posebnim ciljem 10. Unaprjeđenje mobilnosti i prometne povezanosti.

Održivo upravljanje ostvarit će se učinkovitim upravljanjem svim raspoloživim resursima, ponajprije upravom, imovinom, prostorom te izradom i provedbom razvojnih dokumenata. Sisačko-moslavačka županija ovim prioritetom doprinosi provedbi NRS 2020. strateškog cilja 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima i strateškom cilju 13 Jačanje regionalne konkurentnosti. Umrežavanjem ključnih nositelja razvoja i međusektorskom suradnjom planirani su značajni iskoraci u pripremi i provedbi razvojnih projekata, praćenju njihove provedbe i ostvarenim rezultatima te učinkovitim usmjeravanju javnih sredstava.

Popis prioriteta, posebnih ciljeva i mjera:

Prioriteti javnih politika SMŽ	Posebni ciljevi SMŽ	Mjere
Gospodarski rast	Posebni cilj 1. Povećanje konkurentnosti, produktivnosti i zaposlenosti	1.1. Poticanje razvoja proizvodnih djelatnosti
		1.2. Poticanje poduzetničkih potpornih modela
		1.3. Potpore obrtnicima i malim i srednjim poduzetnicima
		1.4. Promoviranje poduzetništva
		1.5. Razvoj poduzetničke i poslovne potporne infrastrukture
		1.6. Potpore obrazovanju u poduzetništvu i povećanju zapošljivosti
	Posebni cilj 2. Poticanje industrijske tranzicije i digitalne transformacije Sisačko-moslavačke županije	2.1. Potpora pripremi i provedbi projekata industrijske tranzicije i digitalne transformacije
		2.2. Osiguranje podrške poduzećima u primjeni novih tehnologija, inovacija i

		naprednih materijala
		2.3. Poticanje istraživačko-razvojnih aktivnosti u akademskom i poslovnom sektoru
Održivi razvoj i unaprjeđenje kvalitete života	Posebni cilj 3. Osiguravanje uvjeta za demografsku revitalizaciju Sisačko-moslavačke županije	3.1. Pružanje podrške obiteljima kod podizanja djece
		3.2. Zadržavanje postojećeg i poticanje doseljavanja novog stanovništva
		3.3. Unaprjeđenje i modernizacija društvene infrastrukture
	Posebni cilj 4. Unaprjeđenje uvjeta za kvalitetnije i dostupnije obrazovanje na području Sisačko-moslavačke županije	4.1. Unaprjeđenje infrastrukture za rano, predškolsko i osnovnoškolsko obrazovanje
		4.2. Obnova, izgradnja, modernizacija i opremanje srednjih škola i učeničkih domova
		4.3. Ulaganje u infrastrukturu i opremanje u području visokog obrazovanja te izgradnja, modernizacija i opremanje studentskih domova
		4.4. Razvoj sportske infrastrukture i jačanje kapaciteta u sustavu sporta
		4.5. Poticanje cjeloživotnog obrazovanja
	Posebni cilj 5. Razvoj turizma i očuvanje prirodne i kulturne baštine	5.1. Poticanje ulaganja u turističku infrastrukturu, unaprjeđenje postojećih i nove smještajne kapacitete
		5.2. Promoviranje turističke ponude SMŽ
		5.3. Potpora izradi i provedbi planova upravljanja zaštićenim područjima NATURA 2000
		5.4. Poticanje razvoja kulture i očuvanja kulturne baštine
	Posebni cilj 6. Povećanje konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje	6.1. Potpore razvoju poljoprivredne proizvodnje
6.2. Potpora izradi i provedbi razvojnih programa, projekata, stručnih studija, projekata u interesu Sisačko-moslavačke županije		
6.3. Promocija i promidžba		

		<p>proizvoda i ruralnog područja Sisačko-moslavačke županije</p> <p>6.4. Potpore korisnicima prava lova</p>
	Posebni cilj 7. Razvoj socijalne i zdravstvene infrastrukture i usluga	<p>7.1. Unaprjeđenje, obnova i razvoj zdravstvene infrastrukture</p> <p>7.2. Razvoj zdravstvenih usluga</p>
		<p>7.3. Unaprjeđenje, obnova i razvoj socijalne infrastrukture</p> <p>7.4. Razvoj socijalnih usluga</p> <p>7.5. Unaprjeđenje županijskog sustava socijalne i zdravstvene skrbi o hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji te o civilnim stradalnicima Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji</p>
		<p>8.1. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije</p> <p>8.2. Poboljšanje energetske učinkovitosti</p> <p>8.3. Osiguravanje dostupnosti i dostatnosti opskrbe energijom</p> <p>8.4. Ulaganja u unaprjeđenje komunalne infrastrukture i usluga</p> <p>8.5. Unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom</p>
		<p>Posebni cilj 9. Jačanje sustava odgovora na prirodne katastrofe</p> <p>9.1. Razminiranje miniranih područja</p> <p>9.2. Održivo upravljanje sustavom civilne zaštite i zaštite od požara</p> <p>9.3. Jačanje sustava zaštite od prirodnih katastrofa na području županije</p>
		<p>Posebni cilj 10. Unaprjeđenje mobilnosti i prometne povezanosti</p> <p>10.1. Poticanje i razvoj međumjesnog putničkog prijevoza (autobus, željeznica)</p> <p>10.2. Provedba ulaganja u cestovnu infrastrukturu</p>
Održivo upravljanje	Posebni cilj 11. Unaprjeđenje učinkovitosti sustava javne uprave Sisačko-moslavačke županije	<p>11.1. Optimizacija i digitalizacija usluga i procesa javne uprave i korištenje informacijsko-komunikacijskih tehnologija</p> <p>11.2. Jačanje kapaciteta djelatnika javne uprave</p>

		11.3. Unaprjeđenje učinkovitosti sustava upravljanja imovinom i prostorom županije
		10.4. Jačanje suradnje s organizacijama civilnog društva

5. POPIS POSEBNIH CILJEVA S OPISOM, PRIPADAJUĆIM POKAZATELJIMA ISHODA I POPISOM MJERA ZA PROVEDBU

Republika Hrvatska uspostavila je sveobuhvatni i koherentni sustav strateškog planiranja i upravljanja razvojem na nacionalnoj razini koji podrazumijeva definiranje smjera razvoja, prioriteta, ciljeva i željenih rezultata kao i raspodjelu resursa za ostvarenje istih. Sustav strateškog planiranja temelji se na aktima strateškog planiranja koje donose Republika Hrvatska, županije i jedinice lokalne samouprave te na aktima strateškog planiranja koji su povezani s okvirom za gospodarski razvoj i korištenje fondova EU-a.

Sustav strateškog planiranja temelji se i na hijerarhijskoj uvjetovanosti akata, odnosno usklađenosti akata niže hijerarhijske razine s aktima više ili jednake hijerarhijske razine te usklađenosti s dokumentima prostornog uređenja.

Posebni ciljevi Sisačko-moslavačke županije

U nastavku dokumenta opisani su posebni ciljevi s pokazateljima ishoda i mjere čijom će se provedbom neposredno provoditi posebni ciljevi. Početne vrijednosti pokazatelja ishoda odnose se na podatke prikupljene za 2022. godinu za područje Sisačko-moslavačke županije, odnosno na posljednje dostupne podatke nadležnih institucija i drugih izvora (2021. godina).

Horizontalni prioriteti prema NRS 2030. su: promicanje ravnopravnosti i jednakih mogućnosti te se ovi prioriteti odnose na sve posebne ciljeve Sisačko-moslavačke županije.

Posebni cilj 1. Povećanje konkurentnosti, produktivnosti i zaposlenosti

Opis cilja:

Sisačko-moslavačka županija još je prije pandemije koronavirusa započela rast i razvoj temeljen na tehnološkoj spremnosti i inovacijama i to kroz poticanje razvoja videoigara, ali je na cjelokupno gospodarstvo županije pandemija ipak utjecala izazvavši ili stagnaciju ili pad. Želimo li ostati konkurentni unatoč utjecaju globalizacije, potrebno je konstantno i značajno ulagati u tehnologiju i kompetencije te znanje i vještine ljudi budući da su ljudi najvažniji resurs. Tradicionalna industrija županije trenutno se nalazi u izazovnom razdoblju budući da je potrebno proći period transformacije na moderne napredne tehnologije i uvođenje inovacija u procese poslovanja kako bi se pojačala konkurentnost proizvoda i usluga, a time i povećanje izvoza roba i usluga na što će se utjecati i potporama. Moderne tehnologije pokreću i moderne načine poslovanja, što donosi koncepte kružnog gospodarstva i ekonomije dijeljenja, ali i korištenje globalnih platformi. Značajnim ulaganjem u ljude, intelektualnu imovinu, napredne tehnologije, digitalizaciju i pametnu specijalizaciju doprinjet će se regionalnom razvoju i osnaživanju županije na globalne izazove i krize. U svrhu okretanja plavom i zelenom rastu utvrdit će se ključni sektori razvoja te poduzeti potrebna ulaganja u njihovu transformaciju prema većoj dodanoj vrijednosti. Regionalna i lokalna samouprava će nastaviti stvarati pozitivno poslovno okruženje što će se dobro odraziti i na nove poduzetničke pothvate, razvoj novih inovativnih tvrtki i u konačnici, na zapošljavanje. U županiji postoji prijenos znanja između akademske zajednice i javnog sektora, ali ga treba poboljšati te ostvariti i s privatnim sektorom u svrhu kretanja prema modernoj ekonomiji.

Na nacionalnoj razini Posebni cilj 1. Povećanje konkurentnosti, produktivnosti i zaposlenosti u skladu je s razvojnim smjerom 1. Održivo gospodarstvo i društvo NRS-a 2030. i pripadajućim strateškim ciljem 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo te pripadajućim prioritetnim područjima koji će doprinijeti razvoju poduzetništva i obrta. Sisačko-moslavačka županija uspostavila je sustav potpornih financijskih modela za razvoj poticajnog poslovnog okruženja te pruža podršku rastu produktivnosti malih i srednjih poduzetnika. Značajna su i ulaganja na županijskoj razini u razvoj poslovne i istraživačke infrastrukture, razvoj i komercijalizaciju novih proizvoda i usluga malih i srednjih poduzetnika.

Na razini EU ovaj posebni cilj u skladu je s ciljem Kohezijske politike br. 1: Pametnija Europa promicanjem inovativne i pametne gospodarske preobrazbe te s posebnim ciljevima: 1.I Jačanje istraživačkih i inovacijskih sposobnosti i povećana primjena naprednih tehnologija; 1.II Iskorištavanje koristi digitalizacije za građane, poduzeća i vlade; 1.III Jačanje rasta i konkurentnosti malih i srednjih poduzetnika; 1.IV Razvoj vještina za pametnu specijalizaciju, industrijsku tranziciju i poduzetništvo. Na razini Sedamnaest globalnih ciljeva za održivi razvoj Posebni cilj 1. Povećanje konkurentnosti, produktivnosti i zaposlenosti u skladu je s globalnim ciljevima 1. Iskorišteniti siromaštvo svugdje i u

svim njegovim oblicima, 8. Promicati ravnomjeran, uključivi i održivi gospodarski rast, punu i produktivnu zaposlenost i dostojan posao za sve te 9. Izgraditi otpornu infrastrukturu, promicati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovacije. S obzirom da posebni cilj 1 sadrži povećanje potpora poduzećima i poticanje razvoja proizvodnih djelatnosti, te jačanje investicijskog okruženja i potencijala, jačanje poduzetničkog okruženja očekivan je i doprinos održivom gospodarskom rastu i produktivnoj zaposlenosti.

Popis mjera za provedbu posebnog cilja 1. Povećanje konkurentnosti, produktivnosti i zaposlenosti:

1.1. Poticanje razvoja proizvodnih djelatnosti

U okviru mjere Poticanje razvoja proizvodnih djelatnosti pružat će se stručna pomoć kako bi se pojačala konkurentnost i potaknula pametna specijalizacija te će se povećati potpora poduzećima u svrhu povećanja izvoza roba i usluga, a sve kroz suradnju javnog i privatnog sektora. Povećanjem proizvodnje te izvoza povećat će i broj radnih mjesta.

1.2. Poticanje poduzetničkih potpornih modela

Ovom će se mjerom raditi na daljnjem jačanju investicijskog okruženja i promoviranju investicijskog potencijala kroz uspostavu potpornih modela, poticanjem razmjene iskustava i znanja kroz održavanje stručnih skupova i događanja. Investicijski potencijal županije promovirat će se zagovaranjem i raspoloživim komunikacijskim kanalima i metodama.

1.3. Potpore obrtnicima i malim i srednjim poduzetnicima

Mjerom Potpore obrtnicima i malim i srednjim poduzetnicima konstantno će se raditi na promociji strukovnih zanimanja, naročito starih obrta i tradicijske proizvodnje kroz podršku, osnivanje i razvoj novih poslovnih subjekata te kroz subvencije za poslovne subjekte. Budući da su kreativne i pametne industrije sve više zastupljene na ovome području, ali još uvijek nedovoljno, razvit će se sustav potpora novim industrijama i društvenom poduzetništvu koje je također na ovim područjima u začetku.

1.4. Promoviranje poduzetništva

Ovom će se mjerom unaprijediti poslovno okruženje i promovirati poduzetništvo, naročito kroz organizaciju manifestacija i promotivnih aktivnosti te digitalizacijom marketinških i promotivnih sadržaja što će omogućiti veći doseg korisnika.

1.5. Razvoj poduzetničke i poslovne potporne infrastrukture

Mjerom Razvoj poduzetničke i poslovne potporne infrastrukture povećat će se konkurentnost i zaposlenost kroz jačanje različitih oblika suradnje gospodarstvenika, od klastera preko uspostave poduzetničkih centara i inkubatora do razvojnih agencija, tehnoloških parkova, co-working prostora i druge poduzetničke potporne infrastrukture. Važnost udruživanja u klastere pokazala se kvalitetnim potezima pa će Županija podržati udruživanje gospodarstvenika u klastere kako bi ih osnažila, ali i kako bi se osnažili drugi oblici suradnje. Ovom će se mjerom omogućiti i uspostava novih te razvoj postojećih poduzetničkih zona, a ulaganje u poduzetničku infrastrukturu, opremanje i proširenje kapaciteta također će utjecati na konkurentnost. Promocijom poduzetničkih potpornih institucija i programa stvorit će se uvjeti za povezivanje potpornih institucija te razmjenu prakse i iskustava, što će ojačati kapacitete.

1.6. Potpore obrazovanju u poduzetništvu i povećanju zapošljivosti

Ovom će se mjerom omogućiti potpore programima obrazovanja i osposobljavanja za poduzetništvo i obrtništvo te potpore provedbi programa usmjerenih prema digitalizaciji poslovanja. Isto tako, stvorit će se uvjeti za poticanje i promoviranje cjeloživotnog obrazovanja, za što će temelj biti provedba i evaluacija Strategije razvoja ljudskih potencijala Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2021.-2027. te unaprjeđenje kapaciteta i djelovanja Lokalnog partnerstva za zapošljavanje Sisačko-moslavačke županije, što je jedan od preduvjeta za postizanje veće usklađenosti vještina s potrebama tržišta rada poboljšanjem suradnje dionika na tržištu rada. Kako bi se povećala zapošljivost, ova će mjera omogućiti razvoj, unaprjeđenje i provedbu stručne prakse u srednjem i visokom obrazovanju, što će stvoriti temelje za poticanje samozapošljavanja i promicanje poduzetništva i obrtništva, a omogućit će i osposobljavanje i usavršavanje vještina nezaposlenih osoba s potrebama tržišta rada, kao i promicanje socijalne i profesionalne integracije osoba u nepovoljnom položaju na tržištu rada.

Pokazatelji ishoda za Posebni cilj 1. Povećanje konkurentnosti, produktivnosti i zaposlenosti:

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost 2022. godina	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.13.24 Broj zaposlenih	40.906	45.826
OI.02.1.31 Udio zaposlenih u mikro, malim i srednjim poduzećima u ukupnom broju	20 416 (udio u ukupnom broju zaposlenih je 48,1 %), 2021.	26 540

zaposlenih		
O1.02.1.32 Ostvareni prihodi poduzetnika sa područja JP(R)S u djelatnosti "Prerađivačka industrija" (NKD 2007)	7.763.199.191,00 kn (izvor: Digitalna komora), 2021.	8.500.000.000,00 kn
O1.02.4.32 Broj aktivnih pravnih osoba	4874, (2021.)	5500

Posebni cilj 2. Poticanje industrijske tranzicije i digitalne transformacije Sisačko-moslavačke županije

Opis cilja:

Budući da se Sisačko-moslavačka županija nalazi na povoljnom geografskom položaju koji je i sjecište puteva, a izvoz je u stalnome porastu, nastavit će se poticati izvozno orijentirane industrije. Jačanje takve industrije temeljit će se na osiguranju podrške poduzećima u primjeni novih tehnologija, inovacija i naprednih materijala te na poticanju i razvoju poduzeća u tehnološkoj opremljenosti, razvoju i primjeni tehnologija i znanja i razvoju istraživačkih kapaciteta. Poseban fokus će se staviti na digitalnu transformaciju što će doprinijeti jačanju globalne konkurentnosti. Županija će osigurati uvjete za stvaranje inovacija, transfer znanja i primjenu novih tehnologija u poduzetništvu te uvjete za razvoj ljudskih potencijala, naročito u STEM području kroz podršku i primjenu istraživačko-razvojnih aktivnosti u akademskom i poslovnom sektoru.

Digitalna transformacija jedna je od polazišnih točaka gospodarskog razvoja SMŽ, svakodnevno se u praksi pokazuje korisnom i potrebnom pa je treba konstantno unaprjeđivati. Dostupnost moderne komunikacijske infrastrukture jedan je od osnovnih preduvjeta razvoja digitalnog društva pa je potrebno obratiti pozornost i na širenje širokopojasne infrastrukture. Digitalna transformacija ima potencijal stvaranja novih radnih mjesta i održivog i uključivog rasta. Dostupnost visokokvalitetne komunikacijske infrastrukture preduvjet je razvoja digitalnog društva, ali i ujednačenog i održivog razvoja uopće, naročito na područjima na kojima je primijećena slabija pokrivenost signalom i slaba rasprostranjenost širokopojasne infrastrukture.

Digitalna transformacija povećat će socijalnu i gospodarsku otpornost, a samim time i broj radnih mjesta održivog i uključivog rasta. Ostvarenje ovoga cilja postići će se unaprjeđenjem digitalne infrastrukture i izgradnjom iste na mjestima na kojima sada ne postoji, a time će se poboljšati moderno upravljanje, olakšati pristup informacijama i znanjima i razviti primjena e-usluga.

Provedba posebnog cilja 2. Poticanje industrijske tranzicije i digitalne transformacije Sisačko-moslavačke županije izravno doprinosi ostvarenju prioritetnih područja javnih politika utvrđenih za

postizanje strateškog cilja NRS-a 2030. 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo i Strateškog cilja 11. „Digitalna tranzicija društva i gospodarstva“. Prioriteti provedbe politike na području digitalne tranzicije gospodarstva NRS 2030. su, među ostalim, poticanje digitalne transformacije i primjene naprednih tehnologija u gospodarstvu i društvu, jačanje strateških digitalnih kapaciteta i povećanje razine digitalne zrelosti hrvatskih poduzeća radi osiguravanja preduvjeta za primjenu naprednih tehnologija, uspostava standardiziranih platformi za povezivanje i poslovanje, potpora prihvaćanju naprednih digitalnih i povezanih tehnologija u industriji, osobito u malim i srednjim poduzećima. Sisačko-moslavačka županija je započela s poticanjem procesa industrijske tranzicije i digitalne transformacije na svome području pripremom i provedbom projekata te pružanjem podrške novoosnovanim poduzećima koja primjenjuju napredne tehnologije kao i razvoju ljudskih i istraživačkih kapaciteta.

Na razini Sedamnaest globalnih ciljeva za održivi razvoj posebni cilj 2. Poticanje industrijske tranzicije i digitalne transformacije Sisačko-moslavačke županije doprinosi provedbi globalnih ciljevima: 8. Promicati ravnomjeran, uključivi i održivi gospodarski rast, punu i produktivnu zaposlenost i dostojan posao za sve, 9. Izgraditi otpornu infrastrukturu, promicati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovacije te 10. Smanjiti nejednakosti unutar zemalja i među zemljama. Naime, projekti industrijske tranzicije i digitalne transformacije koje je Sisačko-moslavačka županija osmislila poboljšavaju održivost i uključivost cjelokupnog gospodarskog razvoja na području županije.

Popis mjera za provedbu posebnog cilja 2. Poticanje industrijske tranzicije i digitalne transformacije Sisačko-moslavačke županije:

2.1. Potpora pripremi i provedbi projekata industrijske tranzicije i digitalne transformacije

Mjera obuhvaća aktivnosti koje će doprinijeti lakšoj i kvalitetnijoj pripremi i provedbi projekata industrijske tranzicije i digitalne transformacije kroz uvođenje novih informatičkih sustava i digitalnih alata, povećanje razine informatičkih vještina zaposlenika te provođenje digitalne tranzicije po principu poslovanja bez papira. Kroz ovu je mjeru planirano i ulaganje te potpora jačanju domaćih i stranih ulaganja u industrijsku tranziciju i digitalnu transformaciju, a poticat će se i razvoj tehnološke

opremljenosti poduzeća kao i razvoj i primjena tehnologija i znanja te razvoj ljudskih i istraživačkih kapaciteta, naročito u STEM području.

2.2. Osiguranje podrške poduzećima u primjeni novih tehnologija, inovacija i naprednih materijala

Energetski intenzivnom gospodarstvu nužna je modernizacija i dekarbonizacija te će se ovom mjerom omogućiti poticanje i razvoj poduzeća u tehnološkoj opremljenosti, primjeni novih tehnologija, inovacija i naprednih materijala, razvoju i primjeni naprednih tehnologija i znanja.

2.3. Poticanje istraživačko-razvojnih aktivnosti u akademskom i poslovnom sektoru

Potporna razvoju ljudskih i istraživačkih kapaciteta u akademskom i poslovnom sektoru te poticanje provedbe istraživačko-razvojnih aktivnosti preduvjet je za uspješnu zelenu tranziciju i digitalnu transformaciju.

Pokazatelji ishoda za Posebni cilj 2. Poticanje industrijske tranzicije i digitalne transformacije Sisačko-moslavačke županije:

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost 2022. godina	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.9.16 Ljudski resursi u znanosti i tehnologiji	69	85
OI.02.4.27 Bruto investicije u intelektualnu imovinu na području JP(R)S	28 516 (u tis. kuna)/3.784 (u tis. EUR)	35 000 (u tis. Kuna)/4.645 (u tis. EUR)
OI.02.7.37 Broj korisnika e-usluga za poduzetnike	0	1000
OI.02.7.06 Prodor širokopojasnog pristupa (%)	55,1 %	90 %

Posebni cilj 3. Osiguravanje uvjeta za demografsku revitalizaciju Sisačko-moslavačke županije

Opis cilja:

Budući da je na posljednjem popisu stanovništva u SMŽ zabilježen značajan pad broja stanovnika, a stanovništvo je i sve starije, poticat će se stanovništvo na ostanak i/ili povratak u županiju, unaprijedit će se dostupnost i kvaliteta zdravstvene zaštite, povećati financijska pomoć obiteljima s djecom, unaprijediti socijalna infrastruktura za mlade obitelji, povećati broj škola koje nude produženi boravak djecu, subvencionirati prijevoz, prehrana i udžbenici učenicima i studentima, kao i stipendirati visoko obrazovanje. Kako bi se potaknula revitalizacija cijeloga područja, a naročito onog pogođenog potresom, potrebno je poticati upisivanje fakulteta na potresom pogođenom području i to kroz stipendije i jednokratne potpore studentima, ali i osigurati zemljište, građevinski materijal i stambeni fond radi zbrinjavanja i zadržavanja obitelji.

Na nacionalnoj razini posebni cilj 3. izravno doprinosi provedbi strateškog cilja 6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji te doprinosi ostvarenju prioritetnih područja javnih politika.

NRS-om 2030. definirani prioriteti provedbe politike na području demografske revitalizacije i izgradnje poticajnog okruženja za mlade i obitelj su unaprjeđivanje položaja obitelji s djecom i lakše usklađivanje poslovnih i obiteljskih obveza, unaprjeđivanje mjera koje smanjuju gubitak dohotka roditelja tijekom rodiljnih i roditeljskih dopusta, unaprjeđivanje dostupnosti društvene infrastrukture koju koriste mlade obitelji, u prvom redu dostupnosti dječjih vrtića, povećanje stambenog fonda u javnom vlasništvu za najam mladim obiteljima, povećanje stambenog fonda radi zbrinjavanja i zadržavanja obitelji na potpomognutim područjima te ostvarivanje uvjeta za stambeno zbrinjavanje mladih zaposlenih ljudi s prosječnim primanjima koji nisu kreditno sposobni i ne mogu si priuštiti adekvatno stanovanje te su prisiljeni živjeti kao podstanari ili kod roditelja. Sisačko-moslavačka županija svojim posebnim ciljem izravno će pružati podršku obiteljima kod podizanja djece, poticati zadržavanje postojećeg i poticanje doseljavanja novog stanovništva te pružiti potporu unaprjeđenju i modernizaciji društvene infrastrukture.

Na razini Sedamnaest globalnih ciljeva za održivi razvoj posebni cilj 3. u skladu je s globalnim ciljevima: 3. Osigurati zdrav život i promicati blagostanje svih ljudi svih starosnih skupina, 4. Osigurati uključivo i pravedno obrazovanje i promicati prilike za cjeloživotno učenje svim ljudima i 11. Učiniti gradove i ljudska naselja uključivima, sigurnima, otpornima i održivima. Naime, posebni cilj 3. Osiguravanje uvjeta za demografsku revitalizaciju Sisačko-moslavačke županije u svojoj provedbi sadrži niz mjera i povezanih aktivnosti namijenjenih stanovnicima, a kojima je cilj promicati blagostanje te učiniti gradove i naselja uključivima, sigurnima, otpornima i održivima.

Popis mjera za provedbu posebnog cilja 3. Osiguravanje uvjeta za demografsku revitalizaciju Sisačko-moslavačke županije:

3.1. Pružanje podrške obiteljima kod podizanja djece

S obzirom na pad broja stanovnika, potrebno je kontinuirano pružati podršku obiteljima kod podizanja djece, a što će Županija i činiti kroz dodjelu novčanih sredstava, ali i aktivnosti koje će utjecati na poboljšanje roditeljskih uvjeta. Dodjela novčanih sredstava bit će u vidu novčane pomoći za rođenje trećeg i svakog sljedećeg djeteta te novčani dodaci poput dara za novorođenče kojima je primaran cilj smanjiti jednokratne troškove obitelji s djecom. Aktivnosti kojima će se poboljšati

roditeljski uvjeti su poticanje kvalitetne i sveobuhvatne zdravstvene zaštite majke i djeteta te unapređenje dostupnosti i kvalitete podrške roditeljstvu u zajednici. Također, Županija će dodjelom učeničkih i studentskih stipendija i organizacijom ljetovanja za djecu pružati podršku obiteljima kod podizanja djece.

3.2. Zadržavanje postojećeg i poticanje doseljavanja novog stanovništva

Kako bi se zadržalo postojeće stanovništvo, ali i potaknulo doseljavanje novoga, osigurat će se zemljišta, građevinski materijal i stambeni fond za zbrinjavanje i zadržavanje obitelji, a mladim obiteljima omogućiti da djecu duže ostave u obrazovnim ustanovama kroz omogućavanje produženog rada i boravka u predškolskim i školskim ustanovama. Ulaganjem u društvenu infrastrukturu koju koriste mlade obitelji poput dječjih igrališta ili igraonica povećat se kvaliteta života, zadovoljstvo stanovnika pa tako i potaknuti stanovnike na ostanak ili doseljavanje u županiju. Isto tako, poticanjem fleksibilnog radnog vremena za majke s djecom do određene dobi utjecat će se na zadovoljstvo stanovnika životom u županiji, što će u konačnici rezultirati ostajanjem stanovništva.

3.3. Potpora unaprjeđenju i modernizaciji društvene infrastrukture

Dostupnost društvene infrastrukture značajan je čimbenik odabira mjesta stanovanja i života stanovnika, posebice mladih obitelji. Kulturni i društveni domovi mjesta su druženja, učenja, razmjene iskustava i provođenja slobodnog vremena, a ovom će se mjerom omogućiti razvoj i modernizacija društvene infrastrukture i usluga.

Pokazatelji ishoda za posebni cilj 3. Osiguravanje uvjeta za demografsku revitalizaciju Sisačko-moslavačke županije:

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost 2022. godina	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.3.65 Broj rođene djece, po županiji	1176 (2021.)	1676
OI.02.3.67 Migracijski saldo županije	-927 (2021.)	500
OI.02.2.60 Broj dječjih vrtića i drugih pravnih osoba koje ostvaruju programe predškolskog odgoja	40	42

Posebni cilj 4. Unaprjeđenje uvjeta za kvalitetnije i dostupnije obrazovanje na području Sisačko-moslavačke županije

Opis cilja:

Tržište rada posljednjih se godina promijenilo i unatoč velikom broju nezaposlenih, kronično nedostaje radnika. Rješenje ovoga problema krije se u prilagođavanju radne snage tržištu rada odnosno u obrazovanju i razvoju ljudskih potencijala. Osim nemogućnosti za pronalazak radnika, poslodavci ih teško i zadržavaju zbog niskih plaća i lošijih uvjeta rada. Kako bi se riješio ovaj problem, potrebno je poduzeti mjere razvoja sustava obrazovanja, od predškolskog na dalje, razviti jednosmjenski rad škola i konstantno ulagati u razvoj znanja i vještina učenika, ali i učitelja.

Za razvoj temeljnih i strukovnih kompetencija potrebno je promovirati deficitarna zanimanja. Ulaganjima u infrastrukturu i opremanje u području srednjoškolskog obrazovanja te izgradnjom, modernizacijom i opremanjem učeničkih i studentskih domova omogućit će se bolji uvjeti za školovanje i ostanak u županiji, što je vrlo bitno i za jačanje STEM vještina učitelja i učenika.

Temelj razvoju ljudskih potencijala je kvalitetno i cjeloživotno obrazovanje, a njime će se potaknuti i digitalna transformacija u znanosti.

Razvoj sustava obrazovanja iz prošlih godina provodit će se i u narednom razdoblju kako bi se uklonili nedostaci, a radit će se i na proširivanju mogućnosti za produženi boravak djece u odgojno-obrazovnim institucijama.

Na nacionalnoj razini Posebni cilj 4. Unaprjeđenje uvjeta za kvalitetnije i dostupnije obrazovanje na području Sisačko-moslavačke županije u skladu je s razvojnim smjerom 1. Održivo gospodarstvo i društvo, strateškim ciljem 2. Obrazovani i zaposleni ljudi te su predviđenim mjerama obuhvaćena sva prioritetna područja javnih politika u okviru ovog strateškog cilja. NRS-om 2020. utvrđeni prioriteti provedbe na području obrazovne politike su povećanje pristupačnosti visokokvalitetnog sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja svakom djetetu radi ostvarivanja prava na kvalitetan odgoj i obrazovanje od najranije dobi i osiguravanja standarda kvalitete i resursa za podršku djeci izloženoj riziku socijalne isključenosti. Sisačko-moslavačka županija i jedinice lokalne samouprave kontinuirano ulažu u povećanje kapaciteta objekata i njihovo opremanje. Nadalje, prioriteti provedbe na području obrazovne politike utvrđeni NRS-om 2030. su, među ostalim i osiguravanje jednakih uvjeta sustavnog odgoja i obrazovanja postupnim uvođenjem cjelodnevnog nastave za učenike osnovnih škola, razvoj cjelovite potpore za djecu i učenike i sprječavanja napuštanja sustava obrazovanja te ulaska u NEET skupinu, s naglaskom na ranjive skupine te djecu i učenike s teškoćama u razvoju, osiguranje ranog prepoznavanja i podrške u odgoju i obrazovanju darovite djece i učenika. Sisačko-moslavačka županija započela je modernizaciju strukovnog obrazovanja čime izravno doprinosi povećanju kvalitete, učinkovitosti i relevantnosti sustava strukovnog obrazovanja kroz jačanje i promicanje učenja temeljenog na radu, izvrsnosti i fleksibilnosti. NRS-om 2030. je utvrđen i prioritet daljnjeg razvoja regionalnih centara kompetentnosti i unaprjeđenje kvalitete rada strukovnih škola te njihovo povezivanje s

gospodarstvom i tržištem rada što Sisačko-moslavačka županija podupire osnivanjem i djelovanjem Regionalnog centra kompetentnosti Tehničke škole Sisak.

Jedan od prioriteta na području obrazovne politike je i poboljšanje kvalitete i relevantnosti programa za obrazovanje odraslih radi povećanja udjela odraslog stanovništva u procesima cjeloživotnog učenja, čemu Sisačko-moslavačka županija doprinosi nizom programa koje provodi na svom području (primjerice programi obrazovanja u području programiranja).

Prioriteti provedbe na području politike visokog obrazovanja su razvoj sustava visokog obrazovanja i internacionalizacija u skladu sa suvremenim europskim trendovima kroz unaprjeđenje dostupnosti kvalitetnog visokog obrazovanja, relevantnog u odnosu na tržište rada i društvo i razvoj studentskog standarda, infrastrukture i rada te sveučilišnih gradova kao rasadnika znanja i talenata. Sisačko-moslavačka županija će provedbom Posebnog cilja 4. . Unaprjeđenje uvjeta za kvalitetnije i dostupnije obrazovanje na području Sisačko-moslavačke županije ulagati u infrastrukturu i opremanje u području visokog obrazovanja te graditi i opreмати moderne studentske domove.

U odnosu na NRS-om 2030. definirane prioritete provedbe politike zdravog i aktivnog življenja kao što su promicanje zdravlja i aktivnog života svih dobnih skupina građana, a posebno mladih kroz sport i rekreaciju, Sisačko-moslavačka županija će potaknuti razvoj sportske infrastrukture i jačanje kapaciteta u sustavu sporta kako bi se omogućilo prepoznavanje i poticanje sportskih talenata.

Ovaj posebni cilj u skladu je s ciljem Kohezijske politike br. 4. Europa s istaknutijom socijalnom komponentom provedbom Europskog stupa socijalnih prava te s posebnim ciljem 4.II Poboljšanje pristupa uključivim i kvalitetnim uslugama obrazovanja, osposobljavanja i cjeloživotnog učenja razvojem infrastrukture.

Na razini Sedamnaest globalnih ciljeva za održivi razvoj Posebni cilj 4. Unaprjeđenje uvjeta za kvalitetnije i dostupnije obrazovanje na području Sisačko-moslavačke županije u skladu je s globalnim ciljevima: 4. Osigurati uključivo i pravedno obrazovanje i promicati prilike za cjeloživotno učenje svim ljudima i 8. Promicati ravnomjeran, uključivi i održivi gospodarski rast, punu i produktivnu zaposlenost i dostojan posao za sve. Provedbom posebnog cilja 4. Sisačko-moslavačka županija odnosno unaprjeđenjem uvjeta za kvalitetnije i dostupnije obrazovanje osigurat će uključivo i pravedno obrazovanje te poticati cjeloživotno obrazovanje. Na taj način obrazovano radno sposobno stanovništvo Sisačko-moslavačke županije doprinit će njenom ravnomjernom, uključivom i održivom gospodarskom rastu.

Popis mjera za provedbu posebnog cilja 4. Unaprjeđenje uvjeta za kvalitetnije i dostupnije obrazovanje na području Sisačko-moslavačke županije:

4.1. Unaprjeđenje infrastrukture za rano, predškolsko i osnovnoškolsko obrazovanje

Ovom su mjerom predviđena ulaganja u infrastrukturu, izgradnju i opremanje u području ranog, predškolskog te osnovnoškolskog obrazovanja (uključujući sportske dvorane, koncertne dvorane, sportska igrališta, dječja igrališta i drugo).

Jednosmjerni rad, razvoj znanja i vještina učenika i učitelja aktivnosti su koje će omogućiti ova mjera, uz ulaganja u infrastrukturu i opremanje u području obrazovanja od ranog i predškolskog pa do osnovnoškolskog.

4.2. Izgradnja, modernizacija i opremanje srednjih škola i učeničkih domova

Ova mjera omogućit će daljnji razvoj srednjoškolskog obrazovanja na području SMŽ te jačanje temeljnih i strukovnih kompetencija učenika. Izgradnja, modernizacija i opremanje srednjih škola i učeničkih domova utjecat će na jačanje vještina učitelja i učenika uz osiguravanje infrastrukturnih i drugih preduvjeta i kapaciteta.

4.3. Ulaganje u infrastrukturu i opremanje u području visokog obrazovanja te izgradnja, modernizacija i opremanje studentskih domova

Ovom će se mjerom omogućiti ulaganje u infrastrukturu i opremanje u području visokog obrazovanja te izgradnja, modernizacija i opremanje studentskih domova, a svrhu razvoja i provedbe novih studijskih programa visokoobrazovnih ustanova i unapređenje postojećih u skladu s potrebama na tržištu rada. Ovom će se mjerom potaknuti i digitalna transformacija u znanosti. Županija će nastaviti s provedbom stipendiranja visokog obrazovanja, a dodjeljivat će i stipendije u obliku jednokratnih potpora studentima s potresom pogođenog područja koji upišu fakultet na potresom pogođenom području.

4.4. Razvoj sportske infrastrukture i jačanje kapaciteta u sustavu sporta

Ovom mjerom će se potaknuti razvoj sportske infrastrukture i jačanje kapaciteta u sustavu sporta kako bi se omogućilo prepoznavanje i poticanje sportskih talenata. Ujedno će omogućiti i poboljšanje dostupnosti sportskih i rekreativnih sadržaja u vidu modernizacije, obnove i izgradnje. U

svrhu osnaživanja ljudskih kapaciteta ovom će se mjerom poticati i promicanje tehničke kulture te razvoj infrastrukture i programa.

4.5. Poticanje cjeloživotnog obrazovanja

Svrha mjere je poticanje i unaprjeđenje cjeloživotnog obrazovanja u skladu s potrebama tržišta rada odnosno potpora razvoju konkurentne radne snage. Ovom mjerom poticat će se razvoj programa cjeloživotnog učenja te infrastrukture i usluga u tom području. Započet proces prekvalifikacija nezaposlenih i stjecanje digitalnih kompetencija potrebnih za radna mjesta u digitalnom društvu nastavit će se i u narednom srednjoročnom razdoblju.

Pokazatelji ishoda za posebni cilj 4. Unaprjeđenje uvjeta za kvalitetnije i dostupnije obrazovanje na području Sisačko-moslavačke županije:

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost 2022. godina	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.13.41 Broj djece korisnika dječjih vrtića i drugih ustanova predškolskog odgoja	4017 (2021./2022.)	4500
OI.02.2.61 Broj korisnika učeničkih domova	104	193
OI.02.2.78 Udio učenika koji pohađaju jednosmjenske osnovne škole	54,22 % (sve škole)	55,72 %
OI.02.2.59 Udio učenika korisnika centara kompetencija, u ukupnom broju učenika	0	< 5 % od ukupnog broja učenika
OI.02.13.38 Udio udruga koje promiču sport i zdrav način života u ukupnom broju aktivnih udruga u županiji	29,8 %	35 %
OI.02.2.57 Udio stanovništva dobi 25 - 64 godina uključenog u programe cjeloživotnog obrazovanja/ učenja	1%	2% (utemeljeno na izračunu pozitivnog migracijskog salda)

Posebni cilj 5. Razvoj turizma i očuvanje prirodne i kulturne baštine

Opis cilja:

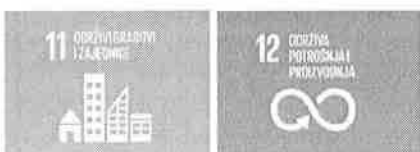
Sisačko-moslavačka županija jedna je od najzelenijih budućih da veći dio njene površine pokrivaju zaštićena područja. Samo je pod zaštitom ekološke mreže NATURA 2000 dvadesetak područja. Uz prirodnu, na ovome je prostoru zaštićena i mnogobrojna kulturna baština što stvara

uvjete za razvoj održivog turizma temeljenog na odgovornom ponašanju prema prirodi i smanjenju ugljičnog otiska. Turizam u županiji u konstantnom je razvoju, a to potvrđuje i porast broja smještajnih jedinica i kreveta, ali je potrebno i dalje jačati turizam razvojem dodatnih kvalitetnih sadržaja turističke ponude, turističkih proizvoda utemeljenih na kulturnoj, prirodnoj baštini i tradicionalnim vrijednostima. Kroz poticanje ulaganja u turističku infrastrukturu, nove smještajne kapacitete i povezivanje sektora hrane s turizmom, dobit će se novi i zanimljiviji turistički sadržaji koji će privući posjetitelje. Budući da je naglasak na ekologiji i održivom, podupirat će se i ulagati u inovativne projekte eko i zelenog turizma u javnom i privatnom sektoru, a poticat će se i uvođenje oznake kvalitete i održivosti u sektoru turizma. Kako bi se dodatno obogatila turistička ponuda, potrebno je jačati i snažnije promovirati postojeće i nove manifestacije vezane uz obogaćivanje turističke ponude, a za zeleniji turizam, poticat će se ulaganja u održiv, niskougljični rast turizma.

Provedbom ovog posebnog cilja Sisačko-moslavačka županija izravno doprinosi provedbi Strateškog cilja 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo, prioritetnom području 4. Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma. Prioriteti javne politike koja će pridonijeti razvoju održivog, inovativnog i otpornog turizma utvrđenih NRS-om 2030, među ostalim su poticanje ulaganja u održiv, niskougljični rast turizma, povećanje multiplikacijskih učinaka turizma na područja poljoprivrede, digitalizacije, prometa, energije i okoliša te sporta i kreativnih industrija, turistička valorizacija i prezentacija kulturne i prirodne baštine, gastronomske i enološke ponude, prijelaz prema nišama više dodane vrijednosti uz naglasak na rast kvalitete ponude, digitalizaciju, inovacije i povećanje ponude smještajnih kapaciteta visoke kvalitete te otklanjanje administrativnih prepreka i poboljšanje dostupnosti javne infrastrukture za realizaciju investicija u turizmu.

Sisačko-moslavačka županija poticat će ulaganja u održiv, niskougljični rast turizma te posebice razvoj turističkih proizvoda utemeljenih na kulturnoj, prirodnoj baštini i tradicionalnim vrijednostima. Svoju će kulturnu i prirodnu baštinu valorizirati i prezentirati u turističke svrhe. Postojeće smještajne kapacitete će unaprijediti kao i poboljšati dostupnost javne infrastrukture za realizaciju investicija u turizmu.

S obzirom na činjenicu da Sisačko-moslavačka županija razvija održivi turizam koji se temelji na očuvanoj prirodnoj i kulturnoj baštini, na razini Sedamnaest globalnih ciljeva za održivi razvoj Posebni cilj 5. Razvoj turizma i očuvanje prirodne i kulturne baštine u skladu je s globalnim ciljevima 11. Učiniti gradove i ljudska naselja uključivima, sigurnima, otpornima i održivima te 12. Osigurati održive obrasce potrošnje i proizvodnje.

Popis mjera za provedbu posebnog cilja 5. Razvoj turizma i očuvanje prirodne i kulturne baštine:

5.1. Poticanje ulaganja u turističku infrastrukturu, unaprjeđenje postojećih i nove smještajne kapacitete

Mjera je osmišljena kako bi se razvojem dodatnih kvalitetnih sadržaja turističke ponude osnažio i turizam na području županije. Ovom će se mjerom poticati i ulaganja u turističku infrastrukturu, unaprjeđenje postojećih i nove smještajne kapacitete, a ravnomjeran razvoj županije omogućit će i povezivanje proizvođača hrane i pića s turističkim sektorom, što će se također poticati, kao i uvođenje oznake kvalitete i održivosti u sektoru turizma. Mjerom će se poticati ulaganja u održiv, niskouglijčni rast turizma te jačanje i promociju postojećih i novih manifestacija vezanih u obogaćivanje turističke ponude.

5.2. Promoviranje turističke ponude SMŽ

Mjerom Promoviranje turističke ponude SMŽ omogućit će se ulaganja u marketinške aktivnosti u turizmu te razvijanje i provedbu prepoznatljivog turističkog proizvoda (brenda) županije, marketinških strategija i planova, osnivanje turističko-informativnih centara (TIC-ova) i sl.

5.3. Potpora izradi i provedbi planova upravljanja zaštićenim područjima NATURA 2000

Prirodno bogatstvo Sisačko-moslavačke županije je velik resurs koji mora ostati očuvan pa će se ovom mjerom poduprijeti aktivnosti izrade, ažuriranja i provedbe planova upravljanja koji se odnose na zaštićena i područja pod zaštitom NATURA 2000. Ova mjera bit će i potpora provođenju znanstvenih istraživanja o zaštićenim i područjima ekološke mreže NATURA 2000. Unaprjeđenje ljudskih potencijala u području zaštite prirode te valorizacija i prezentacija prirodne baštine u obrazovne i turističke svrhe doprinijet će učinkovitim upravljanju zaštićenim područjima.

5.4. Poticanje razvoja kulture i očuvanja kulturne baštine

Mjerom Poticanje razvoja kulture i očuvanja kulturne baštine omogućit će se priprema i provedba programa, projekata i aktivnosti koje doprinose očuvanju i promoviranju kulturnih vrijednosti i kulturne materijalne i nematerijalne baštine, održivom korištenju kulturnih dobara, poticanju kulturno-umjetničkog stvaralaštva te održavanja raznih manifestacija s ciljem promocije tradicionalnih vrijednosti i suvremenih oblika stvaralaštva.

Pokazatelji ishoda posebnog cilja 5. Razvoj turizma i očuvanje prirodne i kulturne baštine:

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost 2022.	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.8. 04 Broj turističkih objekata, spavaonica i kreveta	2073 ležajeva	2300 ležajeva
OI.02.8.17 Broj noćenja u	65 539 noćenja	75 000 noćenja

turističkim smještajnim objektima		
OI.02.8.48 Rashodi za kulturu JLP(R)S, po stanovniku	10,00 kn/1,32 EUR	50,00 kn/6,63 EUR
OI.02.6.46 Područje Natura 2000 područja pod obvezama zaštite, održavanja i obnove	97 456,90 ha	97 456,90 ha

Posebni cilj 6. Povećanje konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje

Opis cilja:

S obzirom na raspoloživost poljoprivrednog zemljišta te sve izraženiju potrebu za samodostatnosti u proizvodnji hrane, Sisačko-moslavačka županija strateški se odredila za razvoj poljoprivrede i povećanje konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje. Taj će razvoj potaknuti nizom mjera i njihovom koordiniranom provedbom kao što su potpore ulaganjima u proizvodnju, kapacitete, opremu te infrastrukturu za preradu i skladištenje poljoprivrednih proizvoda. Županija će nastaviti provedbu potpora razvoju poljoprivredne proizvodnje, ulaganjima u ekološku proizvodnju i očuvanje autohtonih pasmina i sorti. Modernizaciji poljoprivredne proizvodnje doprinijet će se poticanjem i korištenjem digitalne odnosno pametne poljoprivrede te korištenjem obnovljivih izvora energije i povećanjem energetske učinkovitosti. Nastavit će se potpora izradi i provedbi razvojnih programa, projekata, stručnih studija, projekata u interesu Sisačko-moslavačke županije te snažno promovirati proizvode ruralnog područja županije.

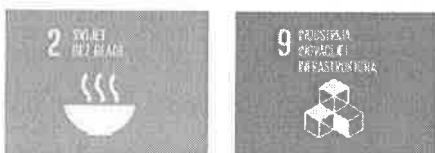
Poseban cilj doprinosi provedbi strateškog cilja 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva Nacionalne razvojne strategije RH do 2030. godine. Prioriteti provedbe politike na području povećanja produktivnosti i otpornosti poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene su povećanje učinkovitosti i dodane vrijednosti poljoprivredne proizvodnje i akvakulture, veća ulaganja u istraživanje i razvoj u poljoprivredno-prehrambenom sektoru, akvakulturi i biogospodarstvu, integracija poljoprivrednika u prehrambeno-poljoprivredne vrijednosne lance, učinkovitija upotreba poljoprivrednog zemljišta i upravljanje njime te osiguravanje većih i stabilnijih prihoda za male proizvođače. Sisačko-moslavačka županija će za provedbu ovog posebnog cilja nastaviti podupirati povećanje učinkovitosti poljoprivredne proizvodnje, provedbu programa stručne suradnje te poticati poljoprivrednike na uključivanje u prehrambeno-poljoprivredne vrijednosne lance.

Sukladno prioritetima provedbe politika na području doprinosa klimatskoj neutralnosti, smanjenju upotrebe pesticida i povećanju ekološke proizvodnje kao što su uvođenje proizvodnih i upravljačkih praksi i tehnologija koje pridonose niskougljičnom razvoju, boljoj zaštiti okoliša, energetske učinkovitosti te povećanju biogenosti tla i poticanje ulaganja u ekološku proizvodnju,

Sisačko-moslavačka županija će nastaviti s potporom izradi i provedbi razvojnih programa koji doprinose upravo tom prioritetu.

NRS-om 2030. određeni prioriteti provedbe politike na području oživljavanja ruralnih područja i unaprjeđenju kvalitete života na ruralnim i obalnim područjima su ubrzavanje prijelaza na pametno i zeleno ruralno gospodarstvo, otvaranje većeg broja boljih radnih mjesta na ruralnim područjima, smanjenje siromaštva na ruralnim područjima i razvoj biogospodarstva. Ovim posebnim ciljem, odnosno promidžbom ruralnog područja, Sisačko-moslavačka županija će doprinijeti provedbi politike oživljavanja ruralnih područja.

Na razini Sedamnaest globalnih ciljeva za održivi razvoj Posebni cilj 6. Povećanje konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje u skladu je s globalnim ciljevima: 2. Iskorijeniti glad, osigurati dostatne količine hrane i bolju prehranu te promicati održivu poljoprivredu i 9. Izgraditi otpornu infrastrukturu, promicati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovacije.

Popis mjera za provedbu posebnog cilja 6. Povećanje konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje:

6.1. Potpore razvoju poljoprivredne proizvodnje

Mjerom 6.1. Potpore razvoju poljoprivredne proizvodnje planiran je niz ulaganja u proizvodnju, kapacitete, opremu, infrastrukturu za preradu i skladištenje poljoprivrednih proizvoda. Za daljnji razvoj poljoprivredne proizvodnje poticat će se i udruživanje proizvođača u proizvođačke organizacije i druge oblike udruživanja, trajno stručno usavršavanje, uvođenje sustava kvalitete, povezivanje proizvođača hrane i dionika u turizmu, digitalna/pametna poljoprivrede te niz drugih povezanih aktivnosti.

6.2. Potpora izradi i provedbi razvojnih programa, projekata, stručnih studija, projekata u interesu Sisačko-moslavačke županije

Sisačko-moslavačka županija ovom mjerom nastavlja potporu izradi i provedbi razvojnih programa, projekata i stručnih studija koji su podloga za razvoj određenih proizvoda i njihov uspješan plasman na tržište.

6.3. Promocija i promidžba proizvoda i ruralnog područja Sisačko-moslavačke županije

Ovom mjerom bit će provedena snažna i kontinuirana promocija proizvoda i ruralnog područja Sisačko-moslavačke županije. Osim promidžbenih aktivnosti, mjerom je planirana zaštita i brendiranje poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, posebice tradicijskih i proizvoda autohtonih

pasmina i sorti. Promidžbi proizvoda i ruralnog područja županije doprinijet će i povezivanje proizvođača hrane, turističkih subjekta, dobavljača i potencijalnih kupca, manifestacije i promocije te promoviranje i poticanje primjene agroekoloških mjera koje doprinose očuvanju krajobraza i bioraznolikosti.

6.4. Potpore korisnicima prava lova

Potpore korisnicima prava lova temelje se na Programu razvoja lovstva na području Sisačko-moslavačke županije. Program obuhvaća sve mjere i aktivnosti koje poduzima Sisačko-moslavačka županija u suradnji s prihvatljivim korisnicima s ciljem razvoja i unaprjeđenja lovstva kao sastavnog dijela razvoja ruralnih područja županije.

Pokazatelji ishoda za posebni cilj 6. Povećanje konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje:

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost (2022. godina)	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.12.78 Udio poljoprivrednika u ukupnom broju osiguranika Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, po županiji	2 %	3 %
OI.02.12.77 Subjekti upisani u upisnik poljoprivrednih gospodarstava	9.332	9.800
OI.02.12.10 Područje pod ekološkom poljoprivredom	9003,53 ha	10 083,95 ha

Posebni cilj 7. Razvoj socijalne i zdravstvene infrastrukture i usluga

Opis cilja:

Starenje stanovništva znači i smanjenje radno aktivnog stanovništva te povećan broj umirovljenika što u konačnici predstavlja opterećenje za sustav. Potrebno je stvoriti daljnje uvjete za razvoj izvaninstitucionalne skrbi. Kako bi se stanovništvu koje živi na ovom području omogućila socijalna uključenost i stvorili temelji za naseljavanje potrebno je zalaganje i osnaživanje zajednice u cjelini, posebice osnaživanje najranjivijih skupina kao što su ratni stradalnici i članovi njihovih obitelji, žrtve nasilja, žrtve trgovanja ljudima, djeca i stariji i nemoćni. Posebnim ciljem planirano je unaprjeđenje, obnova i razvoj zdravstvene infrastrukture i usluga, socijalne infrastrukture i socijalnih usluga te zaštita dostojanstva hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji te civilnih stradalnika Domovinskog rata i članova njihovih obitelji.

Ovaj poseban cilj doprinosi provedbi Strateškog cilja 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život Nacionalne razvojne strategije. Prioriteti nacionalne politike na području zdravstva i zdravstvene skrbi su, među ostalim, modernizacija zdravstvene infrastrukture izgradnjom novih ili obnovom postojećih kapaciteta, unaprjeđenje javnozdravstvenih aktivnosti pod vodstvom zavoda za javno zdravstvo radi suzbijanja zaraznih i nezaraznih bolesti, modernizacija zdravstvenih usluga jačanjem primarne zdravstvene zaštite i razvojem modernog bolničkog sustava te njihovim povezivanjem, unaprjeđenje odgovora na krizne situacije u zdravstvenom sustavu i unaprjeđenje zdravstvene zaštite za ranjive skupine. Sisačko-moslavačka županija suočila se s brojnim izazovima upravo u ovom području te je pristupila unaprjeđenju, obnovi i razvoju zdravstvene infrastrukture, što će nastaviti obnovom i izgradnjom novih objekata i u ovom srednjoročnom razdoblju.

Nadalje, NRS-om 2030. utvrđeni prioriteti provedbe na području socijalne politike uključuju poboljšanje kvalitete života i jačanje društvene kohezije, smanjenje rizika od siromaštva i socijalne isključenosti te smanjenje nejednakosti u društvu, unaprjeđenje ravnomjerne dostupnosti i kvalitete sveobuhvatne socijalne skrbi za posebno osjetljive skupine, djecu, mlade, osobe iz ruralnih područja, osobe s invaliditetom, žrtve nasilja u obitelji, djecu, starije osobe, beskućnike, žrtve trgovanja ljudima, azilante, osobe bez dovoljno sredstava za uzdržavanje.

Sisačko-moslavačka županija će provedbom ovog posebnog cilja doprinijeti unaprjeđenju, obnovi i razvoju socijalne infrastrukture i socijalnih usluga.

Prioriteti politike na području zaštite dostojanstva hrvatskih branitelja i promicanja vrijednosti Domovinskog rata su unaprjeđenje sveobuhvatnog sustava i infrastrukture za pružanje psihosocijalne i zdravstvene skrbi za hrvatske branitelje i članove njihovih obitelji te civilne stradalnike Domovinskog rata i članove njihovih obitelji na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, poticanje i promicanje aktivnog uključivanja hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji u gospodarske aktivnosti, unaprjeđenje sustava za rješavanje slučajeva nestalih osoba u Domovinskom ratu, ulaganja u aktivnosti povezane s očuvanjem vrijednosti Domovinskog rata te promicanje nacionalnih interesa i zaštita digniteta Domovinskog rata i hrvatskih branitelja. Županija će svojim posebnim ciljem doprinijeti očuvanju digniteta Domovinskog rata te zaštiti dostojanstva hrvatskih branitelja, članova njihovih obitelji i civilnih stradalnika Domovinskog rata te članova njihovih obitelji.

Na razini Sedamnaest globalnih ciljeva za održivi razvoj Posebni cilj 7. Razvoj socijalne i zdravstvene infrastrukture i usluga u skladu je s globalnim ciljevima: 3. Osigurati zdrav život i promovirati blagostanje svih ljudi svih starosnih skupina, 4. Osigurati uključivo i pravedno obrazovanje i promovirati prilike za cjeloživotno učenje svim ljudima i 10. Smanjiti nejednakosti unutar zemalja i među zemljama. Doprinos Sisačko-moslavačke županije provedbi navedenih ciljeva očituje se ponajprije u skrbi o svim starosnim skupinama te smanjenju nejednakosti.

Popis mjera za provedbu posebnog cilja 7. Razvoj socijalne i zdravstvene infrastrukture i usluga:

7.1. Unaprjeđenje, obnova i razvoj zdravstvene infrastrukture

Mjerom Unaprjeđenje, obnova i razvoj zdravstvene infrastrukture planirana je modernizacija, obnova i izgradnja novih objekata, opremanje suvremenom opremom u skladu sa zahtjevima sigurnosti i kvalitete osiguravajući pri tome jednaku dostupnost zdravstvene zaštite svim stanovnicima županije. Poboljšat će se zdravstvena zaštita stanovnika, posebice ranjivih skupina. Uz osnaživanje kapaciteta, bit će provedena koordinacija i integracija zdravstvene zaštite i socijalne skrbi.

7.2. Razvoj zdravstvenih usluga

Mjera Razvoj zdravstvenih usluga usmjerena je poboljšanju zdravstvene zaštite, digitalizaciji usluga, prevenciji bolesti i promociji zdravlja. Zdravstvene usluge pružat će se i putem mobilnih timova. Jačat će uloga primarne zdravstvene zaštite povezivanjem s bolnicama, a s ciljem racionalnog korištenja resursa i cjelovitog menadžmenta skrbi za pacijente. Potaknut će se daljnji razvoj palijativne i hospicijske skrbi te razvoj sustava utemeljenog na modelu cjelovite skrbi. Digitalizacija zdravstvenog sustava i zdravstvenih usluga putem komunikacijskih sustava i informatičke povezanosti ustanova primarne i sekundarne razine zdravstvene zaštite provest će se u svrhu efikasnijeg pristupa i protoka informacija i omogućavanja multidisciplinarnog pristupa i aktivnog praćenja pacijenata u sustavu.

Uzimajući u obzir izvanredne okolnosti koje su pogodile stanovnike Sisačko-moslavačke županije u posljednjem razdoblju, ovom mjerom planirano je unaprjeđenje odgovora na krizna stanja u zdravstvu.

7.3. Unaprjeđenje, obnova i razvoj socijalne infrastrukture

Provedbom mjere Unaprjeđenje, obnova i razvoj socijalne infrastrukture bit će nastavljen razvoj i modernizacija socijalne infrastrukture kojom će se među ostalim, doprinijeti poboljšanju dostupnosti integrirane cjelovite skrbi za starije osobe kroz izgradnju centara za starije osobe. Planirana je i obnova i povećavanje kapaciteta domova za starije i nemoćne i/ili razvoj dnevnih boravaka i pomoći u kući kao oblik socijalnog uključivanja i skrbi o starijim osobama.

Ovom mjerom predviđena je i izgradnja, opremanje i prilagodba objekata socijalne skrbi i objekata za zbrinjavanje ljudi u slučaju elementarnih nepogoda, prirodnih katastrofa i neposrednih

ugroza te osnivanje, razvoj i modernizacija centara za djecu s posebnim potrebama, djecu s teškoćama u razvoju i djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi te adolescente s poremećajem u ponašanju i drugim poteškoćama.

7.4. Razvoj socijalnih usluga

Svrha ove mjere je razvoj i uvođenje novih socijalnih usluga, podizanje kvalitete postojećih (usluga asistencije osobama s invaliditetom s punim radnim vremenom, razvoj primjerenih usluga dugotrajne intenzivne skrbi u vlastitom domu (primjerice zapošljavanjem njegovatelja/dadilje za starije, razvoj usluge odmor od skrbi (short break, respite care) namijenjenoj obiteljima koje skrbe o osobi ovisnoj o njihovoj podršci zbog tjelesnog, mentalnog, intelektualnog ili osjetilnog oštećenja te privremenih ili trajnih promjena u zdravstvenom stanju. Jačat će se kapaciteti pružatelja socijalnih usluga za održivi razvoj socijalnih usluga te promicati socijalno uključivanje ranjivih skupina kojima prijete rizik od socijalne isključenosti i siromaštva. Provedbom ove mjere županija će pružiti podršku razvoju socijalne solidarnosti i odgovornosti na svome području.

7.5. Unaprjeđenje županijskog sustava socijalne i zdravstvene skrbi o hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji te o civilnim stradalnicima Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji

Cilj ove mjere je unaprjeđenje županijskog sustava socijalne i zdravstvene skrbi o hrvatskim braniteljima, članovima njihovih obitelji te o civilnim stradalnicima Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji. Mjerom će biti obuhvaćeni programi zdravstvene i psihosocijalne pomoći hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji, poticanje i promicanje aktivnog uključivanja hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji u društveno-gospodarske aktivnosti te ulaganja u aktivnosti povezane s očuvanjem vrijednosti Domovinskog rata.

Pokazatelji ishoda za posebni cilj 7. Razvoj socijalne i zdravstvene infrastrukture i usluga:

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost 2022.	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.5.53 Bruto investicije u materijalnu i nematerijalnu imovinu u području "Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi" (prema NKD-u 2007.)	3.744.362 kn/496.995,22 EUR (2021.)	3.931.580 kn/521.844,96 EUR
OI.02.3.70 Broj domova za starije osobe	3	4
OI.02.3.71 Broj pružatelja usluga organiziranog stanovanja	3	5

OI.02.3.63 Rashodi za socijalnu zaštitu JLP(R)S, po stanovniku	4,1 EUR	5,7 EUR
OI.02.3.45 Broj korisnika obuhvaćen novim uslugama	5	150
OI.02.5.51. Rashodi za zdravstvo JLP(R)S, po stanovniku*	11,27 EUR	7 EUR

*zbog povećanih troškova nastalih uslijed pandemije COVID-19, zbog nedostatka liječnika na područjima pogođenima potresom i troškova zdravstvenih ustanova te povećanja troškova mrtvozorstava i obdukcija povećan je iznos programa „Povećani zdravstveni standard“ koji financira Županija i to za 5 mil. kuna. Plan u 2023. godini predviđen je na razini 2021. godine s povećanjem od cca 200.000,00 kuna tako da će se vrijednosti u daljnjim godinama povećavati, ali u odnosu na 2021. godinu.

Posebni cilj 8. Zaštita okoliša te borba protiv klimatskih promjena

Opis cilja:

Područje Sisačko-moslavačke županije karakteriziraju očuvane prirodne vrijednosti te je u tijeku razvoj sustava upravljanja i korištenja prirodnih vrijednosti (Natura i zaštićena područja SMŽ). Bogati prirodni resursi, posebice za proizvodnju hrane i energije (šume, geotermalni izvori, voda, poljoprivredno zemljište, mineralne sirovine) te prostorna i biološka raznolikost jedan su od temelja razvoja. Istodobno, na području županije primjetna je nedovoljno razvijena svijest o održivom gospodarenju otpadom, nepotpun sustav gospodarenja otpadom, povećane količine otpada nastale kao posljedica potresa te nedovršen proces razminiranja na minski sumnjivim područjima SMŽ. Zaštita okoliša nije dovoljna, a nedostaju i financijska sredstva za provedbu praćenja kvalitete sastavnica okoliša.

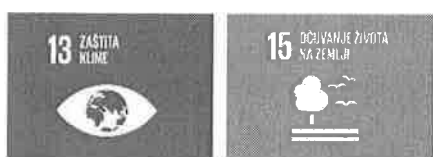
Stoga je ovim posebnim ciljem planirano daljnje poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i poboljšanje energetske učinkovitosti, dostupnosti i dostatnosti opskrbe energijom, modernizacija, rekonstrukcija i izgradnja komunalne, prometne, energetske i digitalne infrastrukture te unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom.

Ovim posebnim ciljem županija izravno pridonosi i provedbi Strateškog cilja 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost NRS-a 2030. Prioriteti provedbe politike na području održivog okoliša su povećanje djelotvornosti u gospodarenju komunalnim otpadom i priprema za prijelaz na kružno gospodarstvo, kvalitetno i održivo upravljanje vodama, smanjenje onečišćenja zraka i emisija stakleničkih plinova, prevencija rizika, promicanje otpornosti i prilagodbe na klimatske promjene, razvoj kružnog gospodarenja prostorom i zgradama, razvoj zelene infrastrukture na

urbanim područjima i stvaranje zelenih gradova te očuvanje i poboljšanje bioraznolikosti te održivo upravljanje ekosustavima, prirodnim dobrima i bioraznolikošću. Županija će i u ovom srednjoročnom razdoblju podupirati ulaganja u unaprjeđenje komunalne infrastrukture i sustava gospodarenja otpadom.

Strateškim ciljem 8. NRS-a 2030. određeni su i prioriteti provedbe na području energetske politike kao što su promicanje energetske tranzicije i obnovljivih izvora energije, promicanje naprednih biogoriva i električne energije i vodika iz obnovljivih izvora energije, povećanje energetske samodostatnosti i učinkovitosti te tranzicija na čistu energiju, uvođenje naprednih digitaliziranih energetskih sustava, mreže i skladištenje energije, dekarbonizacija, uklanjanje, skladištenje i uporaba ugljikovog dioksida, energetska obnova zgrada i suzbijanje energetske siromaštva. Sisačko-moslavačka županija će provedbom posebnog cilja 8. Zaštita okoliša te borba protiv klimatskih promjena poticati korištenje obnovljivih izvora energije, poboljšati energetske učinkovitost, poduprijeti dostupnost i dostatnost opskrbe energijom.

Na razini Sedamnaest globalnih ciljeva za održivi razvoj Posebni cilj 8. Zaštita okoliša te borba protiv klimatskih promjena a u skladu je s globalnim ciljevima 13. Poduzeti hitne mjere u borbi protiv klimatskih promjena i njihovih negativnih utjecaja (priznajući da je UNFCCC glavni međunarodni, međuvladin forum za pregovaranje o globalnom odgovoru na klimatske promjene) i 15. Štititi, obnavljati i promicati održivo korištenje zemaljskih ekosustava, održivo upravljati šumama, boriti se protiv dezertifikacije, zaustaviti i obrnuti proces degradacije zemljišta te zaustaviti gubitak biološke raznolikosti. Sisačko-moslavačka županija će svojim posebnim ciljem poduzimati mjere zaštite okoliša, učinkovitog gospodarenja otpadom i poboljšanjem energetske učinkovitosti.

Popis mjera za provedbu posebnog cilja 8. Zaštita okoliša te borba protiv klimatskih promjena:

8.1. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije

Mjerom poticanje korištenja obnovljivih izvora energije doprinijet će se energetske tranziciji i povećati korištenje OIE. Stvorit će se preduvjeti i za učinkovito korištenje geotermalnih izvora energije.

8.2. Poboljšanje energetske učinkovitosti

Poboljšanje energetske učinkovitosti provest će se poticanjem i provođenjem mjera, projekata i programa energetske učinkovitosti i zelenih rješenja u svim sektorima, ponajprije energetskom obnovom objekata.

8.3. Osiguravanje dostupnosti i dostatnosti opskrbe energijom

Mjerom osiguravanja dostupnosti i dostatnosti opskrbe energijom Sisačko-moslavačka županija podupriet će poticanje i razvijanje izgradnje energetskih postrojenja i sustava, unaprjeđenje elektrodistribucijske mreže te proširenje plinske mreže. Sukladno nacionalnim i EU programima, Županija će poticati ulaganja u čiste tehnologije povezane s vodikom te pripadajuću energetsku infrastrukturu.

8.4. Ulaganja u unaprjeđenje komunalne infrastrukture i usluga

Ovom mjerom planiran je daljnji razvoj sustava komunalne infrastrukture i usluga, njegovo unaprjeđenje na području cijele županije kako bi se omogućila dostupnost usluga od javnog interesa i poboljšala kvaliteta života stanovnika te unaprijedilo poduzetničko okruženje.

8.5. Unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom

Unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom obuhvaća izgradnju građevina za gospodarenje otpadom, pretovarnih stanica, poticanje uporabe, sanaciju i zatvaranje ilegalnih odlagališta otpada, izgradnju reciklažnih dvorišta, uspostava mobilnih reciklažnih dvorišta, nabava potrebne opreme, provođenje aktivnosti informiranja i edukacije građana i gospodarskih subjekata i sl.)

Pokazatelji ishoda za posebni cilj 8. Zaštita okoliša te borba protiv klimatskih promjena:

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost (2022. godina)	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.6.18. Stupanj recikliranja komunalnog otpada	31 %	80 %
OI.02.6.59 Rashodi za zaštitu okoliša kao udio u ukupnim rashodima	0,11 % (389.850,35 kn/51.742,03 EUR/ 369.473.196,43 kn/49.040.774,67 EUR)	0,25 %
OI.02.6.64 Sakupljena količina odvojenog komunalnog otpada u sklopu javne usluge	24 %	57 %

Posebni cilj 9. Jačanje sustava odgovora na prirodne katastrofe

Neravnomjeran razvoj pojedinih dijelova županije zbog posljedica ratnih djelovanja (minski sumnjiva područja, oštećeni infrastrukturni objekti, depopulacija) i katastrofalnog potresa zahtjeva niz koordiniranih mjera i aktivnosti. Postojeća infrastruktura zahtjeva modernizaciju i rekonstrukciju te izgradnju nove koja će biti u funkciji povećanja kvalitete života stanovnika i razvoja gospodarstva. Posljednjih je godina iznimno naglašena i neprilagođenost klimatskim promjenama i rastuća opasnost od elementarnih nepogoda i katastrofa (poplave, klizišta, potresi, tuče, suše i dr.).

Strateški cilj 7. „Sigurnost za stabilan razvoj“ NRS-a 2030, među ostalim, određuje prioritete provedbe politike na području jačanja otpornosti na rizike od katastrofa koje su: jačanje kapaciteta i otpornosti na svim razinama i u svim fazama sustava upravljanja rizicima od katastrofa, smanjenje rizika od katastrofa uzrokovanih prirodnim prijetnjama, rizika na koje negativno utječu klimatske promjene, katastrofa uzrokovanih kemijskim i biološkim prijetnjama te katastrofa uzrokovanih ljudskim djelovanjem, jačanje sposobnosti operativnih snaga civilne zaštite. Sisačko-moslavačka županija suočena s posljedicama katastrofalnog potresa uspostaviti će učinkovit sustav upravljanja rizicima od katastrofa na svim razinama te jačati operativne snage.

Ovim strateškim ciljem NRS-a 2030. određeni su i prioriteti provedbe politike na području sustava vatrogastva: jačanje kapaciteta i otpornosti na svim razinama te u svim fazama sustava upravljanja vatrogasnim intervencijama i jačanje sposobnosti vatrogasnih postrojbi kroz ulaganja u vatrogasnu infrastrukturu i nove tehnike i tehnologije radi skraćivanja vremena dolaska i vremena intervencije.

Sisačko-moslavačka županija poticati će jačanje sposobnosti vatrogasnih postrojbi na svom području.

Popis mjera za provedbu posebnog cilja 9. Jačanje sustava odgovora na prirodne katastrofe:

9.1. Razminiranje miniranih područja

Sisačko-moslavačka županija je jedna od županija u kojoj su najrasprostranjenija minskoeksplozivna sredstvima (MES) i neeksplozivna ubojna sredstva (NUS). Tijekom 2020. godine razminirano je 11,5 km² poljoprivrednog zemljišta, a do 1.10.2021. razminirano je još 5,2 km² pa je ukupna površina pod MES na dan 1. listopada 2021. iznosila 37,6 km².

Mjerom su predviđene daljnje aktivnosti razminiranja miniranih područja, jačanja kapaciteta u sustavu razminiranja te educiranje stanovništva.

9.2. Održivo upravljanje sustavom civilne zaštite i zaštite od požara

S obzirom na katastrofalni potres koji se dogodio u prosincu 2020. godine, ali i ostale učestale elementarne nepogode, nesreće i incidente, potrebno je sustavno jačanje kapaciteta svih žurnih službi, modernizacija, opremanje i digitalizacija te redovna priprema i provedba planova zaštite i spašavanja.

9.3. Jačanje sustava zaštite od prirodnih katastrofa na području županije

Ovom mjerom planirana je uspostava i jačanje sustava zaštite od prirodnih katastrofa, prirodnih nepogoda, klimatskih promjena i kriznih stanja područja županije te primjena novih metoda i modela prilagodbe klimatskim promjenama za očuvanje i zaštitu prostora Sisačko-moslavačke županije.

Pokazatelji ishoda za posebni cilj 9. Jačanje sustava odgovora na prirodne katastrofe:

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost (2022. godina)	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.10.33 Broj članova operativnih snaga civilne zaštite, na 1000 stanovnika	67	75
OI.02.10.34 Rashodi za civilnu zaštitu, po stanovniku	6 kn/0,80 EUR	7,53 kn/1 EUR

Posebni cilj 10. Unaprijeđenje mobilnosti i prometne povezanosti

Trenutačno je nezadovoljavajuće stanje prometne infrastrukture i komunikacije u pojedinim dijelovima županije, nedovoljno je i neravnomjerno razvijen javni prijevoz te neuređen riječni promet. Cestovna mreža Sisačko-moslavačke županije je zadovoljavajuća, no kolnici su u lošem stanju, osobito na lokalnim i nerazvrstanim cestama te područjima koja su stradala potresom. Održavanje nerazvrstanih cesta predstavlja velik izazov s obzirom na njihovu duljinu i slabe financijske kapacitete JLS-ova za održavanje, zbog čega je ključno provesti prioritizaciju cesta za obnovu. Osim izražene potrebe za obnovom kolnika, svim stanovnicima treba izgraditi sigurnu pješačku i biciklističku infrastrukturu.

Stoga je potrebno na racionalan i učinkovit način unaprijediti mobilnost stanovnika i prometnu povezanost te sigurnost. Ovaj posebni cilj ostvarit će se poticanjem i razvijanjem međumjesnog putničkog prijevoza (autobus, željeznica), sufinanciranjem javnog riječnog prometa, poticanjem prometne mobilnosti ulaganjima u cestovnu infrastrukturu s ciljem povezivanja slabije razvijenih područja s većim središtima.

Sisačko-moslavačka županija ovim posebnim ciljem izravno doprinosi provedbi Strateškog cilja 10. Održiva mobilnost NRS-a 2030. Prioriteti provedbe navedenog strateškog cilja na području uspostave novih prometnih procesa i autonomnih sustava za mobilnost su poticanje razvoja pametnih rješenja u prometnom sustavu, promicanje prijevoza s nultom emisijom onečišćujućih tvari, ulaganja u projekte koji pridonose smanjenju emisija stakleničkih plinova te povećanje sigurnosti cestovnog prometa i rješavanje sezonskih i periodičnih vršnih opterećenja. Također, na područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini poticat će se razvoj međumjesnog putničkog prijevoza, povezanih usluga i infrastrukture te sufinancirati javni riječni prijevoz.

Na razini Sedamnaest globalnih ciljeva za održivi razvoj Posebni cilj 10. Unaprjeđenje mobilnosti i prometne povezanosti u skladu je s globalnim ciljevima 9. Izgraditi otpornu infrastrukturu, promicati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovacije i 11. Učiniti gradove i ljudska naselja uključivima, sigurnima, otpornima i održivima. Naime, Sisačko-moslavačka županija će sustavnim ulaganjem u međumjesni putnički prijevoz te prometnu infrastrukturu doprinijeti razvoju uključivih i sigurnih gradova i naselja na svome području.

Popis mjera za provedbu posebnog cilja 10. Unaprjeđenje mobilnosti i prometne povezanosti:

10.1. Poticanje i razvoj međumjesnog putničkog prijevoza

Poticanje razvoja međumjesnog putničkog prijevoza od iznimne je važnosti za cjelokupni gospodarski i društveni razvitak prostora Sisačko-moslavačke županije. Sustav javnog putničkog prijevoza neophodan je za funkcioniranje svakodnevnog života stanovnika, javnog i gospodarskog sustava. Sisačko-moslavačka županija u suradnji s jedinicama lokalne samouprave potiče povezivanje ruralnih dijelova sa središtem županije i svim stanovnicima nastoji omogućiti javni prijevoz. Osim cestovnog, Sisačko-moslavačka županija sufinancira i javni riječni promet na području općina Martinska Ves i Sunja, koje imaju otvorene skelske prijelaze kojima prometuju plovila namijenjena prijevozu putnika, robe i prometnih sredstava.

10.2. Provedba ulaganja u cestovnu infrastrukturu

Poticanje prometne mobilnosti odnosno ulaganja u cestovnu infrastrukturu s ciljem povećanja sigurnosti putnika i povezivanja slabije razvijenih područja s većim središtima odvijat će se

provedbom aktivnosti izgradnje i rekonstrukcije županijskih i lokalnih cesta i pripadajućih cestovnih objekata.

Također, ulaganja će se odnositi i na izgradnju i obnovu pješačkih i biciklističkih staza.

Osim cestovne infrastrukture poticat će se ulaganja i u druge oblike prometne povezanosti i mobilnosti te povećanje sigurnosti prometovanja.

Pokazatelji ishoda za posebni cilj 10. Razvoj pametne i održive mobilnosti i prometne povezanosti:

Pokazatelj ishoda	Početa vrijednost (2022. godina)	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.11.41 Duljina novoizgrađenih cesta, u km	0	8,5
OI.02.11.42 Duljina rekonstruiranih cesta, u km*	0	25

*podaci se odnose na Županijsku upravu za ceste SMŽ

Posebni cilj 11. Unaprjeđenje učinkovitosti sustava javne uprave Sisačko-moslavačke županije

Opis cilja:

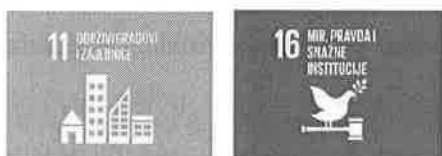
Sisačko-moslavačka županija je sukladno svojim ovlastima i nadležnostima uspostavila niz sustava upravljanja postojećim resursima. Još su uvijek nedostatni i nejednako razvijeni kapaciteti pojedinih institucija te je nedovoljna umreženost nositelja razvoja. Razvojne prilike nerijetko usporavaju i/ili onemogućavaju neriješeni imovinsko-pravni odnosi i česte promjene zakonskih i podzakonskih akata. Digitalne usluge su u začetku razvoja i potrebna je modernizacija procesa, postupaka i usluga koje sustavi upravljanja na lokalnoj i regionalnoj razini nude građanima i poduzetnicima. Unaprjeđenje kapaciteta institucija, umrežavanje i razmjena iskustava preduvjet su koordinirane izrade i provedbe razvojnih programa i projekata na svim razinama. Iznimno je važan doprinos civilnog društva u brojnim razvojnim prilikama te društvenim i gospodarskim izazovima. Kapaciteti institucija za pripremu i provedbu projekata financiranih sredstvima EU programa su razvijeni te je potrebna kontinuirana edukacija i informiranje o postojećim i planiranim izvorima financiranja, kao i daljnji razvoj međuregionalne i međunarodne suradnje.

Ovim posebnim ciljem planirana je provedba mjera kojima je svrha povećati učinkovitost uprave i administracije, procesa planiranja i upravljanja imovinom i prostorom županije, uređenja naselja i stanovanja, unaprjeđenje i daljnji razvoj civilnog društva.

Županijski Posebni cilj 11. Unaprjeđenje učinkovitosti sustava javne uprave SMŽ izravno doprinosi strateškom cilju 12. »Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim

posebnostima« i strateškom cilju 13 »Jačanje regionalne konkurentnosti« Nacionalne razvojne strategije RH do 2030. godine. Prioriteti politike na području javne uprave su optimizacija i digitalizacija usluga i procesa javne uprave, unaprjeđenje upravljanja ljudskim resursima na načelima profesionalizma i kompetentnosti te kvalitete javne uprave, unaprjeđenje funkcionalnosti i održivosti područne (regionalne) i lokalne samouprave, podizanje kvalitete i pojednostavljivanje pisane i elektroničke komunikacije javnih institucija te otvorenost prema savjetovanju i sudjelovanju građana i organizacija civilnoga društva u oblikovanju i provedbi javnih politika. Sisačko-moslavačka županija ovim će posebnim ciljem usmjeriti sredstva upravo u optimizaciju i digitalizaciju usluga i procesa javne uprave i korištenje informacijsko-komunikacijskih tehnologija, jačanje kapaciteta djelatnika javne uprave, unaprjeđenje učinkovitosti sustava upravljanja imovinom i prostorom županije te jačati suradnju s organizacijama civilnog društva.

Na razini Sedamnaest globalnih ciljeva za održivi razvoj Posebni cilj 11. Unaprjeđenje učinkovitosti sustava javne uprave SMŽ u skladu je s globalnim ciljevima 11. Učiniti gradove i ljudska naselja uključivima, sigurnima, otpornima i održivima i 16. Promicati mirna i uključiva društva za održivi razvoj, osigurati pristup pravdi za sve i izgraditi učinkovite, odgovorne i uključive institucije na svim razinama. Sisačko-moslavačka županija će modernizacijom uprave i jačanjem kapaciteta djelatnika doprinijeti izgradnji učinkovitih, odgovornih i uključivih institucija na svima razinama.

Popis mjera za provedbu posebnog cilja 11. Unaprjeđenje učinkovitosti sustava javne uprave Sisačko-moslavačke županije:

11.1. Optimizacija i digitalizacija usluga i procesa javne uprave i korištenje informacijsko-komunikacijskih tehnologija

Svrha mjere je unaprijediti učinkovitost uprave i administracije unaprjeđenjem rada i održivosti, jačanjem transparentnosti kroz optimizaciju i digitalizaciju usluga i procesa javne uprave korištenjem informacijsko-komunikacijskih tehnologija.

11.2. Jačanje kapaciteta djelatnika javne uprave

Jačanje kapaciteta djelatnika javne uprave jedan je od osnovnih preduvjeta za optimizaciju usluga i procesa javne uprave, povećanje njihove učinkovitosti i transparentnosti.

11.3. Unaprjeđenje učinkovitosti sustava upravljanja imovinom i prostorom županije

S ciljem doprinosa održivom upravljanju resursima županije ovom mjerom su predviđene aktivnosti upravljanja imovinom i prostorom odnosno njihova modernizacija, digitalizacija i povećanje dostupnosti usluga. Bit će izrađena GIS podloga imovine Sisačko-moslavačke županije sa strateškom analizom mogućnosti formiranja većih gospodarskih razvojnih površina otkupom od privatnih osoba ili u dogovoru s JLS-ima i RH. Osim navedenog, ova mjera obuhvaća izradu prostorno-planske dokumentacije, izmjene i dopune prostorno-planske dokumentacije, sustavno praćenje stvarnog korištenja i planirane namjene zemljišta, kontrolu urbanizacije i širenja građevinskih područja određenih prostornim planovima te uređivanje i ažuriranje katastarskih i zemljišno-knjižnih evidencija.

11.4. Jačanje suradnje s organizacijama civilnog društva

Doprinos civilnog društva razvoju županije je iznimno velik te tako i učinkovitosti cijelog sustava. Civilno društvo doprinosi svim ciljevima Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije, a ovom mjerom je planirano njegovo daljnje osnaživanje, umrežavanje i jačanje volonterstva.

Pokazatelji ishoda za posebni cilj 11. Unaprjeđenje učinkovitosti sustava javne uprave Sisačko-moslavačke županije:

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost 2022.	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.7.35 Broj novih e-usluga za građane	0	10
OI.02.14.02 Broj javnih službenika na 1000 stanovnika*	1,4	1,5 (utemeljeno na izračunu pozitivnog migracijskog salda)

*podaci se odnose na upravu Sisačko-moslavačke županije

6. TERMINSKI PLAN PROVEDBE STRATEŠKIH PROJEKATA VAŽNIH ZA RAZVOJ SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE S NAZNAČENIM KLJUČNIM KORACIMA I ROKOVIMA U PROVEDBI

6.1. TERMINSKI PLAN PROVEDBE STRATEŠKIH PROJEKATA VAŽNIH ZA RAZVOJ SMŽ IZ NADLEŽNOSTI SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE I POVEZANIH TIJELA

Sisačko-moslavačka županija utvrdila je sljedeće strateške projekte za razdoblje trajanja Plana razvoja do 2027. godine:

Naziv strateškog projekta: Centar medicinskog wellnesa i rehabilitacije – „Jodno“	
Sažetak/opis projekta: S ciljem razvoja održivih zdravstveno-turističkih sadržaja Sisačko-moslavačka županija je naručila izradu Idejnog rješenja urbanističko-arhitektonskog i programskog rješenja za izgradnju Centra medicinskog wellnesa i rehabilitacije – „Jodno“ uz kompleks „Jodnog lječilišta“ u sklopu Opće bolnice "dr. Ivo Pedišić" Sisak. Termalna jodna voda, koja se koristi u medicinske svrhe, nalazi se u Sisku (lječilište Jodno, izgrađeno 1932. godine). Izdašnost ovog izvora je oko 14 m ³ /h na temperaturi od 40°C. Prema balneološkoj analizi Medicinskog fakulteta u Zagrebu sisačka voda je jodna mineralna natrijeva kloridna hipertermna voda vrlo rijetkog sastava, pa termi koje koriste takvu vodu u Europi gotovo i nema. U planu je njeno korištenje za široki aspekt usluga zdravstvenog turizma odnosno za liječenje i rehabilitaciju pacijenata sa bolestima lokomotornog i kardiovaskularnog sustava, kao i bolestima gornjeg i donjeg dišnog trakta i to u hidroterapijskim kadama, bazenima te putem inhalacija nadopunjeno ostalim suvremenim postupcima fizikalne medicine. Termalna voda će se koristiti i za rekreaciju odnosno za punjenje bazena i wellness i spa postupke.	
Nositelj: Sisačko-moslavačka županija	Lokacija: Sisak
Datum početka provedbe: 1/2023.	Datum završetka provedbe: 2027.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 10.000.000,00 EUR	
Planirani izvori financiranja: VFO 2021.-2027.	
Ključne točke ostvarenja: Izrada projektno-tehničke dokumentacije – do kraja 2023. godine; provedba istražnih radova – do polovine 2023. godine; priprema cjelovitog projektnog prijedloga – do kraja 2023. godine; kandidiranje projektog prijedloga na raspoložive izvore financiranja (2024. godine).	

Usklađenost s Planom razvoja SMŽ: Projekt doprinosi rezultatima provedbe Posebnog cilja 5. Razvoj turizma i očuvanje prirodne i kulturne baštine

Naziv strateškog projekta:

Topusko na izvoru zdravlja - lječilišni i wellness turizam na održiv način

Sažetak/opis projekta: Projekt „Topusko na izvoru zdravlja - lječilišni i wellness turizam na održiv način“ ima za cilj povećanje kvalitete i atraktivnosti destinacije Topusko kroz obnovu hotelskog kompleksa (hotel Toplica) i uvođenje novih wellness i sportsko-rekreacijskih sadržaja. Projekt uključuje: energetska obnovu, rekonstrukciju i dogradnju kuhinje, uređenje interijera hotelskog dijela zgrade, rekonstrukciju i dogradnju zdravstveno-rekreacijskog prostora, nove wellness i SPA te kongresne sadržaje, kao i uređenje okoliša. Uvođenjem zelenih i digitalnih elemenata, Topusko će dobiti turizam visoke dodane vrijednosti kao i održiv, inovativan i otporan turizam. Aktivnosti projekta su: Izrada projektno-tehničke i studijske dokumentacije, Rekonstrukcija, obnova i nadogradnja hotela Toplica i dodatnih sadržaja, Nadzor, Digitalna tranzicija Lječilišta Topusko, Priprema za dobivanje certifikacijskih oznaka, Promicanje horizontalnih politika EU, Upravljanje projektom i administracija, Promidžba i vidljivost.

Povećat će se smještajni kapaciteti te se očekuje dostupnost 302 ležaja - 175 smještajnih jedinica koje se dijele na 112 dvokrevetnih soba, 54 jednokrevetnih soba, 5 hotelskih apartmana te 4 pristupačne sobe. Uz smještajne jedinice, u hotelu će se nalaziti više restorana i barova te dodatni sadržaji - zatvoreni bazen; wellness i SPA centar; sportska dvorana i fitness dvorane; zona kongresnog sadržaja s pratećim prostorima, vanjski dio zatvorenog bazena. Planirana je i energetska obnova koja će uključivati energetska obnovu ovojnice, integraciju suvremenih termotehničkih sustava povezanih na centralni upravljački sustav te korištenje obnovljivih izvora energije. Dva su važna rezultata ovog projekta, a to su Povećana kvaliteta i atraktivnost destinacije Topusko kroz zelenu tranziciju te Povećana atraktivnost destinacije Topusko kroz provedbu digitalne transformacije.

Nositelj: Lječilište Topusko

Lokacija: Topusko

Datum početka provedbe: 1/2023.

Datum završetka provedbe: 2027.

Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 26.103.899 EUR

Planirani izvori financiranja: Mehanizam za oporavak i otpornost

Ključne točke ostvarenja: Dvršetak izrade projektno-tehničke dokumentacije – 2023., Energetska obnova objekata, rekonstrukcija i dogradnja zdravstveno-rekreacijskog prostora, novi wellness i SPA sadržaji, kongresni sadržaji-2026. godina

Usklađenost s Planom razvoja SMŽ: Projekt doprinosi rezultatima provedbe Posebnog cilja 5. Razvoj turizma i očuvanje prirodne i kulturne baštine

Naziv strateškog projekta:

Obnova javne infrastrukture stradale u potresu

Sažetak/opis projekta: Obnova javne infrastrukture stradale u katastrofalnom potresu jedan je od strateških projekata Sisačko-moslavačke županije. Županija je prijavila na poziv Fonda solidarnosti Europske unije 37 objekata iz područja obrazovanja (Srednja škola Glina, Osnovna škola Ivana Gorana Kovačića, Gora, Osnovna škola Ivana Gorana Kovačića, Gora, Područna škola Nebojan, Srednja škola Petrinja, Srednja škola Viktorovac, Gimnazija Sisak, Osnovna škola

Katarina Zrinska, Mečenčani, Osnovna škola Mladost, Lekenik, Područna škola Letovanić, Strukovna škola Sisak – zgrada radionica, Strukovna škola Sisak – zgrada matične škole jedan, Strukovna škola Sisak – zgrada radionica, Strukovna škola Sisak – zgrada matične škole dva i Glazbena škola Frana Lhotke, Sisak), zdravstva (Opća bolnica Dr. Ivo Pedišić – zgrada nove interne, Opća bolnica Dr. Ivo Pedišić – zgrada stare interne, Opća bolnica Dr. Ivo Pedišić – zgrada Jodnog, Opća bolnica Dr. Ivo Pedišić – zgrada pedijatrije, Opća bolnica Dr. Ivo Pedišić – zgrada uprave, Opća bolnica Dr. Ivo Pedišić – zgrada pulmologije u Petrinji, Opća bolnica Dr. Ivo Pedišić – zgrada stare interne u Petrinji, Dom zdravlja Sisak, Dom zdravlja Petrinja, Dom zdravlja Petrinja, Ispostava Jabukovac, Dom zdravlja Petrinja, Ispostava Glina i dvije zgrade Lječilišta Topusko) i zaštićene kulturne baštine (Regionalni centar kompetentnosti, zgrada I. OŠ Petrinja, zgrada u Ulici Matije Gupca 31, Petrinja, zgrada u Ulici Stjepana i Antuna Radića 36, Sisak, zgrada u Ulici kralja Tomislava 5, Sisak, zgrada u Ulici Ivana Kukuljevića Sakcinskog 26, Sisak i zgrada u Rimskoj ulici 19, Sisak) te jedan projekt za sanaciju 12 cesta, mostova i klizišta (sanacija mosta „Martinska Ves“ preko rijeke Save koji spaja županijske ceste 3120 i 3121, sanacija mosta „Prekopa“ na Ž 3195 u mjestu Prekopa, sanacija mosta „67“ u gradu Petrinji na LC 33046, sanacija mosta „Svinica“ na LC 33117, sanacija klizišta u mjestu Hrvatski Čuntić na Ž3201, sanacija klizišta 1 u mjestu Selište Kostajničko, km 1+600.00 na LC 33127, sanacija klizišta 2 u mjestu Selište Kostajničko, km 1+700.00 na LC 33127, rekonstrukcija lokalne ceste L33047 (Ulica Otona Kučere u Petrinji) s izgradnjom pješačkih staza ukupne duljine 1.700 m, sanacija ceste Ž3242 – naselje Vurot u Petrinji od 0+000.00 do 1+870.00 m, sanacija ceste Ž3202 – Drenačka ulica u Petrinji od 1+430.00 do 2+000.00, sanacija ceste L33046 - Ulica Mate Bučara u Petrinji od 1+150.00 do 1+680.00 m i sanacija ceste L33044 - Ulica 6.kolovoza u Petrinji od 0+000.00 do 2+060.00 m). Isto tako prijavljeni su i projekti kojima se stanovnicima stradalima u potresu osigurava privremeni smještaj i prehrana. Osim navedenih u narednom se razdoblju planiraju obnoviti i četiri objekta iz područja socijalne skrbi (Dom za starije i nemoćne osobe Sisak, Doma za starije osobe Glina, Doma za starije i nemoćne osobe Petrinja i Dom za psihički bolesne odrasle osobe Petrinja).

U kolovozu 2022. godine završena je obnova 6 zgrada Neuropsihijatrijske bolnice dr. Ivan Barbot u Popovači.

Nositelj: Sisačko-moslavačka županija, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo kulture i medija, Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture

Lokacija:

Sisak, Petrinja, Glina, Popovača, Lekenik, Martinska Ves, Topusko, Donji Kukuruzari

Datum početka provedbe: 1.1.2021.

Datum završetka provedbe: 30.6.2023.

Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 1.000.000.000,00 kn/132.731.616,60 EUR

Planirani izvori financiranja: Fond solidarnosti EU, Proračun RH, Proračun SMŽ

Ključne točke ostvarenja: do kraja 2022. godine obnovljeno je 6 objekata, a do sredine 2023. godine bit će njih 31.

Usklađenost s Planom razvoja SMŽ: Posebni cilj 3. Osiguravanju uvjeta za demografsku revitalizaciju Sisačko-moslavačke županije, Posebni cilj 4. Unaprjeđenje uvjeta za kvalitetnije i dostupnije obrazovanje na području Sisačko-moslavačke županije, Posebni cilj 7. Razvoj socijalne i zdravstvene infrastrukture i usluga, Posebni cilj 8. Zaštita okoliša te borba protiv klimatskih promjena, Posebni cilj 9. Jačanje sustava odgovora na prirodne katastrofe, Posebni cilj 10. Unaprjeđenje mobilnosti i prometne povezanosti, Posebni cilj 11. Unaprjeđenje učinkovitosti sustava javne uprave SMŽ.

Naziv strateškog projekta:	
Ulaganje u izgradnju, dogradnju i rekonstrukciju objekata u području odgoja i obrazovanja	
<p>Sažetak/opis projekta: Sisačko-moslavačka županija je osnivač 22 osnovne i 13 srednjih škola te jednog učeničkog doma i dvije glazbene škole. Ulaganjem u izgradnju, dogradnju i rekonstrukciju u području odgoja i obrazovanja želi se prije svega postići ujednačavanje standarda u svim odgojno-obrazovnim ustanovama, ostvariti cilj cjelodnevne nastave u osnovnim školama, osigurati proširenje kapaciteta školama koje prostorno ne omogućuju kvalitetnu realizaciju postojećih i novih programa i realizirati projekt Regionalnog centra kompetentnosti Tehničke škole Sisak iz područja elektrotehnike i informacijsko-komunikacijskih tehnologija. U navedenom razdoblju Sisačko-moslavačka županija planira sagraditi tri nove zgrade škola (Ekonomska škola Sisak, Srednja škola Petrinja i I. osnovna škola Petrinja), proširiti kapacitete u četiri školske zgrade (Osnovna škola Novska, Osnovna škola Glina, Srednja škola Glina i Srednja škola Novska), povećati kapacitete učeničkih domova s 95 na 200 mjesta te kontinuirano ulagati u ujednačavanje standarda u svim osnovnim i srednjim školama.</p>	
Nositelj:	Lokacija:
Sisačko-moslavačka županija, Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, Mađarska ekumenska humanitarna organizacija (donator za I. osnovnu školu Petrinja)	Sisak, Petrinja, Novska, Glina
Datum početka provedbe: 1.1.2021.	Datum završetka provedbe: 31.12.2026.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 600.000.000,00 kn/79.638.970,00 EUR	
Planirani izvori financiranja: Državni proračun (Ministarstvo znanosti i obrazovanja), Proračun SMŽ, VFO 2021. - 2027.	
Ključne točke ostvarenja: do kraja 2023. realizirana izgradnja Ekonomske škole Sisak, Srednje škole Petrinja i I. osnovne škole Petrinja. Do kraja 2026. realizirano proširenje kapaciteta Osnovne škole Novska, Osnovne škole Glina, Srednje škole Glina i Srednje škole Novska. Do kraja 2024. povećanje kapaciteta učeničkih domova.	
Usklađenost s Planom razvoja SMŽ: Posebni cilj 4. Unaprjeđenje uvjeta za kvalitetnije i dostupnije obrazovanje na području Sisačko-moslavačke županije	

Naziv strateškog projekta:
Republika Hrvatska – središte gaming industrije EU
<p>Projekt je proglašen strateškim projektom Republike Hrvatske. Ulaganje je integrirano s vlastitim sredstvima Sisačko-moslavačke županije, Grada Novske, Razvojne agencije SI-MO-RA-e i javne ustanove Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije. Jedan od ciljeva projekta je motiviranje poduzetnika za stvaranje novih i očuvanje i modernizaciju postojećih proizvodnih kapaciteta koji će proizvoditi elektroničke i druge proizvode visokog stupnja finalizacije, veće dodatne vrijednosti na održiv i ekološki prihvatljiv način. Gradnja će biti u skladu sa svim</p>

standardima energetske učinkovitosti i očuvanja okoliša te neće imati negativne utjecaje na okoliš. Kampus će nuditi nove digitalne usluge: TEST before invest, gdje će korisnici moći testirati nove tehnologije prije njihove komercijalizacije (u području gaminga, AI, blockchaina, VR, AR), Skills and Trainings koje će nuditi niz edukacija za povećanje digitalnih kompetencija, Support to investments koja će nuditi uslugu pristupa izvorima financiranja u smislu pronalaženja sredstava za njihova digitalna rješenja i usluge, Innovation Ecosystem i networking koji će nuditi usluge B2B meetinga, umrežavanja, stručnih konferencija, internacionalizacije poslovanja. Glavna 4 seta usluga imat će po 5 podusluga.

Ovim projektom će se ublažiti posljedice tranzicije na klimatsku neutralnost modernizacijom gospodarstva Sisačko-moslavačke županije te povećanjem mogućnosti zapošljavanja radne snage koja je uslijed tranzicije koja je pogodila industriju SMŽ uskraćena za veliki broj radnih mjesta te je za zapošljavanje istih potrebno razvijanje nove grane gospodarstva kako bi se pokrili nedostaci uzrokovani gašenjem industrije koja je bila veliki zagađivač okoliša. Projekt izravno doprinosi digitalnoj povezanosti, smanjenju emisija stakleničkih plinova i prekvalificiranju radne snage s ciljem povećanja zapošljivosti.

Glavne aktivnosti projekta su:

1. izgradnja i stavljanje u funkciju (opremanje uredskom i specijaliziranom opremom) kampusa gaming industrije u gradu Novskoj - zgrada Fakulteta i studentskog doma, Poduzetničkog inkubatora za eSport/4000 mjesta/ i Akceleratora gaming industrije
2. poticanje MSP-ova i start-upova u gaming industriji na području RH
3. pružanje inovativnih digitalnih usluga.

Nositelj: Sisačko-moslavačka županija, Regionalni koordinatorski centar Sisačko-moslavačke županije, Grad Novska, Razvojna agencija SI-MO-RA	Lokacija: Novska
Datum početka provedbe: 1/2023	Datum završetka provedbe: 12/2027
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 45.670.135 EUR	
Sufinanciranje od strane SMŽ i državnog proračuna: 15 %	
Planirani izvori financiranja: EU sredstva (Fond za pravednu tranziciju - JTF)	
Ključne točke ostvarenja: Dovođenje izrade projektno-tehničke dokumentacije (sredina 2023.), postupak nabave za izgradnju kampusa gaming industrije (2. polovina 2023.), izgradnja i opremanje kampusa (fakultet, studentski dom, inkubator za eSport i akcelerator gaming industrije)-2025; razvoj i pružanje inovativnih digitalnih usluga – 2026.	
Usklađenost s Planom razvoja SMŽ: Projekt je u skladu s Posebnim ciljem 1. Povećanje konkurentnosti, produktivnosti i zaposlenosti, Posebnim ciljem 2. Poticanje industrijske tranzicije i digitalne transformacije Sisačko-moslavačke županije te s Posebnim ciljem 4. Unaprjeđenje uvjeta za kvalitetnije i dostupnije obrazovanje na području Sisačko-moslavačke županije	

Naziv strateškog projekta:

Majstorska škola

Majstorska škola (MŠ) predstavlja ulaganje usmjereno na unaprjeđenje kvalitetnog i poticajnog poslovnog okruženja u Republici Hrvatskoj posebice usmjereno na unaprjeđenje konkurentnosti usvajanjem više razine znanja nužne za povećanje kvalitete proizvoda i usluga, zatim osiguranom cjeloživotnom učenju i savladavanju novih tehnologija, uključivo i nužnim digitalnim vještinama.

Projekt doprinosi socijalno-ekonomskom razvoju Hrvatske stvaranjem jednakih mogućnosti u cijeloj zemlji, što dovodi do povećanja konkurentnosti SMŽ i mobilizacije vlastitih potencijala za

razvoj, poštujući načela održivog razvoja i načelo supsidijarnosti. Projekt omogućava sustavni pristup podržan ulaganjima u odgovarajuće skupove vještina kako bi se uspješno potaknuo rast, smanjila nejednakost i stvorila nova radna mjesta.

U 2020. godini u RH samo 3,2 % odraslih je sudjelovalo u obrazovanju ili osposobljavanju, dok prosjek EU iznosi 9,2 %. Navedeno utječe na zastarjelost vještina što dovodi do nižih razina sudjelovanja na tržištu rada i niže razine produktivnosti. Ovaj izazov postaje još izraženiji u kontekstu zelene i digitalne tranzicije. Ulaganje u vještine može značajno povećati zapošljivost pojedinaca i mobilnost radne snage. Preporuka (CSR – Country Specific Recommendation) iz 2020. godine ističu potrebu za promicanjem stjecanja vještina. Mjere obrazovanja imaju za cilj ulaganja u veće sudjelovanje nezaposlenih i zaposlenih osoba u cjeloživotnom obrazovanju te stjecanju novih kvalifikacija ili vještina. Posebna pažnja u MŠ bit će usmjerena na stjecanje vještina povezanih sa zelenom i digitalnom tranzicijom.

Primjerice, izgradnja energetske efikasnijih zgrada i usklađivanje postojećih građevina s novim standardima, zahtijeva stjecanje novih znanja i vještina u svim građevinskim strukama, ali i mehaničarskim, električarskim, instalaterskim itd. Primjena novih tehnologija grijanja/hlađenja, proizvodnja električne energije na mjestu potrošnje i pametno upravljanje sustavima svakako zahtijevaju dodatnu izobrazbu isporučitelja roba i usluga te serviseri. Nadalje, upotreba električnih automobila i strojeva u primjerice poljoprivredi znači i dodatno obučavanje mehaničara. Upravo navedene struke izravno su vezane uz majstorska zanimanja za koja će se obučavati polaznici u sklopu Majstorske škole (MŠ).

Znatno smanjenje industrijskih emisija stakleničkih plinova potrebno da bi se postigli ciljevi do 2030. i ciljevi do 2050. oslanja se na povećanje učinkovitosti, prelazak na druga goriva i elektrifikaciju. MŠ omogućit će stručnjake na razini majstorskog zvanja koji će biti nositelji mikro i malog poduzetništva (MSP) osposobljenog za prilagodbu zelenoj i digitalnoj tranziciji u pružanju uloga/ispоруke roba.

Infrastruktura Majstorske škole prilagođena je zahtjevima Strategije niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050. godinu budući da se zgrada MŠ gradi kao nova zgrada po principu zgrade gotovo nulte energije i kružnog gospodarenja. Opskrba energijom bit će sigurnija, iz obnovljivih izvora i s malim emisijama, a potrošač energije bit će ujedno i proizvođač energije. Vozila koja će se koristiti za komunikaciju unutar Majstorske škole bit će pretežito vozila na električni pogon odnosno s niskougljičnim i za klimu neutralnim gorivom. U kontekstu gradnje, pridržavat će se kriterija zelene gradnje (korištenje obnovljivih izvora energije, pročišćavanje svih otpadnih voda, zelene površine su maksimizirane, opremljena inovativnim sustavom hlađenja i grijanja koji smanjuje emisiju ugljičnog dioksida i troškove mjera energetske učinkovitosti).

S obzirom na to da su u industrijskom sektoru SMŽ posebno zastupljene energetika, naftna, petrokemijska i kemijska industrija, metalurgija i metaloprerađivačka industrija koje su povezane s visokim emisijama stakleničkih plinova, tranzicija u smjeru klimatske neutralnosti odrazit će se i na zaposlene u tim industrijama te na socijalnu i društvenu sliku SMŽ. U Sisačko-moslavačkoj županiji će doći do znatnih promjena u strukturi gospodarstva županije, kao i u traženim zanimanjima te će biti nužna prekvalifikacija pogođenih radnika u održiva zanimanja za kojima postoji potražnja na tržištu, ali i preorijentacija SMŽ na pružanje novih usluga/poslova i grana gospodarstva.

Majstorska škola se prepoznaje kao prilika za stvaranje zanimanja budućnosti u kontekstu strukovnih zvanja. Kako bi obrtništvo bilo uspješno i kako bi pratilo prisutne trendove, nužno je da se pojedinci u strukovnim zanimanjima osnaže za rad u okruženju koje je usmjereno na zelenu i digitalnu tranziciju, a kako bi se spriječilo izumiranje pojedinih obrta i zanimanja zbog kašnjenja u prilagodbi na sve zahtjevnije uvjete poslovanja i rada s kojima se suočavaju poduzetnici i radnici u kontekstu industrije 4.0.

U kontekstu nužne potrebe revitalizacije područja Banovine, prijedlog Hrvatske obrtničke komore se usmjerava na osnivanje nacionalne majstorske škole koja će biti smještena na području Sisačko-moslavačke županije. Smještanjem tako vrijedne institucije kojoj će gravitirati

niz stručnjaka, radnika u strukovnim zanimanjima i obrtnika smatra se izravno doprinijeti revitalizaciji navedenog područja u gospodarskom, kulturnom i društvenom pogledu. Smještanjem nacionalne majstorske škole u navedeno područje izravno se potiče ravnomjerniji regionalni razvoj.

Potpore iz Fonda za pravednu tranziciju usmjerena je na gospodarsku diversifikaciju područja koja je klimatska tranzicija najteže pogodila te na prekvalifikaciju i uključivanje pogođenih radnika i osoba u potrazi za poslom.

Projekt Majstorske škole osigurava sinergiju s fondom ESF+ radi razvoja zelenih vještina i zelenih radnih mjesta te generalno radi podizanja vještina potrebnih za tržište rada u skladu sa zelenom i digitalnom tranzicijom.

Glavne aktivnosti projekta su:

1. izgradnja Majstorske škole na n-ZEB razini i opremanje tehnologijom u svrhu usvajanja znanja i vještina majstorske razine u skladu s promjenama na tržištu rada. Majstorska škola je orijentirana na stjecanje vještina za majstorsku razinu zvanja u 62 zanimanja.
2. izrada i standardizacija programa koji se provode u Majstorskoj školi, a usklađeni s novim tehnologijama i promjenama na tržištu rada - usklađivanje vještina s potrebama tržišta rada.
3. edukacija za poduzetništvo, mentoriranje novih obrta i jačanje kapaciteta obrtnika/MSP-ova kroz cjeloživotno obrazovanje (upoznavanje s novim tehnologijama i usklađivanje sa zelenom i digitalnom tranzicijom).
4. potpore za radnike koji se prekvalificiraju, a koji su izgubili zaposlenje na području SMŽ, a zbog promjena u strukturi gospodarstva županije
5. potpore samozapošljavanju kao nastavak potpore iz točke 4.

Nositelj: Sisačko-moslavačka županija, Hrvatska obrtnička komora	Lokacija: Sisak
Datum početka provedbe: 6/2023	Datum završetka provedbe: 12/2027
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 46.500.000 EUR	
Sufinanciranje od strane SMŽ i državnog proračuna: 15 %	
Planirani izvori financiranja: EU sredstva (Fond za pravednu tranziciju - JTF)	
Ključne točke ostvarenja: izrada projektno-tehničke dokumentacije (kraj 2023.); provedba postupka nabave radova (početkom 2024.), izgradnja i opremanje Majstorske škole (2025.), izrada i standardizacija novih programa zanimanja (2025.), edukacija polaznika (2026.)	
Usklađenost s Planom razvoja SMŽ: Projekt je u skladu s Posebnim ciljem 1. Povećanje konkurentnosti, produktivnosti i zaposlenosti, Posebnim ciljem 2. Poticanje industrijske tranzicije i digitalne transformacije Sisačko-moslavačke županije te s Posebnim ciljem 4. Modernizacija obrazovnog sustava u skladu s potrebama županije.	

Naziv strateškog projekta:

Mreža poduzetničkih inkubatora Sisačko-moslavačke županije

Projektom se planiraju uspostaviti poduzetnički inkubatori na nekoliko lokacija u Sisačko-moslavačkoj županiji, prethodno pogođenih potresom.

Projekt pozitivno doprinosi klimatskim ciljevima 2030. i 2050. Gradnja će biti u skladu sa svim standardima energetske učinkovitosti i očuvanja okoliša te neće imati negativne utjecaje na okoliš. Projekt će pozitivno utjecati na broj zaposlenih na području županije, jačanje ruralnih sredina te poticanje konkurentnosti i prepoznatljivosti obrtnika i poduzetnika s područja županije. Kroz izgradnju dodatnih sadržaja, osigurat će se socijalna uključenost mladih, kao i bolji životni standard.

Glavne aktivnosti projekta su:

<ol style="list-style-type: none"> 1. uspostava infrastrukture za razvoj novih poduzetničkih inkubatora na području Sisačko-moslavačke županije 2. opremanje modernim tehnologijama te pružanje novih i inovativnih znanja 3. uspostavljena mreža financijskih potpora za start-upove, ali i za postojeće poduzetnike 	
Nositelj: Sisačko-moslavačka županija, Razvojna agencija SI-MO-RA	Lokacija: Sisak, Glina
Datum početka provedbe:1/2023	Datum završetka provedbe: 12/2027
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 31.000.000 EUR	
Sufinanciranje od strane SMŽ i državnog proračuna: 15 %	
Planirani izvori financiranja: EU sredstva (Fond za pravednu tranziciju - JTF)	
Ključne točke ostvarenja: uspostava i opremanje prostora poduzetničkih inkubatora u Sisku i Glini (na 12.000 m ² u Sisku te 1.200 m ² u Glini planirani broj inkubacijskih jedinica Sisak je 20, Glina 10 što znači 30 korisnika u prve tri godine. Do kraja provedbe planirani broj inkubacijskih jedinica je 75 (55 u Sisku i 20 u Glini), podrška novoosnovanim poduzećima i obrtima savjetodavnim uslugama (2025-2027.)	
Usklađenost s Planom razvoja SMŽ: Projekt je u skladu s Posebnim ciljem 1. Povećanje konkurentnosti, produktivnosti i zaposlenosti te Posebnim ciljem 2. Poticanje industrijske tranzicije i digitalne transformacije Sisačko-moslavačke županije.	

Naziv strateškog projekta:
Energetska obnova objekata javne infrastrukture
<p>Sažetak/opis projekta: svrha projekta je cjelovita obnova zgrada, uz maksimalno ulaganje privatnog kapitala na javnim zgradama, nastavak razvoja tržišta energetske usluge i prenošenje iskustava sa zgrada javnog sektora na područje ugovaranja energetske usluge među privatnim subjektima.</p> <p>Programom energetske obnove primjenjuju se ekonomski opravdane, energetske učinkovite tehnologije i mjere u zgradama javnog sektora, a prednost se daje zgradama javnog sektora s najnižim energetske svojstvima (od energetske razreda D do G), odnosno najvećom potrošnjom energije. Projekt će doprinijeti smanjenju potrošnje energenata, fosilnih goriva i električne energije te povećanju korištenja obnovljivih izvora energije.</p> <p>Kroz planirano razdoblje energetske bi se obnovilo, A. K. (m²): 20.194,95 Ploština korisne površine zgrada, ostvarile bi se uštede energije od 432.454,26 kwh i smanjenje emisije CO₂ za 843,89 t.</p> <p>Ciljane ustanove ostvarile bi godišnju uštedu od 2.019.180,62 kn.</p> <p>Popis građevina iz područja obrazovanja koje će biti energetske obnovljene: OŠ Davorina Trstenjaka – Hrvatska Kostajnica, Srednja škola Ivana Trnskog – Hrvatska Kostajnica, Tehnička škola Kutina – zgrada radionice, OŠ Dvor, Industrijsko-obrtnička škola Sisak, OŠ Novska – područne škole Nova Subocka i Kozarice, OŠ Josipa Kozarca, Lipovljani – Područna škola Piljenice.</p> <p>Popis građevina iz područja zdravstva koje će biti energetske obnovljene: objekti Doma zdravlja Sisačko-moslavačke županije na lokacijama Sisak, Topolovac, Galдово, Lekenik, Hrvatska Kostajnica, Novska, Jasenovac, Rajić, Kutina, Popovača i Velika Ludina te objekt Gradskih ljekarni u Hrvatskoj Dubici.</p>

Nositelj: Sisačko-moslavačka županija	Lokacija: Sisačko-moslavačka županija
Datum početka provedbe: 1/2023	Datum završetka provedbe: 12/2026
Ukupna procijenjena vrijednost projekta temeljem važećih EP i EC : 17.000.000 EUR	
<p>Planirani izvori financiranja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lokalni izvori financiranja: proračunska sredstva (županija), vlastita sredstva ustanova i poduzeća te sredstva privatnih investitora - nacionalni izvori financiranja: Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (FZOEU), Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR)- ESIF krediti, ESCO/EPC (eng. Energy Service Company/Energy Performance Contracting) - europski izvori financiranja: Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI fondovi), Europski fond za strateška ulaganja (EFSU), financiranje Europske investicijske banke (EIB) i financiranje Europske banke za obnovu i razvoj (EBRD). 	
<p>Ključne točke ostvarenja: izrada projektno-tehničke dokumentacije za 10 građevina iz područja obrazovanja i 12 građevina iz područja zdravstva – do kraja 2024. godine; ugovaranje i provedba radova poboljšanja energetske učinkovitosti – 2026.</p>	
<p>Usklađenost s Planom razvoja SMŽ: Posebni cilj 8. Zaštita okoliša te borba protiv klimatskih promjena</p>	

Terminski plan provedbe strateških projekata u nadležnosti Sisačko-moslavačke županije:

R.br.	Naziv projekta	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
1.	Centar medicinskog wellnessa i rehabilitacije – „Kupalište Jodno“							
2.	Topusko na izvoru zdravlja - lječilišni i wellness turizam na održiv način							
3.	Obnova javne infrastrukture stradale u potresu							
4.	Ulaganje u izgradnju, dogradnju i rekonstrukciju objekata u području odgoja i obrazovanja							
5.	Republika Hrvatska – središte gaming industrije EU							
6.	Majstorska škola							
7.	Mreža poduzetničkih inkubatora Sisačko-moslavačke županije							
8.	Energetska obnova objekata javne infrastrukture							

6.2. TERMINSKI PLAN PROVEDBE STRATEŠKIH PROJEKATA VAŽNIH ZA RAZVOJ SMŽ ČIJA PROVEDBA NIJE U NADLEŽNOSTI SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE

Informacije o planiranim strateškim projektima važnima za razvoj Sisačko-moslavačke županije prikupljene su u rujnu i listopadu 2022. godine od svih ministarstava Vlade Republike Hrvatske i jedinica lokalne samouprave s područja Sisačko-moslavačke županije.

Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture:

CESTOVNA INFRASTRUKTURA

Naziv strateškog projekta: Izgradnja dionice autoceste A11 Lekenik - Sisak	
Svrha i opis projekta: autocesta A11 izgrađena je u punom profilu od Zagreba do čvora Lekenik. Hrvatske autoceste d.o.o. su u veljači 2022. ugovorile izgradnju završetka dionice od čvora Lekenik do čvora Sisak, a od čvora Sisak do ulaza u Grad Sisak Hrvatske ceste d.o.o. provode izgradnju spojne ceste. Realizacijom projekta će se ostvariti bolje povezivanje Grada Siska i okolnih područja na mrežu izgrađenih autocesta u RH.	
Nositelj: Hrvatske autoceste d.o.o.	Lokacija: Sisačko-moslavačka županija

Datum početka provedbe: veljača 2022.	Datum završetka provedbe: početak 2024.
Ključne točke postignuća: proveden postupak javne nabave, početak radova izgradnje, očekivani dovršetak izgradnje početkom 2024. godine	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 347 mil. Kn/46.057.870 eur	
Planirani izvori financiranja: vlastita sredstva	

Naziv strateškog projekta: Izgradnja novog čvora za Petrinju na autocesti A11 dionici od Lekenika do Siska	
Svrha i opis projekta: kako bi se omogućilo bolje prometno povezivanje grada Petrinje i šireg područja koje je stradalo u katastrofalnom potresu, Hrvatske autoceste d.o.o. planiraju novi čvor na autocesti A11 dionici Lekenik – čvor Sisak kojim bi se omogućilo povezivanje autoceste na državnu cestu DC30 u smjeru Petrinje (čvora Žažina). Novi čvor planira se ostvariti na mjestu od kojeg Hrvatske ceste d.o.o. planiraju rekonstrukciju državne ceste DC30 prema Petrinji čime će se ostvariti cjelovito prometno rješenje u cilju povezivanja grada Petrinje na sustav izgrađenih autocesta u RH. Planirani čvor potrebno je uvrstiti u prostorni plan Sisačko-moslavačke županije.	
Nositelj: Hrvatske autoceste d.o.o.	Lokacija: Sisačko-moslavačka županija
Datum početka provedbe: kraj 2024.	Datum završetka provedbe: kraj 2025.
Ključne točke postignuća: izrađeno idejno rješenje i poslano na uvrštavanje u prostorni plan županije	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 40 mil. kn/ 5.309.264,66 eur	
Planirani izvori financiranja: vlastita sredstva	

Naziv strateškog projekta: Rekonstrukcija spoja čvora Lekenik na DC30	
Svrha i opis projekta: s obzirom da postojeće raskrižje državne i županijske ceste u naselju ne može prihvatiti promet s autoceste, predviđena je rekonstrukcija i povezivanje čvora Lekenik izvan naseljenog područja kako bi se povećala prometna propusnost i sigurnost za sve sudionike u prometu.	
Nositelj: Hrvatske autoceste d.o.o.	Lokacija: Sisačko-moslavačka županija
Datum početka provedbe: sredina 2023.	Datum završetka provedbe: sredina 2024.
Ključne točke postignuća: ishođena lokacijska dozvola; izrađeni su glavni projekti i priprema se ishođenje dozvola za izgradnju.	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 10 mil. Kn/ 1.327.316,16 eur	
Planirani izvori financiranja: vlastita sredstva	

Naziv strateškog projekta: Spojna cesta čvor Sisak - Sisak	
Svrha i opis projekta: autocesta Zagreb – Sisak izgradnjom spojne ceste dobiva svoj pravi spoj na Sisak. Spojna cesta gradi se u nekoliko faza, nositelj zahvata su Hrvatske ceste.	
1. Prvi zahvat obuhvaća izvedbu mosta Odra i spojne ceste od kružnog toka Staro Pračno do mosta Odra i od mosta Odra do spoja na Zagrebačku ulicu u Sisku s izgradnjom uklapanja Zagrebačke ulice u Sisku. Ishođene su građevinske dozvole, izvođač uveden u posao u listopadu 2021. Vrijednost radova: 64.749.681,01 kn (bez PDV-a). Rok izvođenja radova: 20 mjeseci.	
2. Sjeverni kolnik spojne ceste od spoja na autocestu Lekenik – Sisak do rotora Staro Pračno: priprema se javna nabava radova na izgradnji. Procijenjena vrijednost nabave: 87,3 milijuna kuna	

3. Južni kolnik spojne ceste gradit će se sukladno proračunskim mogućnostima i prometnom opterećenju.	
Nositelj: Hrvatske ceste d.o.o.	Lokacija: Sisak
Datum početka provedbe: 2010.	Datum završetka provedbe: ovisan o proračunskim mogućnostima
Ključne točke postignuća: lokacijska dozvola, građevinske dozvole, javna nabava radova na izgradnji i nadzora, uporabna dozvola	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 152,1 mil. kn. (samo 1. i 2. faza)/ 20.188.478,90 eur	
Planirani izvori financiranja: vlastita sredstva Hrvatskih cesta	

UNUTARNJA PLOVIDBA

Naziv strateškog projekta: Izgradnja komunalnog pristaništa na rijeci Kupi u Sisku	
Komunalno pristanište na rijeci Kupi u Sisku predviđeno je kao objekt čija je svrha privez čamaca i drugih plovila za sport i razonodu građana grada Siska. Područje zahvata odnosno lokacija postavljanja pontona za privez plovila pozicionirano je uz lijevu obalu rijeke Kupe, na potezu od 2+000 do 2+700 rkm. Pristanište se sastoji od bazenske luke za vez plovila, pontona, sustava sidrenja i pristupnih mostova s postojeće obaloutvrde. Izgradnjom pristaništa osigurat će se ukupno 194 veza za plovila dužine do 10 metara.	
Nositelj: Lučka uprava Sisak, Hrvatske vode, Grad Sisak, Sisačko-moslavačka županija	Lokacija: Grad Sisak
Datum početka provedbe: lipanj 2018.	Datum završetka provedbe: prosinac 2026. (IV. faza)
Ključne točke postignuća: Dovođenje izgradnje komunalnog pristaništa (radovi na I. fazi su gotovi, II. faza je pri kraju, slijedi III. faza gradnje nakon koje je planirana i IV. faza).	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 41 mln kuna/5.441.996 EUR	
Planirani izvori financiranja: Državni proračun	

Naziv strateškog projekta: Projekcija sanacije štete nastale u seriji potresa nakon 29.12.2020.	
Svrha i opis projekta: Sanacije štete nastale u seriji potresa odnosi se na prostor Lučke uprave Sisak i brodogradilišno pristanište u Galdovu (koncesionar je tvrtka Brodocentar d.o.o.)	
Nositelj: MPUGDI	Lokacija: Grad Sisak/Galdovo
Datum početka provedbe: tijekom 2022.	Datum završetka provedbe: prosinac 2025.
Ključne točke postignuća: Sanirani objekti i infrastruktura nakon potresa	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 19,5 mln kn/ 2.588.266,52 eur	
Planirani izvori financiranja: Fond za solidarnost, Izvor 5762 - Potres 2020, Državni proračun	

Naziv strateškog projekta: Izgradnja nove luke Sisak	
Svrha i opis projekta: Razvoj i nadogradnja postojeće luke Sisak s pripadajućim razvojem poslovne zone, modernizacija osnovne infrastrukture luke	
Nositelj: MRRFEU	Lokacija: Grad Sisak

Datum početka provedbe: tijekom 2023.	Datum završetka provedbe: prosinac 2029.
Ključne točke postignuća:	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 350.000.000,00 kn/ 46.456.065,83 eur (Program društvene i gospodarske revitalizacije potpomognutih područja Sisačko-moslavačke županije pogođenih potresom – ukupna procijenjena vrijednost projekta: 409.615.873 kn)	
Planirani izvori financiranja: NPOO; Program društvene i gospodarske revitalizacije potpomognutih područja Sisačko-moslavačke županije pogođenih potresom	

ŽELJEZNIČKA INFRASTRUKTURA

Naziv strateškog projekta: Unaprjeđenje, obnova, izgradnja drugog kolosijeka te izgradnja nove dvokolosiječne pruge na dionicama željezničke pruge na dionici Dugo Selo - Novska	
<u>Svrha i opis projekta:</u> rekonstrukcija i obnova cijele jednokolosiječne pružne dionice te izgradnja drugog kolosijeka na dionicama Dugo Selo - Kutina i Lipovljani - Novska (u duljini od cca 73 km), izgradnja potpuno nove dvokolosiječne elektrificirane željezničke pruge na dionici Kutina - Lipovljani (u duljini od cca 10 km). <u>Planirane aktivnosti:</u> <ul style="list-style-type: none"> - rekonstrukcija cijele jednokolosiječne pružne dionice duljine cca 73 km - izgradnja drugog kolosijeka na dionicama Dugo Selo - Kutina i Lipovljani - Novska te izgradnja nove dvokolosiječne pruge na dionici Kutina – Lipovljani - rekonstrukcija željezničkih kolodvora Dugo Selo (2. faza), Ivanić Grad, Popovača, Kutina i Novska - ukidanje većine željezničko-cestovnih prijelaza uz izvođenje istih van razine - modernizacija elektroenergetskog infrastrukturnog podsustava - modernizacija signalno-sigurnosnog i prometno-upravljačkog infrastrukturnog podsustava 	
<u>Nositelj:</u> HŽ Infrastruktura d.o.o.	<u>Lokacija:</u> Zagrebačka i Sisačko-moslavačka županija, Osnovna TEN-T mreža, pruga Dugo Selo - Novska
<u>Datum početka provedbe:</u> 2023.	<u>Datum završetka provedbe:</u> 2028.
<u>Ključne točke postignuća:</u> <ul style="list-style-type: none"> - postizanje nazivne projektirane brzine od 160 km/h na cijeloj dužini pružne dionice (osim lokalnih ograničenja kod kolodvora Ivanić Grad i kolodvora Dugo Selo) - rekonstrukcija kolodvora za prijam interoperabilnih teretnih vlakova duljine 750 m - rekonstrukcija stajališta u skladu sa zahtjevima za lokalni prijevoz putnika - smanjenje ukupnoga vremena putovanja na dionici 	
<u>Ukupna procijenjena vrijednost projekta:</u> 620,2 milijuna eura (4.673 mln kuna) (za poddionicu Kutina – Novska - 140,7 milijuna eura/ 1.060 mln.kn)	
<u>Planirani izvori financiranja:</u> NPOO 2021. - 2026. - financiranje dijela radova na poddionici Kutina - Novska (dionica D) OPKK 2021. - 2027. - preostali dio projekta	

Naziv strateškog projekta: Obnova dionice Sunja – Novska (43,3 km), pruga Zagreb GK – Sisak – Novska	
Svrha i opis projekta: pružna dionica Sunja – Novska je dionica željezničke pruge M502 Zagreb GK - Sisak – Novska koja se nalazi na RH1 koridoru i istodobno je vrlo važna pruga za daljinski i regionalni željeznički promet središnje Hrvatske te za gradski i prigradski željeznički promet na području Zagreba, Siska i Novske. Pružna dionica Sunja – Hrvatska Dubica duljine cca 25 km obnovljena je 1982./83. godine tj. prije cca 38 godina. U periodu od posljednje obnove do danas predmetna pružna dionica devastirana je u vrijeme Domovinskog rata. Tokom vremena obnova i održavanje svedeni su na minimum te shodno navedenom na više lokacija uvedena je ograničena brzina od 20 km/h. Pruga je najvećim dijelom izgrađena na niskom nasipu. Stanje pružnog tijela na dijelu pruge je zadovoljavajuće, dok je na pojedinim dijelovima dosta loše. Radi osposobljavanja građevinskog infrastrukturnog podsustava predmetne dionice za brzinu od 80 km/h planira se zamjena drvenih pragova s betonskim pragovima, dopuna tucaničkog zastora, rešetanje, regulacija kolosijeka i optimizacija kolodvora, uređenje željezničko-cestovnih prijelaza montažom sintetičkog popođenja te usklađenje i prilagodba ostalih funkcionalnih dijelova željezničke pruge (infrastrukturnih podsustava) predviđenom zahvatu.	
Nositelj: HŽ Infrastruktura d.o.o.	Lokacija: Sisačko-moslavačka županija, pruga M502 Zagreb GK – Sisak -Novska
Datum početka provedbe: 05/2021.	Datum završetka provedbe: 12/2022.
Ključne točke postignuća: osposobljavanje pružne dionice za brzinu od 80 km/h je uvjet za ugradnju i prilagodbu novog signalno-sigurnosnog i prometno-upravljačkog podsustava i preusmjeravanje željezničkog prometa na prugu M502 Zagreb GK - Sisak – Novska za vrijeme odvijanja radova na dionici pruge M103 Dugo Selo – Novska.	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 215,3 milijuna kuna/ 28.577.117,10 eur	
Planirani izvori financiranja: kredit s državnim jamstvom	

Naziv strateškog projekta: Ugradnja i usklađenje signalno-sigurnosnih uređaja na dionici Sisak Caprag - Sunja - Novska, pruga Zagreb GK - Sisak – Novska i Sunja – Volinja, pruge Sunja – Volinja	
Svrha i opis projekta: ugradnja i prilagodba novog signalno-sigurnosnog i prometno-upravljačkog podsustava Sisak Caprag - Novska, Sunja – Volinja. Povećanje sigurnosti željezničkog prometa i preusmjeravanje željezničkog prometa na prugu M502 Zagreb GK - Sisak – Novska za vrijeme odvijanja radova na dionici pruge M103 Dugo Selo – Novska.	
Nositelj: HŽI d.o.o.	Lokacija: Sisačko-moslavačka županija, pruga M502 Zagreb GK – Sisak - Novska
Datum početka provedbe: 2024.	Datum završetka provedbe: 2028.
Ključne točke postignuća: ugradnja SS i TK sustava	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 175 milijuna kuna/ 23.228.032,91 eur	
Planirani izvori financiranja: kredit s državnim jamstvom	

Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike

Naziv strateškog projekta: Izgradnja novog poslovnog objekta Dječjeg doma Vrbina Sisak	
Svrha i opis projekta: Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike ima na uporabu nekretnine u vlasništvu Republike Hrvatske, u Sisku, Ulica lipa 9, označene kao zkč.br. 1325/1, Ulica lipa, dvorište, dvorišna zgrada, Ulica lipa, površine 744 m2 (interne oznake NEK JC 25) i zkč.br. 1325/2, Ulica lipa, park površine 1488 m2 (interne oznake NEK.SISAK.ULICA LIPA), ukupne	

površine 2232 m ² , upisane u zk.ul.br. 2878 k.o. Sisak Stari, Zemljišnoknjižni odjel Sisak, Općinskog suda u Sisku, a u svrhu izgradnje objekta i za potrebe smještaja ustanove Dječji dom Urbina Sisak za pružanje socijalne usluge smještaja, poludnevnog boravka, savjetovanja i pomaganja, za koju gradnju će financijska sredstva, ujedno investitor, osigurati Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike u državnom proračunu Republike Hrvatske.	
Nositelj: Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike	Lokacija: Sisak, Ulica lipa 9
Datum početka provedbe: kraj 2022. godine	Datum završetka provedbe: kraj 2024. godine
Ključne točke postignuća: preseljenje i novo pozicioniranje ustanove Dječji dom Urbina Sisak za pružanje socijalne usluge smještaja, poludnevnog boravka, savjetovanja i pomaganja.	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 18.300.000 kn (17.500.000 kn izgradnja te 800.000 kn opremanje)/ 2.428.988,58 eur (2.322.803,30 eur izgradnja te 106.185,30 eur opremanje)	
Planirani izvori financiranja: Državni proračun RH	

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU

Naziv strateškog projekta: Razminiranje i društveno-gospodarska integracija	
Svrha i opis projekta: razminiranje zaštićenih šuma i šumskog zemljišta te društveno-gospodarska integracija žrtava mina. Raščišćavanje i oslobađanje dijela područja minski sumnjivih područja. Švicarsko-hrvatskim programom suradnje planira se razminirati 2,46 km ² područja Kotar šume koje se nalazi u Sisačko-moslavačkoj županiji. Razminiranje ovog područja doprinijet će sigurnosti lokalnog stanovništva koje živi u obližnjem naselju i u gradu Sisku, kao i sigurnosti zaposlenika Hrvatskih šuma koji svakodnevno rade na ovom području. Osim toga, kroz projekt će se uspostaviti sveobuhvatna baza žrtava mina. Uslijedit će procjena njihovih potreba i provedba obrazovnih tečajeva i drugih oblika podrške žrtvama mina. Specifični cilj ovih aktivnosti je psihosocijalno osnaživanje i stručno osposobljavanje žrtava mina te povećanje njihovih osobnih kompetencija usmjerenih k zapošljavanju i samozapošljavanju.	
Nositelj: Ministarstvo unutarnjih poslova RH	Lokacija: Kotar šuma, Republika Hrvatska (aktivnosti namijenjene žrtvama mina)
Datum početka provedbe: 1.6.2017.	Datum završetka provedbe: 31.12.2023.
Ključne točke postignuća: razminiranje 2,46 četvornih kilometara područja Kotar šume kraj Siska, sigurnost lokalnog stanovništva, sigurnost zaposlenika Hrvatskih šuma, izrada baze žrtava mina, procjena potreba žrtava mina, edukacija žrtava mina, unaprjeđenje poslovnih kapaciteta za žrtve mina i članove njihovih obitelji.	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 4.834.779 CHF	

Naziv strateškog projekta: „Istražujući raSTEMo“	
Svrha i opis projekta: s ciljem poboljšanja razine znanja i vještina ciljnih skupina učenika i učitelja koje će biti u korak s izazovima kompleksnog i tehnološki naprednog modernog društva projekt „Istražujući raSTEMo“ usmjeren je na poboljšanje STEM vještina 7 učitelja, ravnateljice i 98 učenika u Osnovnoj školi Josipa Kozarca Lipovljani uključujući 63 učenika s teškoćama. Modernizacijom školskog prostora i nabavom STEM opreme te uz ostvarenu bilateralnu suradnju s partnerskom organizacijom GeoCamp iz Islanda i domaćim partnerom udrugom Otvorena računalna radionica „Svi smo protiv“, provest će se aktivnosti razvoja sposobnosti učitelja u STEM podučavanju te aktivnosti jačanja STEM vještina učenika.	
Nositelj: Osnovna škola Josipa Kozarca,	Lokacija: Lipovljani

Lipovljani	
Datum početka provedbe: 1.9.2022.	Datum završetka provedbe: 31.1.2024.
Ključne točke postignuća: Poboljšanje STEM vještina	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 366.276,09 EUR	
Planirani izvori financiranja: Financijski mehanizam Europskog gospodarskog prostora za razdoblje od 2014. do 2021. godine uz nacionalno sufinanciranje	

Naziv strateškog projekta: NEW STEM Kutina - ABECEDA budućnosti	
Svrha i opis projekta: projektom se rješava problem nedovoljno razvijenih kompetencija i vještina učitelja i učenika grada Kutine u STEM području. Projekt stavlja fokus na STEM područja matematike, tehnologije i inženjerstva u svrhu pripreme učenika za uspješan nastavak obrazovanja na srednjoškolskoj razini te ih nastoji pripremiti za izazove tehnološki naprednog modernog društva. Opći cilj projekta je poboljšanje kapaciteta osnovnoškolskog obrazovanja na području grada Kutine opremanjem 5 STEM učionica, podizanjem STEM vještina 100 učitelja i drugih odgojno-obrazovnih radnika te 600 učenika u 5 osnovnih škola, zajedno s poboljšanjem njihovih sposobnosti u području primjene IKT-a u odgoju i obrazovanju, razvoju aktivnog građanstva te razvoju poduzetništva.	
Nositelj: Grad Kutina	Lokacija: Kutina
Datum početka provedbe: 1.8.2022.	Datum završetka provedbe: 31.3.2024.
Ključne točke postignuća: poboljšanje kompetencija i vještina učitelja i učenika grada Kutine u STEM području	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 904.289,78 EUR	
Planirani izvori financiranja: financijski mehanizam Europskog gospodarskog prostora za razdoblje od 2014. do 2021. godine uz nacionalno sufinanciranje	

Naziv strateškog projekta: DARoviti u fokusu-izgradnja ljudskih kapaciteta u osnovnoškolskom sustavu odgoja i obrazovanja za rad s darovitim učenicima na područjima poduzetništva i aktivnog građanstva	
Svrha i opis projekta: cilj projekta je izgraditi kapacitete pet osnovnih škola za rad s darovitim učenicima u područjima aktivnog građanstva i poduzetništva, a kroz unaprjeđenje vještina i kompetencija 75 učitelja i ostalih odgojno-obrazovnih djelatnika, koji su ciljane skupine obuhvaćene aktivnostima. Tri škole (OŠ u Dvoru, Hrvatskoj Dubici i Kistanjama) nalaze se u skupini jedinica lokalne samouprave koje su slabo razvijene (1. skupina), a dvije škole su u Slavonskom Brodu (6. skupina). Uz edukaciju i izradu nastavnih materijala planiran je i prijenos znanja i najboljih praksi od norveškog partnera.	
Partner 3: OŠ Dvor	Lokacija: Dvor
Datum početka provedbe: 1.6.2022.	Datum završetka provedbe: 30.11.2023.
Ključne točke postignuća: promicanje vještina i kompetencija u području poduzetništva i aktivnog građanstva	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 188.883,17 EUR	
Planirani izvori financiranja: financijski mehanizam Europskog gospodarskog prostora za razdoblje od 2014. do 2021. godine uz nacionalno sufinanciranje	

Naziv strateškog projekta: Ready-STEM-Grow	
Svrha i opis projekta: projekt jačanja kompetencija učitelja, drugih odgojno-obrazovnih radnika i učenika u STEM području i području STEM podučavanja i vršnjačkog učenja provodi se kroz	

<p>stručne radionice, podršku partnera iz Norveške i tri funkcionalne STEM učionice u kojima se potiče suradnja, komunikacija, istraživanje, rješavanje problema, kritičko razmišljanje i kreativnost. Projekt traje 18 mjeseci i provodi se na području Novske, Požege i Virovitice a obuhvat aktivnosti doseže tri županije. Specifičnost projekta je što neposredno naglašava međuovisnost čovjeka, biljaka i životinja u prirodnim zakonitostima te osvještava individualnu i kolektivnu odgovornost u zajednici.</p>	
<p>Partner 1: Katolička osnovna škola u Novskoj</p> <p>Partner 4: Razvojna agencija Grada Novske - NORA</p>	<p>Lokacija: Novska</p>
<p>Datum početka provedbe: 1.8.2022.</p>	<p>Datum završetka provedbe: 31.1.2024.</p>
<p>Ključne točke postignuća: poboljšane kompetencije učitelja i drugih odgojno-obrazovnih radnika u podučavanju iz STEM područja i STEM načinima podučavanja u tri osnovne škole u Novskoj, Požegi i Virovitici.</p> <p>Poboljšane kompetencije učenika uključujući učenike s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama u STEM području u tri osnovne škole u Novskoj, Požegi i Virovitici.</p> <p>Uspostavljene funkcionalne STEM učionice u tri osnovne škole za poticajan rast i razvoj STEM vještina učenika.</p>	
<p>Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 974.739,58 EUR</p>	
<p>Planirani izvori financiranja: financijski mehanizam Europskog gospodarskog prostora za razdoblje od 2014. do 2021. godine uz nacionalno sufinanciranje.</p>	

Ministarstvo hrvatskih branitelja

<p>Naziv strateškog projekta: Uspostava veteranskih centara u Republici Hrvatskoj</p>	
<p>Svrha i opis projekta: dogradnjom, rekonstrukcijom, obnovom, prilagodbom i izgradnjom infrastrukture za četiri veteranska centra nadograditi postojeći sustav skrbi za braniteljsko-stradalničku populaciju iz Domovinskog rata te implementirati nove vrste usluga, koje će odgovoriti na novonastale potrebe populacije.</p>	
<p>Nositelj: Ministarstvo hrvatskih branitelja</p>	<p>Lokacija: Petrinja (ostale lokacije: Daruvar, Sinj, Šibenik)</p>
<p>Datum početka provedbe: 1. siječnja 2018.</p>	<p>Datum završetka provedbe: IV. kvartal 2023.</p>
<p>Ključne točke postignuća: izgrađen i opremljen veteranski centar u Petrinji</p>	
<p>Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 95 milijuna kuna (za izgradnju VC Petrinja)/ 12.609.503,58 EUR</p>	
<p>Planirani izvori financiranja: Europski fond za regionalni razvoj, Državni proračun</p>	

Ministarstvo znanosti i obrazovanja

<p>Naziv strateškog projekta: Uspostava regionalnog centra kompetentnosti Tehničke škole Sisak za područje elektrotehnike i računalstva u Sisačko-moslavačkoj županiji</p>	
<p>Sažetak/opis projekta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspostava infrastrukture Regionalnog centra kompetentnosti Tehničke škole Sisak za područje elektrotehnike i računalstva obnavljanjem postojeće infrastrukture u 	

<p>Lađarskoj ulici u Sisku i njegovog opremanja modernim tehnologijama te pružanje novih i inovativnih znanja u svrhu poboljšanja strukovnog obrazovanja u Sisačko-moslavačkoj županiji.</p> <ul style="list-style-type: none"> - poboljšanje uvjeta za strukovno obrazovanje na području SMŽ i razvoj učenja temeljenog na radu, stvaranje programskih i kadrovskih uvjeta za učenje temeljeno na radu u sektoru elektrotehnike i računalstva za učenike upisane u ustanove strukovnog obrazovanja, odgojno obrazovne radnike i odrasle polaznike. 	
<p>Nositelj: Tehnička škola Sisak i partneri (Sisačko-moslavačka županija, Tehnička škola Kutina, Industrijsko-obrtnička škola Sisak, Srednja škola Glina, Metalurški fakultet, Tehničko veleučilište Zagreb, HZZ PS Sisak, HZZ PS Kutina, SIMORA d.o.o., Hrvatska gospodarska komora, HIPPO Croatia d.o.o. Glina INA, ABS, Exordium games, Scrumedia, Senceco d.o.o.)</p>	<p>Lokacija: Sisak</p>
<p>Datum početka provedbe: 1. veljače 2020.</p>	<p>Datum završetka provedbe: 1. prosinca 2023.</p>
<p>Ključne točke postignuća:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izrađena projektna dokumentacija - obavljeni postupci javne nabave - obnovljena infrastruktura u Lađarskoj ulici, kompleks domobranske vojarne - izrađeno 9 praktikuma, 9 edukacijskih dvorana, 1 konferencijska dvorana - opremljeni ostali prostori (smještajni kapaciteti, restoran, blagovaonica, uredski, multimedijско-informacijsko-komunikacijsko središte, prostorije osoblja, sanitarije...) - izrađeni kurikulumski dokumenti - provedeno stručno usavršavanje nastavnika Tehničke škole Sisak i djelatnika partnerskih institucija, ustanova i tvrtki - opremljeni praktikumi i učionice 	
<p>Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 78.083.859,03 kn/ 10.364.196,84 EUR</p>	
<p>Planirani izvori financiranja: Državni proračun, EU fondovi (ESF i EFRR)</p>	

Ministarstvo gospodarstva i održivoga razvoja

Naziv strateškog projekta: BIORAFINERIJA SISAK	
Svrha i opis projekta: uspostavljanje održive industrijske aktivnosti koja bi razmatrala proizvodnju bioetanola druge generacije s negativnim ugljičnim otiskom u kombinaciji s proizvodnjom zelene energije i uspostavljanjem lanca opskrbe biomase, u cilju smanjenja emisija stakleničkih plinova, supstitucije konvencionalnih goriva alternativnim gorivima u prometnom sektoru, povećanja proizvodnje goriva iz OIE te povećanje energetske neovisnosti i sigurnosti. Povećanje radnih mjesta i aktivaciju zapuštenih ruralnih krajeva te značajan aspekt suradnje znanosti i industrije na kreiranju centra izvrsnosti i znanja vezanih uz biotehnologiju, koji bi se direktno naslanjao na potrebe projekta Biorafinerija.	
Nositelj: INA d.d. Zagreb	Lokacija: Grad Sisak
Datum početka provedbe: inicijalna faza	Datum završetka provedbe: kraj 2026.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 3.883.221.000,00 kn/ 515.426.201,22 EUR	
Ključne točke ostvarenja: Rješenje o prihvatljivosti zahvata za okoliš i ekološku mrežu je isteklo 21. prosinca 2020. te se u skladu s propisanim procedurama u 2021. pokreće ponovni postupak o prihvatljivosti zahvata za okoliš i ekološku mrežu temeljem odabrane tehnološke licence i izrađenog baznog dizajna tvornice. Studija procjene utjecaja na okoliš za biorafineriju je izrađena i dostavljena resornom ministarstvu.	
Planirani izvori financiranja: NPOO; Vlastiti izvori	

Naziv strateškog projekta: Vraćanje u ispravno radno stanje infrastrukture i pogona u energetskom sektoru	
Sažetak/opis projekta: nadoknada sredstava za uspostavu redovnog funkcioniranja energetske infrastrukture, energetskih postrojenja, građevina i energetskog sustava u cjelini oštećenih u seriji potresa počevši od 28. prosinca 2020. godine na području grada Zagreba, Krapinsko-zagorske županije, Zagrebačke županije, Sisačko-moslavačke županije, Karlovačke županije, Varaždinske županije, Međimurske županije, Brodsko-posavske županije, Koprivničko-križevačke županije i Bjelovarsko-bilogorske županije.	
Nositelj: Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (Tijelo odgovorno za provedbu financijskog doprinosa)	Lokacija: Sisačko-moslavačka županija, Grad Sisak
Datum početka provedbe: 28. prosinca 2020.	Datum završetka provedbe: 30. lipnja 2023.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 372.530.000,00 kn/ 49.446.509,15 EUR	
Ključne točke ostvarenja: potpisano 26 ugovora sa sedam krajnjih korisnika, tvrtki iz područja energetike. U tijeku zaprimanje, obrada i plaćanje Zahtjeva za nadoknadom sredstava.	
Planirani izvori financiranja: Fond solidarnosti Europske Unije	

Naziv strateškog projekta: BIORAFINERIJA	
Svrha i opis projekta: cilj projekta je uspostavljanje održive industrijske aktivnosti na industrijskoj lokaciji u Sisku koja bi razmatrala proizvodnju bioetanola druge generacije s negativnim ugljičnim otiskom, u kombinaciji s proizvodnjom zelene energije i uspostavljanjem lanca opskrbe biomase, u cilju smanjenja emisija stakleničkih plinova, supstitucije konvencionalnih goriva alternativnim gorivima u prometnom sektoru, povećanja proizvodnje goriva iz obnovljivih izvora energije te povećanja energetske neovisnosti i sigurnosti. Projekt	

<p>čine dvije osnovne sastavnice: izgradnja postrojenja bioetanola druge generacije na lokaciji Rafinerije nafte Sisak te uspostava lanca opskrbe sirovinom - biomasom. Taj cjeloviti koncept predstavlja predmet prijave za proglašenje projekta strateškim. Projekt je dobio pozitivno mišljenje Ministarstva zaštite okoliša i energetike, a cilj je na lokaciji Rafinerije nafte Sisak izgraditi energetska samoodrživi bioindustrijski kompleks vrijednosti do 250 milijuna eura, uz dodatnih 200 milijuna eura koji će se investirati u ruralnu ekonomiju kroz razdoblje od 10 godina kao operativni trošak nabave biomase, a koji bi od ulaznih 300 000 tona biomase proizvodio 55 000 tona celuloznog 2G bio-etanola sa širokom primjenom u industriji, 4MW dodatne električne energije za izvoz u mrežu i 60 000 tona CO2 za povećanje proizvodnje domaće nafte, utiskivanjem u postojeće bušotine.</p>	
<p>Nositelj: INA d.d. Zagreb Nadležnost i voditelj Operativne skupine: Kristina Čelić, ravnateljica Uprave u Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja</p>	<p>Lokacija: Sisak, Sisačko-moslavačka županija</p>
<p>Datum početka provedbe:</p>	<p>Datum završetka provedbe:</p>
<p>Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 1.760.000.000,00 kn/ 233.607.645,34 EUR</p>	
<p>Uvršten na Listu strateških projekata: 24. kolovoza 2020.</p>	

<p>Naziv strateškog projekta: Sustav vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda aglomeracije Petrinja</p>	
<p>Svrha i opis projekta: projekt uključuje izgradnju i rekonstrukciju dijelova sustava javne odvodnje Petrinja (naselja Petrinja, naselje Mošćenica, naselje Nova Drenčina i naselje Novo Selište), izgradnju uređaja za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda (UPOV-a) III. stupnja pročišćavanja, kapaciteta 24 000 ES te rekonstrukciju javnog vodoopskrbnog sustava (naselja Petrinja, naselje Mošćenica, naselje Nova Drenčina i naselje Novo Selište). Projekt se provodi na području grada Petrinje u Sisačko-moslavačkoj županiji, a obuhvaća rekonstrukciju 5,3 km mješovitog sustava odvodnje, dogradnju mješovitog sustava odvodnje (10,2 km gravitacijskih kolektora, 5 retencijskih bazena i 3 crpne stanice), proširenje sustava odvodnje na područje rubnih dijelova aglomeracije (63,28 km gravitacijskih i tlačnih cjevovoda i 14 crpnih stanica), izgradnju 3016 priprema za kućne priključke, uvođenje nadzorno upravljačkog sustava (NUS) izgradnjom mjernih mjesta i uspostavom centralnog regulacijskog mjesta.</p> <p>Također, projekt obuhvaća rekonstrukciju 59 km vodoopskrbne mreže, rekonstrukciju 2 (dviju) vodosprema (Zebinac 6000 m3 i Popova šuma 1000 m3), rekonstrukciju cca 4800 kućnih priključaka i uvođenje nadzorno-upravljačkog sustava (NUS) izgradnjom mjernih mjesta i uspostavom centralnog regulacijskog mjesta.</p> <p>Realizacija projekta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ODVODNJA - radovi se izvode prema 14 građevinskih dozvola, izvedeno 69,92 km od 78,78 km i 2958 kućnih priključaka. U izgradnji su 5 RB i 17 CS. Za jednu dozvolu ishoda je Uporabna dozvola. - VODOOPSKRBA - radovi se izvode prema 5 građevinskih dozvola, izvedeno je 58 km od 59 km. U izgradnji su 2 vodospreme. - UPOV - ishoda je građevinska dozvola. U tijeku je projektiranje i izrada pristupne ceste. <p>Završetak postupaka nabave za sanaciju izvršenih radova i dovršenje istih na mreži odvodnje. U tijeku su i aktivnosti koje se odnose na sanaciju sustava vodoopskrbe do uporabljivosti po građevinskim dozvolama.</p> <p>Svi ugovori su u provedbi. S obzirom na posljedice potresa koje zahtijevaju dodatne radove na</p>	

temeljenju tla i dodatno statičko ojačanje objekata UPOV-a, izvršena je procjena dodatnih troškova građevinskih radova. Do zastoja u provedbi izgradnje UPOV-a došlo je zbog dubinske provjere miniranosti terena. U tijeku su aktivnosti koje se odnose na projektiranje uređaja i radovi izgradnje pristupne ceste.	
Nositelj: Privreda d.o.o. za javnu vodoopskrbu i odvodnju, Petrinja Nadležnost i voditelj Operativne skupine: Elizabeta Kos, ravnateljica Uprave u Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja	Lokacija: Petrinja, Sisačko-moslavačka županija
Datum početka provedbe:	Datum završetka provedbe: 4. kvartal 2024.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 524.744.837,18 kn/ 69.650.230,57 EUR	
Uvršten na Listu strateških projekata: 2. travnja 2017.	
Proglašen strateškim projektom RH: 1. veljače 2018.	

Ministarstvo unutarnjih poslova

Naziv strateškog projekta: Izgradnja i opremanje dislociranog objekta PGP Gvozd u mjestu Bojna	
Kratak opis projekta: izgradnja dislociranog policijskog objekta za nadzor državne granice u mjestu Bojna, na području PGP Gvozd, a s obzirom na trendove značajnog broja porasta osoba zatečenih u nezakonitom prelasku državne granice na području PU Sisačko-moslavačke. Svrha: Bolja reakcijska sposobnost s obzirom na objekt uz samu državnu granicu.	
Nositelj: Ministarstvo unutarnjih poslova	Lokacija: mjesto Bojna, Sisačko-moslavačka županija
Datum početka provedbe: 2023.	Datum završetka provedbe: 2027.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 400.000,00 eura	

Naziv strateškog projekta: Nabava tehničke opreme za nadzor vanjske granice	
Kratak opis projekta: Tehničko opremanje i jačanje nadzora vanjske granice kroz nabavu stacionarnih sustava za nadzor državne granice, mobilnih televizijskih kamera na prikolici s terenskim vozilom, ručnih termovizijskih kamera, uređaja za noćno promatranje, senzorskih kamera malog dometa za detekciju pokreta, IT opreme za potrebe zaštite državne granice i baznih postaja radio-komunikacijskog sustava TETRA.	
Nositelj: Uprava za granicu, Služba za zaštitu državne granice i kompenzacijske mjere	Lokacija: vanjska granica EU, Sisačko-moslavačka županija
Datum početka provedbe: 2023.	Datum završetka provedbe: 2029.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 35.000.000,00 eura	

Osim prethodno navedenih projekata koji su povezani s djelovanjem ustrojstvenih jedinica Ravnateljstva policije, u Višegodišnjem financijskom razdoblju 2021. – 2027., Ministarstvo unutarnjih poslova planira financiranje aktivnosti koje su usmjerene na jačanje kapaciteta sustava civilne zaštite

kroz razvoj i opremanje operativnih sposobnosti za djelovanje u velikim nesrećama i katastrofama te razvoj i modernizaciju komunikacijskih sustava kao i druge aktivnosti koje će pridonijeti sprječavanju rizika i suočavanju s posljedicama katastrofa, što uključuje i daljnji razvoj sustava civilne zaštite Sisačko-moslavačke županije:

1. izgradnja Nastavnog nacionalnog središta civilne zaštite
2. izgradnja regionalnih centara civilne zaštite te Operativnog središta u Zagrebu
3. potpora sustavu civilne zaštite za helikoptersko spašavanje
4. implementacija i unaprjeđenje edukacije i podizanja svijesti o smanjenju rizika od katastrofa
5. razvijanje operativnih sposobnosti za djelovanje u velikim nesrećama i katastrofama te
6. razvoj i modernizacija informacijsko-komunikacijskog sustava civilne zaštite.

Odašiljači i veze d.o.o.

Naziv strateškog projekta: Izgradnja nacionalne agregacijske širokopojasne infrastrukture i povezivanje ciljanih javnih korisnika	
<p>Svrha i opis projekta: Cilj projekta je izgradnja nacionalne agregacijske širokopojasne (eng. Backhaul broadband) infrastrukture sljedeće generacije (Next Generation Network - NGN) i povezivanje ciljanih korisnika unutar tijela javne uprave (javnih korisnika) sa suvremenom elektroničkom komunikacijskom infrastrukturom sljedeće generacije (Next Generation Access - NGA) koja će obuhvatiti izgradnju dodatnih čvorova u središnjim naseljima koji su preduvjet za razvoj pristupnih mreža sljedeće generacije, a u okviru područja u kojima je intervencija NP-BBI programa opravdana. Projekt se provodi na području cijele Republike Hrvatske pa tako i na području Sisačko-moslavačke županije.</p> <p>NGN agregacijska infrastruktura bit će implementirana pomoću svjetlovodnih kabela (engl. multi-fiber cable). Agregacijske neosvijetljene niti će završavati u tzv. agregacijskim čvorovima i prijelaznim čvorovima. U svakom ciljanom naselju biti će smješten po jedan agregacijski čvor infrastrukture te će isti biti opremljeni za smještaj pasivne i aktivne mrežne opreme operatera koji će biti korisnici infrastrukture obuhvaćene ovim projektom. Agregacijski čvorovi sadržavat će telekomunikacijske ormare, sustav napajanja i sustav ventilacije.</p> <p>Osim agregacijskih čvorova, projekt uključuje i izgradnju prijelaznih čvorova koji se odnose na čvorove smještene na kraju nacionalne jezgrene mreže od kojih se grana agregacijska trasa. U Sisačko-moslavačkoj županiji prijelazni čvorovi biti će smješteni u gradovima Sisak i Kutina.</p> <p>Na području županije planirana je izgradnja približno 207 km svjetlovodne infrastrukture do čega se planira izgraditi približno 23 km nove kableske kanalizacije te korištenje približno 184 km postojeće kableske kanalizacije. Također na području županije planira se izgraditi ukupno 51 agregacijski čvor.</p>	
Nositelj: nositelj NP-BBI programa je Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture a nositelj tehničke provedbe je tvrtka Odašiljači i veze d.o.o.	Lokacija: n/p
Datum početka provedbe: projekt je u tijeku	Datum završetka provedbe: kraj 2025. godine
<p>Ključne točke postignuća: ključna točka postignuća je izgrađenih 350 agregacijskih čvorova (NI razine) u središnjim naseljima u prigradskim i ruralnim područjima Hrvatske od čega je takvih čvorova planirano 13 u Sisačka-moslavačkoj županiji. Projektom će u županiji dodatno biti</p>	

izgrađeno i 38 čvorova niže razine (N2 i N3 čvorovi).
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: Ukupni troškovi projekta procijenjeni su na 786.768.083,42 kuna (981.335.211,17 kuna s PDV-om/130.254.209,07 EUR). Prihvatljivi troškovi projekta procijenjeni su na 770.640.000,00 kuna/102.288.293,10 EUR, od čega se 655.044.000,00 kuna/86.945.049,11 EUR planira financirati iz EFRR, a preostalih 115.596.000,00 kuna/15.343.244 EUR iz državnog proračuna. Područje Sisačko-moslavačke županije cca 25 mil. Kn/3.318.290,41 EUR
Planirani izvori financiranja: Europski fond za regionalni razvoj (EFRR) i državni proračun

PLINACRO

Strateški projekti tvrtke Plinacro d.o.o. na području Sisačko-moslavačke županije vezani su uz razvoj projekata u jugoistočnoj Europi, a koji se temelje primarno na kreiranju interkonekcija koje bi dovele plin do većih tržišta ili područja koja još nisu opskrbljena plinom.

Strateški imperativ bio je izgradnja terminala za UPP u općini Omišalj na otoku Krku, a da bi se povećala diversifikacija opskrbe plinom s terminala za UPP, potrebno je između ostalih, izgraditi otpremne plinovode većih kapaciteta na pravcu Zlobin - Bosiljevo - Sisak - Kozarac - Slobodnica.

Time bi se omogućio transport plina s terminala za UPP prema Mađarskoj, odnosno prema tržištima Mađarske, Slovačke, Rumunjske i Ukrajine (poveznica Baltik - Jadran), a ujedno i povećala učinkovitost samog transportnog plinskog sustava Republike Hrvatske.

Tako je na području SMŽ planirano proširenje plinskog transportnog sustava izgradnjom sljedećih magistralnih plinovoda:

- **Bosiljevo – Sisak**
- **Kozarac – Sisak**
- **Kozarac – Slobodnica.**

Potrebno je naglasiti da su svi navedeni projekti, osim za osiguravanje dvosmjernog kapaciteta i ostalih sastavnica pouzdane opskrbe, izuzetno bitni i za cjelokupan daljnji razvoj tržišta plina u Republici Hrvatskoj.

Za izgradnju navedenih planiranih plinovoda ishođene su lokacijske dozvole i izrađeni su glavni projekti te su u tijeku postupci ishođenja građevinskih dozvola.

Sukladno *Desetogodišnjem planu razvoja plinskog transportnog sustava RH 2021. - 2030.* početak izgradnje navedenih plinovoda planiran je tijekom 2025. i 2026. godine.

U nastavku je prikaz terminskog plana provedbe strateških projekata izvan nadležnosti Sisačko-moslavačke županije odnosno provedba u razdoblju trajanja Plana razvoja. Neki od navedenih projekata započeli su s provedbom i ranije, a neki će trajati dulje od 2027. godine.

Red.br.	Naziv projekta	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
1.	Izgradnja dionice autoceste A11 Lekenik - Sisak							
2.	Izgradnja novog čvora za Petrinju na autocesti A11 dionici od Lekenika do Siska							
3.	Rekonstrukcija spoja čvora Lekenik na DC30							
4.	Spojna cesta čvor Sisak - Sisak							
5.	Izgradnja komunalnog pristaništa na rijeci Kupi u Sisku							
6.	Projekcija sanacije štete nastale u seriji potresa nakon 29.12.2020.							
7.	Izgradnja nove luke Sisak							
8.	Unaprjeđenje, obnova, izgradnja drugog kolosijeka te izgradnja nove dvokolosiječne pruge na dionicama željezničke pruge na dionici Dugo Selo - Novska							
9.	Obnova dionice Sunja – Novska (43,3 km), pruga Zagreb GK – Sisak – Novska							
10.	Ugradnja i usklađenje signalno-sigurnosnih uređaja na dionici Sisak Caprag - Sunja - Novska, pruga Zagreb Gk - Sisak – Novska i Sunja – Volinja, pruge Sunja – Volinja							
11.	Izgradnja novog poslovnog objekta Dječjeg doma Vrbina Sisak							
12.	Razminiranje i društveno-gospodarska integracija							
13.	„Istražujući raSTEMo“							
14.	NEW STEAM Kutina - ABECEDA budućnosti							
15.	DARoviti u fokusu - izgradnja ljudskih kapaciteta u osnovnoškolskom sustavu odgoja i obrazovanja za rad s darovitim učenicima na							

	područjima poduzetništva i aktivnog građanstva							
16.	Ready-STEM-Grow							
17.	Uspostava veteranskih centara u Republici Hrvatskoj							
18.	Uspostava regionalnog centra kompetentnosti Tehničke škole Sisak za područje elektrotehnike i računalstva u Sisačko-moslavačkoj županiji							
19.	Biorafinerija Sisak							
20.	Vraćanje u ispravno radno stanje infrastrukture i pogona u energetsom sektoru							
21.	Sustav vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda aglomeracije Petrinja							
22.	Izgradnja i opremanje dislociranog objekta PGP Gvozd u mjestu Bojna							
23.	Nabava tehničke opreme za nadzor vanjske granice							
24.	Izgradnja nacionalne agregacijske širokopojasne infrastrukture i povezivanje ciljanih javnih korisnika							

Jedinice lokalne samouprave s područja Sisačko-moslavačke županije:

Grad Sisak

<p>Naziv strateškog projekta: REKONSTRUKCIJA I GRADNJA INTERPRETACIJSKOG CENTRA SEGESTIKA - SISCIJA</p>
<p>Svrha i opis projekta: Predmet ovog projekta je rekonstrukcija, dogradnja i prenamjena dijela tvorničkog kompleksa Segestica. Nakon rekonstrukcije i dogradnje građevina će biti javne namjene - Interpretacijski centar Segestika – Siscija, koji će služiti kao interpretacijsko-muzejsko-istraživački centar s ciljem prezentacije i istraživanja Siska kao grada kontinuiranog življenja, od starog vijeka do danas (detaljna razrada sadržaja se nalazi u Projektu muzeološkog postava). Zadržava se dio postojećih građevina, spojne zgrade A i B se uklanjaju, zgrada C se uklanja, izvodi se zamjenska građevina (HALA 4) u istim tlocrtnim gabaritima. HALA 2 se rekonstruira na način da se probijaju novi otvori prema jugu, uklanja se naknadno izvedeni kosi azbestni krov te se izvodi ravni krov. Interijer građevine na razini prizemlja i podruma dovodi se u prvotno stanje (rušenje zidova). U HALI 1, HALI 2 i HALI 3 uklanjaju se naknadne intervencije u interijeru, a u HALI 1 se proširuju postojeći otvori prema istoku (spoj na RIZALIT 1). Na svim građevinama se izvode radovi na održavanju građevina. U (novonastalim) prazninama dograđuju se tri (3) RIZALITA. Novi rizaliti su funkcionalno i oblikovno različiti od ostatka građevina, kako bi se naglasio "izložbeni" karakter industrijskih hala. RIZALIT 1 predstavlja glavni ulaz u prizemlju s uredima na katovima. U RIZALITU 2 nalazi se prostor za dopremanje novih eksponata / iskopina te radionice. U RIZALITU 3 nalazi se caffe bar, knjižnica i čitaonica.</p>

Nositelj: Grad Sisak	Lokacija: GRAD SISAK, k.č.783/12 k.o. Sisak Stari
Datum početka provedbe: 2023.	Datum završetka provedbe: 2025.
Ključne točke postignuća: rekonstrukcija, dogradnja i prenamjena dijela tvorničkog kompleksa Segestica. Nakon rekonstrukcije i dogradnje građevina će biti javne namjene - Interpretacijski centar Segestika – Siscija, koji će služiti kao interpretacijsko-muzejsko-istraživački centar s ciljem prezentacije i istraživanja Siska.	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 32.741.500,00+PDV kn (prema glavnom projektu iz 2020.g.)/ 4.345.832,22 EUR	
Planirani izvori financiranja: EU sredstva	

Grad Petrinja

Naziv strateškog projekta: DRONE-IN	
Digitalni centar za inovacije i umjetnu inteligenciju Petrinja	
<p>Svrha i opis projekta: cilj projekta DRONE-IN jest jačanje poduzetničke klime i oporavak gospodarstva grada Petrinje kroz izgradnju i opremanje inkubatora/akceleratora kao Digitalnog centra za inovacije i umjetnu inteligenciju Petrinja.</p> <p>Projekt DRONE-IN sveobuhvatan je multidisciplinarni edukacijsko-poduzetnički projekt koji obuhvaća obrazovni i poduzetnički sektor, a planiran je za provedbu kroz nekoliko faza koje se usporedno provode. Prvu fazu projekta čine edukacije u trajanju 6 mjeseci za nezaposlene osobe. Na edukacijama će polaznici naučiti programirati (Phyton i ostali potrebni programski jezici) dronove koji koriste tehnologiju umjetne inteligencije. Završni rad im je predstavljanje drona koji će programirati da odrađuje radnje različite namjene. Nakon završene edukacije polaznici će imati mogućnost otvoriti vlastitu tvrtku uz podršku PETRA-e (izrada poslovnog plana za samozapošljavanje, edukacija o poduzetničkim vještinama), podršku do 120.000 kn od HZZ-a kao i dodatnu financijsku podršku Grada Petrinje kroz Program poticanja gospodarstva, poljoprivrede i ruralnog razvoja na području Grada Petrinje. Cilj je da se tvrtke otvore u Petrinji te da vlasnici rade i ostanu živjeti u Petrinji u svrhu revitalizacije grada. Tvrtke i urede osigurat ćemo u inkubatoru/akceleratoru kroz gradnju i opremanje inkubatora/akceleratora kao treće faze projekta. Druga faza je odražavanje STEM edukacija u vrtićima, osnovnim i srednjim školama kao priprema za buduća zanimanja te četvrta faza akreditacija smjera za programiranje u srednjoj školi.</p> <p>Kroz ovaj projekt obuhvatit će se svi sektori potrebni za stvaranje poduzetničkog ekosustava, jačanje gospodarstva grada Petrinje te revitalizacije potpomognutog područja u Sisačko-moslavačkoj županiji.</p>	
Nositelj: Grad Petrinja, infrastrukturna komponenta projekta PETRA Petrinjska razvojna agencija, soft aktivnosti	Lokacija: k.o. Petrinja, kč.br. 1664, 1665/1, 1665/2 Veličina: 8839 m2
Datum početka provedbe: 2022.	Datum završetka provedbe: 2026.
<p>Ključne točke postignuća:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izgrađen i opremljen Digitalni centar za inovacije i umjetnu inteligenciju Petrinja - osnovano minimalno 25 startupova u IT sektoru - održano minimalno 6 (šestomjesečnih) edukacija osposobljavanja za Programera bespilotnih letjelica (120 osposobljenih nezaposlenih osoba) - održano 20 STEM i digitalnih radionica u vrtićima, osnovnim i srednjim školama - verificiran i uveden novi srednjoškolski program obrazovanja za Programera 	

bespilotnih letjelica - revitalizacija Grada Petrinje kroz gospodarski i demografski oporavak
Ukupna procijenjena vrijednost: projekta: u trenutku izrade dokumenta iznos nije bio poznat
Planirani izvori financiranja: Program Konkurentnost i kohezija 2021. - 2027. Integrirani teritorijalni program 2021. – 2027, Program učinkoviti ljudski potencijali 2021. - 2027. (Hrvatski zavod za zapošljavanje, Grad Petrinja)

Grad Glina

Naziv strateškog projekta: Izgradnja poduzetničkog inkubatora u Glini	
<p>Svrha i opis projekta: Gradnja poduzetničkog inkubatora bruto razvijene površine cca 1.200,00 m² u 2 etaže (P+1) i uređenje javnog prostora planira se na k.č.br. 1698 k.o. Glina, na prostoru bivšeg autobusnog kolodvora koja se nalazi unutar zone C zaštićene kulturno-povijesne cjeline grada Gline zaštićenog kulturnog dobra utvrđenog Rješenjem Ministarstva kulture u samom središtu naselja Glina. Za navedeni projekt Grad Glina je ishodio osnovne konzervatorske smjernice za projektiranje izdane od Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Sisku. Ministarstvo kulture i medija Programom cjelovite obnove kulturno-povijesne cjeline grada Gline nakon potresa 2020. za prostor uklonjenog autobusnog kolodvora propisalo je provedbu javnog arhitektonsko-urbanističkog natječaja koji je u pripremi. Svrha realizacije ovog projekta je osigurati poslovne prostore poduzetnicima s područja Grada Gline čiji su poslovni prostori stradali u razornom potresu te privlačenje novih poduzetnika na područje Grada Gline u cilju razvoja gospodarstva.</p>	
Nositelj: Grad Glina	Lokacija: Glina, Trg bana Josipa Jelačića 1, k.č.br. 1698 k.o. Glina
Datum početka provedbe: 1. prosinac 2022.	Datum završetka provedbe: 31. prosinac 2026.
Ključne točke postignuća: sukladno iskazanom interesu osiguran pod povoljnim uvjetima poslovni prostor za rad poduzetnika prvenstveno uslužne i uredske djelatnosti.	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 2.000.000,00 EUR	
Planirani izvori financiranja: Proračun Grada Gline, pomoći državnog i županijskog proračuna te sredstva fondova Europske unije.	

Grad Kutina

Naziv strateškog projekta: Uspostava pametne poslovne zone – Industrijsko-logistička zona Kutina	
<p>Svrha i opis projekta: projektom će se izgraditi sva potrebna infrastruktura za potrebe pametne poslovne zone Industrijsko-logističke zone Kutina, ukupno raspoložive površine u vlasništvu Grada Kutine od 74ha.</p>	
Nositelj: Grad Kutina	Lokacija: Kutina
Datum početka provedbe: 2023.	Datum završetka provedbe: 2027.
Ključne točke postignuća: izgrađena prometna i ostala komunalna infrastruktura	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 35,00 mil.kn/4.645.606,58 EUR	
Planirani izvori financiranja: Proračun grada Kutine, EU, RH	

Grad Novska

Naziv strateškog projekta: CENTAR CJELOŽIVOTNOG OBRAZOVANJA	
Svrha i opis projekta: riječ je o građevini javne i društvene namjene koja će se koristiti za obrazovne, kulturne i ostale društveno-javne potrebe.	
Nositelj: Pučko otvoreno učilište Novska	Lokacija: Ulica Tina Ujevića, Novska, k.č.br.: 995/3, k.o. Novska
Datum početka provedbe: 2022.	Datum završetka provedbe: 2027.
<p>Ključne točke postignuća: građevina se sastoji od 5 etaža, prizemlja, prvog kata, drugog kata, trećeg kata i vidikovca. U prizemlju se nalazi polivalentni galerijski prostor s glavnim reprezentativnim stubištem i tribinama, blagovaonica, kuhinja s pratećim gospodarskim prostorima, prostori za edukaciju, kabineti, uredi, lift, sanitarni blokovi i depo.</p> <p>Na prvom katu se nalaze edukativni prostori s kabinetima i uredima, sanitarni blokovi, depo i spojni hodnik koji povezuje planiranu građevinu javne i društvene namjene s postojećom Srednjom školom Novska i Dvoranom.</p> <p>Na drugom katu se nalazi prostor za rekvizite, spremište inventara, lift i otvoreno stubište preko kojega je omogućen pristup na krovne terase s mogućnošću javnih sadržaja.</p> <p>Na trećem katu se nalaze spremišta s liftom i otvornim stubištem koji omogućavaju pristup vidikovcu na krovnoj terasi. Pristupačnost sadržajima omogućena je reprezentativnim stubištem u polivalentnom prostoru, otvorenim stubištem i liftom.</p> <p>Tlocrtni oblik je nepravilnog oblika maksimalnih gabaritnih dimenzija 99,63m X 25,72 m.</p>	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 70.000.000,00 kn/9.291.213,16 EUR	
Planirani izvori financiranja: fondovi Europske unije, proračun POU Novska i proračun Grada Novske	

Grad Popovača

Naziv strateškog projekta: Proširenje komunalne infrastrukture poduzetničke zone Mišička	
<p>Svrha i opis projekta: poduzetnička zona „Mišička” nalazi se izvan građevinskog područja naselja Popovača kao izdvojeno građevinsko područje. Ima pristup na javnu prometnu površinu izveden pristupnom cestom do Sisačke ulice. Proširenje zone obuhvaćalo bi površinu od 80 hektara. Zona je kombinirane proizvodno-gospodarske namjene kako bi zahvaljujući dobroj prometnoj povezanosti potencijalnim investitorima mogla podmiriti potrebe za različitim vrstama usluga. Zbog svoje pozicije od iznimne je važnosti za razvoj gospodarstva na području grada Popovače.</p> <p>Nedostatak prostora i infrastrukture za nove poduzetnike te potreba za proširenjem poduzetničke zone temeljem zahtjeva novih poduzetnika i gospodarstvenika za cca 20 ha građevinskog zemljišta te izgradnja potrebne infrastrukture inicirala je ovu projektnu ideju. Proširenjem zone formirati će se nove parcele kojima će se povećati raspoloživost i atraktivnost zone te grada kao gospodarskog središta, ali i Sisačko-moslavačke županije.</p> <p>Cilj projekta je unaprjeđenje poduzetničke infrastrukture te povećanje konkurentnosti gospodarstva područja grada Popovače i Sisačko-moslavačke županije.</p> <p>Rezultat projekta je izgradnja pristupnih cesta u duljini od 8 km, dva mosta preko kanala i infrastrukture za priključak industrijske zone prema sjeveru (8 km izgrađenog vodovoda i kanalizacije).</p>	
Nositelj: Grad Popovača	Lokacija: naselje Potok, Industrijska cesta
Datum početka provedbe: 4. kvartal 2023.	Datum završetka provedbe: 4. kvartal 2025.
<p>Ključne točke postignuća: rezultat projekta je izgradnja pristupnih cesta u duljini od 2 km, jednog mosta preko kanala i infrastrukture za priključak industrijske zone prema sjeveru (2 km izgrađenog vodovoda i kanalizacije).</p> <p>U tijeku je izrada Urbanističkog plana uređenja zone Mišička čije donošenje se očekuje</p>	

sredinom 2023. godine.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 10.000.000,00 kn/1.327.316,16 EUR
Planirani izvori financiranja: Eu i nacionalni izvori financiranja

Općina Donji Kukuruzari

Naziv strateškog projekta: Poduzetnički inkubator Donji Kukuruzari	
Svrha i opis projekta: uređenje i opremanje zgrade poduzetničkog inkubatora u svrhu razvoja poduzetništva i osiguranja uvjeta za otvaranje novih poduzeća na području općine Donji Kukuruzari.	
Nositelj: Općina Donji Kukuruzari	Lokacija: Donji Kukuruzari, Ulica don Ante Lizatovića 8
Datum početka provedbe: 1.3.2023.	Datum završetka provedbe: 31.12.2023.
Ključne točke postignuća: uređenje zgrade poduzetničkog inkubatora u Donjim Kukuruzarima, opremanje zgrade Poduzetničkog inkubatora	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 3.500.000,00 kn/464.560,65 EUR	
Planirani izvori financiranja: EU fondovi	

Općina Dvor

Naziv strateškog projekta: Proširenje vodoopskrbne mreže na području Općine Dvor	
Svrha i opis projekta: svrha projekta je osigurati opskrbu stanovništva dovoljnim količinama zdravstveno ispravne pitke vode. Projekt se sastoji od izgradnje sekundarne vodovodne mreže u naseljima Struga Banska, Unčani, Golubovac Divuški, Divuša i Kozibrod te izgradnja magistralnog i sekundarnog cjevovoda u naseljima Grmušani, Ćore i Trgovi.	
Nositelj: Općina Dvor	Lokacija: Općina Dvor, naselja Struga Banska, Unčani, Golubovac Divuški, Divuša i Kozibrod (uz D-47 u duljini od 9 km) i naselja Grmušani, Ćore i Trgovi (uz D-6 u duljini od 6,5 km)
Datum početka provedbe: listopad 2023.	Datum završetka provedbe: listopad 2026.
Ključne točke postignuća: proširenje postojeće vodoopskrbne mreže i omogućavanje priključenja na vodovodnu mrežu za cca 400 kućanstava.	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 15.500.000,00 kuna + PDV/2.057.340,05 EUR	
Planirani izvori financiranja: općinski proračun, Hrvatske vode, Fondovi EU	

Općina Hrvatska Dubica

Naziv strateškog projekta: Razvoj turističkih potencijala Općine Hrvatska Dubica

<p>Svrha i opis projekta: općina Hrvatska Dubica ima potencijala za razvoj turizma s obzirom na geografski smještaj, blizinu rijeke Une i prometnu povezanost (blizinu autoceste i željeznice). Netaknuta priroda, bogatstvo šumom, raznolikost biljnog i životinjskog svijeta te druge prednosti čine ovaj prostor idealnim za razvoj lovnog i ribolovnog turizma, kao i za razvoj kontinentalnog turizma koji sve više dobiva na vrijednosti. Svrha projekta je na turističkoj karti Hrvatske ovaj prostor učiniti prepoznatljivim te lokalnom stanovništvu pružiti mogućnost bavljenja turizmom, potaknuti ih da nekretnine kojima raspolažu, a trenutno su neiskorištene, stave u funkciju razvoja turizma.</p> <p>Prva faza bila bi uređenje javnog prostora koji će se koristiti za odmor i rekreaciju - sportski ribolov, šetnja, kampiranje, sportske igre, dječja igrališta i slično. S tim ciljem krenulo se u izradu Idejnog rješenja za uređenje takvog prostora uz rijeku Unu, a kasnije po izradi Glavnog projekta krenulo bi se u realizaciju. Osim uređenja plaže sportskim i rekreacijskim sadržajima, na prostoru koji je u vlasništvu Općine Hrvatska Dubica, a koji je u neposrednoj blizini, smjestile bi se mobilne kućice za pružanje ugostiteljskih usluga.</p> <p>U drugoj fazi planira se izgradnja objekta koji bi uključivao društvene, rekreacijske i ostale potrebne sadržaje, a koji bi služio za zadovoljenje potreba kako lokalnog stanovništva, tako i turista.</p>	
Nositelj: Općina Hrvatska Dubica	Lokacija: dio k.č. 5799/1, k.č. 764, 763 i 706 k.o. Dubica
Datum početka provedbe: 2022. godina	Datum završetka provedbe: 2027. godina
Ključne točke postignuća: razvoj turizma i prepoznatljivost područja	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 7,5 mil. kn/995.487,12 EUR	
Planirani izvori financiranja: Općina Hrvatska Dubica, Sisačko-moslavačka županija, Ministarstvo turizma i sporta RH	

Općina Jasenovac

<p>Naziv strateškog projekta: Dom za boravak i smještaj starijih osoba</p> <p>Svrha i opis projekta: dnevni boravak i smještaj starijih i nemoćnih osoba, poboljšanje dostupnosti, pristupačnosti, dostupnosti pristupačni, održivih i visokokvalitetnih usluga, uključujući zdravstvo i socijalne usluge. Novo zapošljavanje i poboljšanje kvalitete života u ruralnom prostoru.</p> <p>Glavne aktivnosti: predmet ovog projekta je izgradnja i sanacija doma za dnevni boravak i smještaj starijih osoba sa svim pratećim sadržajima i uređenjem okoliša. Dodatni sadržaji ovog projekta su vrtno površine za slobodno vrijeme korisnika.</p>	
Nositelj: Općina Jasenovac	Lokacija: Jasenovac
Datum početka provedbe: 2024.	Datum završetka provedbe: 2026.
Ključne točke postignuća: Skrb za starije osobe, nova radna mjesta	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 10.000.000,00 kn/1.327.316,16 EUR	
Planirani izvori financiranja: EU projekti i nacionalna sredstva	

Općina Lekenik

<p>Naziv strateškog projekta: Aglomeracija Lekenik</p> <p>Dogradnja sustava vodoopskrbe i odvodnje sustava vodoopskrbe i odvodnje i izgradnja uređaja za pročišćavanje voda Aglomeracije Lekenik</p> <p>Svrha i opis projekta: projekt se odnosi na izgradnju sustava vodoopskrbe i odvodnje (kanalizacije) na područjima naselja: Brežane Lekeničke, Donji Vukojevac, Dužica, Lekenik, Letovanić, Peščenica, Petrovec, Poljana Lekenička, Stari Brod, Stari Farkašić i Žažina.</p>	
Nositelj: Privreda Petrinja d.o.o.	Lokacija: područje Općine Lekenik

Datum početka provedbe: provedba je započela (u tijeku je projektiranje)	Datum završetka provedbe: 2027.
Ključne točke postignuća: dograditi sustav vodoopskrbe i odvodnje za veća naselja na području Općine Lekenik te u kasnijim fazama dogradnje obuhvatiti i preostala naselja.	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 277.000.000,00 kn/36.766.657,81 EUR	
Planirani izvori financiranja: Hrvatske vode, tj. EU sredstva, nacionalna sredstva i sredstva Općine Lekenik	

Općina Lipovljani

Naziv strateškog projekta: IZGRADNJA SPOJNE CESTE „LIPOVLJANI – LIPIK“	
<p>Svrha i opis projekta: radi se o projektu spojne ceste u dužini od 23,7 kilometra koja će u tri faze gradnje ići od Lipika, Kovačevca prema čvoru Trokut – Kozarice, do Lipovljana i na kraju bi se kroz Poduzetničke zone u Lipovljanima spojila na autocestu A3 u Lipovljanima.</p> <p>Spojna cesta je od izuzetne važnosti za gradove Lipik i Pakrac, ali i za čitavu Požeško-slavonsku županiju jer će se njome taj kraj kraćim i bržim putem povezati na autocestu. Isto tako bitna je i za dio Bjelovarsko-bilogorske županije jer se radi o spojnoj cesti na državnu cestu D5 Virovitica – Daruvar – Lipik - Okučani. Za općinu Lipovljani ova cesta je od velikog značaja jer pretpostavlja izgradnju druge faze projekta izlaza na autocestu - obilaznicu (spoj od naplatne postaje direktno na županijsku cestu Ž3124 Kutina - Novska).</p> <p>Navedeni projekt dobio je potporu Sisačko-moslavačke županije, Požeško-slavonske županije, gradova Novske, Lipika i Pakraca te Općine Lipovljani, zbog kojeg su sve JLP(R)S izvršile izmjene i dopune prostornih planova.</p> <p>Idejno rješenje izradili su Grad Lipik i Grad Pakrac te je dokumentacija predana Hrvatskim cestama.</p>	
Nositelj: Hrvatske ceste d.o.o.	Lokacija: Lipovljani – Novska - Lipik
Datum početka provedbe: 2020.	Datum završetka provedbe: 2026.
<p>Ključne točke postignuća:</p> <p>spojna cesta je od izuzetne važnosti za gradove Lipik i Pakrac, ali i za čitavu Požeško-slavonsku županiju jer će se njome taj kraj kraćim i bržim putem povezati na autocestu. Isto tako bitna je i za dio Bjelovarsko-bilogorske županije jer se radi o spojnoj cesti na državnu cestu D5 Virovitica – Daruvar – Lipik - Okučani. Za Općinu Lipovljani ova cesta je od velikog značaja jer pretpostavlja izgradnju druge faze projekta izlaza na autocestu – obilaznica kroz poduzetničke zone Blatnjača i Hatnjak (spoj od naplatne postaje direktno na županijsku cestu Ž3124 Kutina - Novska).</p>	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: iznos će biti poznat nakon dovršetka izrade projektne dokumentacije	
Planirani izvori financiranja: EU, HR	

Općina Majur

Naziv strateškog projekta: SPORTSKO-REKREACIJSKI CENTAR MAJUR
--

<p>Svrha i opis projekta: svrha projekta je poboljšanje društvene i sportske infrastrukture na ruralnom području Banovine, podizanje razine sportskih događanja i sadržaja, zaustavljanja procesa depopulacije i poticanje procesa demografskog oživljavanja slabije razvijenih područja, povećanja sadržaja i poboljšanje uvjeta za djecu i mlade, usmjeravanje mladih na zdrave aktivnosti, poboljšanje zdravlja i uvjeta za sport i rekreaciju.</p> <p>Projektom će se izgraditi i opremiti objekt Sportsko-rekreacijskog centra Majur u Majuru pokraj nogometnog igrališta ŠNK „Radnik“ Majur. U krugu od 35 km ne postoji sličan objekt koji bi okupljao mlade, sportaše i rekreativce i osiguravao im dodatne sadržaje. Športski nogometni klub „Radnik“ Majur je jedini nogometni klub na području općina Majur i Donji Kukuruzari te grada Hrvatske Kostajnice. Navedene jedinice lokalne samouprave zajednički financiraju rad kluba. Klub okuplja stotinjak djece, mladih i sportaša. Uvjeti u kojima djeluju nisu zadovoljavajući. Klub je natjecateljske sezone 2021./2022. bio seniorski prvak I. županijske nogometne lige Sisačko-moslavačke županije, ali zbog neadekvatnih uvjeta objekta nije imao mogućnost iskoristiti dobre rezultate i novu sezonu započeti u višem rangu, u IV. hrvatskoj ligi.</p> <p>U objektu se osim svlačionica i sadržaja potrebnih za potrebe nogometnog kluba planiraju i multifunkcionalni sadržaji (kavez za mali nogomet s umjetnom travom, teretana, dvorana za sastanke i druženja i slično).</p> <p>Projekt je od strateškog značaja za Općinu Majur u sljedećem programskom razdoblju.</p>	
Nositelj: Općina Majur	Lokacija: Majur, Žrtava Domovinskog rata 35
Datum početka provedbe: 2024.	Datum završetka provedbe: 2025.
Ključne točke postignuća:	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 7.000.000,00 kn/929.121,31 EUR	
Planirani izvori financiranja: EU fondovi, Mjere ruralnog razvoja, NPOO	

Općina Martinska Ves

Naziv strateškog projekta: MOST TIŠINA	
<p>Svrha i opis projekta: pješačko-biciklistički most preko rijeke Save između naselja Tišina Kaptolska i Tišina Erdedska.</p> <p>Specifičnost položaja naselja u sastavu Općine Martinska Ves: 16 naselja poredanih uz lijevu i desnu obalu rijeke Save, naselja na desnoj obali su cestovno bolje povezana i infrastrukturno kvalitetnije pokrivena.</p> <p>Zbog malog investicijskog potencijala prostora, zahtijeva se izrada prijelaza minimalnih troškova građenja. Na mostu se planira izvođenje pješačke i biciklističke staze minimalne širine za dvosmjerni promet pješaka i biciklista. Prema Idejnom rješenju most bi se trebao graditi 25 m nizvodno od kapele u Tišini Kaptolskoj. Raspon mosta (lukova) je 155 m.</p>	
Nositelj: OPĆINA MARTINSKA VES	Lokacija: TIŠINA KAPTOLSKA - TIŠINA ERDEDSKA
Datum početka provedbe: po eventualnom odobrenju sredstava financiranja	Datum završetka provedbe:
<p>Ključne točke postignuća: izgradnjom mosta omogućilo bi se prije svega stanovništvu naselja s lijeve strane bolja povezanost s gradom Siskom (učenici, studenti, radnici). Udaljenost između Tišine Kaptolske i Siska je svega 4 km, dok je udaljenost Tišine Erdedske koja je s druge strane Save i Siska 16 km. Stoga mještani Tišine Erdedske, Setuša i Palanjka u velikoj mjeri koriste bicikle pa prelaze Savu skelom u Tišinu Kaptolsku pa dalje u Sisak čime si skraćuju put s cca 16 km na cca 4 km. Izgradnja mosta predstavlja trajno prometno rješenje, smanjenje prometne izoliranosti i povećanje kvalitete života, trajno ukidanje troškova nastalih prometovanjem skele kao prijevoznim sredstvom, posljedično podizanje razine komunalnih usluga i standarda te kao dugoročniji cilj zaustavljanje procesa depopulacije i poticanje procesa demografskog oživljenja.</p>	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: <u>25.750.000,00 kn/3.417.839,12 EUR</u>	
- projektna dokumentacija: 1.000.000,00 kn/132.731,61 EUR	
- investicija: 24.750.000,00 kn/3.285.107,51 EUR	

Planirani izvori financiranja: EU sredstva
--

Općina Sunja

Naziv strateškog projekta: Opremanje poduzetničke zone "Vajda"	
Svrha i opis projekta: opremanjem poduzetničke zone "Vajda" privukli bismo nove investitore koji bi lokalnom stanovništvu otvorili radna mjesta. Lokacija poduzetničke zone "Vajda" je u strogoj blizini željezničke pruge te državne ceste koja bi investitorima bila od velike važnosti za transport. Opremanje poduzetničke zone "Vajda" bi uvelike pridonijela razvoju kako općine Sunja tako i Sisačko-moslavačke županije, pružila bi se mogućnost zapošljavanja, a samim time i ostanak mladih obitelji na našem području.	
Nositelj: Općina Sunja, Trg kralja Tomislava 3, Sunja	Lokacija: Sunja, k.č. 2012/1, k.o. Sunja
Datum početka provedbe: 2023.	Datum završetka provedbe: 2027.
Ključne točke postignuća: razvoj općine Sunja i SMŽ, zapošljavanje, razvoj poduzetništva	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 10.000.000,00 kn/1.327.316,16 EUR	
Planirani izvori financiranja: Fondovi EU i vlastita sredstva	

Terminski plan provedbe strateških projekata u nadležnosti jedinica lokalne samouprave na području Sisačko-moslavačke županije:

Red.br.	Naziv projekta	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
1.	Rekonstrukcija i gradnja interpretacijskog centra Segestika - Siscija							
2.	Digitalni centar za inovacije i umjetnu inteligenciju Petrinja							
3.	Izgradnja poduzetničkog inkubatora u Glini							
4.	Uspostava pametne poslovne zone – Industrijsko-logistička zona Kutina							
5.	Centar cjeloživotnog obrazovanja							
6.	Proširenje komunalne infrastrukture poduzetničke zone Mišička							
7.	Poduzetnički inkubator Donji Kukuruzari							
8.	Proširenje vodoopskrbne mreže na području općine Dvor							
9.	Razvoj turističkih potencijala općine Hrvatska Dubica							
10.	Dom za boravak i smještaj starijih osoba							
11.	Aglomeracija Lekenik Dogradnja sustava vodoopskrbe i odvodnje sustava vodoopskrbe i							

	odvodnje i izgradnja uređaja za pročišćavanje voda Aglomeracije Lekenik							
12.	Izgradnja spojne ceste „Lipovljani – Lipik“							
13.	Sportsko-rekreacijski centar Majur							
14.	Most Tišina							
15.	Opremanje poduzetničke zone "Vajda"							

7. INDIKATIVAN FINANCIJSKI OKVIR S PRIKAZOM FINANCIJSKIH PRETPOSTAVKI ZA PROVEDBU POSEBNIH CILJEVA RAZVOJA

Indikativnim financijskim okvirom Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije prikazuje se struktura sredstava potrebnih za provedbu pojedinih posebnih ciljeva utvrđenih Planom razvoja, kao i projekata od strateškog značaja u nadležnosti Sisačko-moslavačke županije strateških projekata za cjelokupno razdoblje provedbe 2022. – 2027.

Procijenjeni troškovi provedbe posebnih ciljeva definiranih Planom razvoja iznose ukupno : 1.656.082.124,30 kn/222.444.390,08 eur.

Tablični prikaz:

Naziv i broj Posebnog cilja Plana razvoja SMŽ	Ukupna procijenjena vrijednost (u HRK/EUR)	Državni proračun i EU	Županijski proračun	Planirani izvor financiranja u Proračunu SMŽ	Ostali izvori i proračuni
PC1. Povećanje konkurentnosti, produktivnosti i zaposlenosti	191.526.990,00 kn 25.420.000,00 eur	150.690.000,00 kn 20.000.000,00 eur	3.164.490,00 kn 420.000,00 eur	A15 1001A1A100008 Poticanje razvoja gospodarstva	37.672.500,00 kn 5.000.000,00 eur
PC2. Poticanje industrijske tranzicije i digitalne transformacije Sisačko-moslavačke županije	811.661.972,79 kn 110.370.135 eur	811.661.972,79 kn 110.370.135 eur		Program će se planirati u narednom razdoblju	
PC3. Osiguravanje uvjeta za demografsku revitalizaciju Sisačko-moslavačke županije	60.102.500,00 kn 7.976.972,60 eur	7.534.500,00 kn 1.000.000,00 eur	52.568.000,00 kn 6.976.972,60 eur	A02 1001A100005 Potpore učenicima i studentima, A02 1001A1000014 Redovni program OŠ, A02 1001A1000011 Redovni program SŠ, A15 1005A100001 Sufinanciranje javnog riječnog prometa	
PC4. Unaprjeđenje uvjeta za kvalitetnije i dostupnije obrazovanje na području Sisačko-moslavačke	184.242.381,20 kn 24.453.166,26 eur	15.069.000,00 kn 2.000.000,00 eur	139.035.381,2 kn 18.453.166,26 eur	Program 1001 Program javnih potreba u školstvu	30.138.000,00 kn 4.000.000,00 eur

županije									
PC5. Razvoj turizma i očuvanje prirodne i kulturne baštine	155.501.604,16 kn 20.638.609,62 eur	150.690.000,00 kn 20.000.000,00 eur	4.613.100,22 kn 612.263,62 eur	Program 1003 Razvoj turizma Program 1002 Zaštita okoliša i prirode	198.503,94 kn 26.346,00 eur				
PC6. Povećanje konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje	21.500.000,00 kn 2.853.540,40 eur	1.500.000,00 kn 199.084,21 eur	20.000.000,00 kn 2.654.456,17 eur	Program 1001 Razvoj poljoprivrede					
PC7. Razvoj socijalne i zdravstvene infrastrukture i usluga	22.899.500,00 kn, 3.039.285,95 eur	7.534.500,00 kn 1.000.000,00 eur	15.365.000,00 kn 2.039.285,95 eur	Program 1004 Regionalni razvoj i fondovi Europske unije					
SMŽ PC8. Zaštita okoliša te borba protiv klimatskih promjena	17.017.357,35 kn 2.258.591,46 eur	198.500,00 kn 26.345,48 eur	16.818.857,35 kn 2.232.245,98 eur	Program 1002 Zaštita okoliša i prirode					
SMŽ PC9. Jačanje sustava odgovora na prirodne katastrofe	47.501.069,44 kn 6.304.475,34 eur	40.000.000,00 kn 5.308.912,33 eur	7.501.069,44 kn 995.563,00 eur	Program 1004 Regionalni razvoj i fondovi Europske unije					
SMŽ PC10. Unaprjeđenje mobilnosti i prometne povezanosti	24.486.499,65 kn 3.249.917,00 eur		16.952.000,00 kn 2.249.917,00 eur	A15 1005A100002 Sufinanciranje javnog cestovnog prijevoza putnika	7.534.500 kn 1.000.000,00 eur				
PC11. Unaprjeđenje učinkovitosti sustava javne uprave SMŽ	119.642.249,71 kn 15.879.696,45 eur	96.173.614,86 kn 12.814.873,29 eur	23.091.909,85 kn 3.064.823,16 eur	Program Dokumenti prostornog uređenja, Program 1004 Regionalni razvoj i fondovi EU	376.725 kn 50.441 eur				
UKUPNO u HRK/EUR	1.656.082.124,30 kn 222.444.390,08 eur	1.281.052.087,65 kn 172.668.909,31 eur	299.109.808,06 kn 39.698.693,74 eur		75.920.228,94 kn 10.076.787,00 eur				

Predviđeni izvori financiranja su: državni proračun i sredstva EU fondova, proračun Sisačko-moslavačke županije, lokalni proračuni, kreditne institucije

te ostali mogući izvori financiranja.

8. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE

Praćenje i vrednovanje Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2022.-2027. godine provodit će se u skladu sa zakonodavnim okvirom sustava strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske, odnosno Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/2017, 151/2022) i Uredbom o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 89/2018). Rokovi i postupci praćenja i izvještavanja o provedbi akata strateškog planiranja propisani su Pravilnikom o rokovima i postupcima praćenja i izvještavanja o provedbi akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 6/19). Kriteriji i standardi provedbe postupka vrednovanja akata strateškog planiranja propisani su Pravilnikom o provedbi postupka vrednovanja (NN 66/19).

8.1. PRAĆENJE I IZVJEŠĆIVANJE

Provedba Plana razvoja pratit će se prikupljanjem podataka o ostvarenju pokazatelja uspješnosti i praćenjem uspješnosti provedbe posebnih ciljeva.

Za praćenje ostvarenja pokazatelja uspješnosti SMŽ će osigurati sustavno prikupljanje podataka iz utvrđenih izvora podataka te će se analizirati i uspoređivati njihove ostvarene vrijednosti.

Za potrebe praćenja provedbe Plana razvoja biti će zadužen Upravni odjel za gospodarstvo, investicije, razvojne projekte i fondove EU Sisačko-moslavačke županije. Službenici Upravnog odjela za gospodarstvo, investicije, razvojne projekte i fondove EU biti će imenovani za potrebe praćenja provedbe posebnih ciljeva utvrđenih u Planu razvoja. Kako bi se utvrdili uzroci eventualnih odstupanja od planiranih postignuća i dogovorili mogući koraci i rokovi za rješavanje uočenih problema u provedbi, organizirat će se redovni sastanci službenika zaduženih za praćenje provedbe plana razvoja s pojedinim nositeljima provedbe plana razvoja. SMŽ će o provedbi izvješćivati Regionalnog koordinatora Sisačko-moslavačke županije, odnosno Koordinacijsko tijelo za sustav strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske o provedbi Plana razvoja u skladu s propisima koji uređuju sustav strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske. Godišnje izvješće o provedbi plana razvoja izrađeno u skladu s Pravilnikom i Uputama Koordinacijskog tijela, po donošenju će se javno objavljivati na mrežnim stranicama SMŽ.

8.2. VREDNOVANJE

Vrednovanje je sastavni dio procesa strateškog planiranja koji izravno utječe na unaprjeđenje učinkovitosti i djelotvornosti provedbe akata strateškog planiranja, odnosno omogućuje pouzdanu procjenu učinaka provedbe javnih politika utvrđenih pojedinim aktom. Postupak vrednovanja Plana razvoja će se temeljiti na načelima strateškog planiranja i upravljanja razvojem, a provest će se u skladu s odredbama Pravilnika o provedbi postupka vrednovanja (NN 66/2019).

Za potrebe osiguravanja učinkovite provedbe Plana razvoja, planirana je provedba postupka vrednovanja tijekom provedbe (srednjoročnog vrednovanja) i provedba postupka vrednovanja nakon provedbe (naknadnog vrednovanja). Za provedbu postupaka vrednovanja Plana razvoja bit će odgovorni službenici Sisačko-moslavačke županije koji nisu sudjelovali u izradi i provedbi Plana razvoja a imaju znanja u provedbi postupaka vrednovanja javnih politika.

Srednjoročnim vrednovanjem provedbe Plana razvoja SMŽ, koje je planirano u II. kvartalu 2025. godine, utvrdit će se napredak u postizanju posebnih ciljeva te će se dati preporuke za otklanjanje svih uočenih smetnji i prepreka u provedbi uključujući i prijedloge promjena ili nadopune sadržaja Plana razvoja.

Naknadnim vrednovanjem, odnosno vrednovanjem nakon provedbe Plana razvoja, utvrdit će se stupanj ostvarenja ciljeva, ocijeniti cjelokupni razvojni učinak provedbe Plana razvoja te osigurati preporuke za daljnje procese strateškog planiranja.

Postupak naknadnog vrednovanja provest će se tijekom 2028. godine, a rezultati provedenih vrednovanja bit će temelj za reviziju javnih politika Sisačko-moslavačke županije i daljnje procese strateškog planiranja u razdoblju nakon 2027. godine.

9. POPIS GRAFIČKIH PRIKAZA

Grafikon 1: Bruto domaći proizvod po stanovniku (HRK i EUR) za RH i SMŽ u razdoblju 2015. - 2018. godine 18

10. POPIS TABLICA

Tablica 1: Broj registriranih udruga u Sisačko-moslavačkoj županiji prema području djelovanja na dan 14.9.2022. godine 39

Tablica 2: Broj registriranih udruga prema jedinicama lokalne samouprave u Sisačko-moslavačkoj županiji na dan 14.9.2022. godine..... 40

11. IZVORI

Sisačko-moslavačka županija, internetska stranica www.smz.hr

Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju www.apprrr.hr

Državni hidrometeorološki zavod www.dhmz.hr

Državni zavod za statistiku www.dzs.hr

Hrvatska agencija za poljoprivredu www.hapih.hr

Hrvatska elektroprivreda www.hep.hr

Hrvatska gospodarska komora, Digitalna komora www.hgk.hr

Hrvatska obrtnička komora www.hok.hr

Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti www.hakom.hr

Hrvatske šume d.o.o. www.hrsume.hr

Hrvatski zavod za javno zdravstvo www.hzjz.hr

Hrvatski zavod za zapošljavanje www.hzz.hr

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Sisačko-moslavačke županije

www.zastita-prirode.smz.hr

Ministarstvo pravosuđa i uprave, Registar udruga Republike Hrvatske

<https://registri.uprava.hr/#!udruga>

Ministarstvo unutarnjih poslova Ravnateljstvo civilne zaštite <https://civilna-zastita.gov.hr/UserDocImages/145>

Ministarstvo znanosti i obrazovanja, ŠeR Školski e-Rudnik <https://mzo.gov.hr/istaknute-teme/ser-skolski-e-rudnik-3419/3419>

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske za razdoblje 2021. – 2027.

Prirodoslovni-matematički fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Seizmološka služba

Priručnik o strateškom planiranju i Dodatak priručniku o strateškom planiranju (MRRFEU, svibanj 2020.)

Program razvoja lovstva na području Sisačko-moslavačke županije

Rudarsko geološki naftni fakultet Sveučilišta u Zagrebu - izvješće o posljedicama potresa - <https://www.rgn.unizg.hr/hr/izdvojeno/2790-izvjesce-o-zabiljezenim-pojavama-koseizmickih-povrsinskih-deformacija-na-podrucju-pokuplja-i-banovine-nastalih-potresnom-serijom-od-28-12-2020-do-5-01-2021>

Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije

Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije www.turizam-smz.hr

Uredba o određivanju zona i aglomeracija prema razinama onečišćenosti zraka na teritoriju Republike Hrvatske (NN 1/14)

Uredba o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada Partnerskih vijeća (NN 103/15)

Uredba o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 89/2018.)

Uredba o strateškoj procjeni NN 3/17

Vlada Republike Hrvatske „Potres u Hrvatskoj iz prosinca 2020. - brza procjena šteta i potreba“ https://mpgi.gov.hr/UserDocImages//dokumenti/Potres//RDNA_2021_07_02_web_HR.pdf

Zakon o lovstvu (NN 99/18, 32/19, 32/20)

Zakon o regionalnom razvoju RH (NN 147/14, 123/17, 118/18)

Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/2017.)

Zakon o ustanovama (NN 76/93, 29/97, 47/99 i 35/08)

Zakon o zaštiti okoliša (NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18 i 118/18)

Zakon o zaštitu prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19 i 127/19)

Prilog 1: Rezultati konzultacija s Partnerskim vijećem Sisačko-moslavačke županije za izradu i praćenje Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2021.-2027. godine

Partnersko vijeće Sisačko-moslavačke županije za izradu i praćenje Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2021.-2027. osnovano je Odlukom župana Sisačko-moslavačke županije 8. studenoga 2021. godine.

Osnivačka sjednica održana je 8. ožujka 2022. godine u Sisku te je na njoj jednoglasno izabran predsjednik Partnerskog vijeća i usvojen je Poslovnik o radu Partnerskog vijeća za izradu i praćenje Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2021. – 2027. godine. Poslovnikom je uređen način izbora predsjednika i zamjenika predsjednika Partnerskog vijeća, način njegova rada i druga pitanja bitna za njegov rad, sukladno odredbama Zakona o regionalnom razvoju RH i Uredbe o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada partnerskih vijeća.

Partnersko vijeće broji 26 članova i osnovano je kao savjetodavno tijelo s ciljem utvrđivanja zajedničkih prioriteta na razini jedinice područne (regionalne) samouprave, predlaganja strateških projekata te obavljanja drugih poslova u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju RH i prethodno navedenom Uredbom. Putem Partnerskog vijeća osigurava se ostvarenje načela partnerstva u pripremi i praćenju provedbe planskih dokumenata politike regionalnoga razvoja, u pripremi izvješća o napretku u provedbi tih dokumenata te u njihovom vrednovanju.

Administrativne i stručne poslove za potrebe rada partnerskog vijeća za područje županije obavlja regionalni koordinator odnosno javna ustanova „Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije“.

Članovi Partnerskog vijeća imenovani su na razdoblje trajanja planskog dokumenta politike regionalnog razvoja, odnosno sedam godine. Član Partnerskog vijeća ima zamjenika koji zamjenjuje člana u slučaju njegove spriječenosti. Zamjenik člana ima sva ovlaštenja člana Partnerskog vijeća te se imenuje se na isti način i u istom postupku kao i član Partnerskog vijeća.

Partnersko se vijeće u svome radu rukovodi načelima utvrđenima Zakonom o regionalnom razvoju RH. Partnersko vijeće posebno se rukovodi i sljedećim načelima:

– načelom ravnomyerne predstavljenosti partnera koje podrazumijeva da Partnersko vijeće omogućava predstavljenost ključnih dionika razvoja iz javnog, privatnog i civilnog sektora na području za koje se osniva te da se u radu partnerskog vijeća onemogući pretežiti utjecaj samo jedne kategorije dionika

– načelom transparentnosti koje se odnosi na postupak utvrđivanja ključnih dionika, razvoja jednako kao i način rada Partnerskog vijeća

– načelom jednakosti članova partnerstva koje podrazumijeva da svaki član Partnerskog vijeća može iznijeti stajalište organizacije koju predstavlja te da to mišljenje na prikladan način bude uzeto u razmatranje

– načelo usuglašavanja koje podrazumijeva da se do odluka partnerskog vijeća dolazi putem pregovaračkog procesa kroz postizanje sporazuma između članova.

Temeljem Odluke Župana od 8. studenoga 2021. godine (KLASA: 302-02/21-01/03, URBROJ: 2176/01-02-21-2) članovi Partnerskog vijeća Sisačko-moslavačke županije za izradu i praćenje Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2021. - 2027. te Odlukom o izmjeni Odluke o osnivanju i imenovanju članova Partnerskog vijeća Sisačko-moslavačke županije za izradu i praćenje Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2021.-2027. godine od 2. lipnja 2022. godine (KLASA: 302-02/21-01/03, URBROJ: 2176-02-22-13) su:

Redni broj	Član/ica	Zamjenik/ca	Predstavnik/ca
1.	Mihael Jurić	Darjan Vlahov	Sisačko-moslavačka županija
2.	Andreja Šeperac	Tatjana Puškarić	Javna ustanova Regionalni koordinator SMŽ
3.	Marko Krička	Silvija Mužek	Grad Sisak
4.	Tomislav Kojundžić	Domagoj Šepak	Grad Kutina
5.	Boženka Spahić	Domagoj Matejaš	Grad Novska
6.	Marin Čačić	Klaudia Medved	Općina Lekenik
7.	Grga Dragičević	Nenad Jelić	Općina Sunja
8.	Zdenka Zovko Brodarac	Ladislav Lazić	Metalurški fakultet Sisak
9.	Prof.dr.sc. Marko Badrić	Prof. Zdenko Braičić	Učiteljski fakultet Petrinja
10.	Tihomir Babić	Brankica Grd	Hrvatska gospodarska komora Županijska komora Sisak
11.	Adolf Cvanciger	Josip Lipovac	Hrvatska obrtnička komora Obrtnička komora Sisak

12.	Karlo Štengl	Marija Kranjčec	Županijski savjet mladih Sisačko-moslavačke županije
13.	Božidar Antolec	Sven Dorotić	LAG Zrinska gora-Turopolje
14.	Klementina Karanović	Bojana Markotić Krstinić	LAG UNA
15.	Štefica Ponder	Višnja Đureković	Zavičajni klub Marinbrod
16.	Tamara Jovičić	Gordana Paton	Udruga za promicanje informatike, kulture i suživota IKS
17.	Nenad Bužanić	Branko Kolarić	Koordinacija udruga proisteklih iz Domovinskog rata SMŽ-a
18.	Ivanka Roksandić	Ivan Mužek	Zajednica kulturno umjetničkih udruga SMŽ
19.	Jozefina Kranjčec	Vesna Butina	Udruga OSI – udruga osoba s invaliditetom Kutina
20.	Ivan Brkić	Ante Knezović	SELK d.d. Kutina
21.	Mladen Galeković	Jakov Galeković	PPS MAJUR d.o.o. Hrvatska Kostajnica
22.	Danijel Drčić	Adelina Ivković	OPTIPLAST d.o.o. Sisak
23.	Marijo Bucina	Vesna Gorički	LIPOVICA d.o.o. Popovača
24.	Boro Mioč	Mario Nekić	DEPOS d.o.o. Sisak
25.	Darko Baljak	Danko Podoreški	HIPP Croatia d.o.o. Glina
26.	Davor Žmegač	Tomislav Antolović	PETROKEMIJA d.o.o. Kutina

Sjednice Partnerskog vijeća Sisačko-moslavačke županije:

Prva i Osnivačka sjednica Partnerskog vijeća Sisačko-moslavačke županije za izradu i praćenje Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2021.-2027. održana je 8. ožujka 2022. godine s početkom u 9,00 sati u Sisku u prostorijama Doma obrtnika, S. i A. Radića 8b.

Dnevni red:

1. Predstavljanje članova Partnerskog vijeća Sisačko-moslavačke županije za izradu i praćenje Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2021. – 2027.
2. Poslovnik o radu Partnerskog vijeća Sisačko-moslavačke županije za izradu i praćenje Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2021. – 2027.
3. Predstavljanje zakonodavnog i metodološkog okvira izrade Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije
4. Prepoznavanje razvojnih potreba i potencijala – SWOT analiza

Dnevni red je jednoglasno usvojen.

Za predsjednika Partnerskog vijeća jednoglasno je izabran Mihael Jurić, zamjenik župana Sisačko-moslavačke županije, a za zamjenika Darjan Vlahov, pročelnik županijskog Upravnog odjela za gospodarstvo, investicije, razvojne projekte i fondove EU. Na sjednici su se predstavili svi članovi Partnerskog vijeća te raspravili o prioritetima razvoja Sisačko-moslavačke županije. Poslovnik o radu Partnerskog vijeća jednoglasno je usvojen. U nastavku sjednice predstavljena je SWOT analiza te su svi sudionici raspravili o potencijalima i prednostima te izazovima i prijetnjama.

Druga sjednica Partnerskog vijeća održana je u Sisku 25. studenoga 2022. godine s početkom u 9,00 sati u prostorijama Strukovne škola Sisak, Ulica Ivana Fistrovića 1B. Sjednicu je vodio Mihael Jurić, predsjednik Partnerskog vijeća.

Dnevni red obuhvatio je predstavljanje tijeka izrade Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje do 2027., predstavljanje strateškog okvira Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije do 2027. te predstavljanje županijskih razvojnih strateških projekata. Regionalni koordinator je potom svim članovima Partnerskog vijeća poslao materijale sa sjednice, a članovi su pozvani u roku od 10 dana dostaviti primjedbe i prijedloge na konačan nacrt Plana razvoja SMŽ.

Za potrebe upoznavanja šire javnosti s tijekom izrade Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije na stranici www.rk-smz.hr predstavljen je proces izrade, objavljeni su nacrt SWOT analize i strateškog okvira te su svi zainteresirani pozvani dostaviti svoje prijedloge i komentare.

Treća sjednica Partnerskog vijeća održana je u Sisku 15. ožujka 2023. godine s početkom u 13,00 sati u prostorijama Strukovne škola Sisak, Ulica Ivana Fistrovića 1B.

Sjednicu je vodio Mihael Jurić, predsjednik Partnerskog vijeća, utvrdio kvorum i predložio sljedeći:

Dnevni red

1. Usvajanje zapisnika s 2. sjednice Partnerskog vijeća Sisačko-moslavačke županije za izradu i praćenje Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2021.-2027. održane u Sisku 25. studenoga 2022. godine
2. Donošenje odluke o upućivanju Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje do 2027. na usvajanje Županijskoj skupštini Sisačko-moslavačke županije
3. Razno

Uz poziv na 3. sjednicu članovima Partnerskog vijeća dostavljen je Zapisnik s 2. sjednice Partnerskog vijeća Sisačko-moslavačke županije za izradu i praćenje Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2021.-2027. održane u Sisku 25. studenoga 2022. godine te konačni prijedlog Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje do 2027.

REPUBLIKA HRVATSKA
SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
Partnersko vijeće Sisačko-moslavačke županije
za izradu i praćenje Plana razvoja za razdoblje 2021.-2027.
KLASA: 972-01/23-01/01
URBROJ: 2176-148-04-23-5
Sisak, 15. ožujka 2023. godine

Na temelju Uputa za izradu planova razvoja jedinica područne (regionalne) samouprave (Dokument: UI-PR-1 Inačica 1.0) i Poslovnika o radu Partnerskog vijeća Sisačko-moslavačke županije za izradu i praćenje Plana razvoja za razdoblje 2021.-2027. godine od 8. ožujka 2022. godine, na svojoj 3. sjednici održanoj 15. ožujka 2023. godine u Sisku Partnersko vijeće Sisačko-moslavačke županije za izradu i praćenje Plana razvoja donosi:

ODLUKU
O UPUĆIVANJU PLANA RAZVOJA
SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE 2021.-2027.
NA USVAJANJE ŽUPANIJSKOJ SKUPŠTINI SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE

Članak 1.

Ovom Odlukom Partnersko vijeće Sisačko-moslavačke županije za izradu i praćenje Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2021.-2027. godine upućuje Plan razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2021.-2027. godine na usvajanje Županijskoj skupštini Sisačko-moslavačke županije.

Članak 2.

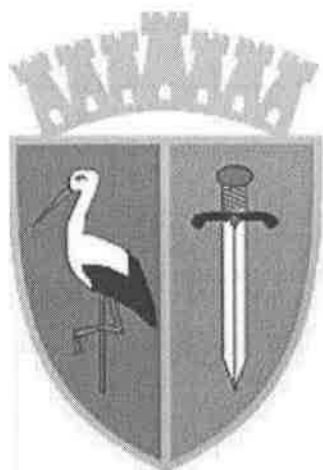
Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Predsjednik Partnerskoga vijeća Sisačko-moslavačke županije

Mihael Juric

Dnevni red obuhvatio je raspravu o konačnom prijedlogu Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje do 2027., te je Tatjana Puškarić, voditeljica Odjela za regionalni razvoj i strateško planiranje Regionalnog koordinatora Sisačko-moslavačke županije predstavila sastavnice Plana razvoja.

U raspravi koja je potom uslijedila sudjelovalo je nekoliko članova PV-a te je jednoglasno donesena odluka o prihvaćanju konačnog prijedloga Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje do 2027. te njegovom upućivanju Županijskoj skupštini na razmatranje i usvajanje.

Prilog 2. PLANA RAZVOJA
SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE
DO 2027.
Analiza stanja

Sadržaj

1.	Analiza stanja	5
1.1.	Društvo.....	5
1.1.1.	Zemljopisni položaj i osnovne karakteristike	5
1.1.2.	NUTS podjela i indeks razvijenosti	6
1.1.3.	Stanovništvo.....	9
1.1.4.	Socijalno uključivanje i usluge socijalne skrbi	12
1.1.5.	Društvena i zdravstvena infrastruktura	17
1.1.6.	Obrazovanje	20
1.1.6.1	Obrazovna struktura	20
1.1.6.2	Obrazovna infrastruktura.....	21
1.2.	Gospodarstvo	31
1.2.1.	Opća gospodarska kretanja.....	31
1.2.2.	Investicije	35
1.2.3.	Vanjskotrgovinska razmjena	38
1.2.4.	Malo i srednje poduzetništvo	41
1.2.5.	Obrtništvo	48
1.2.6.	Tržište rada.....	49
1.2.7.	Poslovno okruženje.....	57
1.2.8.	Turizam i kultura	59
1.2.9.	Poljoprivreda	65
1.2.9.1	Šumarstvo	76
1.2.9.2	Lovstvo	77
1.3.	Stanje u okolišu/prostoru	77
1.3.1.	Kvaliteta okoliša, izloženost ekološkim rizicima i klimatskim opasnostima	78

1.3.1.1	Sisačko-moslavačka županija – potres u brojkama.....	79
1.3.1.2	Zrak.....	84
1.3.1.3	Vode	84
1.3.1.4	Tlo.....	85
1.3.2.	Miniranost.....	86
1.3.3.	Otpad	86
1.3.4.	Klimatske promjene	89
1.3.5.	Brownfield područja.....	90
1.3.6.	Primarna infrastruktura	91
1.3.6.1	Vodopskrba	91
1.3.6.2	Odvodnja.....	92
1.3.6.3	Obrana od poplava.....	93
1.3.6.4	Energija	96
1.3.7.	Infrastruktura za mobilnost i internetsku povezanost.....	99
1.3.7.1	Cestovni promet.....	100
1.3.7.2	Željeznički promet.....	108
1.3.7.3	Riječni promet.....	110
1.3.7.4	Zračni promet.....	111
1.3.7.5	Širokopojasna infrastruktura	111
1.3.8.	Zaštićena područja i prirodna bogatstva	114
1.4.	Institucionalni kontekst	119
1.4.1.	Javna uprava	119
1.4.2.	Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije	120
1.4.3.	Lokalne akcijske grupe	121
1.4.4.	Privatni sektor	124
1.4.5.	Civilni sektor.....	124

1.4.6.	Ostali subjekti.....	128
1.5.	SWOT analiza	128
2.	Rezultati provođenja prijašnjih strategija.....	131
2.1.	Institucionalni učinci	131
3.	Mogućnosti financiranja provedbe Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje do 2027.	133
	POPIS TABLICA.....	141
	POPIS GRAFIČKIH PRIKAZA	144
	POPIS SLIKA	146

1. ANALIZA STANJA

1.1. DRUŠTVO

1.1.1. Zemljopisni položaj i osnovne karakteristike

Prema Zakonu o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj («Narodne novine» broj 86/06, 125/06, 16/07, 95/08, 46/10, 145/10, 37/13, 44/13, 45/13) Sisačko-moslavačka županija je dio administrativno-teritorijalnog ustroja Republike Hrvatske sa sjedištem u Sisku. Smještena je u južnom dijelu središnjeg dijela Republike Hrvatske, na području na kojem se dotiču Panonska i Gorska Hrvatska. Županija graniči sa Zagrebačkom, Karlovačkom, Bjelovarsko-bilogorskom, Brodsko-posavskom i Požeško-slavonskom županijom, a na jugu i s Bosnom i Hercegovinom. Obuhvaća Posavinu, Banovinu, Moslavinu te dijelove Korduna i Slavonije. Sisačko-moslavačka županija zbog svog povoljnog prirodnog i prometno geografskog položaja ima mogućnost razvitka intermodalnog prometnog sustava te dobrog povezivanja s ostalim dijelovima RH kao i susjednim zemljama. Međutim, postojeći prometni sustav nije dostatan za gospodarske i socijalne potrebe županije i ne osigurava uvjete za uravnotežen regionalni razvitak.

Sisačko-moslavačka županija ima površinu od 4468 km² te je po površini među najvećim županijama u Republici Hrvatskoj i zauzima oko 7,9 % kopnenog teritorija Republike. Prema Izvješću o stanju u prostoru Sisačko-moslavačke županije 2015.-2018. prostor županije čine poljoprivredne površine s 30,72 %, šumske površine s 39,96%, ostale poljoprivredne i šumske površine 18,10%, 5,98% površine pokrivaju građevinska područja, te takva struktura korištenja površina zemljišta predstavlja povoljan gospodarski resurs.

Prostor Sisačko-moslavačke županije može se podijeliti u tri geografske cjeline:

- a) gorska područja (područja Zrinske, Trgovske, Petrove te dijelova Moslavačke gore)
- b) brdsko-brežuljkasta područja (Banovina, Moslavina, Vukomeričke gorice i Psunj)
- c) područja riječnih dolina, terasa i naplavnih ravni (ravnice Posavine i Pokuplja).

Prema današnjem teritorijalnom ustroju na području županije je 19 jedinica lokalne samouprave:

7 gradova: Sisak, Glina, Hrvatska Kostajnica, Kutina, Novska, Petrinja i Popovača, 12 općina: Donji Kukuruzari, Dvor, Gvozd, Hrvatska Dubica, Jasenovac, Lekenik, Lipovljani, Majur, Martinska Ves, Sunja, Topusko i Velika Ludina te 453 naselja. Političko, administrativno, gospodarsko i kulturno središte županije je grad Sisak.

1.1.2. NUTS podjela i indeks razvijenosti

NUTS2 klasifikacija je u početku služila za izradu regionalnih statistika, a danas ona igra ključnu ulogu u što boljem iskorištavanju sredstava koja su nam na raspolaganju kroz kohezijsku politiku Europske unije.

Glavni cilj kohezijske politike Europske unije koja se još naziva i politikom solidarnosti, je osiguravanje financijskih sredstava za manje razvijene regije zemalja članica Europske unije. Razlike u razvijenosti regija postoje od samog osnutka Unije, a statistička podjela regija – NUTS2 klasifikacija, predstavlja instrument kojom se sredstva pravedno raspodjeljuju.

Za programsko razdoblje 2021. - 2027. Europska komisija predviđa kontinuiranu uporabu NUTS klasifikacije pri određivanju regionalne prihvatljivosti za potporu iz Europskog fonda za regionalni razvoj i Europskog socijalnog fonda.

Republika Hrvatska koristi podjelu prema europskoj nomenklaturi prostornih jedinica za statistiku NUTS (fr: *Nomenclature des unités territoriales statistiques*). Prema toj podjeli za teritorij RH uspostavljaju se prostorne jedinice za statistiku na tri razine:

NUTS 1: Republika Hrvatska

NUTS 2: Dvije statističke regije: Kontinentalna Hrvatska i Jadranska Hrvatska (do kraja 2020.) odnosno četiri statističke regije od 1.1.2021. (Panonska Hrvatska, Jadranska Hrvatska, Grad Zagreb i Sjeverna Hrvatska)

NUTS 3: Županije i gradovi

Prema novoj klasifikaciji HR_NUTS 2021. ([NN 125/2019](#)) Republika Hrvatska podijeljena je na četiri statističke regije 2. razine koje čine Panonska Hrvatska, Jadranska Hrvatska, Grad Zagreb i Sjeverna Hrvatska nastale grupiranjem županija kao administrativnih jedinica.

HR NUTS 2021. je hijerarhijska klasifikacija kojom se uspostavljaju statističke regije 1., 2. i 3. razine prema kojima se dijeli prostor Republike Hrvatske za svrhe regionalne statistike.

Statistička regija 1. razine (u nastavku teksta HR NUTS 1) je Republika Hrvatska kao administrativna jedinica.

Statistička regija 2. razine (u nastavku teksta HR NUTS 2) sastoji se od 4 neadministrativne jedinice nastale grupiranjem županija kao administrativnih jedinica niže razine.

Statističke regije 3. razine (u nastavku teksta HR NUTS 3) sastoje se od 21 administrativne jedinice (20 županija i Grad Zagreb).

Sisačko-moslavačka županija na drugoj razini (NUTS 2) pripada statističkoj regiji Kontinentalna Hrvatska odnosno od 2021. godine regiji Panonska Hrvatska. U navedenoj regiji uz Sisačko-moslavačku županiju su sljedeće županije: Bjelovarsko-bilogorska županija, Virovitičko-podravska županija, Požeško-slavonska

županija, Brodsko-posavska županija, Osječko-baranjska županija, Vukovarsko-srijemska županija i Karlovačka županija.

U skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 147/14 i 123/17), Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije provodi postupak ocjenjivanja i razvrstavanja svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj prema indeksu razvijenosti. Izmjenama i dopunama Zakona koje su stupile na snagu 13. prosinca 2017. (Narodne novine, br. 123/17) unaprjeđen je pravni okvir koji se odnosi na postupak ocjenjivanja i razvrstavanja JLP(R)S-a prema stupnju razvijenosti te način utvrđivanja potpomognutih područja.

Novi model izračuna indeksa razvijenosti temelji se na stručnoj podlozi „Evaluacija postojećeg i prijedlog novog modela za izračun indeksa te izračun novog indeksa razvijenosti jedinica lokalne i područne samouprave u Republici Hrvatskoj“ koju je za potrebe Ministarstva izradio Centar za lokalni ekonomski razvoj Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Po donošenju izmjena i dopuna Zakona, a slijedom izrađenoga novoga modela izračuna indeksa razvijenosti, donesena je nova Uredba o indeksu razvijenosti (Narodne novine, br. 131/17, u daljnjem tekstu: Uredba).

Uredba utvrđuje pokazatelje za izračun indeksa razvijenosti, njihov izračun i izvore podataka te način izračuna indeksa razvijenosti.

U skladu s Uredbom, za izračun indeksa razvijenosti koriste se sljedeći pokazatelji:

1. prosječni dohodak po stanovniku
2. prosječni izvorni prihodi po stanovniku
3. prosječna stopa nezaposlenosti
4. opće kretanje stanovništva
5. stupanj obrazovanosti stanovništva (tercijarno obrazovanje)
6. indeks starenja.

Indeks razvijenosti je kompozitni pokazatelj koji se računa kao prilagođeni prosjek standardiziranih vrijednosti društveno-gospodarskih pokazatelja radi mjerenja stupnja razvijenosti JLP(R)S-a u određenom razdoblju. Indeks razvijenosti omogućava mjerenje stupnja razvijenosti JLP(R)S-a u Republici Hrvatskoj. Razvrstavanje odnosno kategoriziranje svih teritorijalnih jedinica prema razvijenosti temelji se na suvremenom shvaćanju regionalne politike koja, premda koncentrirana na najmanje razvijena područja, potiče razvoj cjelokupnog državnog teritorija. Kategorizacija svih teritorijalnih jedinica omogućuje kvalitetnije uređenje ključnog pitanja razine regionalnih razvojnih poticaja. Izravnim povezivanjem razine regionalnih razvojnih poticaja s razinom razvijenosti, dobiva se kvalitetni okvir poticanja razvoja svih lokalnih i županijskih jedinica u skladu sa stupnjem razvijenosti pojedine jedinice. Također, ovaj pristup

omogućuje uključivanje i isključivanje jedinica iz sustava potpomognutih područja sukladno promjenama stupnja razvijenosti.

Prema novom modelu, JLP(R)S-i se razvrstavaju u skupine razvijenosti pomoću distribucije ranga, pri čemu se uvijek polazi od prosječnog praga razvijenosti (indeks 100). Skupine razvijenosti predstavljaju jednake dijelove (polovine, odnosno četvrtine) u razdiobi po veličini uređenih nizova iznadprosječnih i ispodprosječnih vrijednosti indeksa razvijenosti za jedinice područne (regionalne), odnosno lokalne samouprave.

Prema indeksu razvijenosti jedinice područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj razvrstavaju se u četiri skupine:

u I. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave

u II. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave

u III. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave

u IV. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave.

I. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave: Bjelovarsko-bilogorska županija, Brodsko-posavska županija, Ličko-senjska županija, **Sisačko-moslavačka županija**, Virovitičko-podravska županija i Vukovarsko-srijemska županija.

Jedinice lokalne samouprave razvrstavaju se u osam skupina:

- u I. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u posljednjoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u II. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u III. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u IV. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u V. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u posljednjoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave

- u VI. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u VII. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u VIII. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave.

U skladu s člankom 36. Zakona, status potpomognutih područja imaju sva područja ispod prosjeka razvijenosti Republike Hrvatske odnosno I. - IV. skupina jedinica lokalne samouprave i I. - II. skupina jedinica područne (regionalne) samouprave.

Gradovi i općine u Sisačko-moslavačkoj županiji razvrstani su u sljedeće skupine:

VI. skupina: Sisak, Kutina

V. skupina: 0

IV. skupina: Popovača, Lipovljani, Lekenik, Petrinja, Novska, Velika Ludina

III. skupina: 0

II. skupina: Topusko, Martinska Ves, Hrvatska Kostajnica

I. skupina: Jasenovac, Glina, Majur, Sunja, Hrvatska Dubica, Dvor, Donji Kukuruzari, Gvozd.

Najlošije rangirane jedinice lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u posljednjoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave (I. skupina) su: Jasenovac, Glina, Majur, Sunja, Hrvatska Dubica, Dvor, Donji Kukuruzari i Gvozd. U sljedećoj su skupini (II. skupina: jedinice lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave): Topusko, Martinska Ves i Hrvatska Kostajnica. U III. skupini nema niti jedne jedinice lokalne samouprave s područja Sisačko-moslavačke županije, a u IV. skupini se nalaze Popovača, Lipovljani, Lekenik, Petrinja, Novska, Velika Ludina. U VI. skupini jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave su Sisak i Kutina.

1.1.3. Stanovništvo

Na području Sisačko-moslavačke županije prema Popisu stanovništva u 2011. godini bilo je naseljeno 172 439 stanovnika ili 4,02 % stanovništva Republike Hrvatske dok se prema rezultatima Popisa stanovništva u 2021. godini objavljenim u listopadu 2022. godine taj broj smanjio za 32 836 stanovnika ili čak 19 % pa broj stanovnika u Sisačko-moslavačkoj županiji iznosi 139 603 i njegov udio u ukupnom stanovništvu Republike Hrvatske je 3,6 %.

Gustoća naseljenosti u 2011. godini iznosila je 38,60 st/km², što je osjetno niže od prosjeka Republike Hrvatske (75,70 st/km²). Na području županije izražena je neravnomjerna naseljenost koja se očituje u

guščoj naseljenosti gradskih sredina (Sisak, Petrinja, Kutina i Novska), dok su pojedina ruralna područja gotovo potpuno napuštena (dijelovi Banovine i Posavine). Takav problem neravnomjerne naseljenosti uzrokuje i znatne razlike u stupnju razvijenosti pojedinih dijelova županije. Ukupno demografsko kretanje na području Sisačko-moslavačke županije je negativno, tj. broj stanovnika smanjuje se iz popisa u popis pa se broj stanovnika između popisa stanovništva iz 2001. godine i popisa stanovništva iz 2011. godine smanjio za 6,98 %. Glavni uzroci takvog depopulacijskog kretanja mogu se pripisati iseljavanju mladih osoba u potrazi za radnim mjestom, ali i otprije izraženom procesu deruralizacije.

Tablica 1. Broj i gustoća stanovnika po jedinicama lokalne samouprave SMŽ

Prostorna jedinica	Površina (km ²)	Br. naselja	Br. stanovnika (1991.)	Br. stanovnika (2001.)	Br. stanovnika (2011.)	Gustoća 2011. (st/km ²)
RH	56 602,90	6820	4 784 365	4 437 460	4 284 889	75,70
SMŽ	4467,79	453	251 332	185 387	172 439	38,60
GRADOVI	2012,16	208	166 660	127 173	120 756	60,01
Glina	544,10	69	23 040	9868	9283	17,06
Hrvatska Kostajnica	52,60	7	4996	2746	2756	52,40
Kutina	295,44	23	24 829	24 597	22 760	77,04
Novska	317,36	23	17 231	14 313	13 518	42,60
Petrinja	380,6	55	35 151	23 413	24 671	64,82
Sisak	422,06	31	61 413	52 236	47 768	113,18
OPĆINE	2455,63	245	84 672	58 214	51 683	21,05
Donji Kukuruzari	113,78	15	3063	2047	1634	14,36
Dvor	504,76	64	14 555	5742	5570	11,03
Gvozd	214,27	19	8082	3779	2970	13,86
Hrvatska Dubica	129,37	6	4237	2341	2089	16,15
Jasenovac	161,88	10	3599	2391	1997	12,34
Lekenik	228,57	18	6248	6170	6032	26,40
Lipovljani	108,7	4	3866	4101	3455	31,78
Majur	67,96	11	2555	1490	1185	17,44
Martinska Ves	125,05	17	4643	4026	3488	27,89
Popovača*	216,75	13	11 822	12 701	11 905	54,93
Sunja	288,41	40	12 309	7376	5748	19,93
Topusko	195,92	16	6824	3219	2985	15,24
Velika Ludina	100,21	12	2869	2831	2625	26,19

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011.; *Općina Popovača od travnja 2013. ima status grada

Podaci Popisa stanovništva 2021. godine po jedinicama lokalne samouprave:

Glina	7.116
Hrvatska Kostajnica	1.879
Kutina	19.601
Novska	11.137
Petrinja	19.950
Popovača	10.255
Sisak	40.121
Donji Kukuruzari	1.080
Dvor	2.996
Gvozd	2.047
Hrvatska Dubica	1.462
Jasenovac	1.559
Lekenik	5.343
Lipovljani	2.807
Majur	760
Martinska Ves	2.861
Sunja	4.124
Topusko	2.222
Velika Ludina	2.283
	139.603

Dobna struktura stanovništva SMŽ u 2021. godini ukazuje na dominaciju udjela radno sposobnog stanovništva u dobi od 15 do 65 godina starosti (62,22 %), ali i problem starenja stanovništva. Udio stanovništva starog 65 godina i više je 24,71 % te prema tome SMŽ spada među demografski najugroženije županije u Republici Hrvatskoj. Mladog stanovništva od 0 do 14 godina je 2021. godine bilo 13,06 %. U županiji je naglašen proces starenja stanovništva koji obilježava opadanje udjela mlađeg stanovništva i povećavanje udjela starog stanovništva u ukupnom stanovništvu. Od ukupnog broja stanovnika 51,30 % su žene, a 48,69 % muškarci.

Starenje stanovništva, odnosno smanjenje aktivnog stanovništva rezultira time da sve više stanovnika živi od mirovine, što predstavlja dodatno opterećenje na mirovinski i zdravstveni sustav te potrebu za razvojem dodatnih programa pomoći osobama treće životne dobi.

Negativni demografski trendovi postaju sve veći ograničavajući faktor gospodarskoga rasta u Hrvatskoj. Oni su prisutni u svim županijama - u nekima su manji, u nekima alarmantni. Prirodni je prirast na

nacionalnoj razini negativan od 1998. godine te se kreće rastućim trendom: posebno je visok posljednje tri godine, a u 2017. godini bio je negativno rekordan sa 16,9 tisuća više umrlih od živorođenih.

Prema podacima Hrvatske gospodarske komore (publikacija Demografski podatci po županijama, siječanj 2019.) stanovništvo je sve starije (prosječna starost porasla je u posljednjih deset godina za 2,1 godinu, s 41 godine 2008. na 43,1 godinu 2017. godine) i malobrojnije (broj stanovnika samo se u 2017. godini smanjio za 49,8 tisuća, a u posljednjih deset godina za 185,2 tisuće). Smanjenje broja stanovnika posljedica je i pojačane ekonomske emigracije koja je od 2009. godine viša od imigracijskih kretanja.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske demografske projekcije predviđaju ne samo nastavak nego i pogoršanje trendova – od 2021. godine u desetogodišnjim je projekcijama stopa pada broja stanovnika dinamičnija pa se tako od 2041. do 2051. godine predviđa najdinamičnije smanjenje stanovništva u odnosu na prethodno desetljeće (za gotovo 8 %).

Prema podacima koje je Hrvatska gospodarska komora objavila u publikaciji Demografski podatci po županijama, u posljednje je dvije godine u većini županija zabilježen rekordan negativan migracijski saldo (razlika između broja doseljenih iz inozemstva i odseljenih u inozemstvo). Jedina županija u kojoj je zabilježen pozitivan migracijski saldo bila je Istarska županija, koja je ujedno i županija s najmanjim emigracijskim pritiskom u posljednjem desetljeću. Najveći emigracijski pritisak u posljednjem desetljeću ima Sisačko-moslavačka županija. Saldo migracija s inozemstvom je -2709, a kumulativno u razdoblju 2008. - 2017. on iznosi -12 952.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, iz Sisačko-moslavačke županije je tako 2017. godine u druge županije odselilo 887 stanovnika, a kumulativno u razdoblju od 2008. do 2017. godine njih 5948.

Primjerice, u razdoblju od 2011. do 2017. godine s područja grada Petrinje odselilo je 5945 stanovnika, s područja grada Siska 7540, područja grada Kutine njih 3757 te s područja grada Novske 2902 osoba.

Tijekom 2020. godine na područje Sisačko-moslavačke županije doselilo se 3187 osoba, najviše u Sisak i Kutinu koji su i veća središta, a odselilo se 3599 osoba, također najveći broj iz Siska i Kutine. Budući da je 2020. godina bila pandemijska, migracije stanovništva bile su nešto slabije, ali razoran potres koji je 29. prosinca 2020. godine pogodio Sisačko-moslavačku županiju utjecao je na daljnje iseljavanje još preko tisuću stanovnika.

1.1.4. Socijalno uključivanje i usluge socijalne skrbi

Strateško planiranje razvoja socijalnih usluga u Sisačko-moslavačkoj županiji započelo je 2010. godine uz tehničku pomoć UNHCR-a i tadašnjeg Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi Vlade RH. Tijekom cijelog proteklog razdoblja u sam proces planiranja i izrade tog strateškog dokumenta bilo je uključeno više od 40

dionika: predstavnika županijskih tijela, gradova, općina, centara za socijalnu skrb, odgojno-obrazovnih ustanova, ustanova socijalne skrbi, Zavoda za zapošljavanje, Zavoda za javno zdravstvo SMŽ, Obiteljskog centra, udruga i drugih pružatelja socijalnih usluga s područja županije, Ureda UNHCR-a Sisak, Hrvatske gospodarske komore - Županijske komore Sisak, Hrvatske obrtničke komore - Obrtničke komore Sisačko-moslavačke županije, tadašnjeg Ureda državne uprave u Sisačko-moslavačkoj županiji - Službe za gospodarstvo i Službe za opću upravu, Turističke zajednice Sisačko-moslavačke županije, sadašnjeg županijskog Upravnog odjela za gospodarstvo, poljoprivredu i ruralni razvoj i Upravnog odjela za zdravstvo, socijalnu skrb i hrvatske branitelje, Savjeta za socijalnu skrb i drugih dionika. Nakon revalorizacije dosegnutih ciljeva, odabrani su sljedeći strateški ciljevi:

- Nastavak procesa uvođenja i provedbe EU suvremenih načela i vrijednosti vezanih uz socijalno uključivanje, jednakost i ljudsko dostojanstvo svakog pojedinca koji živi u Sisačko-moslavačkoj županiji kao temelj održivog razvoja sustava socijalne skrbi i njegove daljnje nadgradnje.
- Stvaranje nove, cjelovite i široke mreže održivih, dostupnih i ekonomski prihvatljivih socijalnih usluga kroz poticanje i razvoj društvenog poduzetništva. Stvaraju se nove i jačaju stare organizacije civilnog društva čime društveno poduzetništvo postaje čvrsti sustav koji integrira ekonomske i socijalne vrijednosti. Time se promiče novi koncept kvalitetnijeg i prihvatljivijeg sustava socijalne skrbi. Istovremeno, rad organizacija civilnog društva više nije usmjeren samo na gradove, nego i na ruralna područja. U potonjim sredinama pružanje socijalnih usluga od izrazite je važnosti i daleko je značajnije budući da su ta područja uglavnom slabo naseljena, a u istima dominira starije pretežito samačko stanovništvo koje je u pravilu u većoj socio-zaštitnoj potrebi koju i zbog prometne izoliranosti daleko teže ostvaruje. Dodana vrijednost leži u edukaciji te zapošljavanju i samozapošljavanju socijalno ugroženih i marginaliziranih skupina kao i dugotrajno nezaposlenih osoba što se provodi kroz razne mjere i programe. U tom pogledu, značajno je navesti mjere Hrvatskog zavoda za zapošljavanje kao što su mjere samozapošljavanja te mjere zapošljavanja dugotrajno nezaposlenih osoba koje se provode kroz niz potpora (potpora za očuvanje radnih mjesta, potpora za zapošljavanje nezaposlenih osoba, potpora za obrazovanje nezaposlenih osoba, potpora za osposobljavanje na radnom mjestu i pripravništvo). Od mjera koje se provode radi uključivanja dugotrajno nezaposlenih osoba u svijet rada, potrebno je istaknuti program javnih radova, kao i program „Zaželi“ koji se provodi u svrhu zapošljavanja nezaposlenih žena. Kroz projekt „Osobni asistent“ pruža se pomoć invalidnim osobama u zadovoljavanju njihovih svakodnevnih potreba. Provođenjem svih dostupnih mjera i projekata kao i pružanjem svih raspoloživih socijalnih usluga putem postojećih organizacija civilnog društva te drugih pružatelja socijalnih usluga,

postignuto je značajno poboljšanje života ranjivih društvenih skupina u Sisačko-moslavačkoj županiji, posebno kada je riječ o starijim i nemoćnim osobama.

- Snažnije sudjelovanje u procesima deinstitucionalizacije kao jednog od glavnih zadataka EU te stvaranja alternativnih rješenja za sveobuhvatniji, kvalitetniji i jeftiniji sustav socijalne skrbi. Demografska slika Sisačko-moslavačke županije je vrlo nepovoljna, stanovništvo županije spada među populacijski najstarije, a stopa rizika od siromaštva je najviša upravo kod osoba u dobi od 65 godina i više. U tom smislu vrlo je bitna suradnja svih aktera u planiranju i provođenju socijalnih usluga, njihova međusobna razmjena iskustava kao i utvrđivanje prioritetnih programa i akcija, a sve sa svrhom što jednostavnijeg i pristupačnijeg zadovoljavanja osnovnih životnih potreba svakog pojedinca, osobito starijih i nemoćnih osoba u Sisačko-moslavačkoj županiji čiji što duži ostanak u vlastitom domu predstavlja prioritet u kreiranju i provođenju socijalnih usluga. Paralelno s time, zahvaljujući nevladinim organizacijama i drugim privatnim pružateljima socijalnih usluga, neprestano se provodi edukacija i usavršavanje stručnih ljudi koji dalje stvaraju ideje te jačaju i šire mrežu socijalnih usluga. Između nevladinih organizacija i primatelja socijalnih usluga produbljuje se povjerenje te se postiže napredak u kvaliteti pruženih usluga.
- Fiskalna decentralizacija države u području sustava socijalne skrbi. Fiskalnom decentralizacijom jedinice područne (regionalne) i lokalne samouprave moći će cjelovitije razvijati one oblike socijalnih usluga koje će biti dostupne socijalno najugroženijima na njihovom području. Na ovaj će se način postići ravnoteža među svim dionicima te će se stvoriti mogućnost prepoznavanja potreba jedinica regionalne i lokalne samouprave koje će donositi nova i kvalitetnija zakonska rješenja za poboljšanje života svih ranjivih društvenih skupina u zajednici. Županija, gradovi i općine bi tako postali subjekti i sudjelovali u kreiranju sustava socijalne skrbi i pronalaženju načina ostvarenja svojih potreba.

Socijalna politika Sisačko-moslavačke županije provodi se kroz četiri osnovna područja socijalne skrbi: suzbijanje siromaštva i socijalne isključenosti; skrb o starijim osobama; zaštita obitelji, djece i mladeži te socijalno uključivanje osoba s invaliditetom. Socijalne usluge obuhvaćaju aktivnosti, mjere i programe namijenjene sprečavanju, prepoznavanju i rješavanju problema i poteškoća pojedinaca i obitelji te poboljšanju kvalitete njihovog života u zajednici. Mogu se pružati tijekom duljeg razdoblja ili privremeno, ovisno o potrebama korisnika. Organiziraju se kao usluge za djecu, mlade, obitelj i odrasle osobe, uz uvažavanje socijalnih veza i okruženja korisnika i obitelji.

Sisačko-moslavačka županija je vlasnik i osnivač četiriju domova socijalne skrbi i to: Doma za starije i nemoćne osobe Sisak, Doma za starije i nemoćne osobe Petrinja, Doma za starije osobe Glina i Doma za

psihički bolesne odrasle osobe Petrinja. Domovi socijalne skrbi su javne ustanove koje se osnivaju za pružanje socijalnih usluga propisanih Zakonom o socijalnoj skrbi. Županija provodi i aktivnosti vezane uz otvaranje podružnice Doma za starije i nemoćne osobe Sisak sa sjedištem u Kutini. Osim domova čiji je osnivač Sisačko-moslavačka županija, na području županije djeluje Centar za rehabilitaciju Komarevo i Dom za djecu i mlađe punoljetne osobe Vrbina, Sisak.

S ciljem deinstitutionalizacije sustava socijalne skrbi potiče se provođenje socijalnih usluga pomoći u kući, organiziranog stanovanja kao i socijalne usluge poludnevnog i cjelodnevnog boravka. Tako Dom za starije i nemoćne osobe Sisak provodi projekt „Dnevni centar za starije osobe u Novskoj“ odobren kroz otvoreni postupak dodjele bespovratnih sredstava u modalitetu trajnog poziva „Unapređivanje infrastrukture za pružanje socijalnih usluga u zajednici kao podrška procesu deinstitutionalizacije - faza 2“. Cilj projekta je unapređenje i opremanje socijalne infrastrukture sa svrhom prevencije institucionalizacije te razvoja i dostupnosti mreže izvaninstitucijskih usluga za starije osobe na području Grada Novske. Ukupna vrijednost projekta i iznos bespovratnih sredstava je 10.787.507,14 kuna. Projekt se provodi od lipnja 2019, a završava u veljači 2023. godine. Glavne projektne aktivnosti uključuju izradu projektne dokumentacije; rekonstrukciju objekta za pružanje izvaninstitucijskih usluga starijim osobama; stručni nadzor radova te aktivnosti koordinatora zaštite na radu tijekom građenja; nabavu opreme za potrebe Dnevnog centra za starije osobe; nabavu vozila za pružanje izvaninstitucionalnih usluga te edukacije vezane uz provođenje horizontalnih aktivnosti.

Domu za starije osobe Glina je putem istog modaliteta trajnog poziva odobren projekt pod nazivom „Uključi se“ u ukupnoj vrijednosti i iznosu prihvatljivosti troškova od 1.960.907,20 kuna. Cilj projekta je proširenje mreže socijalnih usluga kojima bi se omogućila prevencija institucionalizacije odnosno deinstitutionalizacija korisnika te nabava opreme za podizanje kvalitete već postojećih usluga, sve u svrhu prevencije institucionalizacije starih i nemoćnih osoba. Glavne projektne aktivnosti obuhvaćaju uređenje i prilagodbu dijela prostora zgrade Doma za potrebe pružanja izvaninstitucijskih usluga korisnicima; nabavu (specijalizirane) opreme potrebne za pružanje izvaninstitucijskih usluga Doma; nabavu vozila te promicanje horizontalnih politika EU.

Podršku deinstitutionalizaciji sustava socijalne skrbi Sisačko-moslavačka županija pruža i kroz sklapanje partnerskih odnosa s drugim ustanovama socijalne skrbi kojih Županija nije osnivač niti vlasnik. Županija sudjeluje kao partner Centra za rehabilitaciju Komarevo u provedbi projekta „Razvoj izvaninstitucijskih socijalnih usluga u zajednici za odrasle osobe s intelektualnim teškoćama u Sisačko- moslavačkoj županiji“, čija je ukupna vrijednost i iznos bespovratnih sredstava 7.890.996,88 kuna. Cilj projekta je razvoj novih izvaninstitucijskih socijalnih usluga u zajednici kao podrška procesu deinstitutionalizacije, transformacije i

prevencije institucionalizacije, a glavne projektne aktivnosti uključuju razvoj i pružanje usluge organiziranog stanovanja (općina Majur); pružanje usluge poludnevnog boravka na dislociranoj lokaciji (općina Majur) te pružanje psihosocijalne podrške. Jednako tako, Centar za socijalnu skrb Sisak i Sisačko-moslavačka županija kao partner provode projekt „Mobilni tim u zajednici“ sa svrhom pružanja podrške procesu deinstitucionalizacije kroz razvoj, širenje i unapređenje kvalitete izvaninstitucijskih socijalnih usluga Centra za socijalnu skrb Sisak putem mobilnog tima za podršku na području Grada Siska, općine Martinska Ves i općine Sunja. Ukupna vrijednost projekta i iznos bespovratnih sredstava je 1.453.275,52 kuna, a projekt je proveden u razdoblju od lipnja 2020. do lipnja 2022. godine. Glavne projektne aktivnosti obuhvaćale su psihosocijalnu pomoć i podršku obitelji u riziku, djeci i mladima kroz usluge mobilnog tima; pomoć u učenju i strukturiranje vremena djeci i mladima te edukaciju stručnjaka iz sustava socijalne skrbi.

Za područje Sisačko-moslavačke županije kao županije s izrazito starim stanovništvom, vrlo je bitno istaknuti da je razvoj poduzetništva u značajnoj mjeri usmjeren i povezan s provođenjem i razvojem usluga socijalne skrbi na ovom području. U tom pogledu, iz dana u dan raste broj pružatelja socijalnih usluga, bilo da se radi o obiteljskim domovima kao pružateljima usluga ili pravnim osobama. Tako u Sisačko-moslavačkoj županiji djeluje 25 obiteljskih domova i 16 drugih pružatelja socijalnih usluga.

Premda u Sisačko-moslavačkoj županiji postoje brojne organizacije civilnog društva, naročito one koje zastupaju osobe s invaliditetom, svega nekoliko ih je razvilo kapacitet za pružanje socijalnih usluga. U razdoblju nakon 2016. godine samo tri udruge svojom djelatnošću pokrivaju cijelu županiju i sufinanciraju se izravno iz županijskog proračuna, a to su: Udruga osoba s invaliditetom Sisačko-moslavačke županije, Centar za žene Adela i Udruga slijepih Sisačko-moslavačke županije. Ovakvim ostvarivanjem partnerskog odnosa stvaraju se nove ideje za planiranje, oblikovanje i provedbu kvalitetnih socijalnih usluga. Kroz županijski proračun osigurana su i znatna financijska sredstva usmjerena na podupiranje rada organizacija civilnog društva koje djeluju u području socijalne skrbi.

Na području županije djeluje šest centara za socijalnu skrb: Glina, Hrvatska Kostajnica, Kutina, Novska, Petrinja i Sisak. Centar za socijalnu skrb Glina nadležan je za organiziranje rada podružnice Topusko, dok je Centar za socijalnu skrb Hrvatska Kostajnica nadležan za podružnicu u Dvoru. Centri za socijalnu skrb provode djelatnost od javnog interesa za Republiku Hrvatsku čiji je cilj pružanje pomoći socijalno ugroženim osobama, kao i osobama u nepovoljnim osobnim ili obiteljskim okolnostima, a u svoj rad uključuju prevenciju, promicanje promjena, pomoć u zadovoljavanju osnovnih životnih potreba i podršku pojedincu, obitelji i skupinama u svrhu unapređenja kvalitete života i osnaživanja korisnika u samostalnom zadovoljavanju osnovnih životnih potreba te njihovog aktivnog uključivanja u društvo.

Također, na području županije djeluje i SOS Dječje selo Lekenik kao jedinstvena nedržavna ustanova socijalne skrbi za djecu i mlade. SOS Dječje selo Lekenik je jedno od dva SOS dječja sela u Republici Hrvatskoj koja pružaju skrb djeci bez roditelja i bez odgovarajuće roditeljske skrbi. Svojim djelovanjem i radom ova ustanova svakako nadilazi specifičnost svoga djelovanja u području socijalne skrbi i sudjeluje u nizu drugih društvenih djelatnosti i širokog spektra pomoći, kako u općini Lekenik tako i u Sisačko-moslavačkoj županiji.

Sisačko-moslavačka županija je i na Županijskoj skupštini pravovremeno usvojila strateški plan socijalne skrbi „Plan razvoja socijalnih usluga u Sisačko-moslavačkoj županiji za razdoblje 2011. – 2014. godine“, a krajem 2015. godine usvojen je i „Plan razvoja socijalnih usluga u Sisačko-moslavačkoj županiji za razdoblje 2015. – 2020. godine“. Temeljem ovog strateškog plana izrađuju se i akcijski planovi za svaku pojedinu godinu. U izradi je „Plan razvoja socijalnih usluga u Sisačko-moslavačkoj županiji za razdoblje 2021. – 2027. godine“.

1.1.5. Društvena i zdravstvena infrastruktura

Mreža zdravstvenih ustanova na području Sisačko-moslavačke županije uključuje tri Doma zdravlja (Sisak, Petrinja i Kutina), Opću bolnicu "dr. Ivo Pedišić" u Sisku s Odjelom za pulmologiju i produženo liječenje u Petrinji, Neuropsihijatrijsku bolnicu "Dr. Ivan Barbot" u Popovači, Lječilište Topusko, Zavod za javno zdravstvo Sisačko-moslavačke županije, Zavod za hitnu medicinu Sisačko-moslavačke županije te Gradske ljekarne Sisak.

Postoji značajan broj zdravstvenih ustanova, no zdravstvena infrastruktura i opremljenost zdravstvenih ustanova ne zadovoljavaju u potpunosti potrebe stanovništva županije. Potrebna su ulaganja u saniranje i modernizaciju tih objekata, stoga je Sisačko-moslavačka županija provela projekt „Opremanje ordinacija primarne zdravstvene zaštite na području Sisačko-moslavačke županije“ kojim se ostvario cilj doprinosa kvalitetnijoj zdravstvenoj usluzi na primarnoj razini zdravstvene zaštite kroz povećanje broja i kvalitete usluga te prilagodbi objekata domova zdravlja osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivosti. Okosnica projekta su infrastrukturni radovi koji su se izvodili na 22 lokacije tri doma zdravlja, a istima se postigao cilj osiguranja pristupačnosti osobama s invaliditetom i teškoćama u kretanju u zdravstvenim ustanovama primarne razine zdravstvene zaštite. Sve institucije zdravstvene zaštite nalaze se u većim gradovima te zdravstvene usluge nisu jednako dostupne svom stanovništvu. Konkretno, stanovništvo u zabačenim ruralnim krajevima nema istu kvalitetu usluge kao u urbanim središtima, niti je dovoljno dobro prometno povezano s njima.

Prioriteti zdravstvenog sustava na području SMŽ odnose se na potrebu jačanja preventivnih zdravstvenih programa. S obzirom da je nužno povećati opseg pružanja zdravstvene zaštite, osobito na

nivou specijalističko-konzilijarne zdravstvene zaštite, što podrazumijeva zbrinjavanje hitnih pacijenata kroz Objedinjeni hitni bolnički prijem, zbrinjavanje pacijenata u Dnevnom bolnicama i Jednodnevnoj kirurgiji, Sisačko-moslavačka županija i OB „dr. Ivo Pedišić“ Sisak proveli su projekt *Rekonstrukcija bolničkog kompleksa i uspostava Dnevne bolnice u Općoj bolnici „dr. Ivo Pedišić“ Sisak kroz strukturalna ulaganja i opremanje*. Vrijednost projekta je 88.820.625,00 kn (prihvatljivi troškovi 59.363.960,00 kn, bespovratna sredstva EU 50.000.000,00 kn). Projekt je trajao do 30.6. 2021. godine, a predmet ovog projekta bila je rekonstrukcija bolničkog kompleksa, odnosno izgradnja Središnjeg paviljona i uspostava jedinstvene Dnevne bolnice. U sklopu projekta planirano je izgraditi Dnevnu bolnicu kao i opremiti je potrebnom opremom. Stavljajući postelja Dnevne bolnice i Jednodnevne kirurgije u jedan prostor donosi mnoge koristi poput sigurnosti zdravstvenog postupka, bržeg obrtaja pacijenata, smanjenja broja dana bolničkog liječenja, ujedno i povećanje broja slučajeva Dnevne bolnice.

U istom razdoblju (siječanj 2016. – 30.6.2021. godine) Opća bolnica „dr. Ivo Pedišić“ Sisak provodila je i projekt *Rekonstrukcija bolničkog kompleksa i uspostava Objedinjenog hitnog bolničkog prijema u Općoj bolnici „dr. Ivo Pedišić“ Sisak kroz infrastrukturna ulaganja i opremanje*. Vrijednost projekta je 88.820.625,00 kn (prihvatljivi troškovi 29.160.375,00 kn, bespovratna sredstva EU 20.000.000,00 kn). Otvaranjem objedinjenog hitnog bolničkog prijema ubrzala se inicijalna hitna obrada pacijenata, povećala dostupnost zdravstvene zaštite za hitne pacijente i hitno zbrinjavanje za veći broj pacijenata. Iz prethodno navedenog vidljivo je da se otvaranjem Središnjeg bolničkog paviljona povećava opseg pružanja zdravstvene zaštite i povećava se broj zdravstvenih usluga, povisuje se razina kvalitete zdravstvene zaštite i sigurnosti pacijenata i osoblja i dugoročno smanjuju troškovi zbog smještaja prostornih, tehnoloških i kadrovskih resursa u jednom prostoru.

U županiji postoji mreža usluga patronažne skrbi i zdravstvene njege u kući te jedna sestra za patronažnu skrb pruža usluge za 4721 stanovnika, što je u granicama standarda i normativa predviđenog Pravilnikom o standardima i normativima prava na zdravstvenu zaštitu iz obveznog zdravstvenog osiguranja prema kojem je standard jedna patronažna sestra na 5100 stanovnika.

Budući da je stanovništvo županije sve starije, a površina velika i prometno slabije povezana, potrebno je povećati ulaganja u opremljenost svih zdravstvenih ustanova kao i jačati preventivne zdravstvene programe te u suradnji s jedinicama lokalne samouprave razvijati programe zdravstvene skrbi u ruralnim područjima, primjerice dostupnost fizikalne terapije za starije stanovništvo koje živi u ruralnim područjima i nema mogućnost odlaska na terapije u veće sredine. Na području Sisačko-moslavačke županije djeluje jedna opća bolnica te jedna neuropsihijatrijska bolnica. Objekti navedenih bolnica oštećeni su u potresu, stoga je potrebno obnoviti objekte i uspostaviti rad u novoobnovljenim objektima, uz uspostavljanje novih

usluga u području zdravstvene skrbi koje stanovništvo nije imalo prije potresa. Nužna je rekonstrukcija Odjela za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju „Jodno“ koje desetljećima nije obnavljano, uz dodavanje novih sadržaja za pacijente. Objekt u Ravniku koji je dio Neuropsihijatrijske bolnice dr. Ivan Barbot Popovača ima sve predispozicije za zdravstvenu skrb o djeci, razvoj Dječje psihijatrijske bolnice. S područja Petrinje zbog posljedica potresa izmješten je palijativni odjel, no svi napori županijske uprave usmjereni su na vraćanje Odjela za pulmologiju i dugotrajnog liječenja s palijativnom skrbi u što kraćem vremenskom roku, do kraja 2021. godine.

Na području Sisačko-moslavačke županije određeni su sljedeći zdravstveni prioriteti:

- primarna prevencija kroničnih nezaraznih bolesti, posebno kardiovaskularnih bolesti i neoplazmi koji su najčešći uzroci pobola i smrti stanovnika Sisačko-moslavačke županije
- promicanje pravilne prehrane, tjelesne aktivnosti, nepušenja, smanjenja tjelesne težine i antistresnih programa, informiranje i edukacija
- povezivanje udruga koje se bave promocijom zdravlja i prevencijom bolesti u cilju povećanja učinkovitosti i racionalnog korištenja postojećih resursa
- jačanje kapaciteta primarne zdravstvene zaštite na ranu detekciju bolesti i intervenciju - razvijanje programa preventivnih pregleda
- sekundarna prevencija neoplazmi
- rano otkrivanje, povećanje odaziva ciljne populacije na preventivne preglede ranog otkrivanja raka dojke, debelog crijeva i vrata maternice
- unapređenje zdravlja mladih
- aktivnosti i programi unapređenja spolnog i reproduktivnog zdravlja, mentalnog zdravlja i rada na prevenciji ovisnosti, jačanje svijesti o važnosti brige za vlastito zdravlje
- praćenje okolišnih čimbenika koji mogu utjecati na zdravlje
- monitoring, ocjenjivanje, kontrola i prevencija zdravstvenih rizika za zdravlje ljudi
- promicanje ekoloških standarda u zajednici uz poticanje održivog razvoja poljoprivrede i industrije
- rana intervencija zaštite zdravlja u slučajevima ekoincidenata, bioterorizma i sl.
- praćenje utjecaja klimatskih promjena na zdravlje
- rana detekcija prijetnji zdravlju
- razvoj planova za zdravstvene intervencije u ekstremnim situacijama (poplave, suše, dugotrajne izloženosti visokim ili niskim temperaturama, pojavnosti novih uzročnika zaraznih bolesti)
- razvoj palijativne skrbi

1.1.6. Obrazovanje

1.1.6.1 Obrazovna struktura

Pokazatelji o obrazovnoj strukturi stanovništva su ispod prosjeka Republike Hrvatske. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, u Sisačko-moslavačkoj županiji u skupini stanovništva starijeg od 15 godina (147 426 stanovnika) ima 4419 stanovnika bez škole, tj. 3 % stanovništva, što je više od prosjeka za Republiku Hrvatsku – 1,71 %¹.

Tablica 2: Obrazovna struktura stanovništva Sisačko-moslavačke županije

Stanovništvo prema pohađanju škole		Ukupno	Osnovna škola	Srednja škola	Stručni studij	Sveučilišni studij	Ne pohađa	Predškolsko obrazovanje
Sisačko-moslavačka županija	svi	172 439	14 290	6936	2563	3787	142 315	2548
	m	83 608	7431	3442	1209	1588	68 641	1297
	ž	88 831	6859	3494	1354	2199	73 674	1251
Republika Hrvatska	svi	4 284 889	356 468	184 992	67 741	166 503	3 425 953	83 232
Grad Glina	svi	9283	692	265	86	118	8024	98
Grad Hrvatska Kostajnica	svi	2756	229	106	34	66	2 293	28
Grad Kutina	svi	22 760	1932	981	459	660	18 329	399
Grad Novska	svi	13 518	1324	606	190	317	10 945	136
Grad Petrinja	svi	24 671	2318	1077	303	576	20 075	322
Grad Sisak	svi	47 768	3596	1889	812	1428	39 241	802
Općina Donji Kukuruzari	svi	1634	172	75	15	12	1346	14
Općina Dvor	svi	5570	328	158	77	31	4893	83
Općina Gvozd	svi	2970	155	93	17	22	2633	50
Općina Hrvatska Dubica	svi	2089	198	85	27	20	1746	13
Općina Jasenovac	svi	1997	183	81	23	18	1677	15
Općina Lekenik	svi	6032	548	235	75	89	4989	96
Općina Lipovljani	svi	3455	276	157	62	55	2809	96
Općina Majur	svi	1185	78	30	6	10	1047	14

¹ Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011., www.dzs.hr

Općina Martinska Ves	svi	488	281	162	42	44	2927	32
Općina Popovača*	svi	11 905	1100	558	208	199	9626	214
Općina Sunja	svi	5748	413	191	44	41	5011	48
Općina Topusko	svi	2985	207	87	43	56	2559	33
Općina Velika Ludina	svi	2625	260	100	40	25	2145	55

* Podatci po općinama i gradovima, kao i na razini županije ne pokazuju bitne razlike između žena i muškaraca po uključenosti u obrazovni sustav, osim kod pokazatelja za uključenost u visokoškolsko obrazovanje

* Općina Popovača od travnja 2013. ima status grada

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine Sisačko-moslavačka županija je iznad hrvatskog prosjeka po broju stanovnika sa završenom osnovnom školom ili bez osnovne škole. Prema posljednjem popisu stanovništva u tu skupinu pripada 26,6 % stanovništva županije, što je negativan pokazatelj naspram nacionalnog prosjeka od 23 %. Najveći broj stanovništva starog 15 i više godina ima završenu srednju školu te taj udio stanovništva u Sisačko-moslavačkoj županiji iznosi 51,65 %, dok je prosjek za Republiku Hrvatsku 52 %. Udio visokoobrazovanih u Sisačko-moslavačkoj županiji iznosi svega 10,47 % stanovništva, dok je prosjek za Republiku Hrvatsku 16,4 %.

Posebnu prepreku u razvoju županije predstavlja velik broj stanovništva sa završenom osnovnom školom ili bez osnovne škole. Temeljem statističkih podataka HZZ-a Sisak, u 2019. godini od ukupnog broja registriranih nezaposlenih osoba (8875), 39,8 %² čine osobe bez škole i nezavršenom osnovnom školom te završenom osnovnom školom, 53,8 % je sa srednjom stručnom spremom (trogodišnji i četverogodišnji programi, uključujući gimnazije), dok je 6,4 % nezaposlenih s višom ili visokom stručnom spremom, magisterijem i doktoratom.

1.1.6.2 Obrazovna infrastruktura

Mreža predškolskih ustanova je razvijena, ali u jedinicama lokalne samouprave je potrebno povećati kapacitete i opremljenost postojećih vrtića te izgraditi nove, ali i poticati osnivanje privatnih vrtića koji trenutno na području županije ne postoje. Osnivači vrtića su jedinice lokalne samouprave, a jednom

² HZZ Sisak, www.hzz.hr

vjerskom katoličkom vrtiću, Sisačka biskupija. Osim dječjih vrtića ustrojene su četiri ustrojbene jedinice predškolskog odgoja pri Osnovnoj školi Jasenovac, Osnovnoj školi Braća Radić Martinska Ves, Osnovnoj školi Ivo Kozarčanin Hrvatska Dubica, te Osnovnoj školi Katarina Zrinska Mečenčani. Izazov predstavlja uključivanje i organiziranje predškolskog odgoja i sadržaja za djecu u udaljenim ruralnim područjima, a potrebno je podržavati i razvijati izvannastavne programe (tečajeve, smotre, natjecanja).

Tablica 3: Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju program predškolskog odgoja

Pedagoška godina	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Broj ustanova	32	34	37	35	38	40	40	41
Broj djece	3485	3730	4794	3700	3700	3863	3947	4017

Izvor: Državni zavod za statistiku, Obrazovanje - pregled po županijama (20. rujna 2021.), www.dzs.hr, obrada Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Na području županije nalazi se 37 osnovnih škola koje su do potresa djelovale u 94 objekta matičnih i područnih škola, a u školskoj godini 2021./2022. taj se broj smanjio na 86. U Sisku djeluje 9 osnovnih škola, 5 ih je u Kutini, a 22 su osnovane od strane Sisačko-moslavačke županije i 1 od Požeške biskupije. Veliki problem osnovnoga školstva je kontinuirano smanjenje broja djece u gotovo svim JLS.

Broj upisanih učenika osnovnih škola na području Sisačko-moslavačke županije smanjuje se svake godine te je tako razlika u broju upisanih učenika šk. god. 2014./2015. u odnosu na 2020./2021. čak 1729 učenika. U školskoj godini 2021./2022. ukupno je bilo 10.311 učenika u osnovnim školama.

Tablica 4: Broj osnovnih škola i upisanih učenika na početku školske godine u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju 2014./2015. do 2021./2022.

Školska godina	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Broj ustanova	95	95	93	93	96	95	94	86
Broj učenika	12 355	11 961	11 754	11 457	11 188	10 941	10 626	10 311

Izvor: Državni zavod za statistiku, Obrazovanje – pregled po županijama (20. rujna 2022.), www.dzs.hr, obrada Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Na području Sisačko-moslavačke županije djeluju sljedeće srednjoškolske obrazovne ustanove:

- Gimnazija Sisak
- Ekonomska škola Sisak

- Tehnička škola Sisak
- Srednja škola Viktorovac
- Industrijsko-obrtnička škola, Sisak
- Strukovna škola Sisak
- Srednja škola Tina Ujevića, Kutina
- Tehnička škola Kutina
- Srednja škola Novska
- Srednja škola Petrinja
- Srednja škola Glina
- Srednja škola Topusko
- Srednja škola Ivana Trnskoga, Hrvatska Kostajnica

Jednako kao i osnovne škole, srednje škole na području Sisačko-moslavačke županije upisuju iz godine u godinu sve manji broj učenika. Tako je u školskoj 2020./2021. godini upisano 1695 učenika manje u odnosu na školsku 2014./2015. godinu.

U školskoj 2022/2023. godini dolazi do promjene trenda smanjenja broja upisanih učenika u prve razrede srednjih škola te je prema podacima Školskog e-rudnika Ministarstva znanosti i obrazovanja upisano čak 110 učenika više u prve razrede srednjih škola na području Sisačko-moslavačke županije u odnosu na prethodnu školsku godinu. Ukupno je u školskoj 2022/2023 godini 62 učenika više nego prethodne školske godine.

Tablica 5: Srednje škole Sisačko-moslavačke županije, broj upisanih učenika na početku školske godine u razdoblju 2014./2015. do 2021./2022.

Školska godina	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Broj ustanova	29	29	29	29	29	29	29	29
Broj učenika	5791	5423	4937	4552	4304	4141	4096	3980

Izvor: Državni zavod za statistiku, Obrazovanje – pregled po županijama (20. rujna 2022.), www.dzs.hr, obrada: Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Na području županije postoje dva učenička dom mješovitog tipa i to u Kutini i Novskoj.

Učenici mogu pohađati i tri osnovne glazbene škole, Glazbenu školu Frana Lhotke Sisak čija je matična zgrada stradala u katastrofalnom potresu, ali učenici nastavu pohađaju na drugim lokacijama i Glazbenu školu Novska kojima je osnivač Sisačko-moslavačka županija te Osnovnu glazbenu školu Borisa Papandopula

Kutina kojoj je osnivač Grad Kutina. Glazbene škole u Sisku i Novskoj upisuju učenike i u srednjoškolski program te se zbog toga smatraju srednjim školama.

U Sisku je smješteno sedam srednjih škola, u Kutini dvije, u Novskoj dvije, a po jedna u Petrinji, Glini, Hrvatskoj Kostajnici i Topuskom. Dovršena je izgradnja i opremanje novog objekta Strukovne škole u Sisku. U starom prostoru Strukovne škole Sisak u planu je izgradnja i osnivanje učeničkog doma za što je dobivena suglasnost Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta.

Prema podacima Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta RH prema vrsti programa najveći broj učenika u školskoj 2020./2021. godini upisao je programe strukovnog obrazovanja odnosno njih 2990, a gimnazijske programe upisalo je 925 učenika.

Sisačko-moslavačka županija ima nove, konkurentne obrazovne programe poput tehničara za razvoj videoigara u Sisku i Novskoj, čije se upisne kvote popunjavaju već u prvom upisnom roku, a potrebno je razvijati i druge obrazovne programe kojima će se postići veća konkurentnost na tržištu rada. Ključni su razvojni projekti za zadržavanje i zapošljavanje stanovništva na području županije-otvorena je i mogućnost cjeloživotnog obrazovanja i to kroz ustanove na području urbanih sredina: Siska, Kutine, Novske i Petrinje.

Na području Sisačko-moslavačke županije djeluju četiri visokoškolske ustanove, Metalurški fakultet u Sisku, Fakultet organizacije i informatike Varaždin – Centar Sisak, Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Odsjek u Petrinji i Sveučilište Libertas u Kutini. Sisačko-moslavačka županija inicijator je dolaska novih fakultetskih smjerova, jedan od njih je potresno inženjerstvo Građevinskog fakulteta u Zagrebu, a u mandatnom razdoblju predviđa se i izvanredni studij Građevinskog fakulteta u Sisku. Otvorena je i mogućnost za osnivanje privatnih visokoškolskih obrazovnih ustanova s pravom javnosti.

Opća ocjena stanja na području županije je da se razvijaju konkurentni programi no da je postojeće programe koji se nisu mijenjali više od desetak godina potrebno revidirati kako bi se postiglo zapošljavanje stanovništva na području županije. Potrebno je i razvijati programe prekvalifikacija i jačati obrtnička zanimanja. Jedna od mogućnosti za razvoj obrtništva i obrtničkih zanimanja je Majstorska škola, koja je predviđena kao jedna na području cijele Hrvatske, a županija ima sve predispozicije za osnivanje iste na ovom području.

Brojni studenti s područja Sisačko-moslavačke županije svoje visokoškolske obrazovne programe pohađaju na sveučilištima i veleučilištima u drugim hrvatskim gradovima te u drugim državama. Broj studenata se u posljednjih 5 godina nije značajno mijenjao.

Tablica 6: Studenti s područja Sisačko-moslavačke županije koji su upisani na stručni i sveučilišni studij od akademske 2014./2015. godine do 2020./2021. godine

Akademska godina	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
	5	6	7	8	9	0	1

Broj upisanih studenata	4532	4474	4645	4572	4527	4454	4500
-------------------------	------	------	------	------	------	------	------

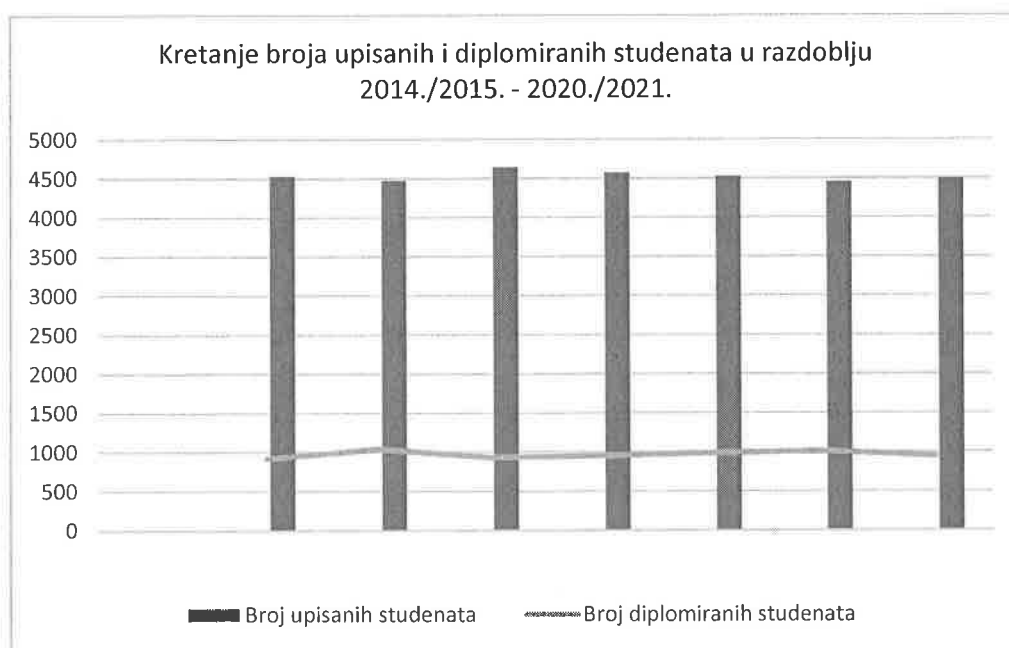
Izvor: Državni zavod za statistiku, Obrazovanje - pregled po županijama (20. rujna 2021.), www.dzs.hr, obrada: Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Tablica 7: Studenti s područja Sisačko-moslavačke županije koji su diplomirali/završili sveučilišni ili stručni studij u razdoblju od 2014. do 2020. godine

Akadska godina	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Broj studenata	919	1044	932	953	990	1011	948

Izvor: Državni zavod za statistiku, Obrazovanje-pregled po županijama (20. rujna 2021.), www.dzs.hr, obrada Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Grafikon 1: Kretanje broja upisanih i diplomiranih studenata s područja Sisačko-moslavačke županije u razdoblju akademskih godina 2014./2015. do 2020./2021.

Izvor: Državni zavod za statistiku, Obrazovanje-pregled po županijama (20. rujna 2021.), www.dzs.hr, obrada: Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Cjeloživotno obrazovanje

U pogledu ustanova/institucija/organizacija u okviru kojih potencijalni korisnici mogu sudjelovati u raznim oblicima formalnih i neformalnih sadržaja koncepta cjeloživotnog učenja, na području Sisačko-moslavačke županije djeluje ih nekoliko, a to su Srednja strukovna škola Kotva d.o.o., POU Novska, POU Mencl, POU Kutina te Pučko otvoreno učilište Hrvatski dom Petrinja.

SSŠ Kotva provodi programe srednjoškolskog obrazovanja u četverogodišnjem trajanju za zanimanja tehničar cestovnog prometa, arhitektonski tehničar, građevinski tehničar, komercijalist, upravni referent, administrativni tajnik; u trogodišnjem trajanju za zanimanja vozač motornog vozila, prodavač, kuhar, konobar, slastičar, zidar, pekar, frizer, poljoprivredni gospodarstvenik, cvječar, vrtlar, mesar; programe osposobljavanja iz područja zaštite od požara, rada na siguran način, prijevoz opasnih tvari i osoba koje rukuju njima ADR, rukovanja radnim strojevima, mljekar – sirar te ostale programe osposobljavanja; programe prekvalifikacija za zanimanja upravni referent, administrativni tajnik, komercijalist, tehničar cestovnog prometa, vozač motornog vozila, građevinski tehničar, arhitektonski tehničar, prodavač, kuhar, konobar, slastičar, mesar, cvječar, vrtlar, pekar, frizer, zidar, poljoprivredni gospodarstvenik; te programe usavršavanja za instruktora vožnje A, B, C, D i E kategorije, vozača u međunarodnom cestovnom prometu i trgovačkog poslovođu.

POU Novska u okviru obrazovanja odraslih provodi programe obrazovanja za trogodišnje srednjoškolsko obrazovanje ili prekvalifikacije za zanimanja prodavač, kuhar i konobar te IV. razreda srednjoškolskog obrazovanja za zanimanje komercijalist. Uz srednjoškolske programe POU Novska provodi i programe osposobljavanja za zanimanja njegovatelj/ica, keramičar/ka, parketar/ica, monter/ka suhe gradnje, operater na računalu, knjigovođa, voditelj/ica poljoprivrednog i agro-turističkog gospodarstva te tečajeve stranih jezika. Rast broja polaznika tečajeva stranih jezika prisutan je od ulaska Republike Hrvatske u EU, kao i polaznika programa obrazovanja i/ili prekvalifikacija za zanimanja kuhar i konobar.

Pučko otvoreno učilište Mencl osim u Sisku djeluje i na području Karlovca, Pule, Rijeke, Splita, Šibenika i Zadra. Temeljem dugogodišnjeg iskustva u izvođenju informatičkih edukacija, POU Mencl provodi informatičke seminare za djecu i odrasle, tečajeve za osobne potrebe te obrazovne programe za zanimanja specijalist za uredsku primjenu računala (ECDL), grafički dizajner, web dizajner, autocad dizajner, računalni programer, web programer, knjigovodstveni operater, serviser računala te osposobljavanje za poslove računalnog operatera.

POU Kutina provodi razne programe obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja te učenja stranih jezika. Na godišnjoj razini razne programe osposobljavanja pri učilištu pohađa u prosjeku 150 polaznika. POU Kutina nudi 41 program osposobljavanja, 4 programa usavršavanja iz sektora turizma i ugostiteljstva; poljoprivrede, prehrane i veterine; graditeljstva i geodezije; strojarstva, brodogradnje i metalurgije;

zdravstva i socijalne skrbi; ekonomije, trgovine i poslovne administracije; usluge osobne zaštite i zaštite; prometa i logistike te učenje stranih jezika (njemački, engleski, španjolski i talijanski).

Pučko otvoreno učilište Hrvatski dom Petrinja je vodeća ustanova u kulturi čiji je osnivač i vlasnik Grad Petrinja, a bavi se organizacijom i provođenjem programa vezanih uz kulturu, umjetnost, edukaciju i obrazovanje odraslih.

Na području Sisačko-moslavačke županije djeluje i Javna ustanova za obrazovanje odraslih - Centar za šljivu i kesten koji je osnovan još 2008. godine, a osnivač ustanove je Grad Petrinja. Osnovna djelatnost Centra je provoditi programe obrazovanja odraslih za specijalizirana zanimanja u poljoprivredi, prvenstveno u voćarstvu i ekološkoj poljoprivredi.

Centar za šljivu i kesten ima registriran program za obrazovanje odraslih za zanimanje ekološki poljoprivredni gospodarstvenik. Također, Centar posjeduje i suvremeno opremljen objekt za izvođenje programa rada te vlastite pokusne parcele voćnjaka površine oko 2 ha. Centar surađuje s brojnim uglednim institucijama kao što su Agronomski fakultet iz Zagreba, Poljoprivredni institut iz Osijeka te brojnim drugima kao i obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima kod kojih se provode različite prakse i edukacije.

Osim programa osposobljavanja za zanimanje ekološki poljoprivredni gospodarstvenik, Centar provodi i druge programe osposobljavanja i to za zanimanja voćar/ica; vinogradar/ka i podrumar/ka; proizvođač/ica povrća; prerađivač/ica voća i povrća; pčelar/ica; mljekar/ica-sirar/ica; proizvođač/ica suhomesnatih proizvoda; proizvođač/ica rakija i likera; proizvođač/ica sadnog materijala; program osposobljavanja za jednostavne poslove u zanimanju kuhar; program osposobljavanja za jednostavne poslove u zanimanju konobar te program osposobljavanja za rukovatelja motornom kosom i trimenom.

Na području SMŽ od 2003. godine djeluje i Udruga za promicanje informatike, kulture i suživota (Udruga IKS) u Petrinji koja uz djelatnosti poticanja građanskog aktivizma i volonterskog rada, osnaživanja socijalno osjetljivih i marginaliziranih skupina stanovništva te druge djelatnosti provodi i različite aktivnosti osnaživanja građana kroz programe cjeloživotnog učenja. Udruga je dio europske LE.MO.N. mreže koju čini 15 organizacija iz 13 različitih zemalja koje zajedno rade na kreiranju i dijeljenju visoko kvalitetnih edukativnih projekata i omogućuju mladima život i rad diljem Europe. Također, Udruga je dio GOOD inicijative koju čini 46 organizacija civilnog društva iz Hrvatske, a koja se zalaže za sustavno i kvalitetno uvođenje odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo u odgojno-obrazovni sustav.

Kulinarski Institut „Kul IN“ osnovan je 2011. godine u Sisku s ciljem razvijanja međunarodnog gastronomskog centra u kojemu će glavni fokus biti na stvaranju, istraživanju i promociji suvremenih koncepata pripreme i obrade hrane.

Institut kontinuirano provodi edukativne programe iz područja kulinarstva, naprednog kulinarstva, slastičarstva, kulinarskog menadžmenta, vinske programe i tečajeve, specijalizirane tečajeve jezika za kulinarstvo te jednodnevne radionice. Također, u svojoj ponudi potencijalnim polaznicima Institut nudi i tečajeve pekarstva, ljetne tečajeve te specifične tečajeve po zahtjevima korisnika, ali i internacionalnu edukaciju u suradnji s talijanskom kulinarskom akademijom ALMA, la Scuola Internazionale di Cucina Italiana.

Na području Sisačko-moslavačke županije djeluje i 15 institucija za ostalo obrazovanje i poučavanje od kojih se 6 institucija bavi djelatnošću ostalog obrazovanja i poučavanja, 7 je registrirano u djelatnosti vozačkih škola te po jedna s djelatnostima obrazovanja i poučavanja u području sporta i rekreacije i obrazovanja i poučavanja u području kulture.

Upravo s ciljem primjene novih tehnologija u razvoju gospodarstva županije, Sisačko-moslavačka županija je pokrenula provedbu značajnih projekata. Projekt „Sisačko-moslavačka županija – središte gaming industrije Republike Hrvatske“ i projekt „Znanstveni, kulturni i obrazovni centar Sisačko-moslavačke županije“ koji je proglašen strateškim projektom Republike Hrvatske. Također, iznimno je važan i projekt „Znanstveni, kulturni i obrazovni centar Sisačko-moslavačke županije“. Naime, Sisačko-moslavačka županija s investicijom preko 160 milijuna kuna u Sisku, Sisak gradi kao obrazovni centar kroz Regionalni centar kompetentnosti koji će obuhvaćati praktikume za robotiku, *gaming*, multimedijalnu kongresnu dvoranu, audio i video studio, restoran, hostel i dr. Time se u gradu Sisku podiže razina obrazovanja i daje prilika učenicima za učenjem i radom na najmodernijoj opremi. U gradu Sisku omogućit će se mladima i brojne sadržaje vezane uz stjecanje novih znanja iz područja elektrotehnike i robotike te ih učiniti konkurentnijima kasnije pri zapošljavanju. Važan je i dolazak u Sisak svjetski priznatih stručnjaka i profesora koji će učenicima prenositi znanje.

Potres – izazov u obrazovanju

U potresu je oštećena i zgrada petrinjskog Odsjeka Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te zgrada I. osnovne škole Petrinja. Zgrade su teško oštećene te su privremeno neuporabljive. Oštećenja koja su nastala na matičnim objektima kao posljedica potresa velikih su razmjera pa zgrade iziskuju cjelovitu obnovu. Budući da oštećenja ne dopuštaju korištenje i nastavak provedbe nastave, učenicima i studentima bilo je potrebno pronaći mjesto na kojemu bi se moglo organizirati sigurno i adekvatno provođenje nastave. Kako se zgrada nalazi u neposrednoj blizini Osnovne škole Dragutina Tadijanovića Petrinja, kojoj je osnivač

Sisačko-moslavačka županija, Županija se odlučila urediti posljednju etažu objekta škole i dati je na korištenje Fakultetu. Investicijom većom od 2,5 milijuna kuna uređeno je navedeno potkrovlje, a Petrinja je ponovno postala studentski grad s gotovo 600 studenata koji studiraju na Učiteljskom fakultetu. Nakon što je Sisačko-moslavačka županija pokrenula postupak radova sanacije nakon potresa na zgradi Osnovne škole Dragutina Tadijanovića u Petrinji, u njoj se organizirala nastava u dvije smjene tako da jednu smjenu pohađaju učenici OŠ Dragutina Tadijanovića, a drugu smjenu učenici I. osnovne škole Petrinja. Knjižnica i stručna služba I. osnovne škole Petrinja također su se smjestile u navedenim prostorijama. Nastava na Učiteljskom fakultetu Odsjeka u Petrinji provodila se za to vrijeme u svim oblicima, ali većinom online na gotovo svim studijskim programima te u školi u Lekeniku.

U razornom potresu stradali su objekti mnogih obrazovnih ustanova kojima je osnivač Županija. Tijekom 2021. godine krenulo se promptno sa svim potrebnim radnjama kako bi se organizirala nastava na potresom pogođenom području na način:

- Osnovna škola Katarina Zrinski, Mečenčani u Osnovnu školu Davorina Trstenjaka, Hrvatska Kostajnica i Srednju školu Ivana Trnskog, Hrvatska Kostajnica
- Područna škola Graboštani u Osnovnu školu Davorina Trstenjaka, Hrvatska Kostajnica (njihova matična škola)
- Srednja škola Glina u montažni objekt pokraj škole
- Osnovna škola Ivan Goran Kovačić, Gora i Područna škola Nebojan u Područnu školu Češko Selo (područna škola Osnovne škole Mate Lovraka, Petrinja)
- III. i IV. razred PŠ Češko Selo u Osnovnu školu Mate Lovraka, Petrinja (njihova matična škola), I. i II. razred PŠ Češko Selo ostaje u PŠ Češko Selo
- 2 I. i 2 II. razreda I. osnovne škole Petrinja u PŠ Hrastovica (njihova područna škola) koju će pohađati i učenici postojećeg 1 kombiniranog razrednog odjela PŠ Hrastovica; ostali učenici I. osnovne škole Petrinja u Osnovnu školu Dragutina Tadijanovića, Petrinja
- Srednja škola Petrinja u Osnovnu školu Mate Lovraka, Petrinja
- Gimnazija Sisak u zgradu Sisačko-moslavačke županije u Rimskoj ulici
- Ekonomska škola Sisak u zgradu Obrazovnog centra Kotva (centar za obrazovanje odraslih)
- Područna škola Letovanić i Područna škola Farkašić u Osnovnu školu Mladost, Lekenik (njihova matična škola)
- Glazbena škola Frana Lhotke u Dom INA Rafinerije nafte, Sisak, A. Kovačića 1
- Područni odjel Petrinja GŠ Frana Lhotke u prostoru Baptističke crkve Petrinja, Vjekoslava Klaića 19

- Uređenje potkrovlja u Osnovnoj školi Dragutina Tadijanovića, Petrinja za Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek u Petrinji – 2.500.000,00 kn

U postupku obnove je 12 objekata u području obrazovanja u vrijednosti 6.644.543,75 kuna koji će biti završeni tijekom 2022. godine.

- Osnovna škola Glina – 904.829,00 kn
- Osnovna škola Dvor – 202.893,63
- Osnovna škola Jabukovac – 335.598,46 kn
- Osnovna škola Mate Lovrak, Petrinja – 683.871,26 kn
- Osnovna škola Dragutina Tadijanovića, Petrinja – 2.299.822,51 kn
- Osnovna škola Dragutina Tadijanovića, Petrinja – Područna škola Mošćenica – 524.514,95 kn
- Tehnička škola Kutina – 204.262,50 kn
- Srednja škola Viktorovac – 1.400.000,00 kn
- Industrijsko-obrtnička škola Sisak – 9.208,96 kn
- Područna škola Češko Selo – 41.816,53 kn
- Područna škola Hrastovica – 15.386,31 kn
- Osnovna škola Davorina Trstenjaka, Hrvatska Kostajnica – 22.339,64 kn

ŠKOLE NA KOJIMA JE PROVEDENA STABILIZACIJA OBJEKATA PRIJE OBNOVE – UKUPNO: 1.815.255,25 KN

- Lađarska 30 – mjere stabilizacije 650.000,00 kn
- Mjere stabilizacije I. osnovna škola Petrinja – 700.000,00 kn
- Mjere stabilizacije SŠ Petrinja – 465.255,25 kn

PROJEKTI OBNOVE PRIJAVLJENI NA FOND SOLIDARNOSTI EU – UKUPNO: 231.352.286,79 kn

- Obnova OŠ I. G. Kovačić Gore, II. kvartal 2022., 27.198.815,00 kn
- Obnova OŠ I. G. Kovačić, Gore - PŠ Nebojan, II. kvartal 2022., 6.006.415,00 kn
- Obnova OŠ Katarina Zrinska Mečenčani , II. kvartal 2022., 7.866.753,13 kn
- Obnova OŠ Mladost Lekenik - PŠ Letovanić, II. kvartal 2022., 2.288.727,95 kn
- Obnova Srednje škole Glina, II. kvartal 2022., 13.198.679,99 kn
- Obnova Srednje škole Petrinja , II. kvartal 2022., 49.481.662,99 kn
- Obnova Strukovne škole Sisak - objekt radionica , II. kvartal 2022., 7.606.865,42
- Obnova Strukovne škole Sisak - stara matična škola , II. kvartal 2022., 6.782.561,93 kn
- Obnova Gimnazije Sisak, , II. kvartal 2022., 59.876.500,00 kn
- Obnova Glazbene škole Frana Lhotke Sisak , III. kvartal 2022., 23.001.437,50 kn
- Obnova dvorane Srednje škole Viktorovac , II. kvartal 2022., 946.431,25

Organizirano je pohađanje nastave svih učenika u svojim gradovima, što je zbog nedostatka neoštećenog prostora bilo izrazito izazovno. Za učenike koji putuju do zamjenskog objekta škole organiziran

je i prijevoz. Organiziran je i adekvatan zamjenski objekt za učenike Ekonomske škole Sisak koji su do potresa koristili objekt u vlasništvu jedinice lokalne samouprave, a koji je teško oštećen. Po prvi puta u povijesti u Sisku će biti izgrađena zgrada za potrebe Ekonomske škole Sisak koju će Sisačko-moslavačka županija graditi uz pomoć resornog ministarstva i Svjetske banke. Osim radova na obnovi objekata obrazovanja stradalih u potresu, Sisačko-moslavačka županija nastavlja s ulaganjima i u druge infrastrukturne projekte:

Energetska obnova škola nastavljena je s obnovom Osnovne škole Mate Lovrak, Petrinja i Osnovne škole Jasenovac. Oba su projekta vrijedna više od 15 milijuna kuna.

Energetski je obnovljena Osnovna škola Ivo Kozarčanin Hrvatska Dubica, a obnovljeno je i krovništvo Srednje škole Tina Ujevića, Kutina i dvorane Osnovne škole Glina.

U tijeku je obnova krovništva dijela zgrade Osnovne škole Mate Lovrak, Petrinja i Srednje škole Novska.

U školama se uređuju parketi, učenički dom koji djeluje u sklopu Srednje škole Novska proširuje kapacitete, uređuje se kuhinja u Osnovnoj školi Braća Radić, Martinska Ves.

U Osnovnoj školi Josipa Kozarca, Lipovljani, Tehničkoj školi Kutina i Učeničkom domu Kutina uređene su nove kotlovnice.

1.2. GOSPODARSTVO

1.2.1. Opća gospodarska kretanja

Gospodarstvo Sisačko-moslavačke županije, kao i cjelokupno gospodarstvo Republike Hrvatske posljednjih je godina djelovalo u okolnostima gospodarske krize te je nakon tog razdoblja usprkos određenim pozitivnim pomacima (porast ukupnog prihoda, porast broja tvrtki, suficit u vanjskotrgovinskoj razmjeni i dr.) zabilježen pad gospodarskih aktivnosti (prije svega investicija), daljnji rast nezaposlenosti, zabrinjavajući demografski pokazatelji i nepovoljno tržište radne snage.

Glavne gospodarske djelatnosti na području županije su industrija s posebnim naglaskom na energetiku, naftnu, petrokemijsku i kemijsku industriju, metalurgiju i metaloprerađivačku industriju, drvoprerađivačku, prehrambenu industriju te poljoprivreda i šumarstvo, trgovina, ugostiteljstvo, graditeljstvo, promet i veze. U posljednje su vrijeme u županiji prisutni razvoj i primjena sofisticiranih tehnologija u elektroničkoj industriji, a vidljiv je i značajan razvoj farmaceutske industrije kao i korištenje novih tehnologija u prerađivačkoj

industriji što stvara novo poduzetničko okruženje za razvoj IT sektora, posebno u području *gaming* industrije. Otvaranjem Poduzetničkog inkubatora PISMO na području grada Novske, Sisačko-moslavačkoj županiji ucrtan je put da postane središte *gaming* industrije u Republici Hrvatskoj.

U strukturi industrijske proizvodnje najzastupljenija je prerađivačka industrija u kojoj se izdvaja proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda, zatim proizvodnja električne energije, proizvodnja naftnih derivata, proizvodnja hrane i pića, proizvodnja metala i proizvoda od metala, vađenje sirove nafte i plina te drvna industrija, dok je udio ostalih djelatnosti puno manji. U posljednjih godinu dana četiri je puta zabilježen pad industrijske proizvodnje, što znači da povoljnija kretanja industrijske proizvodnje polako gube svoj intenzitet, a još nije ni dostignuta razina proizvodnje iz 2008. godine. Značajan utjecaj na ograničenost dinamike povoljnih kretanja i na nižu razinu proizvodnje ima još uvijek slaba domaća potražnja u odnosu na inozemnu.

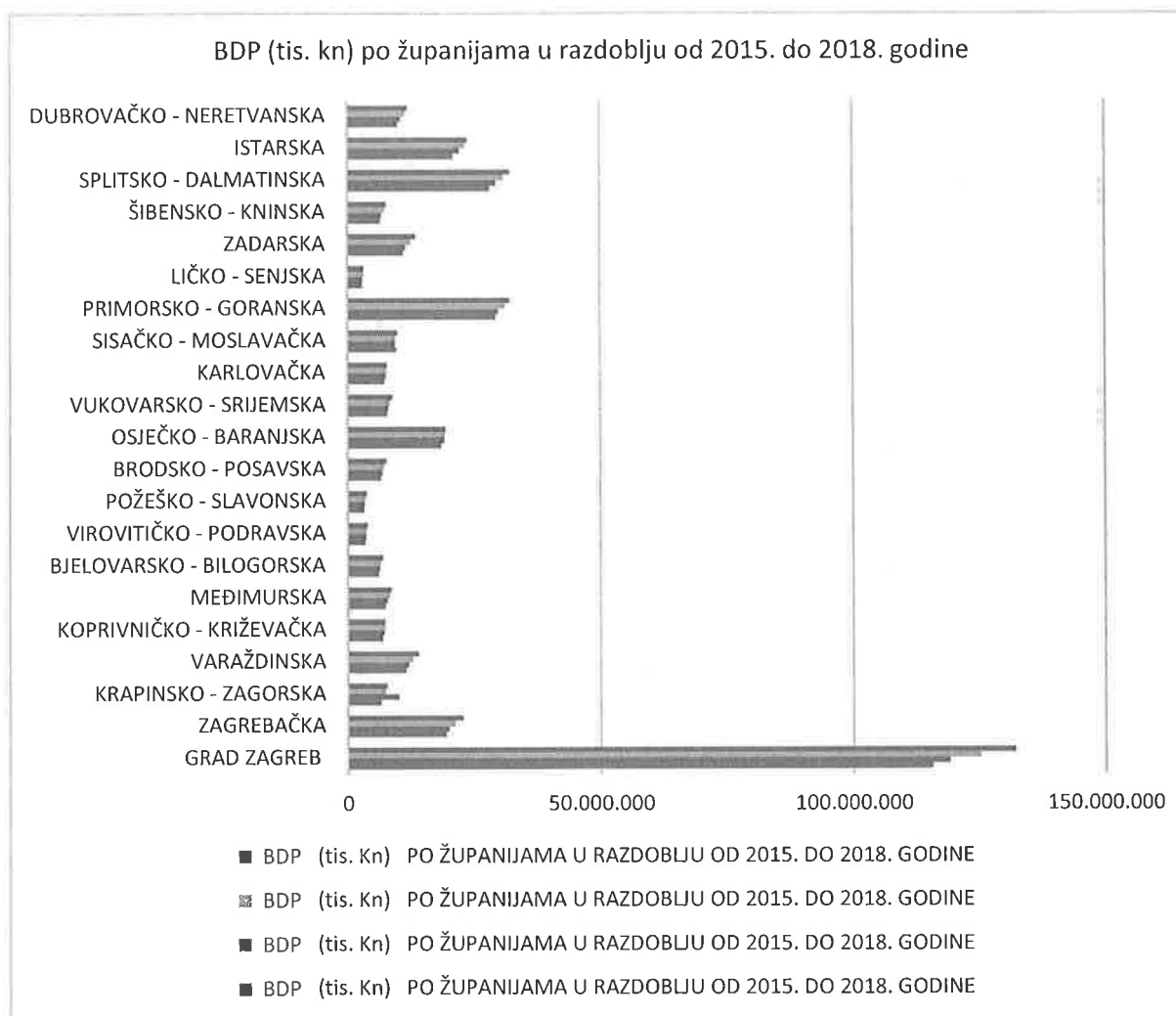
Prema površini poljoprivrednog zemljišta u Sisačko-moslavačkoj županiji, koje iznosi 236 883 hektara ili 53 % površine županije, ona se nalazi na drugom mjestu u RH, odmah iza Osječko-baranjske županije. Od ukupno navedenih hektara poljoprivrednog zemljišta, 190 429 hektara se vodi kao obradiva površina. Sisačko-moslavačka županija izdvaja znatna sredstva za razvoj ekološke poljoprivredne proizvodnje, a o opravdanosti poticaja govori porast broja ekoloških poljoprivrednih proizvođača na području županije. Poznato je da je Sisačko-moslavačka županija među prvima u Republici Hrvatskoj po broju proizvođača u ekološkoj proizvodnji. Poljodjelsko-prehrambeni kompleks na području županije ima veliku važnost i dugu tradiciju. Županija je prepoznatljiva po uzgoju autohtone pasmine konja hrvatski posavac, proizvodnji voća i povrća, ekološki prihvatljivih poljoprivrednih proizvoda te autohtonih sorti vinove loze od kojih je najpoznatiji škrlet.

Razoran potres koji je pogodio područje Sisačko-moslavačke županije 28. i 29. prosinca 2020. godine ostavio je za sobom duboke posljedice na gospodarske aktivnosti i cjelokupno stanovništvo toga kraja. Novonastalu situaciju potrebno je promatrati kao priliku da se područje Sisačko-moslavačke županije gospodarski obnovi, da se stvore uvjeti poticajnog investicijskog okruženja, a dobro osmišljenom poreznom, industrijskom i regulatornom politikom mogli bi se privući domaći i strani investitori na područje Sisačko-moslavačke županije.

Veći dio razdoblja koje je promatrano u ovoj analizi BDP-a po županijama, većina regija je imala izrazito naglašenu gospodarsku krizu. Od 2015. godine u Hrvatskoj se bilježe povoljniji gospodarski trendovi, međutim još uvijek je prisutna velika razlika u gospodarskoj razvijenosti hrvatskih županija, izuzev Grada Zagreba koji ima tri puta veći BDP od Virovitičko-podravске županije u kojoj je BDP najmanji. Sisačko-moslavačka županija zauzima središnju poziciju među županijama.

Bruto domaći proizvod po županijama u razdoblju 2015. - 2018. godine prikazan je u grafikonu 3.

Grafikon 2: Bruto domaći proizvod (tis.kn) po županijama u razdoblju od 2015. do 2018. godine

Izvor: DZS, <https://www.dzs.hr/Hrv/publication/StatisticsInLine.htm>, obrada Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

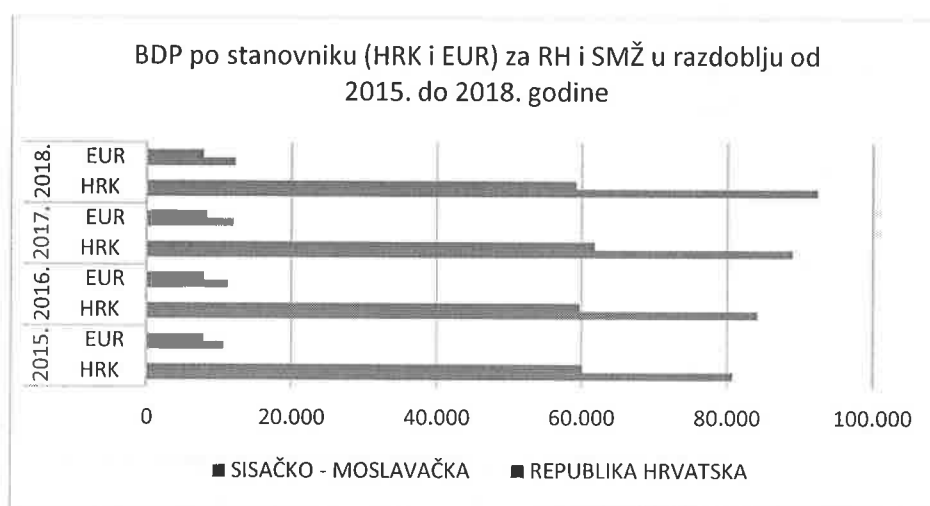
Bruto domaći proizvod (BDP) Sisačko-moslavačke županije u 2018. godini iznosio je 9.856,9 milijuna kuna što je svega 2,6 % BDP-a Republike Hrvatske.

Bruto domaći proizvod (BDP) po stanovniku u 2018. godini na nivou Republike Hrvatske iznosio je 92.389 kuna, što je nominalni rast za 5,6 % u odnosu na 2017. godinu, a na nivou županije iznosio je 59.241 kunu i predstavlja ukupnu vrijednost proizvoda i usluga stvorenih unutar granica županije u godinu dana, a za državnim prosjekom zaostaje za čak 35,9 %. U promatranom razdoblju od 2015. do 2017. godine vidljiv je blagi rast BDP na području županije što donosi veću zaposlenost i veće plaće, međutim u 2018. godini

bilježi blagi pad koji utječe na standard stanovništva. S obzirom na ostvareni BDP po stanovniku, Sisačko-moslavačka županija se zajedno s Vukovarsko-srijemskom, Požeško-slavonskom, Brodsko-posavskom i Virovitičko-podravskom županijom svrstava među pet (5) najnerazvijenijih hrvatskih županija.

Bruto domaći proizvod po stanovniku za Republiku Hrvatsku i Sisačko-moslavačku županiju za razdoblje od 2015. do 2018. godine prikazan je u donjem grafikonu 2.

Grafikon 3: Bruto domaći proizvod po stanovniku (HRK i EUR) za RH i SMŽ u razdoblju 2015. - 2018. godine

Izvor: DZS, <https://www.dzs.hr/Hrv/publication/StatisticsInLine.htm>, obrada Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Bruto domaći proizvod predstavlja ukupnu vrijednost proizvoda i usluga stvorenih unutar granice jedne zemlje u godinu dana. Bruto domaći proizvod po stanovniku RH i SMŽ u razdoblju od 2016. do 2018. godine prikazan je u tablici 9.

Tablica 8: Bruto domaći proizvod po stanovniku (HRK i EUR) i standardu kupovne moći u RH i SMŽ u razdoblju od 2016. do 2018. godine

BDP	NKPJS 2012 – 2. razina i županije	2016.	2017.	2018.
1. Bruto domaći proizvod, mil. HRK	RH	351.197	367.501	385.377
	SMŽ	9.387	9.446	9.857
2. Bruto domaći proizvod po stanovniku	RH	84.171	88.986	92.389
	SMŽ	59.775	61.801	59.241

¹⁾ Izvor: Županije – razvojna raznolikost i gospodarski potencijali, HGK – <https://www.hgk.hr/documents/analiza-zupanija-2021-f-web61e92db81b50d.pdf>

Daljnji rast BDP-a trebao bi se prema predviđanjima, u velikoj mjeri temeljiti na daljnjem oporavku domaće potražnje, posebno dinamičnijem rastu investicija, dok se kod inozemne potražnje odnosno izvoza roba i usluga, predviđa usporavanje dinamike rasta u odnosu na nekoliko proteklih godina.

Za daljnji razvoj županije nužno je uvođenje i korištenje novih tehnologija, znanja i vještina, posebno u proizvodnji i stvaranju novih visokovrijednih proizvoda i usluga. Poticanje ulaganja u inovativnu industriju omogućit će brži gospodarski razvoj, a u konačnici i ostanak visokoobrazovanih mladih osoba na području županije.

Za događaje poput pandemije koronavirusa ekonomisti imaju poseban naziv - strukturni lomovi. Strukturni lomovi neočekivane su promjene u ekonomiji koji iz temelja mijenjaju ponašanje poduzeća, države i građana, a koji čine ekonomske modele i prognoze nepouzdanima. Hrvatska je u posljednjih nekoliko desetljeća imala četiri takva strukturna loma: prijelaz sa socijalističke na tržišnu ekonomiju, Domovinski rat, veliku financijsku krizu 2008. godine i 2020. godine pandemiju koronavirusa.

Sisačko-moslavačka županija kontinuirano već godinama donosi niz mjera kako bi pomogla poduzetnicima u održavanju poslovanja i zadržavanju postojećih radnih mjesta i zaposlenika u tvrtkama.

1.2.2. Investicije

Izravnim je ulaganjima u Hrvatsku u posljednjih 25 godina ušlo nominalno 32,6 milijardi eura, što je prosječno 1,3 milijardi eura po godini ili ukupno 7,8 tisuća eura per capita.

Prema podacima HNB-a učešće inozemnih izravnih ulaganja na području Sisačko-moslavačke županije oscilira iz godine u godinu. Prema promatranom razdoblju od 2014. do 2019. godine najveće dezinvestiranje dogodilo se 2014. godine s -5,8 mln EUR-a, a tek od 2016. godine bilježe se značajnija izravna inozemna ulaganja.

Pregled podataka o izravnim ulaganjima u Republici Hrvatskoj i Sisačko-moslavačkoj županiji, u promatranom razdoblju od 2014. godine do 2019. godine, izražen u milijunima eura prikazan je u tablici 10.

U 2020. i 2021. godini inozemna ulaganja u Sisačko-moslavačku županiju iznosila su 15,91 i 15,26 milijuna eura, dok su na razini Hrvatske u 2020. iznosila 1.045,45, a 2021. godine 1.045,45 milijuna eura, prema podacima iz Baze inozemnih izravnih ulaganja Hrvatske narodne banke.

Tablica 9: Pregled podataka o izravnim stranim ulaganjima, RH i SMŽ od 2014. do 2019. godine

Godina	RH (mln EUR)	SMŽ (mln EUR)
--------	--------------	---------------

2014.	2.309,3	-5,8
2015.	30,1	-1,2
2016.	370,0	16,0
2017.	460,4	12,4
2018.	1.040,9	10,4
2019.	1.237,2	7,5

Izvor podataka: HNB, stanje svibanj 2020.

Prema podacima Hrvatske narodne banke, Baze inozemnih izravnih ulaganja, nakon 2019. godine metodološkim promjenama došlo je do razlike u podacima pa je tako izravnih ulaganja u Sisačko-moslavačku županiju u 2020. godini 15,91, a u 2021. ulaganja su u malom padu i iznose 15,26, gledano u milijunima eura.

Strani ulagači najviše su uložili u djelatnost financijskih usluga (primarno bankarstvo), gdje je uloženo 9,8 milijardi eura, odnosno 29,9 % svih izravnih ulaganja u Hrvatsku. Prva je sljedeća djelatnost s najviše ulaganja trgovina na veliko, a zadnjih godina postaju vrlo važna i vlasništvo nekretnina (kupnja nekretnina nerezidenata) što je bila djelatnost s vrlo značajnim ulaganjima, a uglavnom se radi o kupnji kuća za odmor.

Za brži gospodarski oporavak potreban je novi investicijski ciklus. Već cijeli niz godina investicije u Sisačko-moslavačkoj županiji stagniraju uz manja ili negativna odstupanja.

Bruto investicije prema lokaciji investicijskih objekata za Republiku Hrvatsku i Sisačko-moslavačku županiju za promatrano razdoblje od 2014. do 2019. godine prikazane su u tablici 11.

Tablica 10: Pregled bruto investicija u novu dugotrajnu imovinu prema lokaciji investicijskih objekata za RH i SMŽ od 2014. do 2020. godine

Godina	RH ukupno ostvarene investicije u dugotrajnu imovinu (mlrd Kn)	SMŽ nova dugotrajna (mlrd Kn)
2014.	46,6	1,14
2015.	46,4	1,2
2016.	48,6	1,6
2017.	52,6	1,3
2018.	54,7	1,5
2019.	63,2	1,8
2020.	54,7	1,3

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Investicije u Sisačko-moslavačkoj županiji zaostaju za kretanjima na nivou Republike Hrvatske posebice u prerađivačkoj industriji kao najvažnijem izvoznom području.

Bruto investicije samo u novu dugotrajnu imovinu u Sisačko-moslavačkoj županiji prema najznačajnijim djelatnostima, promatrano u razdoblju od 2014. godine do 2020. godine izraženo u milijunima kuna prikazane su u tablici broj 12.

Tablica 11: Pregled bruto investicije samo u novu dugotrajnu imovinu u Sisačko-moslavačkoj županiji prema najznačajnijim djelatnostima od 2014. do 2020. godine

Bruto investicije samo u novu dugotrajnu imovinu (AOP284)		Od toga:	
Go dina	Ukupno SMŽ	(C)Prerađivačka industrija	(E) Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom
2014.	458.780.464,00	293.502.767,00	23.764.976,00
2015.	189.242.058,00	134.212.721,00	15.319.953,00
2016.	305.528.175,00	205.975.077,00	38.018.353,00
2017.	297.819.184,00	247.918.846,00	10.691.984,00
2018.	318.731.909,00	262.555.112,00	15.364.181,00
2019.	231.668.945,00	130.051.416,00	24.998.996,00
2020.	234.345.935,00	158.606.974,00	27.193.259,00

Izvor podataka: Hrvatska gospodarska komora, Digitalna komora

Konkurentna snaga mikro, malog, srednjeg i velikog gospodarstva može se promatrati i kroz razinu investicija. Međutim, ako se investicijski rast nastavi ovakvom dinamikom, u kombinaciji s globalizacijom hrvatskog tržišta i nedostatkom ulaganja u proizvodnju i izvoz, možemo očekivati samo daljnji rast uvoza, a stagnaciju izvoza i zaposlenosti pa su zato ispravno usmjerene investicije najvažniji faktor u cilju povećanja konkurentnosti.

Tablica 12: Pregled bruto investicija samo u novu dugotrajnu imovinu u Sisačko-moslavačkoj županiji prema veličini poduzeća od 2014. do 2020. godine

Financijski pokazatelj	Mikro	Malo	Srednje	Veliko	Ukupno
Bruto investicije samo u novu dugotrajnu imovinu (AOP284)					

2014.		106.044.602,0	200.550.350,0	152.185.512,0	458.780.464,0
2015.	11.171.583,0	62.763.310,00	91.507.263,00	23.799.902,00	189.242.058,0
2016.	19.620.559,0	59.201.481,00	145.068.056,0	81.638.079,00	305.528.175,0
2017.	12.339.228,0	56.060.373,00	112.859.808,0	116.559.775,0	297.819.184,0
2018.	26.875.423,0	96.741.965,00	43.793.485,00	151.321.036,0	318.731.909,0
2019.	29.711.652,0	58.988.193,00	95.800.451,00	47.168.649,00	231.668.945,0
2020.	19.883.539,0	71.274.613,00	60.540.663,00	82.647.120,00	234.345.935,0

Izvor podataka: FINA, obrada HGK ŽK Sisak

Poduzetnici Sisačko-moslavačke županije uložili su u dugotrajnu imovinu 2019. godine 231,6 mln kuna dok su u 2020. godini uložili 234,3 mln kuna što predstavlja povećanje od cca 1% u odnosu na prethodnu godinu.

Investiranje u istraživanje i razvoj te primjena tehničkih inovacija zajedno s visokom tehnologijom proizvodnje, potpomognute informatičkom tehnologijom, omogućit će prilagodbu i uključivanje na zahtjevna proizvodna gospodarstva.

1.2.3. Vanjskotrgovinska razmjena

Statistički podaci o robnoj razmjeni Republike Hrvatske s inozemstvom dobivaju se iz dva različita izvora nakon što je RH pristupila Europskoj uniji 1. srpnja 2013. godine. Prvi izvor je Intrastatov obrazac za statistiku robne razmjene između zemalja članica EU-a (Intrastat), a drugi izvor je Jedinствена carinska deklaracija za statistiku robne razmjene sa zemljama nečlanicama EU-a (Extrastat). Prikupljene podatke Intrastata i Extrastata Državni zavod za statistiku statistički obrađuje i objavljuje u obliku jedinstvenog podatka robne razmjene Republike Hrvatske s inozemstvom.

Sisačko-moslavačka županija jedna je od rijetkih županija u Republici Hrvatskoj koja konstantno ostvaruje suficit u robnoj razmjeni s inozemstvom te ima vrlo visoku pokrivenost uvoza izvozom.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, Sisačko-moslavačka županija u 2016. godini bilježi najniži robni izvoz, nakon kojega dolazi do laganog porasta koji varira tijekom godina, da bi u 2021. dosegao vrhunac. Uvoz je također najniži u 2016. godini, na vrhuncu je u 2021. godini, ali je i dalje osjetno niži od izvoza.

Kretanje vanjskotrgovinske razmjene od 2015. do 2021. godine prikazano je u donjoj tablici broj 14.

Tablica 13: Robna razmjena s inozemstvom SMŽ (ukupan izvoz i uvoz) u razdoblju od 2015. do 2021. godine

Godina	Izvoz (u tis. kn)	Uvoz (u tis. kn)
2015.	4.030.052	2.157.231
2016.	3.031.890	1.808.204
2017.	3.253.892	2.042.269
2018.	3.671.528	2.400.563
2019.	3.546.657	2.130.745
2020.	3.182.083	2.153.948
2021.	4.484.800	2.884.613

Izvor: DZS Statistika u nizu, <https://www.dzs.hr/Hrv/publication/StatisticsInLine.htm>

Najveći vanjskotrgovinski partneri Sisačko-moslavačke županije u promatranom razdoblju od 2015. do 2021. godine bili su iz zemalja članica EU-a, Austrija, Italija, Njemačka i Slovenija, s udjelom od gotovo 59 % ukupnog izvoza, dok je izvan Europske unije najveći trgovinski partner i nadalje Bosna i Hercegovina pa slijede Turska, SAD i Srbija. Uvoz roba u Sisačko-moslavačku županiju iz Austrije, Italije, Njemačke, Slovenije, u stalnom je porastu što nam ukazuje da su najznačajniji vanjskotrgovinski partneri županije.

Udio izvoza Sisačko-moslavačke županije s inozemstvom u ukupnom izvozu Republike Hrvatske kreće se na razini od približno 3 % dok se udio uvoza županije u ukupnom uvozu Republike Hrvatske kreće na razini od 1,3 %.

Robna razmjena Republike Hrvatske i Sisačko-moslavačke županije I. – VI. 2020. i I. – VI. 2021. prikazana je u donjoj tablici 15.

Tablica 14: Robna razmjena Republike Hrvatske i Sisačko moslavačke županije I. – VI. 2020. i I. – VI. 2021. godine

Naziv	RH I. – VI. 2020.	RH I. – VI. 2021.	SMŽ I. – VI. 2020.	SMŽ I. – VI. 2021.	Udio SMŽ U RH %
Izvoz (mln €)	6.902	8.742	200	262	3,0
Uvoz (mln €)	11.210	13.256	137	171	1,3

-	-4.308	-4.514	63	91	
deficit/+suficit (mln €)					

Izvor: DZS, obrada HGK ŽK Sisak

Bez obzira što je 2020. godina bila obilježena pandemijom te njenim negativnim utjecajem na gospodarstvo, saldo vanjskotrgovinske razmjene u 2020. godini na području Sisačko-moslavačke županije bio je pozitivan i iznosio je 1,68 mlrd kn, što je vidljiv pokazatelj da su poduzetnici Sisačko-moslavačke županije i u pandemiji zadržali svoja izvozna tržišta. Od ukupno 10,8 mlrd kn prihoda koje su ostvarili poduzetnici Sisačko-moslavačke županije, 3,1 mlrd ostvarena je prodajom roba i usluga na inozemnom tržištu, što pokazuje da se trećina županijske proizvodnje izvozi.

Poduzetnici s područja Sisačko-moslavačke županije u prvih šest mjeseci 2021. godine izvezli su robe u vrijednosti od 262 mln € što predstavlja povećanje od 31,4 % te uvezli robe u vrijednosti od 171 mln € čime je uvoz povećan za 24,9 %, no ostvaren je pozitivan trgovinski saldo od 91 mln €.

Najznačajniji trgovinski partneri u izvozu Sisačko-moslavačke županije su i dalje zemlje Europske unije (Njemačka, Austrija, Italija) te zemlje u okruženju (Srbija, Bosna i Hercegovina).

Najznačajnija izvozna djelatnost u Sisačko-moslavačkoj županiji bila je prerađivačka industrija koja ostvaruje gotovo 97 % ukupnog izvoza, odnosno 88 % uvoza i ostvaruje najveći utjecaj na kretanje vanjskotrgovinske razmjene županije.

U tablici 16 prikazan je izvoz i uvoz u Sisačko-moslavačkoj županiji prema NKD-u 2007. u razdoblju od 2015. do 2021. godine

Tablica 15: Izvoz i uvoz SMŽ prema NKD-u 2007. u razdoblju od 2016. do 2021. godine

NKD 2007. područje	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
	Izvoz (tis. kn)	Uvoz (tis. kn)	Izvoz (tis. kn)	Uvoz (tis. kn)	Izvoz (tis. kn)	Uvoz (tis. kn)	Izvoz (tis. kn)	Uvoz (tis. kn)	Izvoz (tis. kn)	Uvoz (tis. kn)	Izvoz (tis. kn)	Uvoz (tis. kn)
A Poljoprivreda, šumarstvo i	11.736	13.277	11.083	12.180	16.586	20.851	20.324	19.796	34.171	16.295	27.081	26.690
B Rudarstvo	46	798	-	317	3.586	28	2.702	28	9	48	-	-
C Prerađivač	2.922.469	1.566.867	3.134.470	1.757.211	3.536.289	2.044.445	3.360.089	1.727.140	2.975.497	1.745.427	4.226.562	2.374.767
D Opskrba električnom energijom,	-	262	69	1.427	3.612	1.059	3.006	684	2.549	491	4	186
E Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje	254	277	148	139	-	180	-	11	-	59	-	94

F Građevinar	280	1.143	493	5.380	906	17.134	94 ⁹	26.867	34 ⁵	7.495	1.201	13.568
G Trgovina na veliko i na malo; popravak	90.437	222.469	98.661	253.012	98.382	302.336	134.046	344.927	149.214	362.580	195.867	432.824
H Prijevoz i	5.417	253	6.659	4.104	7.193	7.495	13.389	6.501	5.825	4.385	4.934	3.453
I Djelatnosti pružanja smještaja te	90	140	973	521	3.016	259	3.293	1.023	3.212	3.339	2.665	695
J Informacij e i komunikacije	202	1.011	582	6.006	1.318	5.227	1.259	2.452	440	11.271	811	16.199
K Financijske djelatnosti i	28	39	16	46	-	65	-	184	-	238	-	75
L Poslovanje nekretninama						40	-	-				
M Stručne, znanstvene i	235	1.185	73	1.672	524	662	890	573	2.373	1.609	1.634	1.361
N Stručne, znanstvene i					10	136	-	48			6.625	8.297
P Obrazovan	15	256	49	7	-	8	-	-	-	1	-	9
Q Djelatnosti zdravstvene	-	4	-	151	-	256	-	451	-	-	-	1.376
S Ostale uslužne	-	44	587	66	53	176	6.492	58	6.715	163	17.033	4.949
X Neraspore	683	89	31	4	52	49	173	-	300	65 ²	84 ³	4 ⁵

Izvor: DZS, <https://www.dzs.hr/Hrv/publication/StatisticsInLine.htm>

Udio izvoza Sisačko-moslavačke županije s inozemstvom u ukupnom izvozu Republike Hrvatske kreće se na razini od oko 3,3 %, dok se udio uvoza županije u ukupnom izvozu Republike Hrvatske kreće na razini od 1,2 %.

1.2.4. Malo i srednje poduzetništvo

Glavne gospodarske djelatnosti na području Sisačko-moslavačke županije su industrija s posebnim naglaskom na naftnu, energetska, petrokemijska i kemijska industrija, metaloprerađivačka industrija i metalurgija, prehrambena industrija, drvoprerađivačka industrija, poljoprivreda i šumarstvo, trgovina, ugostiteljstvo, graditeljstvo, promet i veze.

U posljednje vrijeme u županiji se sve više koriste nove tehnologije, nova znanja i vještine u prerađivačkoj industriji, a s tim u vezi stvara se i novo poduzetničko okruženje za jači razvoj IT sektora, posebno na području *gaming* industrije odnosno industrije proizvodnje video igara. Opremljen

najmodernijom tehnikom, Poduzetnički inkubator PISMO Novska u Novskoj omogućit će da Sisačko-moslavačka županija postane središte *gaming* industrije.

Nakon niza godina negativnih trendova gospodarstvo u Sisačko-moslavačkoj županiji se blago oporavlja, a tome posebno doprinosi razvoj malog i srednjeg poduzetništva. Broj malih i srednjih poduzeća u Sisačko-moslavačkoj županiji, njihove gospodarske aktivnosti i broj zaposlenih bilježe porast u posljednje dvije godine.

Tablica 16: Pregled broja tvrtki u Sisačko-moslavačkoj županiji prema veličini i djelatnostima od 2017. do 2020. godine

Djelatnost	2017.					2018.				
	Mikro	Mala	Srednja	Velika	Ukupno	Mikro	Mala	Srednja	Velika	Ukupno
A	04				08	68				73
B										
C	45	4	2		15	73	6	1		56
D	6				8	9				1
E	8	2			4	0	3			7
F	72	6			90	13	8			43
G	77	1			19	25	9			75
H	9	4			4	9	0			10
I	42				46	67				72
J	8				2	0				3
K										
L	3				6	0				3
M	19				23	36				43
N	8				0	0				3
O	9				9	9				9
Q	0				0	0				0
R	2				2	6				6
S	1				3	6				7
Broj tvrtki	643	62	0		830	930	06	9		162

Djelatnost	2019.					2020.				
	Mikro	Mala	Srednja	Velika	Ukupno	Mikro	Mala	Srednja	Velika	Ukupno

A	74				81	71			78
B									
C	01	4	5		86	81	0	3	71
D	8				0	5			7
E	1	4			9	2	4		0
F	46	6			84	69	3		14
G	28	2			71	08	1		62
H	03	7			21	05	6		22
I	77				83	80			87
J	2				5	03			06
K									
L	3				6	5			6
M	62				68	64			70
N	1				4	5			7
O									
P	2				2	2			2
Q	3				4	4			5
R	7				7	5			5
S	6				9	0			3
Broj tvrtki	2 068	2 09	4		2 308	2 066	2 27	3	2 325

Izvor: FINA, obrada HGK Županijska komora Sisak

U 2020. godini subjekti malog gospodarstva činili su 99,64 % svih subjekata na području Sisačko-moslavačke županije, a najznačajnija su mikropoduzeća koja čine 88,7 % subjekata.

U Sisačko-moslavačkoj županiji u 2020. godini bilo je registrirano 2325 poduzetnika, što čini povećanje od 2 % u odnosu na 2019. godinu, dok je broj zaposlenih osoba smanjen za 5,8 % u odnosu na 2019. godinu.

Broj zaposlenih u Sisačko-moslavačkoj županiji prema veličini poduzeća i djelatnostima u razdoblju od 2014. do 2020. godine prikazan je u tablici 19.

Tablica 17: Pregled broja zaposlenih u Sisačko-moslavačkoj županiji prema veličini poduzeća i djelatnostima od 2014. do 2020. godine

	2014.	2015.	2016.
--	-------	-------	-------

Djelatnost	2017.				2018.					
	Mikro	Mala	Srednja	Velika	Ukupno	Mikro	Mala	Srednja	Velika	Ukupno
B	30	0	0	0	30	9	24	0	0	33
C	2184	2715	3100	0	7999	565	1370	2737	3424	8096
D	107	0	0	0	107	44	70	0	0	114
E	622	319	0	0	941	65	544	335	0	944
F	1255	146	0	0	1401	440	770	142	0	1352
G	1382	0	876	0	2258	722	627	0	888	2237
H	244	183	0	0	427	147	279	0	0	426
I	298	139	0	0	437	283	46	131	0	460
A	198	36	0	0	234	110	74	0	0	184
J	129	0	0	0	129	139	0	0	0	139
K	9	0	0	0	9	3	0	0	0	3
L	92	0	0	0	92	37	44	0	0	81
M	527	26	0	0	553	435	101	0	0	536
N	254	0	0	0	254	75	110	0	0	185
O	47	0	0	0	47	52	0	0	0	52
Q	159	0	0	0	159	143	0	0	0	143
R	10	0	0	0	10	8	0	0	0	8
S	153	0	0	0	153	109	51	0	0	160
Broj zaposlenih	7700	3564	3976	0	15 240	3386	4110	3345	4312	15 153

Djelatnost	2017.					2018.				
	Mikro	Mala	Srednja	Velika	Ukupno	Mikro	Mala	Srednja	Velika	Ukupno
A	154	60	0	0	214	288	73	0	0	361
B	14	15	0	0	29	12	25	0	0	37
C	768	1419	2438	3495	8120	807	1696	2114	4342	8959
D	39	65	0	0	104	39	71	0	0	110
E	119	481	346	0	946	104	469	347	0	920
F	595	785	126	0	1506	837	978	137	0	1952
G	741	609	0	1107	2457	957	691	0	1045	2693
H	144	241	124	0	509	205	281	121	0	607
I	393	60	126	0	579	445	84	129	0	658

J	142	41	0	0	183	155	40	0	0	195
K	3	0	0	0	3	2	0	0	0	2
L	32	60	0	0	92	45	54	0	0	99
M	514	77	0	0	591	549	127	0	0	676
N	210	108	0	0	318	123	238	0	0	361
O	55	0	0	0	55	54	0	0	0	54
Q	154	0	0	0	154	183	0	0	0	183
R	19	0	0	0	19	22	0	0	0	22
S	153	73	0	0	226	162	52	0	0	214
Broj zaposlenih	4249	4094	3160	4602	16 105	4989	4879	2848	5387	18 103

Djelatnost	2019.					2020.				
	Mikro	Mala	Srednja	Velika	Ukupno	Mikro	Mala	Srednja	Velika	Ukupno
A	271	105	0	0	376	302	120	0	0	422
B	5	37	0	0	42	17	29	0	0	46
C	985	1489	2411	3949	8834	820	1626	2247	4294	8987
D	16	53	0	0	69	9	22	0	0	31
E	105	501	403	0	1009	116	531	400	0	1047
F	893	1256	144	0	2293	1033	1479	167	0	2679
G	969	630	0	1107	2706	904	702	35	2.411	4052
H	251	296	118	0	665	275	300	113	0	688
I	491	110	135	0	736	495	105	138	0	738
J	188	30	0	0	218	196	38	0	0	234
K	2	0	0	0	2	1	0	0	0	1
L	40	50	0	0	90	52	26	0	0	78
M	536	113	0	0	649	545	127	0	0	672
N	156	141	0	0	297	169	110	0	0	279
O	0	0	226	0	226	0	0	233	0	233
P	53	0	0	0	53	57	0	0	0	57
Q	229	22	0	0	251	245	22	0	0	267
R	45	0	0	0	45	42	0	0	0	42
S	134	105	0	0	239	127	86	0	0	213
Broj zaposlenih	5369	4833	3437	5056	18695	5405	5301	3333	6705	20 744

Izvor: FINA, obrada HGK Županijska komora Sisak

Poduzetnici Sisačko-moslavačke županije, njih 2308 u 2019. godini imali su 18 695 zaposlenih, što je u odnosu na 2018. godinu povećanje broja zaposlenih za 592 ili 4,5 %.

Prema broju zaposlenih u 2020. godini, među mikro, malim i srednjim tvrtkama, najviše zaposlenih je u prerađivačkoj industriji, zatim slijede građevinarstvo te trgovina.

Broj zaposlenih u velikim tvrtkama značajan porast bilježi u 2020. godini, tako da je u velikim tvrtkama bilo zaposleno ukupno 6705 radnika. Međutim, na neznatan broj novonastalih tvrtki u 2020. godini bilježi se u ukupnom broju zaposlenih povećanje broja zaposlenih za 2049 osoba.

Tablica 18: Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika Sisačko-moslavačke županije u 2019./2020. godini (iznosi u kn)

Opis	2019.	2020.
Broj poduzetnika	2308	2325
Broj dobitaša		
Broj gubitaša		
Broj zaposlenih	18 473	20 766
Ukupni prihodi	10.955.130.503	10.807.000.477
Ukupni rashodi	10.540.784.291	10.101.657.296
Dobit ili gubitak prije oporezivanja	580.052	705.343
Gubitak prije oporezivanja	414.346.212	705.343.181
Porez na dobit	65.483.536	70.643.030
Dobit ili gubitak razdoblja	348.862.676	634.700.151
Od toga - Bruto investicije samo u novu dugotrajnu imovinu	231.668.945	234.345.935

Izvor: Hrvatska gospodarska komora, Digitalna komora

U poslovnoj 2020. godini, u odnosu na prethodnu godinu, na području Sisačko-moslavačke županije ukupni prihodi bili su manji za 1,4 % i iznosili oko 10,8 mlrd kuna, dok su ukupni rashodi bili smanjeni za 4,2 % i iznosili su 10,1 mlrd kuna. Broj poduzetnika u 2020. godini neznatno je, za manje od 1 % porastao u odnosu na 2019. kad ih je bilo 2308.

Jedan od ključnih pokazatelja razvijenosti neke regije, županije, grada, općine je visina plaće. Visina prosječne mjesečne obračunate bruto plaće po radniku značajno se razlikuje od županije do županije, no za našu županiju možemo reći da je ispod prosjeka Republike Hrvatske kao i mnogih prijašnjih godina.

1.2.5. Obrtništvo

Na području Sisačko-moslavačke županije prije Domovinskog rata djelovalo je oko 4500 aktivnih obrta. Obrtništvo u županiji ima bogatu tradiciju i većinom se naslanjalo na velike gospodarske objekte, a u ukupnom broju obrta u Republici Hrvatskoj sudjeluje s 2,62 %.

U strukturi obrtničkih djelatnosti najveći udio u ukupnom broju obrta zauzimaju uslužni obrti, zatim trgovina, proizvodni obrti, ugostiteljstvo i turizam, dok ukupni udio djelatnosti prijevoza, ribarstva i poljodjelstva, frizeri, kozmetičari i njega tijela zauzimaju puno niži postotak. Mnogi obrtnici preregistrirali su obrtničku djelatnost u drugi oblik poslovanja i to kao društvo s ograničenom odgovornošću, jednostavno društvo ili obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo.

Na području Sisačko-moslavačke županije u posljednjih pet godina zabilježen je porast broja obrtničkih subjekata, a s tim povezano i porast broja zaposlenih u obrtu. Na dan 28.2.2021. godine bilo je 2338 aktivnih obrta, a na isti dan 2022. godine, njih 2521 što je rast od 183 obrta, pri čemu valja u obzir uzeti kako je novotvorenih bilo 357, a objavljenih ili brisanih 174. Tijekom veljače 2021. u obrtima je bilo zaposleno 5473 radnika, a u veljači 2022. godine 5898, što je u godini dana povećanje od 7,8 % ukupnog broja zaposlenih u obrtu.

Broj obrta i zaposlenih u obrtu na području Sisačko-moslavačke županije prikazan je u donjoj tablici.

Tablica 19: Broj obrta i zaposlenih na području Sisačko-moslavačke županije u 2001. godini i u razdoblju od 2014. do 2021. godine

Go dina	B roj	Broj zaposlenih
20	2	6131
20	2	4686
20	1	4612
20	1	4726
20	1	4703

20	2	4780
20	2	4928
20	2	4988
20	2	5331

Izvor: Obrtnička komora SMŽ

Hrvatski zavod za zapošljavanje mjerama aktivnog zapošljavanja pridonosi porastu broja obrta na području Sisačko-moslavačke županije. HZZ nezaposlenim i dugotrajno nezaposlenim osobama nudi mogućnost jednokratne bespovratne novčane pomoći za samozapošljavanje kako bi mogli pokrenuti vlastitu djelatnost kroz obrt ili trgovačko društvo.

Sisačko-moslavačka županija nizom mjera podupire razvoj obrtništva i malog gospodarstva te financijski potiče opstanak najugroženijih segmenata gospodarstva (obrtništvo, mikro i mala trgovačka društva s naglaskom na proizvodnju). Očekuje se da obrtništvo proizvodnog profila postane generator cjelokupnog gospodarskog razvoja na području županije.

U strukturi proizvodnih djelatnosti dominiraju proizvodi drvoprerađivačkog zanatstva, metaloprerađivačkog zanatstva, proizvodnja hrane i pića, tekstil i proizvodi od tekstila. Ostale djelatnosti zastupljene su ispod 10 %. U posljednje vrijeme obrtnici se suočavaju s nedostatkom stručne radne snage, posebno u sektoru graditeljstva, kao i raznim uslugama (vodoinstalateri, bravari, električari, stolari itd.)

1.2.6. Tržište rada

U posljednje vrijeme u Republici Hrvatskoj sve se više pozornosti posvećuje analizama tržišta rada. Stope zaposlenosti i nezaposlenosti jedne su od bitnih gospodarskih pokazatelja neke države ili regije.

Jednostavnije se može reći da tržište rada označava ponudu i potražnju radnika, uključuje njihovu pripremu, zapošljavanje, napredovanje, otkaze, čekanje na posao, konkurenciju u traženju posla i na samom poslu. Analiziraju se najvažnija kretanja i odrednice zaposlenosti i nezaposlenosti u posljednjih nekoliko godina u cilju spoznavanja njihovog učinka i mogućeg poboljšanja.

Nezaposleni

U Republici Hrvatskoj i Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju od 2017. do 2021. godine vidljivo je kontinuirano smanjenje broja nezaposlenih osoba. Za prikaz broja nezaposlenih osoba te stope registrirane nezaposlenosti po županijama u Republici Hrvatskoj korišteni su podatci Državnog zavoda za statistiku. Prosječna stopa nezaposlenosti u Sisačko-moslavačkoj županiji za 2017. godinu iznosila je 29,0 % dok je u 2019. godini iznosila 19,9 %, što prikazuje pad stope registrirane nezaposlenosti na području Sisačko-

moslavačke županije od 9,1 %. Stopa registrirane nezaposlenosti pada kontinuirano kroz godine i u 2021. godini iznosi 17,5 %.

U donjoj tablici prikazan je prosječan broj nezaposlenih osoba i stopa registrirane nezaposlenosti po županijama u razdoblju od 2017. do 2021. godine.

Tablica 20: Prosječan broj nezaposlenih osoba i stopa registrirane nezaposlenosti po županijama u razdoblju od 2017. do 2021. godine

Prostorna jedinica - županija	Prosječan broj nezaposlenih osoba					Stopa registrirane nezaposlenosti (%)				
	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
RH	224 068	153 542	128 650	150 824	136 816	13,9	11,1	9,1	8,9	9,4
Sisačko-moslavačka	15 011	10 528	8875	9251	7845	29,0	24,3	19,9	18,7	17,5
Zagrebačka	10 175	6658	5582	6629	6267	11,3	8,0	6,3	5,8	6,7
Krapinsko-zagorska	5798	2789	2322	2670	2387	10,5	8,1	6,4	6,1	6,6
Karlovačka	6828	4438	3342	3717	3013	16,6	13,2	9,9	9,1	9,1
Varaždinska	4555	3100	2542	2950	2462	6,9	5,1	4,0	4,2	4,0
Koprivničko- križevačka	4398	2433	1939	2239	2002	13,0	8,7	6,8	6,4	6,8
Bjelovarsko- bilogorska	8474	6678	4872	4369	4215	22,7	18,3	13,7	12,4	11,8
Primorsko-goranska	11 262	9254	7607	8218	9559	9,9	8,0	6,7	7,2	8,2
Ličko-senjska	3139	2518	2043	2048	1968	19,4	15,8	12,5	12,7	12,1
Virovitičko-podravska	7634	5971	4935	4678	4622	28,8	23,2	19,6	18,8	18,5
Požeško-slavonska	4174	3445	2703	2756	2695	19,0	16,5	12,7	12,9	12,9
Brodsko-posavska	9652	8220	6616	6190	7131	22,4	19,9	15,7	14,6	16,2
Zadarska	6998	5780	5028	4972	4802	13,3	10,7	9,2	9,2	8,5
Osječko-baranjska	26 346	21 900	17 834	17 202	17 645	24,9	21,2	17,6	16,8	16,8
Šibensko-kninska	6871	5325	4841	4945	5182	19,9	15,4	14,2	14,3	14,5
Vukovarsko- srijemska	13 288	10 623	8065	7509	7476	25,1	20,5	16,0	15,1	14,5
Splitsko-dalmatinska	35 840	30 158	25 690	24 448	28 806	21,4	18,2	15,4	14,6	16,6
Istarska	5248	4258	3933	5390	5950	6,2	4,9	4,6	6,3	6,8
Dubrovačko- neretvanska	7677	5975	5954	6276	6619	16,5	13,0	12,7	13,1	14,0
Međimurska	4004	2667	2148	2213	2346	9,7	6,5	5,4	5,5	5,6
Grad Zagreb	28 389	21 341	17 050	16 648	19 787	6,4	4,7	3,7	3,7	4,3

Izvor: DZS, <https://www.dzs.hr/Hrv/publication/StatisticsInLine.htm>, obrada Regionalni koordinatork Sisačko-moslavačke županije

Broj nezaposlenih osoba na razini Sisačko-moslavačke županije od 2017. godine u stalnome je padu. Broj nezaposlenih osoba po gradovima i općinama Sisačko-moslavačke županije prikazan je u tablici 23.

Tablica 21: Prosječan broj nezaposlenih osoba po gradovima i općinama SMŽ u razdoblju od 2017. do 2021. godine

Županija/JLS	Godina				
	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Općina Donji Kukuruzari	203	148	128	149	117
Općina Dvor	425	356	332	338	276
Grad Glina	740	618	547	504	356
Općina Hrvatska Dubica	246	195	161	159	135
Grad Hrvatska Kostajnica	190	144	131	135	87
Općina Jasenovac	201	143	106	140	105
Grad Kutina	1514	1099	985	1109	944
Općina Lekenik	394	296	232	257	205
Općina Lipovljani	221	169	153	166	176
Općina Martinska Ves	245	199	162	144	133
Grad Novska	1242	935	772	843	745
Grad Petrinja	1884	1367	1061	1110	907
Grad Popovača	840	665	542	574	525
Grad Sisak	3575	2973	2558	2603	2274
Općina Sunja	582	462	382	406	334
Općina Topusko	255	208	144	139	110
Općina Velika Ludina	189	147	112	116	96
Općina Gvozd	391	332	305	283	254
Općina Majur	95	74	63	69	55
Sisačko-moslavačka ukupno	13 431	10 528	8875	9251	7844

Izvor: <https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tiplzviestaja=1>, obrada Regionalni koordinatork Sisačko-moslavačke županije

Otkako se u Hrvatskoj statistički prati tržište rada, na njemu je uvijek manji broj zaposlenih žena, a tako je i u Sisačko-moslavačkoj županiji, što je vidljivo iz Tablice 23. Od 2017. godine do 2020. godine broj zaposlenih žena u stalnome je porastu, ali je isto tako i stalno manji od broja zaposlenih muškaraca. U vremenskom rasponu od 2017. do 2020. godine razlika u broju zaposlenih žena u odnosu na broj zaposlenih muškaraca pala je s 13,8 % na 7,04 %.

Tablica 22: Prosječan zaposlenih osoba prema spolu u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju od 2017. do 2021. godine

Županija	Spol	Godina			
		2017.	2018.	2019.	2020.
Sisačko-moslavačka	Ž	13 253	13 808	14 707	15 627
	M	15 725	16 177	16 395	16 809
	ukupno	28 978	29 985	31 102	32 436

Izvor: Državni zavod za statistiku, obrada: Regionalni koordinatork Sisačko-moslavačke županije

Prema razini obrazovanja, najviše nezaposlenih osoba evidentirano je sa srednjim trogodišnjim školama i školama za KV/VKV radnike te osoba s osnovnom školom. U 2019. godini smanjio se prosječan broj nezaposlenih na svim razinama obrazovanja. Do najvećeg smanjenja nezaposlenosti došlo je kod skupine osoba s fakultetom, akademijom, magisterijom i doktoratom, a najmanje kod skupine bez škole i nezavršenom osnovnom školom.

Nezaposlene osobe na području Sisačko-moslavačke županije prema razini obrazovanja u razdoblju od 2017. do 2020. godine.

Tablica 23: Broj nezaposlenih osoba u Sisačko-moslavačkoj županiji prema razini obrazovanja u razdoblju od 2017. do 2020. godine

	Godina	Ukupno	Bez škole i nezavršena OŠ	OŠ	SŠ za zanimanja do 3 godine i škola za KV i VKV	SŠ za zanimanja u trajanju od 4 godine i više	Gimnazija	Viša škola, I stupanj fakulteta i stručni studij	Fakultet, akademija, magisterij i doktorat
Prosječan broj nezaposlenih osoba	2017.	13 430	1371	3813	4088	2977	294	196	367
	2018.	10 529	1159	2981	3124	2349	232	156	289
	2019.	8875	1019	2515	2589	1999	188	121	258
	2020.	9055	992	2462	2792	2040	202	108	249
Prosječan broj nezaposlenih žena	2017.	7729	771	2144	2165	1882	198	337	232
	2018.	6148	659	1684	1705	1504	155	264	176
	2019.	5061	580	1386	1378	1249	114	205	149

	2020.	5077	566	1362	1432	1245	120	207	144
Prosječan broj nezaposlenih muškaraca	2017.	5701	600	1669	1922	1095	96	184	135
	2018.	4381	500	1297	1419	845	77	129	113
	2019.	3814	439	1129	1212	750	74	102	109
	2020.	3978	426	1100	1360	795	82	112	105

Izvor: HZZ, <https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tiplzvjestaja=1>, obrada: Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Promatrajući razdoblje od 2017. do 2021. godine, ukupan broj nezaposlenih osoba se smanjuje, ali i dalje je više nezaposlenih žena i to od 40 do 59 godina starosti. 2019. godinu vidljivo je da je udio u ukupnom broju nezaposlenih osoba kod žena i muškaraca zabilježen u dobnoj skupini od 50 do 54 godine i od 55 do 59 godina starosti. Nakon šezdeset godina starosti trend se mijenja te je više nezaposlenih muškaraca. Najmanje nezaposlenih muškaraca je u dobi od 30 do 34 godine. Broj nezaposlenih osoba prema dobi i spolu u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju od 2017. do 2021. godine prikazan je u tablici 25.

Tablica 24: Prosječan broj nezaposlenih osoba prema dobi i spolu u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju od 2017. do 2021. godine

Dob	Spol	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
		15 - 19	ž	316	265	243
	M	355	267	217	209	195
20 - 24	ž	728	571	491	528	435
	M	655	471	403	503	382
25 - 29	ž	705	535	422	468	397
	M	472	313	288	345	293
30 - 34	ž	732	555	405	417	345
	M	422	309	233	269	212
35 - 39	ž	804	611	471	482	404
	M	447	327	283	311	259
40 - 44	ž	866	683	539	546	436
	M	434	327	329	354	301
45 - 49	ž	1023	768	618	616	527
	M	495	388	349	364	306
50 - 54	ž	1052	850	700	712	578
	M	699	536	469	479	399
55 - 59	ž	1082	872	763	797	668

	M	984	776	643	626	596
≥60	Ž	475	438	410	410	391
	M	736	666	600	581	530
Ukupno	Ž	7729	6148	5061	5210	4372
	M	5701	4381	3814	4041	3473

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Zaposleni

Radno sposobno stanovništvo čine osobe između 15 i 65 godina i ta je populacija relativno dobro zastupljena u starosnoj strukturi stanovništva Sisačko-moslavačke županije, no prema novom popisu stanovništva iz 2021. godine, u strukturi stanovništva županije prevladavaju osobe starosti od 60 do 69 godina.

Gledajući registriranu zaposlenost prema sektorima i u razdoblju od 2018. do 2021. godine, u Sisačko-moslavačkoj županiji najveći je broj ukupno zaposlenih prema administrativnim izvorima u 2020. godini, dok u 2021. godini taj broj pada. Gledajući po sektorima, kod individualnih poljoprivrednika događa se polagani rast kroz tri godine, a broj zaposlenih u obrtu i slobodnim profesijama nakon pada u 2020. godini tijekom 2021. opet doživljava rast. Zaposlenih u pravnim osobama je najviše i njihov broj u promatranom razdoblju u konstantnom je porastu.

Tablica 25: Registrirana zaposlenost prema sektorima u RH i po županijama u razdoblju od 2019. do 2021. godine

Županije	2019.				2020.				2021.			
	Ukupno zaposleni prema administrativnim izvorima	Zaposleni u pravnim osobama	Zaposleni u obrtu i slobodnim profesijama	Individualni poljoprivrednici	Ukupno zaposleni prema administrativnim izvorima	Zaposleni u pravnim osobama	Zaposleni u obrtu i slobodnim profesijama	Individualni poljoprivrednici	Ukupno zaposleni prema administrativnim izvorima	Zaposleni u pravnim osobama	Zaposleni u obrtu i slobodnim profesijama	Individualni poljoprivrednici
RH	1 458 459	1 255 691	183 356	19 412	1 617 815	1 273 214	181 959	19 181	1 492 994	1 289 283	184 610	19 101
Sisačko-moslavačka	38 356	32 179	5342	835	48 187	33 031	5312	853	40 826	34 473	5492	861
Zagrebačka	85 219	71 930	11 977	1312	100 645	81 621	11 917	1283	97 231	84 035	11 979	1217
Krapinsko-zagorska	35 699	28 775	6650	274	39 277	30 044	6571	271	37 371	30 432	6672	267

Karlovačka	35 375	29 651	5333	391	38 818	29 684	5174	427	35 765	30 123	5235	407
Varaždinska	64 042	55 186	8058	798	66 089	54 697	7866	783	64 713	56 046	7922	745
Koprivničko-križevačka	30 923	25 049	3457	2417	33 087	25 128	3560	2282	31 250	25 364	3715	2171
Bjelovarsko-bilogorska	30 582	24 788	3809	1985	35 199	25 165	3796	1869	31 404	25 613	3945	1846
Primorsko-goranska	105 944	89 849	15 843	252	114 788	90 776	15 516	278	107 165	90 924	15 949	292
Ličko-senjska	14 238	11 499	2330	409	16 151	11 577	2102	424	14 266	11 610	2203	453
Virovitičko-podravska	20 268	25 056	3592	1620	24 847	15 111	3443	1615	20 411	15 385	3434	1592
Požeško-slavonska	18 568	15 169	2878	521	21 300	15 223	2800	521	18 256	14 839	2870	547
Brodsko-posavska	35 519	28 877	5827	815	42 498	29 829	5669	810	36 756	30 154	5742	860
Zadarska	49 601	39 847	9237	517	54 011	39 360	9102	577	51 404	41 469	9305	630
Osječko-baranjska	83 462	71 355	10 116	1991	102 628	73 173	10 286	1967	87 076	74 682	10 444	1950
Šibensko-kninska	29 290	23 935	5123	232	34 503	24 337	4954	267	30 561	25 146	5122	293
Vukovarsko-srijemska	42 285	34 802	5860	1623	49 732	34 686	5908	1629	43 961	36 157	6121	1683
Splitsko-dalmatinska	140 855	117 207	22 882	766	167 332	119 494	22 651	739	144 617	120 902	22 965	750
Istarska	81 940	66 253	14 919	768	86 030	65 207	14 684	749	80 998	65 298	14 953	747
Dubrovačko	40 956	33 531	6967	458	47 842	34 076	7041	449	40 801	33 320	7034	447
Međimurska	37 713	33 225	3578	910	40 557	33 878	3592	874	39 813	35 454	3520	839
Grad Zagreb	437 624	407 528	29 578	518	454 294	407 117	30 015	514	438 349	407 857	29 988	504

Izvor: DZS, <https://www.dzs.hr/Hrv/publication/StatisticsInLine.htm>, obrada: Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke

županije

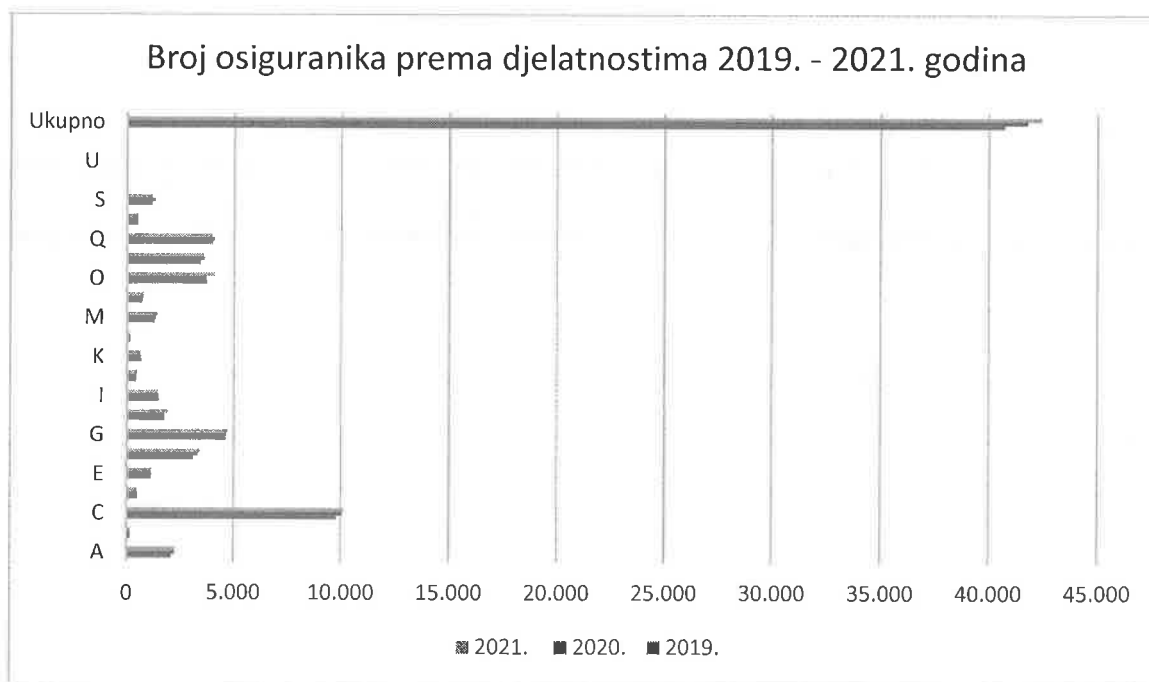
Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, vidljivo je kako je najveći broj osoba u Sisačko-moslavačkoj županiji u proteklih pet godina bio zaposlen u sektoru prerađivačke industrije, zatim javne uprave i obrane, socijalnog osiguranja, obrazovanja te zdravstvene zaštite i socijalne skrbi. Najveće smanjenje udjela zaposlenih osoba uočeno je u djelatnosti poljoprivrede, a povećava se udio uslužnih djelatnosti.

Podatci o brojčanim promjenama pokazuju u kojim je djelatnostima nastao najveći broj novih radnih mjesta. Najveći broj odnosno udio zaposlenih osoba u 2019. godini u Sisačko-moslavačkoj županiji zabilježen je u prerađivačkoj industriji (7960 ili 24,7 %) zatim u trgovini na veliko i malo i popravku motornih vozila i motocikala (4380 ili 13,6 %), javnoj upravi i obrani i obveznom socijalnom osiguranju (4170 ili 13,0 %), obrazovanju (3555 ili 11,0 %) te djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi (3292 ili 10,2 %). Tablica prikazuje kretanje broja i udjela istih djelatnosti i u ostalim županijama radi usporedbe, neovisno jesu li iste najzastupljenije u tim županijama. Veći udio zaposlenih osoba u prerađivačkoj industriji zabilježen je u

Međimurskoj županiji (42,3 %), Varaždinskoj (40,1 %), Krapinsko-zagorskoj (33,9 %), Koprivničko-križevačkoj (32,7 %), Karlovačkoj (26,8 %), Brodsko-posavskoj (26,5 %) Bjelovarsko-bilogorskoj (25,2 %) te Zagrebačkoj (24,9 %). U djelatnosti trgovine na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala, veći udio zaposlenih imaju Zagrebačka županija, Primorsko-goranska, Zadarska, Šibensko-kninska, Splitsko-dalmatinska i Grad Zagreb. Veći udio zaposlenih u djelatnosti javne uprave i obrane i obveznog socijalnog osiguranja zabilježen je u Ličko-senjskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji, a u djelatnosti obrazovanja u Koprivničko-križevačkoj i Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. U djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi veći udio zaposlenih imaju Krapinsko-zagorska i Požeško-slavonska županija. Kretanje udjela zaposlenih osoba u pravnim osobama po najzastupljenijim djelatnostima Sisačko-moslavačke županije i drugih županija, prikazan je u sljedećem grafikonu.

Kao pokazatelj registrirane zaposlenosti može poslužiti i broj osiguranika mirovinskog osiguranja te je u grafikonu dolje prikazan broj osiguranika u Sisačko-moslavačkoj županiji prema djelatnostima.

Grafikon 4: Broj osiguranika u Sisačko-moslavačkoj županiji prema djelatnostima, stanje siječanj 2022. godine

Izvor: [https://www.mirovinsko.hr/UserDocImages/statistika/statisticke-informacije/2022/1/Statisticke-](https://www.mirovinsko.hr/UserDocImages/statistika/statisticke-informacije/2022/1/Statisticke-informacije-HZMO-a-1-2022-veljaca-2022.pdf?vel=15047310)

[informacije-HZMO-a-1-2022-veljaca-2022.pdf?vel=15047310](https://www.mirovinsko.hr/UserDocImages/statistika/statisticke-informacije/2022/1/Statisticke-informacije-HZMO-a-1-2022-veljaca-2022.pdf?vel=15047310), obrada: Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Legenda:

A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo

B Rudarstvo i vađenje

C Prerađivačka industrija

D Opskrba el. energijom, plinom, parom i klimatizacija

E Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša
F Građevinarstvo
G Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala
H Prijevoz i skladištenje
I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
J Informacije i komunikacije
K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja
L Poslovanje nekretninama
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
O Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje
P Obrazovanje
Q Djelatnost zdravstvene zaštite i socijalne skrbi
R Umjetnost, zabava i rekreacija
S Ostale uslužne djelatnosti
T Djelatnost kućanstva kao poslodavca; djelatnost kućanstva koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe
U Djelatnost izvanteritorijalnih organizacija i tijela

U grafikonu je prikazan ukupan prosječan broj zaposlenih prema skupinama djelatnosti u razdoblju od 2019. do 2021. godine i vidljivo je da u prerađivačkoj industriji radi najviše zaposlenika, slijede trgovina na veliko i na malo i popravak motornih vozila i motocikala, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, osiguranika u javnoj upravi i obrani i obveznom socijalnom osiguranju te osiguranika mirovinskog osiguranja zaposlenih u obrazovanju.

1.2.7. Poslovno okruženje

Razvijenost poslovnog okruženja jedna je od pretpostavki uspjeha poduzetnika početnika kao i daljnjeg razvoja poslovnih subjekata malog i srednjeg poduzetništva i obrtništva. Ekonomski faktori kao što su godišnja stopa rasta, bruto nacionalni dohodak, dostupnost kreditnih sredstava za financiranje poslovnih projekata, visina kamatne stope, devizini tečaj, stopa nezaposlenosti, dostupnost te cijena i kvaliteta radne snage i energenata najznačajnije utječu na poslovno okruženje i na poslovanje poduzeća.

Temeljem odluka predstavničkih tijela JLS-a na području Sisačko-moslavačke županije osnovana je 31 poduzetnička zona dok za 16 poduzetničkih zona predviđenih prostornim planovima uređenja navedene odluke o osnivanju nisu donesene.

Gradovi Hrvatska Kostajnica, Kutina (za četiri od pet zona), Novska, Petrinja, Popovača i Sisak te Općine Dvor, Jasenovac, Lekenik, Lipovljani (za jednu od dvije zone) i Velika Ludina (za jednu od dvije zone) su izradile studiju opravdanosti izgradnje poduzetničke zone, dok je općina Lekenik završila izgradnju Poduzetničke zone kroz projekt financiran sredstvima EU fondova.

Poduzetničkim zonama na području županije upravljaju JLS, odnosno trgovačka društva za upravljanje zonama koja su osnovali gradovi Petrinja i Sisak, dok zone u gradu Hrvatska Kostajnica, općini Dvor i općini Topusko nemaju imenovanog upravitelja.

Osnovna namjena osnivanja i razvoja poduzetničkih zona je poticanje razvoja poduzetništva kao pokretačke snage lokalnog i regionalnog gospodarskog razvoja s ciljem povećanja broja gospodarskih subjekata na području županije, povećanje konkurentnosti poduzetnika, stvaranje mogućnosti za otvaranje novih radnih mjesta, porasta proizvodnje i izvoza, povećanje prihoda jedinice lokalne samouprave te ravnomjeran gospodarski razvoj županije.

Od ukupno 47 poduzetničkih zona na području županije, u potpunosti je opremljeno energetsom, komunalnom, prometnom i komunikacijskom infrastrukturom njih 14, djelomično je opremljeno 26, dok 7 poduzetničkih zona nije opremljeno niti uređeno za prihvata poduzetnika.

Prema podacima HGK Županijske komore Sisak trenutno su aktivne poslovne zone na području gradova Siska, Petrinje, Kutine, Novske, Gline, Popovače te na području općina Velika Ludina, Hrvatska Dubica i Lekenik. U njima je broj aktivnih poduzetnika koji su započeli poslovnu aktivnost 184, dok je broj zaposlenih kod aktivnih poduzetnika u zonama cca 3780 osoba. Još 37 poduzetnika planiraju pokrenuti poslovnu aktivnost u postojećim uređenim zonama.

Na području županije djeluju potporne poduzetničke institucije HGK Županijska komora Sisak, HOK Obrtnička komora Sisačko-moslavačke županije, Savjetodavna služba sa svojim podružnicama na području Sisačko-moslavačke županije, regionalna razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije SI-MO-RA d.o.o., Razvojna agencija MRAV u Kutini, Razvojna agencija NORA u Novskoj, Agencija za razvoj grada Gline, Javna ustanova PETRA u Petrinji, Poduzetnički inkubator PUNK Kutina, Poduzetnički inkubator SISAK - PISAK te poduzetnički inkubator PISMO u Novskoj.

Uloga navedenih poduzetničkih potpornih institucija je razvoj poduzetništva na lokalnoj razini, jačanje suradnje poduzetnika s poduzetničkim potpornim institucijama te njihovo međusobno povezivanje i umrežavanje, a sve u cilju pomoći start up poduzećima, razvoju malog i srednjeg poduzetništva i razvoju gospodarstva na području Sisačko-moslavačke županije.

Sisačko-moslavačka županija i njena razvojna agencija SI-MO-RA pokrenuli su i provode sveobuhvatan projekt razvoja *gaming* industrije. Projekt je namijenjen razvoju inovativne i kreativne industrije te obuhvaća rano učenje engleskog jezika u predškolskoj dobi, radionice izrade videoigara u osnovnim i srednjim školama Sisačko-moslavačke županije, pokretanje start upova kroz Poduzetnički inkubator PISMO u Novskoj, provedbu novog strukovnog četverogodišnjeg programa za razvoj videoigara (Tehničar za razvoj videoigara) te potpore za pokretanje start up-ova u području razvoja videoigara. Osim navedenih aktivnosti planirana je izgradnja i opremanje Centra *gaming* industrije. Projekt se odnosi na dvije komponente – infrastrukturnu i poduzetničku. Infrastrukturna komponenta odnosi se na izgradnju i stavljanje u funkciju (opremanje uredskom i specijaliziranom opremom) kampusa *gaming* industrije u gradu Novskoj - zgrada

Fakulteta, Studentskog i učeničkog doma, Poduzetničkog inkubatora za eSport/4000 mjesta/ i Akceleratora gaming industrije. Poduzetnička komponenta odnosi se na poticanje MSP-ova i start upova u gaming industriji na području RH. Cilj je stvoriti sustav financijskih potpora za tvrtke koje rade u području razvoja i proizvodnje video igara. Sustav potpora bio bi organiziran s nacionalne razine te bi motivirao stvaranje novih i očuvanje i modernizaciju postojećih proizvodnih kapaciteta koji će proizvoditi elektroničke i druge proizvode visokog stupnja finalizacije, veće dodatne vrijednosti na održiv i ekološki prihvatljiv način. Cilj je kroz projekt pružiti potporu za 2000 korisnika.

1.2.8. Turizam i kultura

Sisačko-moslavačka županija područje je s brojnim turističkim osobitostima, a ujedno je vodeća županija po broju zaštićenih prirodnih područja što je dobra podloga za promicanje zelenog i održivog načina života i poslovanja. Od zaštićenih područja posebno se ističe Park prirode Lonjsko polje, a osim njega važnu ulogu u razvoju turizma imaju i povijesna jezgra grada Siska, termalno lječilište Topusko, povijesna baština Vojne krajine i turskih ratova, vrijedno drveno graditeljstvo, sakralna arhitektura, ali i bogata ribolovna područja te vrhunska gastronomska i vinska ponuda.

Sisačko-moslavačka županija svojim je prirodnim i kulturnim te povijesnim bogatstvima vrlo atraktivna na turističkom tržištu. Možemo je podijeliti na gorsko područje (područja Zrinske, Trgovske, Petrove te dijelovi Moslavačke gore), brdsko-brežuljkasta područja (Banovina, Moslavina, Vukomeričke gorice i obronci Psunjskog gorja) i riječna područja i ravnice (Kupa, Sava, Odra, Lonja, Una, ravnice Posavine i Pokuplja).

Prema podacima Turističke zajednice Sisačko-moslavačke županije, 2019. godina bila je rekordna po broju noćenja kad je na ovom području ostvareno 150 859 noćenja, s rastom broja domaćih turista za 37 % te padom dolaska stranih turista za 55,7 % u odnosu na 2018. godinu. Nažalost, u pandemijskoj 2020. godini, osjetan je pad dolazaka i noćenja turista na područje županije, što pokazuje i podatak o 50 230 noćenja, dok je u 2021. ostvareno 46 391 noćenje, što pokazuje daljnji trend pada noćenja. Istovremeno bilježimo povećanje broja ležajeva od 2019. u kojoj je na području županije bilo 1758 ležajeva preko 2020. godine s 1905 ležajeva do 2021. u kojoj imamo 1933 ležaja u smještajnim kapacitetima poslovnih subjekata i fizičkih osoba na području županije.

Sisačko-moslavačka županija je od Zagreba udaljena manje od sat vremena vožnje, poznata kao zeleno-plava zipka Hrvatske, postaje sve poželjnije odredište domaćih gostiju stoga se na području županije sustavno ulaže u razvoj selektivnih oblika turizma poput lovnog i lječilišnog turizma, a posebno se sustavno ulaže u razvoj cikloturističke infrastrukture - od biciklističkih staza i servisnih stanica za bicikle do mapa uređenih biciklističkih ruta. Najveći broj turista proteklih godina dolazio je iz Slovenije, Austrije, Njemačke, Italije i Poljske.

Podatci uključuju dolaske i noćenja ostvarene u svim vrstama objekata obuhvaćenih evidencijom sustava eVisitor (integrirano eCrew).

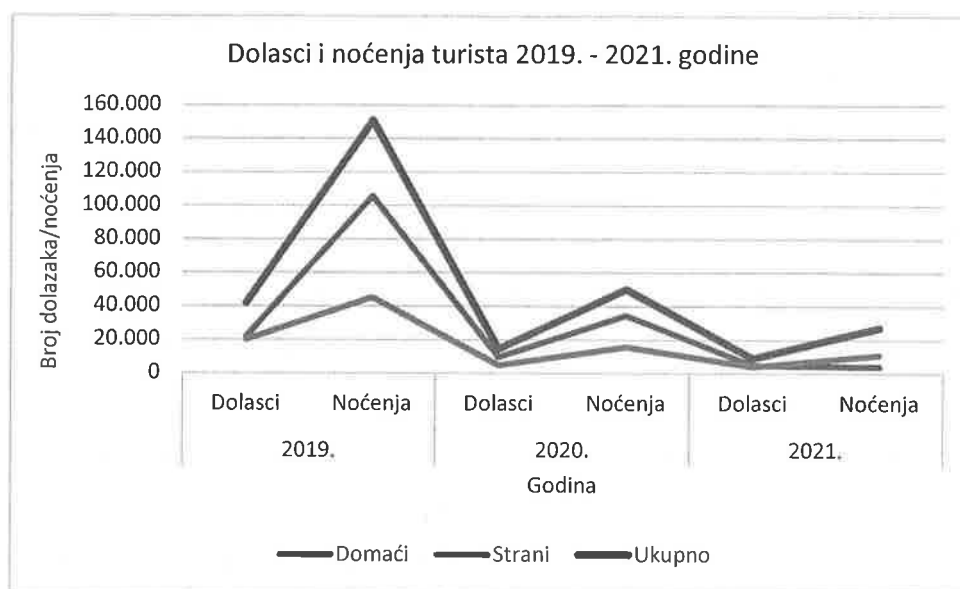
Tablica 26: Dolasci i noćenja turista u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju od 2019. do 2021. godine

	2019.			2020.			2021.		
	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno
Dolasci	21 962	19 939	41 901	9744	4937	14 681	8316	6866	15 190
Noćenja	105 741	45 118	150 859	34 494	15 736	50 230	27 056	19 335	46 410

Izvor: Turistička zajednica SMŽ, obrada: Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Nakon rekordne 2019. godine, turizam u Sisačko-moslavačkoj županiji bilježi pad u 2020. godini, što je razumljivo obzirom na pandemijsku godinu i krizu uzrokovanu istom, ali nažalost daljnji pad vidljiv je i u 2021. godini, u kojoj se broj dolazaka turista neznatno povećao u odnosu na prošlu godinu, ali se smanjio broj noćenja na području županije za nešto manje od 8 %.

Grafikon 5: Dolasci i noćenja turista u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju od 2019. do 2021. godine

Izvor: Turistička zajednica SMŽ, obrada: Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Broj noćenja na području Sisačko-moslavačke županije prema vrstama smještajnih kapaciteta/objekata u kojima turisti borave u razdoblju od 2019. do 2021. godine prikazani su u donjoj tablici.

Tablica 27: Broj noćenja prema vrstama smještajnih objekata u razdoblju od 2019. do 2021. godine u Sisačko-moslavačkoj županiji

Vrsta objekta	Godina		
	2019.	2020.	2021.
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (druge vrste - skupina kampovi) *	105 582	26 335	1702
Hoteli	23 595	8298	811
Objekti u domaćinstvu	18 306	11 241	999
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	1840	391	221
Kampovi	612	120	75
Nekomercijalni smještaj	622	3845	24

* sobe za iznajmljivanje, apartman, kuća za odmor, studio apartman, lovački dom

Izvor: Turistička zajednica SMŽ, obrada: Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Većina noćenja u razdoblju od 2019. do 2021. godine registrirana je u ostalim ugostiteljskim objektima za smještaj, tipa sobe za iznajmljivanje, apartmani, kuće za odmor, studio apartmani i lovački domovi. Tijekom 2021. godine zabilježen je značajan pad noćenja u svim vrstama objekata, što se pripisuje pandemijskoj krizi, ali i katastrofalnom potresu koji je prostor županije zadesio u prosincu 2020. godine te uzrokovao i mnoge štete.

Broj noćenja prema vrsti objekta u razdoblju od 2019. do 2021. godine prikazan je u grafikonu.

Grafikon 6: Broj noćenja u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju 2019. – 2021. godine

Izvor: Turistička zajednica SMŽ, obrada: Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

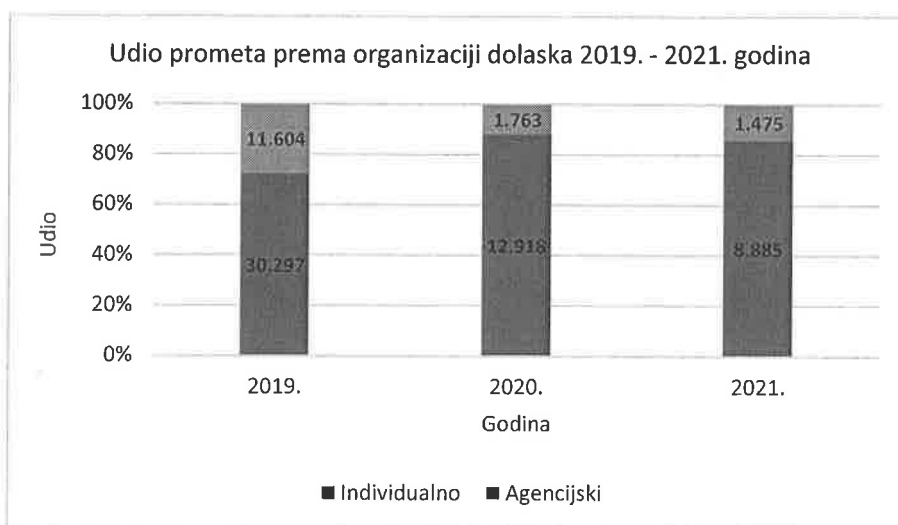
Grafikon 7: Turistički promet prema organizaciji dolaska turista na području Sisačko-moslavačke županije u razdoblju od 2019. do 2021. godine

Izvor: Turistička zajednica SMŽ, obrada: Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Prema organizaciji dolaska turista, u promatranom razdoblju bilježi se značajno veći broj turista u individualnom segmentu prometa u odnosu na organizirani. Od 2019. prema 2021. bilježi se konstantan pad dolaska turista na područje Sisačko-moslavačke županije.

Grafikon 8: Udio prometa prema organizaciji dolaska turista na područje Sisačko-moslavačke županije u razdoblju od 2019. do 2021. godine

Gledajući udio prometa prema organizaciji dolaska turista od 2019. do 2021. godine, zamjetan je pad u udjelu dolaska agencijskih turista, dok udio individualnih dolazaka konstantno raste od 2018. godine.

Na području Sisačko-moslavačke županije turizam se odvija kroz nekoliko vidova posebnih oblika turizma, među kojima su najzastupljeniji sljedeći turistički proizvodi: zdravstveni turizam, ruralni (seoski) turizam, kulturni turizam, cikloturizam, eno i gastroturizam, ekoturizam i lovni turizam. Glavni cilj razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije je povećanje njegove atraktivnosti i konkurentnosti što će rezultirati boljim pozicioniranjem na tržištu kontinentalnih destinacija u okruženju. Marketinški naponi Sisačko-moslavačke županije usmjerit će se na širu strukturu tržišnih segmenata i na njihovu sklonost različitim vrstama putovanja, različitim cjenovnim pozicijama i putovanjima u različitim razdobljima godine: obitelji, zlatna dob, mladi (18 - 24 godine).

Grad Sisak smjestio se jugoistočno od Zagreba na utocima Odre u Kupu i Kupe u Savu i središte je jedne od najvećih županija u Hrvatskoj. Na području grada Siska pratimo kontinuitet urbanog življenja više od dvije tisuće godina. Jedan je od rijetkih europskih gradova kod kojega uz kontinuitet trajanja naselja možemo pratiti i kontinuitet njegovog naziva: keltska Segesta, rimska Siscia, Siscium u ranom srednjem vijeku pa sve do hrvatskog naziva Sisak. Sisak je posebno postao poznat u vrijeme ratova s Turcima, naročito nakon izgradnje znamenite sisačke tvrđe 1544. godine. Vrhunac slave grad je doživio nakon pobjede kršćanske vojske nad Turcima, nakon treće opsade 1593. godine koja je odjeknula Europom tako da Sisak postaje *Antemurale Christianitatis/Predziđe kršćanstva*. Zahvaljujući burnoj i bogatoj prošlosti, grad se može pohvaliti mnoštvom kulturno-povijesnih spomenika koji ga čine pravom kulturnom destinacijom. Najpoznatiji spomenik je Stari grad, tvrđava iz 16. stoljeća pod kojom se odigrala Bitka kod Siska 1593. godine i spomenik je kulture nulte kategorije. Zdanje Veliki Kaptol je jedan od najvrednijih primjeraka arhitekture klasicizma u Sisku. Izgrađen je 1830. godine, a posebno je značajan jer je u ovoj zgradi 1839. godine izvedena prva kazališna predstava na hrvatskom jeziku štokavskog narječja, „Juran i Sofija“ Ivana Kukuljevića Sakcinskog.

U gradu Sisku je 2019. godine otvorena obnovljena Holandska kuća, kulturno-baštinski projekt kroz koji posjetitelji uz pomoć 3D mapiranog animiranog prikaza razvoja Siska kroz razdoblja industrijalizacije mogu upoznati 35 točaka sisačke industrijske baštine, od prvog industrijskog objekta - pivovare do električne centrale, tzv. Munjare, rafinerije nafte i niza drugih lokacija i objekata.

Značajne manifestacije u županiji su: *Voloderska jesen* u Voloderu, *Dani graditeljske baštine* u Krapju, *Kupske noći* u Sisku, *Dan sela Čigoć - Europskog sela roda* u Čigoću, *Kvirinovi poetski susreti* u Sisku, *Kutinski*

vinski dani u Kutini, *Državna konjogojska izložba* u Sunji, Županijska smotra izvornog folklor *Martinski susreti* te još cijeli niz tradicionalnih manifestacija.

Na području Sisačko-moslavačke županije djeluje više različitih ustanova u kulturi koje doprinose razvitku i unaprjeđenju kulture, kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, kulturnih djelatnosti, kulturnog života te osiguravaju uvjete za obavljanje i razvitak različitih djelatnosti kulture, a naročito knjižničarske, arhivske, kazališne, glazbene, muzejske i galerijske. To su domovi kulture, odnosno pučka učilišta, narodne i gradske knjižnice, muzeji, arhiv i galerije. Djelatnost domova kulture je raznolika i kreće se od scenske, glazbene, filmske, galerijske, obrazovne pa do nakladničke djelatnosti.

U Sisačko-moslavačkoj županiji djeluje 19 narodnih knjižnica te time županija ima potpuno zaokruženu mrežu narodnih knjižnica, budući da narodne knjižnice djeluju u svim gradovima i općinama županije (12 općina, 7 gradova). Kao samostalne ustanove djeluje 18 narodnih knjižnica dok knjižničnu djelatnost u Knjižnici i čitaonici Martinska Ves obavlja Narodna knjižnica i čitaonica Vlado Gotovac Sisak. Sve osnovne i srednje škole imaju školske knjižnice. Narodna knjižnica i čitaonica Vlado Gotovac Sisak je županijska matična knjižnica za narodne i školske knjižnice SMŽ.

Kultura i umjetnost važan su dio gospodarskog razvoja županije. Muzejsku djelatnost pokrivaju tri ustanove: Gradski muzej Sisak i Muzej Moslavine Kutina te Memorijalni muzej spomen područja Jasenovac. Gradski muzej Sisak je muzej općeg tipa te obavlja muzejsko-galerijsku djelatnost. U okviru njega postoji 5 odjela: kulturno-povijesni, arheološki, etnografski, galerijski i numizmatički, kao i više različitih zbirki, a zapošljava 25 osoba. Muzej Moslavine je zavičajni muzej koji obuhvaća arheološki, etnografski, kulturno-povijesni i galerijski odjel te brojne zbirke. Memorijalni muzej spomen područja Jasenovac ima novi postav od 2006. godine koji ide u korak s konceptima suvremene historiografije i muzeologije.

Važnu ulogu u očuvanju kulturne baštine imaju amaterske udruge u kulturi koje kroz djelovanje folklornih, plesnih, likovnih, književnih, glazbeno-scenskih umjetnosti predstavljaju identitet lokalne zajednice.

Sisačko-moslavačka županija je 2016. godine osnovala Interpretacijski centar baštine Banovine. To je ustanova u kulturi čije su djelatnosti predstavljanje i promicanje materijalne i nematerijalne, povijesne, kulturne i prirodne baštine na području Banovine i njeno stavljanje u funkciju radi unaprjeđenja ponude kulturnih sadržaja u svrhu razvoja kulturnog turizma, predstavljanje i promoviranje lokaliteta od povijesno-kulturnog značaja na području Banovine te osmišljavanje programa njihovog oživljavanja i dostupnosti. Sisačko-moslavačka županija je 2017. godine osnovala Kulturni centar braće Radić sa sjedištem u Martinskoj Vesi. Djelatnost ustanove je promocija naslijeđa braće Stjepana i Antuna Radića, a temelji se na izdavačko-informativnoj djelatnosti, edukaciji, organiziranju i održavanju kulturno-umjetničkih radionica, predstava,

koncerata, predavanja, izložbi i sličnih manifestacija. Županija je tijekom 2022. godine provela spajanje ustanova Interpretacijski centar baštine Banovine i Kulturni centar braće Radić u Kulturno-povijesni centar Sisačko-moslavačke županije.

S obzirom da je Sisačko-moslavačka županija jedna od najslabije razvijenih i jedna od najsiromašnijih županija u Hrvatskoj, a ima velike potencijale za razvoj ruralnog turizma i selektivnih oblika turizma, potrebno je uložiti još puno energije u promociju regije, njenih prirodnih i kulturnih znamenitosti, očuvanog okoliša, autohtone gastronomske ponude i prepoznatljivog vina autohtone sorte, moslavačkog škrleta. U Popovači se planira izgradnja Hrvatske kuće vina. Ta će kuća povezati bogatu tradiciju i suvremeno vinarstvo Moslavine te doprinijeti promociji škrleta.

1.2.9. Poljoprivreda

Prema površini poljoprivrednog zemljišta u Sisačko-moslavačkoj županiji koje iznosi 236 883 hektara ili 53 % površine županije, nalazimo se na drugom mjestu u Republici Hrvatskoj, odmah iza Osječko-baranjske županije. Od tog iznosa, 190 429 hektara se vodi kao obradiva površina. Površina poljoprivrednog zemljišta prema vrsti korištenja zemljišta u ARKOD sustavu na području Sisačko-moslavačke županije koju koriste poljoprivredna gospodarstva iznosi u 2021. godini 71 294,05 hektara te je prisutan trend blagog povećanja. Ovaj nam podatak ukazuje na značajne rezerve za povećanje upotrebe zemljišta.

Tablica 28: Kretanje broja i površine ARKOD parcela (ha) u razdoblju od 2017. do 2021. godine na području Sisačko-moslavačke županije

Vrsta uporabe zemljišta	2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
	Broj ARKOD parcela	Površina ARKOD parcela (ha)	Broj ARKOD parcela	Površina ARKOD parcela (ha)	Broj ARKOD parcela	Površina ARKOD parcela (ha)	Broj ARKOD parcela	Površina ARKOD parcela (ha)	Broj ARKOD parcela	Površina ARKOD parcela (ha)
Oranica	38 276	44 451	38 591	44 189	39 410	45 024	39 496	45 166,86	39 618	45 424,36
Staklenik na oranici	254	18	269	18	298	17	302	16,26	343	18,16
Livada	14 145	9736	14 770	10 200	15 485	10 643	15 807	10 746,99	16 224	11 060,16
Pašnjak	4661	9721	4920	9886	5321	10 526	5492,00	10 900,45	5736	11 297,68
Vinograd	939	231	953	227	958	225	915	213,67	917	220,79
Iskrčeni vinograd	2	0	2	0	3	0	14	1,28	11	1,02
Voćnjak	4204	2487	4304	2504	4596	2648	4740	2689,19	5007	2896,77
Kultura kratkih ophodnji	4	3	5	3	5	3	4,00	2,93	2	1,38

Rasadnik	5	2	11	32	16	37	64	95,29	62	90,96
Mješoviti i trajni nasadi	182	45	165	42	166	41	153	34,21	152	34,25
Ostalo zemljište	125	76	105	57	86	46	83	40,13	78	30,46
Privremeno neodržavana parcela	-	-	258	232	407	307	336	215,15	285	217,75
Ukupno	62 797	66 772	64 353	67 390	66 751	69 518	67 407	70 122,71	68 436	71 294,05

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2022., obrada: Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Prema podacima Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, površina poljoprivrednog zemljišta najveća je kod oranica, livada i pašnjaka, zatim voćnjaka i vinograda, manje je staklenika i miješanih trajnih nasada, dok je distribucija rasadnika, iskrčenih vinograda i kultura kratkih ophodnji obuhvaćena u najmanjem udjelu. Vidljiv je trend porasta broja parcela kod oranica, livada, pašnjaka i voćnjaka, kao i površine parcela istih vrsta uporabe zemljišta.

Broj poljoprivrednih gospodarstava kao i broj i površina ARKOD parcela prema grupama s obzirom na ukupnu površinu parcela poljoprivrednika od 2018. do 2021. godine na području Sisačko-moslavačke županije prikazan je u donjoj tablici.

Tablica 29: Broj PG-a, broj i površina ARKOD parcela prema grupama s obzirom na ukupnu površinu parcela poljoprivrednika od 2018. do 2021. godine na području Sisačko-moslavačke županije

Veličina (ha)		2018.	2019.	2020.	2021.
<3	Broj PG	4113	4206	4319	4271
	Broj ARKOD parcela	13 412	1563*	14 257	14 132
	Površina (ha)	5733	5871	6049,58	5978,28
≥3 i <20	Broj PG	3652	3699	3648	3685
	Broj ARKOD parcela	33 322	2215*	34 020	34 251
	Površina (ha)	24 315	24 736	24 661,85	24 864,67
≥20 i <100	Broj PG	479	505	515	528
	Broj ARKOD parcela	12 233	483*	13 481	14 088
	Površina (ha)	20 092	21 019	21 269,16	21 909,18
≥100 i <1.500	Broj PG	72	75	77	78
	Broj ARKOD parcela	3252	75*	3565	3550
	Površina (ha)	11 634	12 320	12 691,30	12 956,48
≥1.500	Broj PG	1	1	1	1

	Broj ARKOD parcela	67	1*	68	69
	Površina (ha)	1705	1713	1710,79	1728,33
Ukupno	Broj PG	8317	8486	8560	8563
	Broj ARKOD parcela	62 286	3642*	65 391	66 090
	Površina (ha)	63 480	65 659	66 382,67	67 436,94

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2022. godina, obrada: Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

*Podatci označeni * značajno odstupaju od trendova i moguće je da nisu točni, no kao takvi su preuzeti od navedenog izvora

Kako je vidljivo iz prethodne tablice, broj PG-a, broj i površina ARKOD parcela prema grupama s obzirom na ukupnu površinu parcela poljoprivrednika ukazuje kako je najviše parcela veličine između 3 i 20 ha, no najviše PG-a koristi parcele veličine do 3 ha. U razdoblju 2018. - 2021. godine prisutan je i blagi uzlazni trend broja ARKOD parcela veličine između 20 i 100 ha. Određeni podatci o broju ARKOD parcela u 2019. godini značajno odstupaju od ranijih trendova, no kao takvi su preuzeti od navedenog izvora.

Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju iz 2022. godine najrasprostranjenija ratarska kultura su žitarice (ponajprije kukuruz i pšenica) čijim se uzgojem u 2021. bavilo 8052 poljoprivrednih gospodarstava, a slijede proizvodnja voćnih vrsta njih 2630, krmnog bilja 3272 i povrća 2029 poljoprivrednih gospodarstava. Proizvodnja ljekovitog bilja u blagom je porastu, ali s oko 3 puta manje poljoprivrednih gospodarstava u odnosu na 2017. godinu te također i proizvodnja cvijeća u kojoj se broj gospodarstava povećao za 7 puta u razdoblju od 2017. do 2021. godine (s 4 proizvođača u 2017. godini na 28 u 2021. godini).

Prema podacima Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, površine pod vinogradima, voćnjacima i miješanim trajnim nasadima u razdoblju od 2019. do 2021. godine na području županije, ukazuju kako se broj parcela pod voćnim vrstama kontinuirano povećava, dok je broj ARKOD parcela na kojima se nalaze vinogradi i miješani trajni nasadi u neznatnom padu.

Tablica 30: Ukupan broj ARKOD parcela prema vrstama nasada u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju od 2019. do 2021. godine

SMŽ	Broj ARKOD parcela								
	Vinogradi			Voćne vrste			Miješani trajni nasadi		
	2019.	2020.	2021.	2019.	2020.	2021.	2019.	2020.	2021.
Ukupno	958	915	917	4596	4740	5007	182	165	166

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2022. godina, obrada Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Tablica 31: Broj subjekata upisanih u Vinogradarski registar na dan 31.12.2020.

Županija sjedišta	Fizička osoba	Obrt	Pravni subjekt	Ukupno
Bjelovarsko-bilogorska	308	3	8	319
Brodsko-posavska	467	11	9	487
Dubrovačko-neretvanska	3153	34	79	3266
Grad Zagreb	508	6	98	612
Istarska	2474	112	84	2670
Karlovačka	206	10	4	220
Koprivničko-križevačka	1350	16	11	1377
Krapinsko-zagorska	3095	41	18	3154
Ličko-senjska	73	1	1	75
Međimurska	389	12	23	424
Osječko-baranjska	460	19	36	515
Požeško-slavonska	666	33	16	715
Primorsko-goranska	356	25	35	416
Sisačko-moslavačka	124	14	10	148
Splitsko-dalmatinska	3505	44	79	3628
Šibensko-kninska	1849	11	29	1889
Varaždinska	1646	34	20	1700
Virovitičko-podravska	562	13	20	595
Vukovarsko-srijemska	465	45	28	538
Zadarska	1738	29	23	1790
Zagrebačka	2247	45	34	2326
Ukupno	25 641	558	665	26 864

Izvor: Vinogradarski registar

Podaci se odnose na broj subjekata upisanih u VR prema aktivnostima sukladno članku 5. Pravilnika o registru vinograda, obveznim izjavama, pratećim dokumentima, podrumskoj evidenciji i proizvodnom potencijalu ("Narodne novine", br. 48/14, 83/14, 147/14, 110/16 i 127/17)

Ekološka poljoprivredna proizvodnja posebice je zanimljiva zbog mogućnosti plasmana tako proizvedenih proizvoda na tržište EU te visoke cijene takvih proizvoda.

U tablici u nastavku prikazani su podaci Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju o površinama i broju poljoprivrednih gospodarstava Sisačko-moslavačke županije u odnosu na tražene kulture i ekološku proizvodnju u 2020. i 2021. godini. Iz podataka je vidljivo kako je najveći udio ekološke proizvodnje u uzgoju ljekovitoga bilja (čak 96,78 % u 2021. godini), a najmanji u proizvodnji žitarica (svega 2,42 % u 2021.) i povrća (8,47 %).

Tablica 32: Tražene kulture na jedinstvenom zahtjevu i ekološka poljoprivredna proizvodnja, usporedba podataka 2020. i 2021. godina

Ekološka proizvodnja 2020.	Površina (u ha)	Broj PG-a	Tražene kulture u 2020. godini	Površina (u ha)	Broj PG-a	Udio ekološke proizvodnje (% u odnosu na ukupnu)
1. Kontinentalni travnjak	3094,61	142	1. Kontinentalni travnjak	10 191,61	1893	30,36
2. Livade	1148,32	142	2. Livade	9642,08	4061	11,91
3. Ljekovito bilje	329,29	21	3. Ljekovito bilje	340	30	96,85
4. Krmno bilje	2329,22	346	4. Krmno bilje	7560,82	3318	30,81
5. Povrće	44,08	60	5. Povrće	445,58	2036	9,89
6. Uljarice	59,50	11	6. Uljarice	1576,53	288	3,77
7. Voćne vrste	913,58	379	7. Voćne vrste	1949,34	2436	46,87
8. Žitarice	423,51	110	8. Žitarice	23 874,22	8332	1,77
Ukupno	8342,11	1211		55 580,18		15,01
Ekološka proizvodnja 2021.	Površina (u ha)	Broj PG-a	Tražene kulture u 2021. godini	Površina (u ha)	Broj PG-a	Udio ekološke proizvodnje (% u odnosu na ukupnu)
1. Kontinentalni travnjak	3311,61	166	1. Kontinentalni travnjak	10 684,93	1961	30,99
2. Livade	1175,23	151	2. Livade	10 052,98	4217	11,69
3. Ljekovito bilje	355,57	20	3. Ljekovito bilje	367,41	45	96,78
4. Krmno bilje	2120,81	348	4. Krmno bilje	7383,92	3272	28,72
5. Povrće	34,27	52	5. Povrće	404,42	2029	8,47
6. Uljarice	252,01	17	6. Uljarice	1773,47	270	14,21
7. Voćne vrste	1033,20	406	7. Voćne vrste	2154,67	2630	47,95
8. Žitarice	579,30	99	8. Žitarice	23 888,77	8052	2,42
Ukupno	8862,00	1259		56 710,57		15,63

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2022. godina, obrada Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Tablica 33: Broj grla ekološki uzgojene stoke na području Sisačko-moslavačke županije u razdoblju 2016. - 2020.

GODINA	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
VRSTA	BROJ	BROJ	BROJ	BROJ	BROJ
Goveda	2604	2872	3343	4094	4094
Svinje	154	204	107	105	95
Ovce	5086	5970	6661	6275	6515
Koze	425	526	353	432	289
Perad	911	719	647	335	357

Kopitari	332	349	391	497	489
Pčelinje zajednice	766	612	835	874	1062

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Državni zavod za statistiku

Iz Tablice 44. vidljivo je kako u vremenskom razdoblju od 2016. do 2020. godine u županiji raste broj grla goveda, kopitara, pčelinjih zajednica i ovaca u ekološkom uzgoju što ide u prilog korištenja prirodnih prednosti našeg područja za ekološki uzgoj stoke kao i čistog okoliša i nezagađene prirode.

Tablica 34: Broj grla stoke i peradi u razdoblju od 2018. do 2020. godine na području Sisačko-moslavačke županije (konvencionalna poljoprivredna proizvodnja)

Domaće životinje	2018.		2019.		2020.	
	Broj gospodarstava	Broj životinja	Broj gospodarstava	Broj životinja	Broj gospodarstava	Broj životinja
Goveda	1685	28 103	1556	28 662	1500	29 222
Konji	545	5575	558	5857	593	6006
Magarci	29	133	34	156	9	196
Svinje	3676	47 424	5154	46 493	5360	55 585
Ovce	2180	42 061	2125	42 443	2168	39 803
Koze	320	2751	305	2585	294	2345
Kokoši (umatičene)	9	233	np	393	7	189
Pilići	np	25 014	np	np	-	-

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, GI 2018., 2019. i 2020, obrada Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Prema navedenim podacima, vidljivo je kako stočarska proizvodnja uglavnom stagnira, ali je zabilježen blagi porast broja gospodarstava koja se bave uzgojem konja i magaraca te povećanje broja tih životinja, dok ostali sektori bilježe smanjenje.

Tablica 35: Količina isporučenog kravljeg mlijeka i ukupan broj isporučitelja kravljeg mlijeka tijekom 2020. godine

Županija	Općina	Broj isporučitelja	Količina isporučenog mlijeka (kg)
SISAČKO-MOSLAVAČKA	Glina	23	952 063
	Gvozd	7	715 859
	Hrvatska Dubica	4	279 586
	Hrvatska Kostajnica	1	27 062
	Kutina	17	1 604 778
	Lekenik	3	57 642

Lipovljani	7	1 090 579
Majur	3	134 157
Martinska Ves	29	703 362
Novska	12	1 021 897
Petrinja	63	2 770 595
Popovača	13	756 775
Sisak	37	1 837 361
Sunja	33	1 044 302
Velika Ludina	2	275 096
UKUPNO SISAČKO-MOSLAVAČKA	254	13 271 114

Izvor: Hrvatska agencija za poljoprivredu, <https://hpa.mps.hr/jrdz-izvjestaji/isporedene-kolicine-mlijeka>/Navedene količine kravljeg mlijeka analizirane su u Središnjem laboratoriju za kontrolu kvalitete mlijeka pri Hrvatskoj agenciji za poljoprivredu i hranu

Prema podacima Jedinstvenoga registra domaćih životinja, kravlje mlijeko je 2020. godine isporučivalo 254 isporučitelja u količini od 13 271 114 kg mlijeka što je značajno smanjenje u odnosu na 2019. godinu u kojoj je isporučeno 15 344 603 kg mlijeka. Najveći broj isporučitelja je s područja grada Petrinje, njih 63 (u 2019. godini bilo ih je 70) koji su isporučili i najviše, 2 770 595 kg mlijeka.

Vidljiv je pad broja isporučitelja mlijeka u 2021. godini te i smanjenje količine isporučenog mlijeka za 9 %. I u posljednje dvije godine najveći je broj isporučitelja s područja grada Petrinje.

Pčelarstvo je grana stočarstva koja se najbrže i najsigurnije razvija, a Sisačko-moslavačka županija prednjači po broju pčelinjih zajednica i broju pčelara u Republici Hrvatskoj.

Zajednica udruge pčelara SMŽ čini 9 Udruga pčelara s područja SMŽ (udruge s područja gradova Novske, Popovače, Hrvatske Kostajnice, Siska, Petrinje, Kutine, Gline, općina Topusko i Dvor). Udruge pčelara broje 888 pčelara i broj košnica svih pčelara iznosi 50.125. Broj pčela u odnosu na prethodno vremensko razdoblje veći je za 15%, a broj košnica za 7%. Na području županije registrirano je 571 OPG-a za bavljenje pčelarstvom s 37.371 košnica.

Sljedeća tablica prikazuje kretanje broja i tipa poljoprivrednih gospodarstava Sisačko-moslavačke županije u posljednje tri godine:

Tablica 36: Broj i tip poljoprivrednih gospodarstava Sisačko-moslavačke županije u razdoblju od 2017. do 2020. godine

Godina	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo	Obrt	Ostali	Trgovačko društvo	Zadruga	Ukupno
2017.	8692	79	4	101	22	8898
2018.	8813	82	4	107	22	9028

2019.	8774	90	231	126	22	9247
2020.	8405	97	5	135	21	9385*

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2021. godina, obrada Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

*U zbroju se nalaze i 722 samoopkrbna poljoprivredna gospodarstva čije je osnivanje započelo 2020. godine. Zakon o poljoprivredi definira **SOPG** (Samoopkrbno Obiteljsko Poljoprivredno Gospodarstvo) kao fizičku osobu – poljoprivrednika koja se za **osobne potrebe bavi poljoprivredom**, u okviru korištenja prirodnih bogatstava zemlje, i prodajom odnosno zamjenom od tih djelatnosti dobivenih **proizvoda u neprerađenom stanju**.

Broj poljoprivrednih gospodarstava (PG) prema tipu promatrano u četverogodišnjem razdoblju od 2017. do 2020. godine pokazuje da je najveći broj subjekata registrirano kao obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, a slijede ih u 2020. godini samoopkrbna poljoprivredna gospodarstva.

Nositelji poljoprivrednih gospodarstava na području Sisačko-moslavačke županije, u promatranom razdoblju su većinom osobe muškog spola, dok su žene nositeljice u oko 31 % poljoprivrednih gospodarstava. Isti trend je zabilježen i u ostalim oblicima organiziranja u poljoprivrednom sektoru.

Prema podacima Porezne uprave Sisak iz ožujka 2022. godine, na području Sisačko-moslavačke županije ima 1526 obveznika koji obavljaju poljoprivrednu djelatnost, i to:

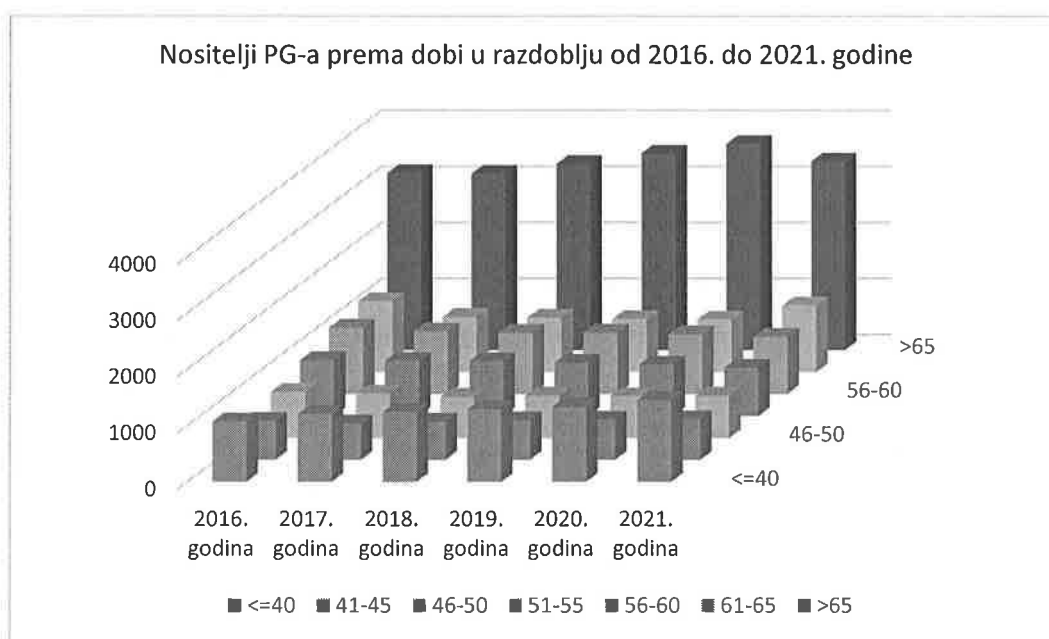
- 187 pravne osobe (d.o.o., j.d.o.o. i sl.)
- 947 fizičke osobe (obrt i OPG)
- 392 „ mali“ poljoprivrednici – plaćaju samo doprinose.

Tablica 37: Broj nositelja poljoprivrednih gospodarstava prema dobi u razdoblju od 2016. do 2021. godine

Dob nositelja poljoprivrednog gospodarstva	<=40	41-45	46-50	51-55	56-60	61-65	>65
2016. godina	1077	700	819	999	1184	1262	3154
2017. godina	1213	655	790	988	1122	986	3144
2018. godina	1248	684	737	980	1092	970	3317
2019. godina	1296	706	756	950	1095	942	3502
2020. godina	1332	717	742	921	1065	936	3672
2021. godina	1461	726	757	863	1022	1186	3361

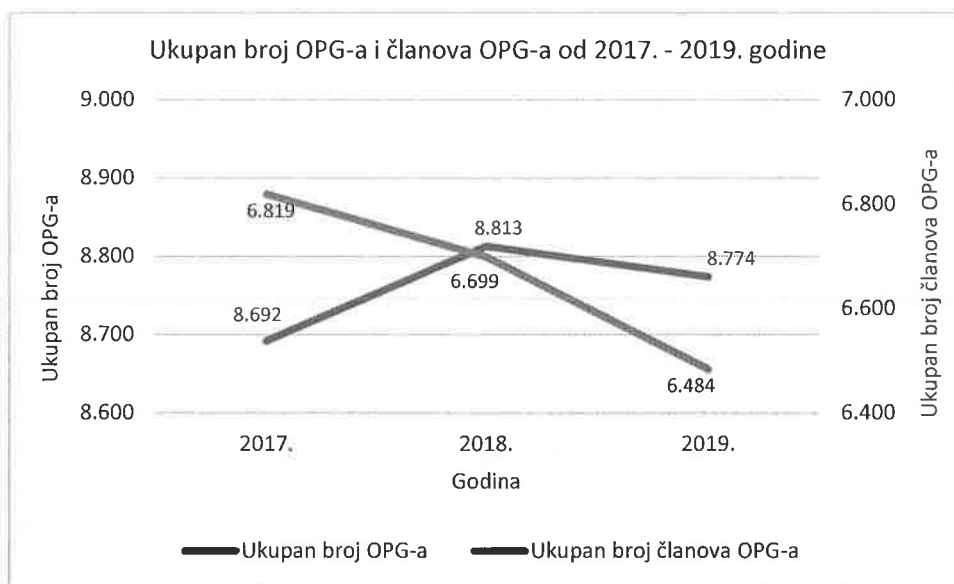
Struktura nositelja poljoprivrednih gospodarstava prema dobi je na području Sisačko-moslavačke županije vrlo nepovoljna. Promatrano u šestogodišnjem razdoblju od 2016. do 2021. godine najveći je broj nositelja poljoprivrednih gospodarstava u dobnoj skupini iznad 65 godina starosti, a druga skupina s najvećim brojem nositelja PG-a je ona od 56 do 65 godina starosti. Ohrabruje podatak da se u promatranom razdoblju bilježi povećanje broja nositelja poljoprivrednih gospodarstava mlađih od 40 godina (s 1213 u 2017. godini na 1461 u 2021. godini).

Grafikon 9: Broj nositelja poljoprivrednih gospodarstava prema dobi od 2017. do 2021. godine na području Sisačko-moslavačke županije

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2022. godina, obrada Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Grafikon 10: Kretanje ukupnog broja OPG-a i ukupnog broja članova na području Sisačko-moslavačke županije u razdoblju od 2017. do 2019. godine

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju 2019. godine, obrada Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

S obzirom na kretanje broja OPG-a i broja članova OPG-a u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju od 2017. do 2021. godine, prema podacima Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, vidljiv je padajući trend broja OPG-a u 2019. godini za 0,4 % u odnosu na 2018. godinu, ali i smanjenje ukupnog broja članova OPG-a u istom razdoblju, sa 6699 u 2018. godini na 6484 članova u 2019., što je smanjenje od 3,2 %. U 2020. godini broj članova je smanjen na 5898 te u 2021. godini na 5314.

Tablica 38: Kretanje ukupnog broja OPG-a i ukupnog broja članova na području Sisačko-moslavačke županije u razdoblju od 2018. do 2021. godine

	Broj OPG-a	Broj članova OPG-a
2018. godina	8813	6699
2019. godina	8774	6484
2020. godina	8405	5898
2021. godina	7844	5314

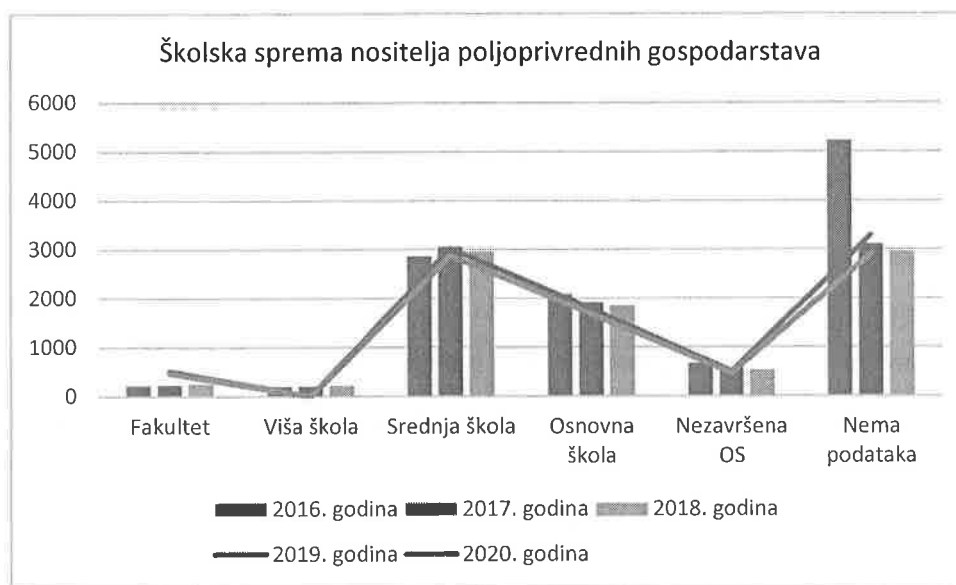
Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2021. godina, obrada Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

U razdoblju od 2017. do 2021. godine zabilježeno je povećanje broja OPG-a koji čine samo nositelji obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, dok se ukupan broj ostalih članova stalno smanjuje. Trend je

nastavljen i u sljedećim godinama. Po broju članova OPG-a slijede oni s jednim i dva člana, a najmanji je broj OPG-a sa 6 članova.

Na ovakve podatke je vjerojatno utjecala i mogućnost osnivanja SOPG-a (Samoopskrbno Obiteljsko Poljoprivredno Gospodarstvo - fizička osoba – poljoprivrednik koja se za osobne potrebe bavi poljoprivredom u okviru korištenja prirodnih bogatstava zemlje i prodajom odnosno zamjenom od tih djelatnosti dobivenih proizvoda u neprerađenom stanju).

Grafikon 11: Školska sprema nositelja poljoprivrednih gospodarstava od 2017. do 2020. godine na području Sisačko-moslavačke županije

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2021. godina, obrada Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Tablica 39: Školska sprema nositelja poljoprivrednih gospodarstava od 2017. do 2020. godine na području Sisačko-moslavačke županije

	Fakultet	Viša škola	Srednja škola	Osnovna škola	Nezavršena OS	Nema podataka
2016. godina	223	204	2868	2089	675	5225
2017. godina	231	212	3063	1917	578	3109
2018. godina	260	221	2956	1853	538	2956
2019. godina	511	0	3025	1789	504	3288

2020. godina	473	0	2874	1681	470	2907
-----------------	-----	---	------	------	-----	------

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2021. godina, obrada Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Prema dostupnim podacima nositelji/odgovorne osobe na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima većinom imaju završenu srednju školu, zatim osnovnu školu i nezavršenu osnovnu školu. U svim promatranim godinama od 2017. do 2020., veliku skupinu čine ona poljoprivredna gospodarstva za koja ne postoje podatci o školskoj spremi nositelja/odgovorne osobe. Međutim, ohrabrujuća je činjenica da iz godine u godinu raste broj fakultetski obrazovanih osoba koji su nositelji ili odgovorne osobe poljoprivrednih gospodarstava.

1.2.9.1 Šumarstvo

Sisačko-moslavačku županiju karakterizira značajna reljefna, a samim time i vegetacijska raznolikost. Područje županije može se generalno razdijeliti na tri vegetacijske cjeline. U središnjem dijelu riječnih dolina nalazimo izuzetno vrijedne nizinske šumske komplekse hrasta lužnjaka i poljskog jasena, u brdskom pojasu prevladavaju kitnjakove šume u zajednici s običnim grabom i pitomim kestenom, dok u nižem gorskom području rastu šume obične bukve. Osim navedenih zajednica, na manjim površinama su zastupljene i kulture crnogorice te sastojine običnog bagrema koji je invazivna i nepoželjna vrsta na našim područjima. Starih, zrelih šuma ima vrlo malo, što je posljedica intenzivnih sječa u poslijeratnom razdoblju.

Državnim šumama i šumskim zemljištem na području županije gospodare Hrvatske šume d.o.o., putem:

- Uprave šuma Podružnica Sisak sa šumarijama – Dvor, Glina, Hrvatska Dubica, Kostajnica, Lekenik, Petrinja, Pokupsko, Rujevac, Sisak i Sunja
- (dio) Uprave šuma Podružnica Zagreb sa šumarijama – Kutina, Lipovljani, Popovača
- (dio) Uprave šuma Podružnica Nova Gradiška sa šumarijama – Jasenovac i Novska
- (dio) Uprave šuma Podružnica Karlovac sa šumarijama – Topusko i Gvozd
- (dio) Uprave šuma Podružnica Bjelovar (gospodari s vrlo malom površinom na području županije)

Privatnim šumama gospodare vlasnici/posjednici uz stručnu i savjetodavnu pomoć Uprave za stručnu podršku razvoju poljoprivrede i šumarstva u Sisačko-moslavačkoj županiji (Ministarstvo poljoprivrede; bivša Savjetodavna služba).

Prema prostornim podlogama Hrvatskih šuma d.o.o. i Savjetodavne službe, ukupna površina šuma i šumskog zemljišta na području županije iznosi 185 572 ha, od čega je 79 % (146 447 ha) u državnom

vlasništvu i 21 % (39 125 ha) u privatnom vlasništvu. Prema tome, šume čine oko 41 % ukupne površine županije.

Od ukupne površine šuma i šumskog zemljišta u državnom vlasništvu obraslo je 95 %, dok je 3,6 % neobraslo, a 1,3 % je neplodno zemljište.

1.2.9.2 Lovstvo

Prostorni raspored površina pod šumom, mozaičnost površina, obilje vode, raznolikost staništa, relativna očuvanost okoliša i dijelovi ruralnih područja, čine dobru osnovu za uzgoj divljači, odnosno razvoj lovstva na administrativnom području Sisačko-moslavačke županije.

Lovstvo u Sisačko-moslavačkoj županiji ima vrlo dugu tradiciju, a danas i sve više pobornika. Lovištima gospodare lovoovlaštenici sukladno uvjetima Zakona o lovstvu. Na području Sisačko-moslavačke županije ima 67 aktivnih lovišta, od kojih je 38 županijskih i 29 državnih, s oko 3000 aktivnih lovaca na ukupnoj površini lovišta od 506 208 hektara.

Za istaknuti je da neka od lovišta svojim dijelom ulaze u teritorij Sisačko-moslavačke županije, ali nisu članice lovačkog saveza Sisačko-moslavačke županije već pripadaju drugim županijskim lovačkim savezima.

Tablica 40: Glavne vrste krupne i sitne divljači na području Sisačko-moslavačke županije

Vrsta divljači	Državna lovišta		Županijska lovišta		Površina ukupno ha	Udio u površini svih lovišta (506.208 ha) %
	ha	%	ha	%		
Jelen obični	100 358	88,65	12 855	11,35	113 213	22,36
Jelen lopatar	11747	100	0	0,00	11 747	2,32
Srna obična	171 925	41,23	245 044	58,77	416 969	82,37
Svinja divlja	171 925	44,38	215 498	55,62	387 423	76,53
Zec obični	80376	28,88	197 897	71,12	278 273	54,97
Fazan obični	130 109	34,68	245 044	65,32	375 153	74,11

Izvor: OIKON d.o.o., Strateška studija o utjecaju Masterplana prometnog razvoja Sisačko-moslavačke županije na okoliš, Knjiga I, 2020. godina

1.3. STANJE U OKOLIŠU/PROSTORU

Ocjena stanja okoliša temelji se na prikupljenim podacima pojedinih sastavnica okoliša (voda, zrak, tlo...) i sektorskih opterećenja te njegovih prostornih obilježja, a važni su za praćenje trendova na lokalnoj i

nacionalnoj razini. Uz odgovoran odnos prema okolišu i odgovorno gospodarenje prostorom, prirodnim resursima te zaštitom biorazolikosti i prirodnih vrijednosti pridonosi se konceptu održivog razvoja.

1.3.1. Kvaliteta okoliša, izloženost ekološkim rizicima i klimatskim opasnostima

Osnovni dokument koji prezentira relevantne informacije o stanju i trendovima u okolišu, djelovanju i učinku sektorskih opterećenja na sastavnice okoliša te predstavlja skup smjernica u području zaštite okoliša u četverogodišnjem razdoblju je Program zaštite okoliša Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2018. do 2021. godine.

Ostvarenje ciljeva i mjera Programa prati se izradom četverogodišnjeg Izvešća o stanju okoliša na području županije, a predstavljat će i osnovu za razradu i uspostavu funkcionalnijeg sustava zaštite okoliša u nadolazećem razdoblju u odnosu na aktualno stanje.

Posljednja analiza stanja okoliša u županiji učinjena je prilikom izrade Strateške studije utjecaja na okoliš II. izmjena i dopuna Prostornog plana Sisačko-moslavačke županije i dodatno u okviru izrade Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije 2017. - 2020. te nekih drugih dokumenata.

Investicije u zaštitu okoliša u 2017. godini u Sisačko-moslavačkoj županiji prema posljednjim dostupnim podacima od 1. kolovoza 2019. godine (<https://www.dzs.hr/Hrv/publication/StatisticsInLine.htm>), iznosile su ukupno 123.025.000 kn, što je u odnosu na RH 3,97 %.

Klimatske promjene na području županije analizira Program zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama Sisačko-moslavačke županije za razdoblje od 2018. do 2021. godine te daje ciljeve i mjere koje se odnose na ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama. Stanje klime i učinci klimatskih promjena za buduća vremenska razdoblja 2011. - 2040. utvrđuju se na osnovi Rezultata klimatskog modeliranja koji ukazuju na porast temperature do 2040. godine za 1,5 °C , vrlo malo povećanje oborina od najviše tridesetak mm te smanjenje vlažnosti tla i za više od 50 mm. U dokumentu je detaljno analizirana i ranjivost pojedinih sektora na području županije. Kako su sektori hidrologija i vodni resursi, poljoprivreda, bioraznolikost, šumarstvo i energetike visoko ranjivi na klimatske promjene, sukladno tome je potrebno poduzimati mjere ublažavanja i prilagodbe klimatskim promjenama.

Dana 27. veljače 2020. godine Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije donijela je Odluku o donošenju Procjene rizika od velikih nesreća za područje Sisačko-moslavačke županije („Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije“, broj 5/2020) prema kojima su prepoznati sljedeći rizici: epidemije, pandemije, ekstremne temperature, industrijske nesreće, poplava, potres i požar te su dani utjecaji na društvene vrijednosti, kao i mjere odgovora za smanjenje negativnih utjecaja, odnosno jačanje otpornosti i sposobnosti oporavka od tih utjecaja.

Ublažavanje klimatskih promjena postiže se i mjerama kojima se koristi bioraznolikost ekoloških sustava, koji stvaranjem fizičkih barijera utječu na moguće posljedice ekstremnih vremenskih događaja i to na smanjenje emisije stakleničkih plinova (smanjeno krčenje šuma, očuvanje ili obnova šuma i manja degradacija zemljišta).

1.3.1.1 Sisačko-moslavačka županija – potres u brojkama

Potresi u razdoblju prosinac 2020. - rujan 2021.

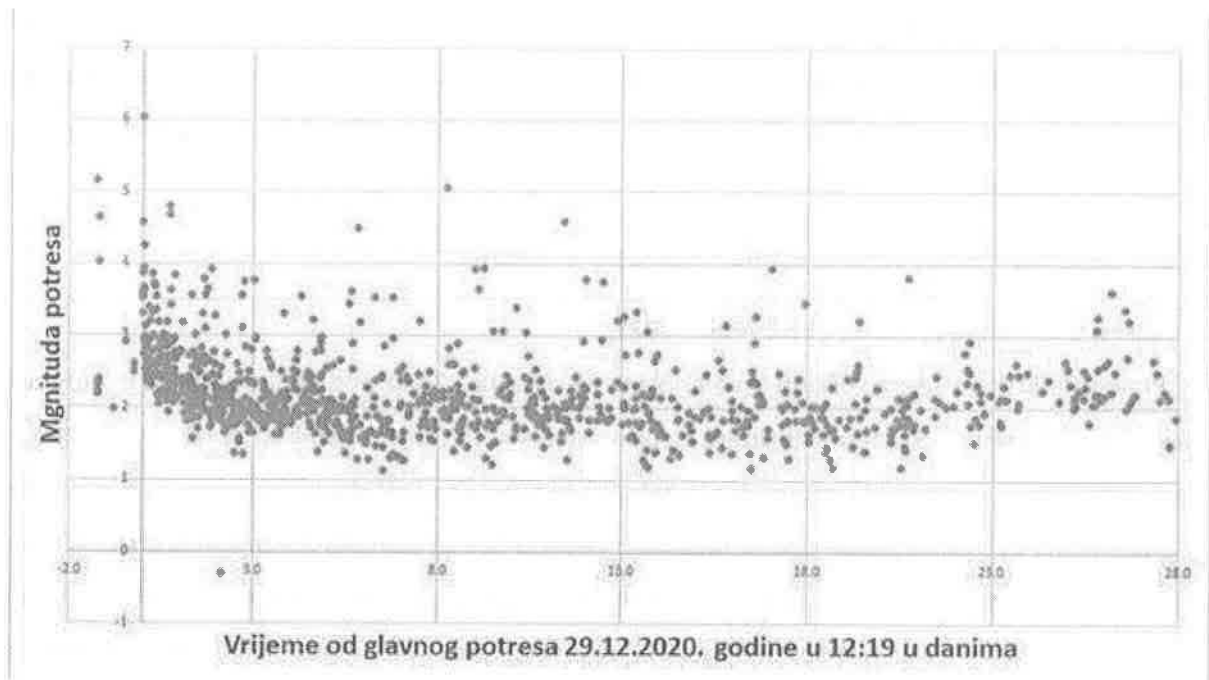
Prema Hrvatskom seizmološkom zavodu, dana 28. prosinca 2020. godine u 6 sati i 28 minuta dogodio se jak potres magnitude 5,0 prema Richteru s epicentrom kod Petrinje. Slijedili su ga jak i prilično jak potres magnitude 4,7 i 4,1 u 7 sati i 49 minuta te u 7 sati i 51 minutu, kao i niz slabijih potresa. Nažalost, oni su bili samo prethodni potresi najjačem udaru, razornom potresu koji se dogodio 29. prosinca 2020. godine u 12 sati i 19 minuta. Magnituda ovog potresa iznosila je 6,2 prema Richteru i time je jedan od dva najjača instrumentalno zabilježena potresa u Republici Hrvatskoj (od 1909. godine). Potres se osjetio diljem Hrvatske i u okolnim zemljama, a intenzitet u epicentru je ocijenjen na VIII - IX stupnja EMS ljestvice.

Vlada Republike Hrvatske donijela je Odluku o proglašenju katastrofe na području pogođenom potresom (KLASA: 022-03/21-04/02, URBROJ: 50301-29/09-21-1) 4. siječnja 2021. godine, kojom je proglašena katastrofa uzrokovana potresom na području Sisačko-moslavačke, Zagrebačke i Karlovačke županije.

Nakon glavnog potresa 29. prosinca 2020. uslijedio je velik broj naknadnih potresa. Prema dostupnim podacima, na petrinjskom se području od 28. prosinca 2020. godine do 15. veljače 2021. godine dogodilo 964 potresa magnitude od najmanje 2,0. Od toga je 846 potresa bilo magnitude između 2,0 i 2,9, 98 potresa magnitude između 3,0 i 3,9, 13 potresa magnitude između 4,0 i 4,9, dva su potresa bila magnitude između 5,0 i 5,9 te jedan magnitude iznad 6,0. Ukratko, U godini dana u Sisačko-moslavačkoj županiji **zabilježeno je gotovo 1400 potresa magnituda većih ili jednakih 2.0**

Na slici niže prikazana je vremenska raspodjela prvih dana potresa. Dana 29. prosinca nakon glavnog potresa dogodila su se dva potresa magnituda između 4 i 5 (u 12 h 23 min i 13 h 34 min) te 21 potres magnituda između 3 i 4. Od naknadnih potresa također valja izdvojiti tri potresa koja su se dogodila u ranim jutarnjim satima 30. prosinca, magnituda 4,7, 4,8 i 3,9 prema Richteru, te potres magnitude 5,0 prema Richteru koji se dogodio 6. siječnja 2021. godine u 18 sati i 1 minutu

Slika 1: Vremenska raspodjela potresa

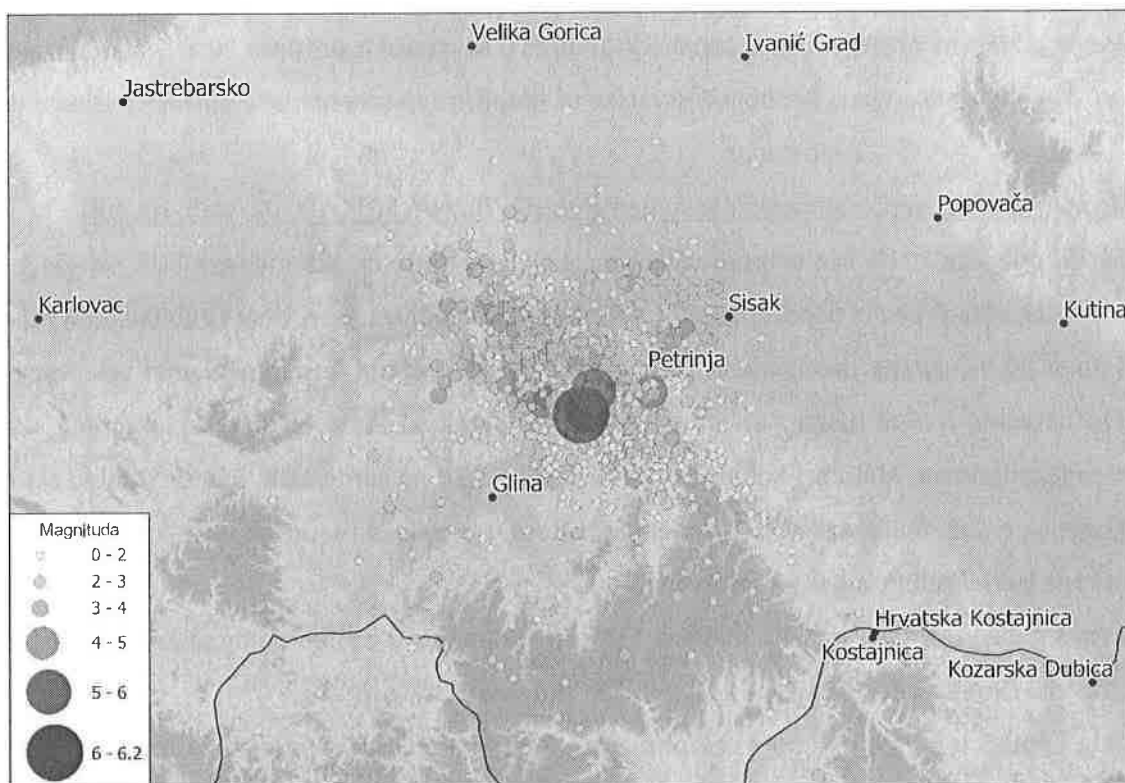

Izvor: Seizmološka služba pri Geofizičkom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Prostorna raspodjela ovih potresa prikazana je na sljedećoj slici. Zajedno su prikazani rezultati automatske analize i ručno lociranih potresa kojih je u prvih par dana nakon potresa bilo oko 2000.

Velika većina potresa dogodila se na Pokupskom rasjedu pružanja SZ - JI. Može se primijetiti i manji dio epicentara između Petrinje i Siska, za koje je moguće da su se dogodili na Petrinjskom rasjedu pružanja SI - JZ (više o rasjedima u [ovom priopćenju](#) Hrvatskog geološkog instituta). Epicentri slabijih potresa raspršeni su u širem području. Uzrok tome može biti oslobađanje dijela energije u stijenama na većim udaljenostima od glavnih rasjeda, ali također i veća nepouzdanost njihovih lokacija (naime, slabiji potresi zabilježeni su na manjem broju postaja, zato su i njihove lokacije manje pouzdane). Za pravu interpretaciju bit će potrebno napraviti detaljnu analizu svih potresa u ovom području.

Slika 2: Prostorna raspodjela potresa

Izvor: Seizmološka služba pri Geofizičkom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Izvešće o zabilježenim pojavama koseizmičkih površinskih deformacija na području Pokuplja i Banovine nastalih serijom potresa od 28.12.2020. do 5.1.2021.

Rudarsko-geološko-naftni fakultet Sveučilišta u Zagrebu izradio je izvješće o posljedicama potresa. Cjelovito izvješće dostupno je na poveznici: <https://www.rgn.unizg.hr/hr/izdvojeno/2790-izvjesce-o-zabiljezenim-pojavama-koseizmičkih-površinskih-deformacija-na-području-pokuplja-i-banovine-nastalih-potresnom-serijom-od-28-12-2020-do-5-01-2021>

Rudarsko-geološko-naftni fakultet i Građevinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu izradili su i Studiju o seizmički induciranim efektima petrinjske potresne serije 2020. - 2021. - preliminarna identifikacija rizika (srpanj 2021. godine). Studija je dostupna na poveznici: <https://katalog.mgipu.hr/details/c0017406-6f14-46a3-8de5-c9403f56aa60>

Posljedice potresa u razdoblju prosinac 2020. - rujan 2021. godine

Prema podacima objavljenima u publikaciji „Potres u Hrvatskoj iz prosinca 2020. - brza procjena šteta i potreba“ koju je izradila Vlada Republike Hrvatske uz potporu Svjetske banke u potresu (cjeloviti dokument je dostupan na poveznici: https://mpgi.gov.hr/UserDocImages//dokumenti/Potres//RDNA_2021_07_02_web_HR.pdf)

od 29. prosinca 2020. čije su posljedice procijenjene na više od 4,8 milijardi EUR najviše je stradala Sisačko-moslavačka županija odnosno 80 % navedenog iznosa odnosi se na štete i gubitke u toj županiji.

Gotovo 74 % ukupne procijenjene štete i gubitaka zabilježeno je u društvenim sektorima čime su značajno narušeni životni uvjeti i kvaliteta života stanovništva. Šteta i gubici u sektorima stanovanja, obrazovanja, zdravstva, kulture i kulturne baštine iznose 3,54 milijarde EUR. Sektor stanovanja daleko je najpogođeniji s 2,6 milijarde EUR procijenjene štete i gubitaka odnosno više od polovice ukupne evidentirane štete i gubitaka u svim sektorima.

Šteta i gubici u iznosu od 783 milijuna EUR zabilježeni su u proizvodnim sektorima (gospodarstvo, poljoprivreda) čime su bitno narušene gospodarske aktivnosti i mogućnosti.

Šteta i gubici u infrastrukturnim sektorima (promet, komunikacije, energetika, vodno gospodarstvo i zaštita od štetnog djelovanja voda te zgrade javne namjene i javna uprava) iznose 378 milijuna EUR.

Sljedećih pet načela mogu se primijeniti u procesu obnove i oporavka:

1. Održiva revitalizacija
2. Usmjerenost na ranjivo i potrebno stanovništvo
3. Otpornost
4. Koordinacija i koherentnost u pristupu
5. Praćenje i evaluacija

Mogući izvori financiranja oporavka i obnove

U usporedbi s procijenjenom izravnom štetom i gubicima u iznosu od 4,8 milijarde EUR, procijenjeni iznos troška potrebnog za obnovu i oporavak znatno je viši i iznosi 8,4 milijarde EUR.

Trošak oporavka najveći je u sektoru stanovanja u ukupnom iznosu od 4,76 milijardi EUR ili više od 56 % ukupnih troškova obnove i oporavka.

Procjena troška vezanog uz potrebe za obnovu i oporavak javnih sektora kao što su zdravstvena skrb, obrazovanje, socijalna zaštita te javne službe iznosi 1,28 milijardi EUR.

Izuzetno značajna oštećenja nastala su i u poslovnom sektoru u okviru kojeg se visina trenutno procijenjenih šteta i gubitaka približila iznosu od 2 milijarde kuna. Ipak, izuzetno je teško objektivno procijeniti tekuće štete svih onih poslovnih subjekata koji zbog oštećene imovine i opreme ili naglog gubitka tržišta ne mogu obavljati svoju djelatnost.

Temeljem izračuna ukupne izravne štete izrađen je Zahtjev za dodjelu sredstava iz Fonda solidarnosti Europske unije, uz stručnu podršku Svjetske banke. Procijenjena vrijednost ukupne izravne štete prouzročene potresom, sukladno pravilima Europske unije, iznosi 41.633.410.427 HRK (5.508.740.811 EUR³) što čini 10,21 % BND-a (bruto nacionalnog dohotka) Hrvatske i više je od 0,6 % BND-a Republike Hrvatske tj. minimalne vrijednosti izravne štete kako bi se ista mogla proglasiti elementarnom nepogodom velikih razmjera.

Nepovoljni demografski, gospodarski, socijalni, infrastrukturni i drugi razvojni pokazatelji Sisačko-moslavačke županije potresom su dodatno intenzivirani, ali su doprinijeli i puno većim štetama i značajnijim negativnim učincima. Naime, kao područje niske razine otpornosti na vanjske šokove kao što su elementarne nepogode, u Sisačko-moslavačkoj županiji potrebno je jačati mehanizme društvenog i gospodarskog oporavka. Stoga je definiranje i implementacija mehanizama i mjera kako državne tako i područne (regionalne) intervencije puno zahtjevniji proces budući da se realizira u uvjetima značajno slabijih resursa i potencijala, kako kadrovskih, tako i upravljačko-administrativnih, financijskih, fiskalnih i drugih.

NPOO

Jedno od šest područja Nacionalnog plana oporavka i otpornosti uključuje obnovu zgrada, odnosno osiguranje sredstava za obnovu javnih i privatnih zgrada nakon potresa. Potvrđeno je da je taj aspekt posebice važan kako bi se upotpunili naponi za osiguranje sredstava putem Fonda solidarnosti EU-a, kao i iz drugih izvora s kojima se pregovara, poput EIB-a i EBRD-a.

Program društvene i gospodarske revitalizacije potpomognutih područja Sisačko-moslavačke županije pogođenih potresom

Vlada RH je 30. prosinca 2021. godine usvojila Program društvene i gospodarske revitalizacije potpomognutih područja Sisačko-moslavačke županije pogođenih potresom, vrijedan 15,3 milijardi kuna

³ Konverzija ukupne izravne štete iz nacionalne valute u euro napravljena je temeljem službenog izračuna Europske komisije za prosinac 2020. godine koji se publicira na:
http://ec.europa.eu/budget/contracts_grants/info_contracts/inforeuro/inforeuro_en.cfm

prema indikativnom financijskom planu do 2029. godine. Program sadrži dva strateška smjera: poticanje razvoja osnovnih činitelja konkurentnosti županije te otklanjanje i ublažavanje posljedica potresa. To je sukladno intenciji Vlade da se rješavanju posljedica potresa pristupi kroz dva odvojena, ali komplementarna razvojna procesa - što brže obnove zgrada i infrastrukture te kreiranja poticajnog okvira za društvenu i gospodarsku revitalizaciju. Program obuhvaća 15 mjera i 52 aktivnosti rasta i razvoja gospodarstva i podizanja standarda života, a njegova je realizacija krenula odmah po donošenju.

1.3.1.2 Zrak

Prema Uredbi o određivanju zona i aglomeracija prema razinama onečišćenosti zraka na teritoriju Republike Hrvatske (NN 1/14), Republika Hrvatska se klasificira u 5 zona i 4 aglomeracije, a Sisačko-moslavačka županija pripada zoni oznake HR 2.

Na području županije postoje dvije mjerne postaje za trajno praćenje kvalitete zraka koje su dio državne mreže (Sisak - 1 i Kutina - 1). Praćenje kvalitete zraka na lokalnoj razini se obavlja samo u Kutini i to na mjernoj postaji Vatrogasni dom. U gradskim područjima (Kutine i Siska) bilježi se povremeno prekomjerno onečišćenje zraka lebdećim česticama (PM₁₀), a isto je posljedica korištenja krutih i tekućih goriva za grijanje prostora, te prometa. Mjerama se nastoji smanjiti onečišćenje zraka te postići I. kategoriju kvalitete zraka na području gdje je utvrđena II. kategorija te očuvati postojeća kvaliteta zraka na mjestima na kojima je zrak čist.

Na području županije postoje dvije mjerne postaje za trajno praćenje kvalitete zraka koje su dio državne mreže (Sisak - 1 i Kutina - 1) te dvije mjerne postaje koje su dio lokalne mreže (Sisak 2 Galdovo i Vatrogasni dom - Kutina). U gradskim područjima bilježi se prekomjerno onečišćenje zraka lebdećim česticama kao posljedica korištenja krutih i tekućih goriva za grijanje te na područjima neposredno uz prometnice. Mjerama se nastoji smanjiti onečišćenost zraka kako bi se postigla I. kategorija kvalitete zraka na području gdje je utvrđeno da je zrak II. kategorije kvalitete, a očuvati postojeća kvaliteta zraka na mjestima gdje su utvrđene razine onečišćujućih tvari niže od propisanih graničnih vrijednosti.

1.3.1.3 Vode

Površinska vodna tijela unutar županije pripadaju vodnom području rijeke Dunav, odnosno crnomorskom slivu te podslivu rijeke Save. Unutar gusto razvijene hidrografske mreže vodotoka nalazi se 155 vodnih tijela tekućih voda i 4 vodna tijela stajaćih voda. Analizom podataka o stanju vodnih tijela u županiji utvrđeno je kako sva vodna tijela ne postižu zadane ciljeve zaštite voda, obzirom na jedan ili više pokazatelja ukupnog stanja kvalitete voda (ocjena bioloških elemenata kakvoće, fizikalno-kemijskih

pokazatelja, specifičnih onečišćujućih tvari, hidromorfoloških elemenata i ocjena kemijskog stanja). Mjerenje, analiza i statistička obrada podataka o kvaliteti lokalnih površinskih voda (voda II. reda) na području Sisačko-moslavačke županije provodila su se od 2004. godine do 2012. godine, nakon čega se zbog manjka financijskih sredstava odustalo.

Unutar županije nalaze se područja posebne zaštite vode (voda za ljudsku potrošnju ili rezerviranih za javnu vodoopskrbu) te su uspostavljene zone sanitarne zaštite za 13 izvorišta.

Nadzor zdravstvene ispravnosti vode za piće u svim registriranim javnim kako magistralnim, tako i lokalnim vodoopskrbnim sustavima, obavlja HZJZ Sisačko-moslavačke županije sukladno Zakonu.

U svrhu održivog gospodarenja vodnim resursima te očuvanja i poboljšanja stanja vodnih tijela, provode se mjere za smanjenje onečišćenja, a uključuju osiguravanje opskrbe vodom svim kućanstvima na području županije, unaprjeđenje sustava obrane od poplava skladno zaštiti okoliša i prirode, smanjenje pritiska otpadnih voda na ekološko i kemijsko stanje vodnih tijela te utjecaj poljoprivrede (gnojiva i pesticidi) na standard kakvoće voda.

1.3.1.4 Tlo

Na području županije posljednje ispitivanje kvalitete tla provedeno je 2014. na pet lokacija u zaštićenim dijelovima prirode (Odransko polje - Greda, Odransko polje - Ljubljanića, Sunjsko polje Žreme, Cret Đon Močvar u Blatuši i Dolina rijeke Une - Kozibrod). U Programu zaštite okoliša Sisačko-moslavačke županije 2018. - 2021. godine prikazani su podatci kontinuiranog praćenja koncentracija teških metala u tlu (Pb, Cd, Ni, Zn, Cr, Cu i Hg) u tlu. Izmjerene vrijednosti teških metala u tlu su bile unutar maksimalno dozvoljenih koncentracija. Manje opterećenje ugljikovodicima zabilježeno je na lokaciji Cret Đon-močvar a opasnost od onečišćenja tla predstavlja odlagalište na području Kutine čija je sanacija planirana u sklopu cjelovitog projekta i zatvaranja odlagališta. Tlo mogu opterećivati i druga postojeća odlagališta otpada koja koriste komunalna poduzeća gradova i općina.

Obzirom na nedostatak drugih podataka, nije moguće precizno odrediti postojeće pritiske na kakvoću tla, niti postojeće okolišne probleme vezane za tlo. Kako je tlo ograničeno obnovljiv resurs podložan procesima degradacije i prijetnjama koje u kratkom vremenskom razdoblju mogu ozbiljno ugroziti i onеспособiti njegove funkcije, racionalnim gospodarenjem prostorom i korištenjem na principu očuvanja funkcije tala, uz trajni monitoring osiguravaju se pozitivne kemijske, fizikalne i biološke karakteristike, utječe na kakvoću zraka i vode te klimatske promjene.

1.3.2. Miniranost

Minski sumnjiva površina (MSP) na prostoru Republike Hrvatske, prema podacima na internetskoj stranici Ministarstva unutarnjih poslova Ravnateljstva civilne zaštite, zauzimaju 180,4 četvorna kilometra* i obuhvaćaju **8 županija te 53 JLS-a** koji su zagađeni minama i neeksplozivnim ubojnim sredstvima.

Sisačko-moslavačka županija je jedna od najzahvaćenijih županija minskoeksplozivnim sredstvima (MES) i neeksplozivnim ubojnim sredstvima (NUS). Na dan 31.12.2021. godine minski sumnjiva područja u Sisačko-moslavačkoj županiji zauzimala su 34,8 km² površine, a tijekom 2021. godine iz minski sumnjivih područja isključeno je 7,4 km².

*<https://civilna-zastita.gov.hr/UserDocImages/145> pristupljeno 7.10.2022. godine

1.3.3. Otpad

Osnovni koncept cjelovitog sustava gospodarenja otpadom u Sisačko-moslavačkoj županiji je, sukladno načelima postupanja s otpadom, smanjenje količine proizvedenog otpada, gospodarenje otpadom u skladu s hijerarhijom otpada i dugoročno usmjeravanje prema društvu temeljenom na kružnom gospodarstvu, uz što veću ponovnu upotrebu resursa, te minimalno odlaganje na regionalne centre gospodarenja otpadom (Babina gora i Šagulje). Postojeći sustav gospodarenja otpadom obuhvaća odvojeno sakupljanje (primarna reciklaža) na mjestu nastanka otpada, putem reciklažnih dvorišta, na javnim površinama, obradu otpada koji se može reciklirati ili oporabiti te izgradnjom i unaprjeđenjem infrastrukture, doprinosi postizanju ciljeva ograničavanja odlaganja bez rizika za ljudsko zdravlje i okoliš.

Prema popisu službenih odlagališta otpada ministarstva nadležnog za zaštitu okoliša, na području SMŽ je postojalo 10 odlagališta i to: Barutana, Blatuša, Ćore, Gmajna, GO Kutina, Goričica, Kurjakana, Rosulje, Taborište i Vladića jama.

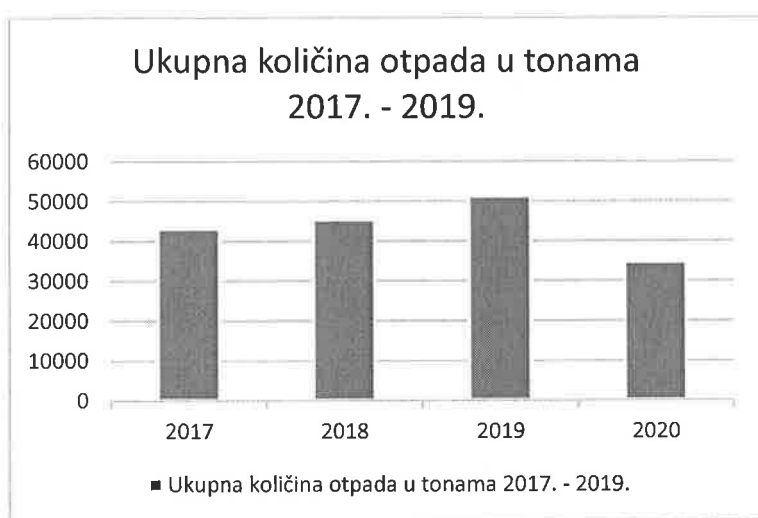
Odlukom o redosljedu i dinamici zatvaranja odlagališta (NN 3/19) s 31.12.2018. godine zatvorena su 4 odlagališta (Ćore u općini Dvor, Vladića jama u općini Hrvatska Dubica, Barutana u općini Jasenovac i Blatuša u općini Gvozd), a već je ranije zatvoreno odlagalište u Hrvatskoj Kostajnici. Prema dinamici zatvaranja odlagališta, ostala odlagališta (njih 5) će se sanirati i zatvarati sukladno završetku sanacije i otvaranja regionalnih centara za gospodarenje otpadom pa se tako očekuje zatvaranje odlagališta u Glini i Petrinji te zatim u Novskoj, Kutini i Sisku.

U cilju uspostave cjelovitog sustava gospodarenja otpadom Planom gospodarenja otpadom RH 2017. - 2022. predviđena je izgradnja Regionalnog centra za gospodarenje otpadom (RCGO) Šagulje i Centra za gospodarenje otpadom (CGO) Babina gora.

Usluge sakupljanja, odnosno obrade određene posebne kategorije otpada, pružanje javne usluge prikupljanja komunalnog otpada i biorazgradivog otpada obavljaju trgovačka društva u javnom vlasništvu JP(R)S. U 2020. godini u županiji je 11 tvrtki obavljalo tu djelatnost. Sve JLS su provodile organizirano sakupljanje komunalnog otpada, a obuhvat stanovništva županije organiziranim sakupljanjem u razdoblju od 2017. do 2020. iznosio je 96 %. Na razini RH obuhvat stanovništva u istom promatranom razdoblju iznosi 99 %.

Ukupna količina proizvedenog komunalnog otpada u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju od 2017. do 2020. godine prikazana je u grafikonu 35.

Grafikon 12: Ukupna količina proizvedenog komunalnog otpada u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju od 2017. do 2020. godine

Izvor: Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, www.haop.hr. Obrada Regionalni koordinator

Udio miješanog komunalnog otpada u ukupno sakupljenom komunalnom otpadu na području županije u 2020. godini iznosi 81 %, dok je udio ostalih vrsta otpada oko 19 %.

U razdoblju od 2017. do 2020. godine smanjuje se udio komunalnog otpada predanog odlagalištima, a raste udio otpada upućenog na oporabu. Prema Izvješću Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, udio otpada upućenog na oporabu s Sisačko-moslavačkoj županiji tijekom 2020. godine iznosi 14 %.

U odvojeno sakupljenom komunalnom otpadu po vrstama, putem mobilnog i stacionarnog reciklažnog dvorišta) u razdoblju od 2017. do 2020. godine, najviše je bilo otpada od papira i kartona, zatim glomaznog otpada i nešto manje plastike i stakla te biootpada.

Kretanje ukupnih količina sakupljenog komunalnog otpada, količina miješanog komunalnog otpada i broja stanovnika obuhvaćenih organiziranim sakupljanjem te specifične količine otpada po stanovniku (prema popisu 2011.) po gradovima i općinama Sisačko-moslavačke županije u 2019. godini, prikazan je u tablici 55.

Tablica 41: Pregled količina sakupljenog komunalnog otpada i broj stanovnika obuhvaćenih organiziranim sakupljanjem po gradovima i općinama na području Sisačko-moslavačke županije u 2020. godini

JLS	Ukupno sakupljeno (t)	Miješani komunalni otpad (t)	Broj stanovnika obuhvaćen organiziranim sakupljanjem	Specifična količina otpada (kg/stanovniku)
Donji Kukuruzari	174	157	1615	107
Dvor	317	317	5200	60
Glina	2050	2050	7564	270
Gvozd	239	239	1311	182
Hrvatska Dubica	225	225	2089	107
Hrvatska Kostajnica	430	430	2756	156
Jasenovac	358	354	1997	179
Kutina	4384	3373	22 760	192
Lekenik	1133	897	6023	188
Lipovljani	478	457	3455	138
Majur	127	120	1185	107
Martinska Ves	496	424	3488	142
Novska	2491	2253	13 518	184
Petrinja	5008	4263	24 635	203
Popovača	1827	1247	11 905	153
Sisak	11860	9386	47 658	248
Sunja	485	431	4569	106
Topusko	408	406	1822	223
Velika Ludina	378	192	2625	144

Izvor: <http://www.haop.hr/sites/default/files/uploads/inline->

[files/OTP_Izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20komunalnom%20otpadu%20za%202020.%20godinu_7_10_2021.pdf](http://www.haop.hr/sites/default/files/uploads/inline-files/OTP_Izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20komunalnom%20otpadu%20za%202020.%20godinu_7_10_2021.pdf), MZOE, Zavod za zaštitu okoliša i prirode, obrada: Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Provedba politike gospodarenja otpadom definirana je Zakonom o održivom gospodarenju otpadom kao temeljnim zakonom kojim se utvrđuju mjere za sprječavanje ili smanjenje štetnog djelovanja otpada na ljudsko zdravlje i okoliš te Planom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017. - 2022. godine, sukladno kojima su izrađeni i Planovi gospodarenja otpadom gradova i općina s područja županije

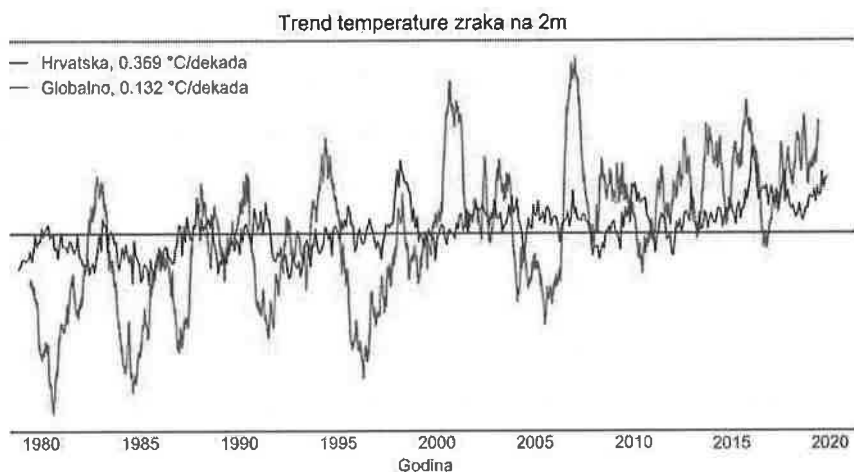
(PGO). Prema navedenom Zakonu jedinice lokalne samouprave podnose Županiji Izvješće o provedbi planova gospodarenja otpadom za prethodnu kalendarsku godinu.

Sukladno Planu gospodarenja otpadom RH do 2022. godine, odlaganje komunalnog otpada potrebno je smanjiti na 25 % proizvedenog komunalnog otpada, porastom udjela recikliranja, povećanjem stope uporabe komunalnog otpada te drugim metodama.

1.3.4. Klimatske promjene

Uzrok promjene klime i globalnog zagrijavanja je povećana emisija stakleničkih plinova iz ljudskih aktivnosti, u najvećoj mjeri izgaranjem fosilnih goriva, poljoprivrede, sječe šuma (deforestacija) i povećanja obradivih površina. Posljedice su porast prosječne temperature zraka, količine oborina, ekstremne klimatske pojave i niz drugih pojava. Jedan od najčešćih pokazatelja klimatskih promjena je promjena temperature. Usporedbom izmjerenih anomalija u Hrvatskoj i izračunate globalne anomalije, ustanovljeno je da se Hrvatska kroz posljednjih 41 godinu zagrijavala u prosjeku gotovo trostruko brže nego ostatak planeta, u prosjeku po desetljeću 0,369 °C, dok se svijet zagrijavao 0,132 °C po desetljeću, što je prikazano na sljedećem grafikonu.

Grafikon 13: Trend temperature zraka od 1980. do 2020. u Hrvatskoj i globalno

Izvor: www.meteoadriatic.net

Navedene promjene mijenjaju ekosustave, a visoko ugroženi su bioraznolikost, sektori hidrologija i vodni resursi, poljoprivreda, šumarstvo, energetika, urbana područja, turizam te ljudsko zdravlje. Kako bi se umanjili štetni učinci, poboljšala otpornost na klimatske promjene i osigurala prilagodba, potrebno je učinkovitim mjerama, zajedničko djelovanje na svim razinama.

Hrvatska je na globalnoj razini uključena kroz provedbu obaveza međunarodnih ugovora: Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime (UNFCC konvencija) 307, Kyotskog protokola i njegovog amandmana iz Dohe, kao i tzv. Pariškog sporazuma.

Stanje klime i klimatske promjene za buduća vremenska razdoblja do 2040. i 2070. na području županije analiziraju se na temelju rezultata numeričkih integracija regionalnim klimatskim modelom RegCM prema kojem se do 2040. godine očekuje porast temperature od 1 do 1,5°C s trendom rasta i do 2070. za 1,5 do 2°C i malo povećanje količine oborina od najviše 30-ak mm do 2040., ali i blago smanjenje do 2070. godine.

Ciljevi i mjere koji se odnose na ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama na području županije definirani su Programom zaštite okoliša Sisačko-moslavačke županije 2018. - 2021. godine te Programom zaštite zraka Sisačko-moslavačke županije 2018. - 2021. godine. Kako energetske djelatnosti značajno sudjeluju u ukupnim štetnim emisijama stakleničkih plinova, navodi se potreba poticanja ulaganja u energetske učinkovitost i obnovljive izvore energije, kao i korištenje čistih tehnologija.

1.3.5. Brownfield područja

Brownfield lokacije predstavljaju vrijedan razvojni resurs i obuhvaćaju zemljišta, nekretnine ili građevine koje su neadekvatno korištene, zapuštene ili napuštene i mogu biti zagađene i/ili onečišćene. Dominiraju industrijski i vojni kompleksi, poljoprivredna područja, ali i površine druge namjene. Do razvoja takvih lokacija došlo je uslijed tranzicije, poslijeratnih problema te neodgovarajućeg upravljanja istima. Revitalizacijom brownfield lokacija, uvažavajući osobitosti prostora i realne potrebe, sprječava se njihova daljnja devastacija, osigurava urbana preobrazba i prenamjena za potrebe stanovništva ili ekonomski isplative investicije.

Kako se radi o složenim zahvatima prenamjene prostora s različitim ograničenjima te niza nepovoljnih učinaka na okoliš, pristup rješenju zahtijeva istovremeno kontrolu zaštite okoliša, kontrolu razvoja i osiguranje kvalitete života društva u cjelini.

Prikupljanjem i analizom podataka utvrđeno je da u Sisačko-moslavačkoj županiji postoji niz područja s obilježjima brownfield lokacija. Utvrđeni su kriteriji odabira i u cilju inventarizacije, vrednovanja i praćenja stanja brownfield područja, uspostavljena je elektronička baza raspoloživih lokacija i prostora namijenjenih poduzetništvu i investitorima.

Broj brownfield investicija na području županije znatno je manji u odnosu na greenfield ulaganja u potpuno nove pogone ili djelatnosti i isto tako su uvrštene u Katalog.

1.3.6. Primarna infrastruktura

Komunalna infrastruktura na području Sisačko-moslavačke županije obuhvaća sustav vodoopskrbe i sustav odvodnje, telekomunikacije i elektroenergetsku mrežu te javnu rasvjetu.

1.3.6.1 Vodoopskrba

Vodoopskrba pitkom vodom na području Sisačko-moslavačke županije provodi se putem pet vodoopskrbnih sustava: Moslavačka Posavina iz vodocrpilišta Ravnik i Osekovo, Petrinja - Sisak iz vodocrpilišta Križ i Hrastovica te vodozahvata Novo Selište na Kupi, Glina – Gvozd - Topusko koji koristi vodocrpilišta Prezdan i Perna, Hrvatska Kostajnica iz vodocrpilišta Pašino vrelo te iz Vodoopskrbnog sustava Općine Jasenovac sa zahvatom podzemnih voda.

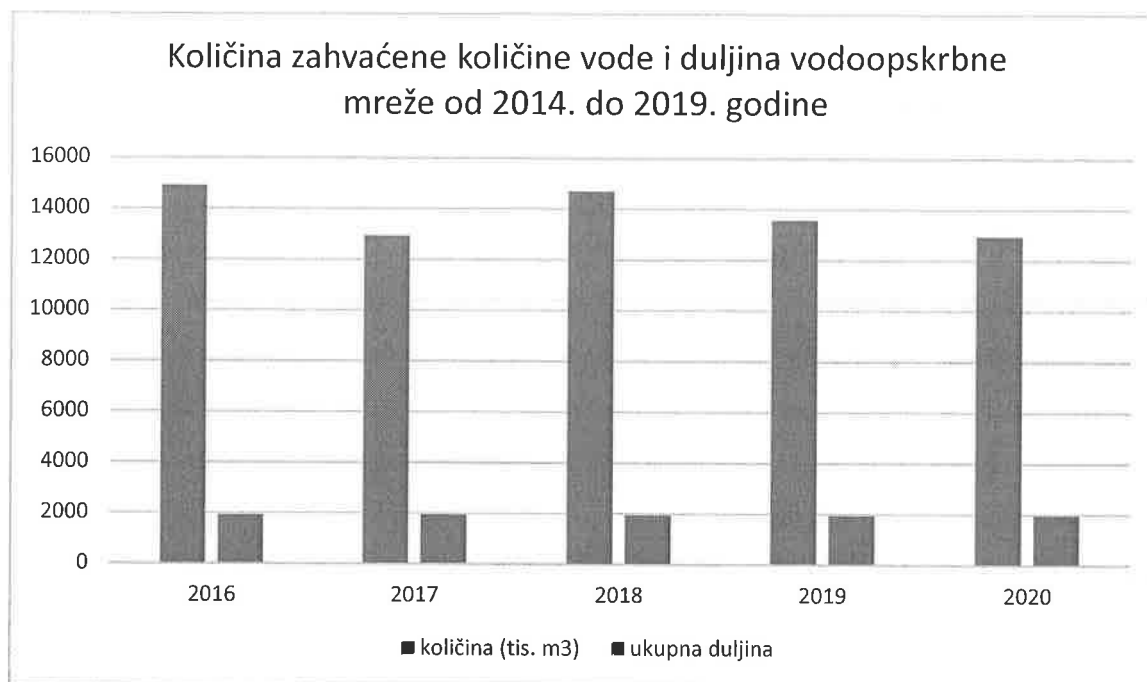
Djelatnost javne vodoopskrbe u nadležnosti je jedinica lokalne samouprave (gradovi/općine) i provodi je jedanaest komunalnih tvrtki u vlasništvu gradova i općina i to: Sisački vodovod d.o.o. Sisak, Privreda d.o.o. Petrinja, Vodovod Novska d.o.o. Novska, Moslavina d.o.o. Kutina, JP Komunalac d.o.o. Hrvatska Kostajnica, Vodoopskrba d.o.o. Hrvatska Dubica, Komunalno Topusko d.o.o. Topusko, Komunalac Glina d.o.o. Glina, Komunalac Dvor d.o.o. Dvor, LIP-KOM d.o.o. Lipovljani i JKP Jasenovačka voda d.o.o. Jasenovac.

Pokrivenost stanovništva vodoopskrbom na području županije značajno varira te je stupanj priključenosti stanovništva na sustave javne vodoopskrbe u gradskim središtima i većim naseljima vrlo visok, dok je najniži u izoliranim područjima. Dio stanovništva opskrbljuje se vodom iz lokalnih vodovoda i dijelom iz pojedinačnih izvora, vlastitih zdenaca i cisterni. Ti sustavi nisu evidentirani u sustavu korištenja voda te njima upravljaju sami korisnici, bez sustavne kontrole kakvoće i valjanog održavanja. Prema podacima HZJZ (<https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2020/09>) za 2019. godinu, u županiji je na javnu vodoopskrbu priključeno 88,4 % stanovnika, a na sustav lokalne vodoopskrbe 2,64 %. Na razini RH priključenost stanovništva na javnu vodoopskrbu iznosi oko 91 % i lokalnu 1,5 %.

Od 453 naselja na području županije njih oko 120 ima potpuno ili djelomično riješenu opskrbu pitkom vodom preko javnih vodoopskrbnih sustava. Stupanj opskrbljenosti veći od 50 % bilježe gradovi: Sisak, Petrinja, Hrvatska Kostajnica, Novska, Kutina i Popovača te općine Gvozd, Dvor, Martinska Ves, Topusko, Jasenovac, Lipovljani, Velika Ludina, Sunja i Hrvatska Dubica.

Zahvaćene količine vode iz javnih izvorišta za potrebe javne vodoopskrbe i ukupna duljina vodoopskrbne mreže u razdoblju od 2016. do 2020. godine u Sisačko-moslavačkoj županiji, prikazani su u sljedećem grafikonu.

Grafikon 14: Zahvaćene količine vode i duljina vodoopskrbne mreže u razdoblju od 2016. do 2020. godine u Sisačko-moslavačkoj županiji

Izvor: <https://www.dzs.hr/Hrv/publication/StatisticsInLine.htm>, obrada: Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

U razdoblju od 2016. do 2020. godine količina zahvaćene vode varira, najveća količina zabiježena je 2016. godine, dok ukupna duljina vodoopskrbne mreže od 2016. polako, ali kontinuirano raste.

1.3.6.2 Odvodnja

Razvitkom gospodarstva te urbanizacijom prostora povećavaju se potrebe za vodom, a time i količine ispuštenih otpadnih voda što uzrokuje veće onečišćenje površinskih i podzemnih voda te se dodatno narušava postojeće ekološko stanje. Izgradnjom i razvojem sustava odvodnje otpadnih voda smanjuju se rizici od zagađenja, ali i utječe na poboljšanje uvjeta života postojećih i novopriključenih stanovnika.

Sustav javne odvodnje s pročišćavanjem otpadnih voda u Sisačko-moslavačkoj županiji ne pokriva u cijelosti sva područja i ne prati stupanj izgrađenosti sustava vodoopskrbe. Postojećim sustavima odvodnje u većim naseljima pokriveni su dijelovi urbanih i radnih zona, dok za prihvrat otpadnih voda iz domaćinstava u naseljima bez kanalizacijskog sustava služe septičke jame, a recipijenti su vodotoci i melioracijski kanali. Kanalizacijski sustav je mješovitog tipa bez bioloških pročišćavača, s više manjih podsustava s direktnim izljevima otpadnih i oborinskih voda u rijeke. U cilju uspostave cjelovitog sustava prikupljanja i pročišćavanja otpadnih voda na području nekih jedinica lokalne samouprave je provedba u različitim fazama izgradnje, proširenja ili rekonstrukcije mreže sustava odvodnje.

Industrijski pogoni za svoje otpadne vode imaju izgrađene vlastite sustave i uređaje ili su ih putem predtretmana obavezni dovesti u stanje mogućeg prihvata na sustav javne odvodnje. Za sve planirane prometnice mora biti projektiran sustav za odvodnju oborinskih onečišćenih voda.

Stupanj priključenosti stanovništva na sustav javne odvodnje je nejednak i u dijelu županije na sustav je priključeno više od 70 % kućanstava.

Kretanje količina otpadne vode i duljina kanalizacijske mreže u razdoblju od 2017. do 2020. godine Sisačko-moslavačkoj županiji prikazani su u grafikonu.

Grafikon 15: Kretanje količina otpadne vode i duljina kanalizacijske mreže od 2017. do 2020. godine

Izvor: <https://www.dzs.hr/Hrv/publication/StatisticsInLine.htm>, obrada: Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Stupanj izgrađenosti sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda u promatranom razdoblju je u porastu, a time i povećanje priključenosti stanovništva na sustave javne odvodnje.

1.3.6.3 Obrana od poplava

Poplave su jedna od najučestalijih elementarnih nepogoda. Područje Sisačko-moslavačke županije u manjoj ili većoj mjeri je ugroženo opasnošću od poplava rijeke Save, Kupe, Gline, Sunje i Une. U posljednje vrijeme, uslijed klimatskih promjena, učestaliji su slučajevi ekstremno velikih voda na području županije. Obrana od poplava savskih voda na području županije provodi se sustavom obrane koji se temelji na učinku smanjenja vršnog protoka vodnog vala pri kontroliranom izlivanju velikih voda u retencijske prostore (Črnec polje, Lonjsko polje, Odransko polje i Ribarsko polje), zatim upravljanjem vodnim količinama u

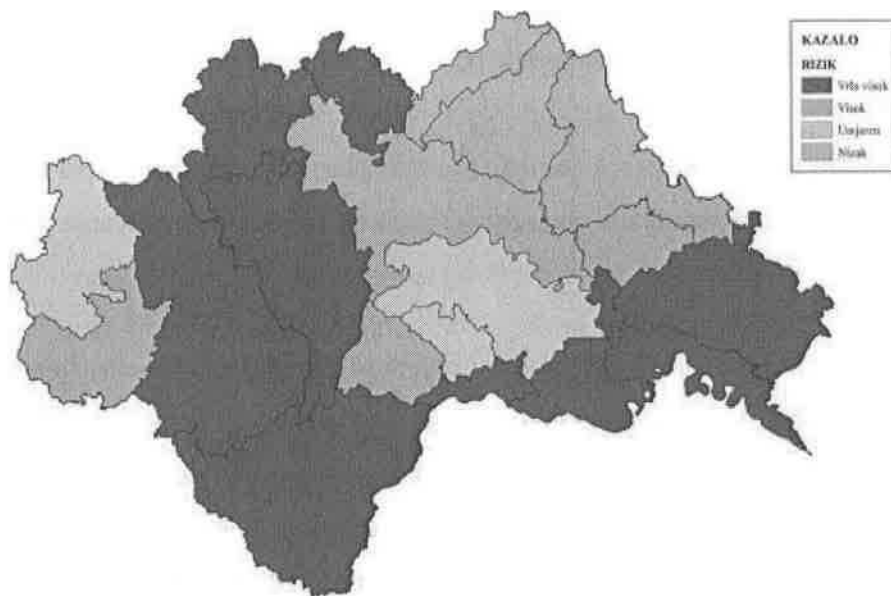
sustavu Srednjeg Posavlja s tri odteretna kanala (Sava – Odra - Sava, Lonja - Strug i Kupa - Kupa), nizom razdjelnih građevina (preljev Jankomir, ustave Prevlaka, Strelečko, Palanjek, Trebež I i II, Košutarica, Jasenovac i Brodarci), nizinskim retencijama (Lonjsko polje, Mokro polje i Kupčina) odnosno poplavnim površinama (Opeka, Trstik i Zelenik). Sustav nije u cijelosti dovršen.

U svrhu obrane od kupskih voda donesen je *Zakon o o projektu zaštite od poplava u slivu rijeke Kupe* (NN br. 118/18) temeljem kojeg je planiran sustav zaštite od poplava rijeke Kupe karlovačkog i sisačkog područja kako bi se rizici od poplava na cijelom slivu Kupe sveli na prihvatljivu razinu s aspekta zaštite ljudi, materijalnih dobara, gospodarstva i gospodarskih aktivnosti. Sustav karlovačkog i sisačkog područja smatra se jednom cjelinom te se sisačko područje štiti već zahvatima u Karlovačkoj županiji (planiranom retencijom Kupčina). Na dionici Kupe koja pripada sisačkom području predviđena je zaštita od velikih voda izgradnjom nasipa/zidova.

Stupanj rizika od poplava procijenjen je i klasificiran za područje svakog pojedinačnog naselja u Hrvatskoj u jednu od 4 osnovne klase rizika: visok rizik, umjereni rizik, mali rizik i zanemariv rizik od poplava, ali je na osnovi ocjene dodatne složenosti rizika od poplava, visoki rizik još podijeljen u dvije potkategorije: vrlo veliki rizik od poplava (kada je riječ o područjima koja nemaju sustave zaštite) te veliki rizik od poplava (ostala područja visokog rizika).

Procjenom rizika od katastrofa u RH, za područje Sisačko-moslavačke županije poplava je označena kao vrlo visok rizik u većini JLS te je u okviru Plana upravljanja vodnim područjima 2016. – 2021., sukladno Zakonu o vodama te Procjeni rizika od velikih nesreća za područje Sisačko-moslavačke županije, izrađena karta rizika Sisačko-moslavačke županije od poplava izazvanih izlivanjem kopnenih vodenih tijela.

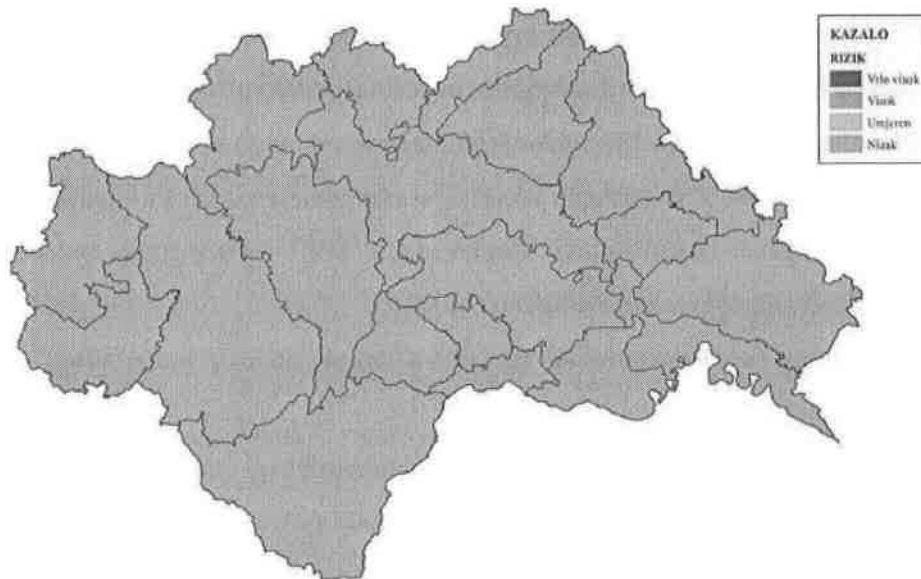
Slika 3: Rizik od poplave izazvane izlivanjem kopnenih vodenih tijela

1 : 200 000

Izvor: Procjena rizika od velikih nesreća za područje Sisačko-moslavačke županije, 2019. godina

Slika 4: Ukupni rizik od poplave izazvane izlivanjem kopnenih vodenih tijela

1 : 200 000

Izvor: Procjena rizika od velikih nesreća za područje Sisačko-moslavačke županije, 2019. godina

Ukupni rizik za poplavu izazvanu izlivanjem kopnenih vodenih tijela, prema procjeni predstavlja visok rizik razmjera pojavnosti poplava razvrstane u kategoriju velika (51 - 98 %), prema frekvenciji s jednim događajem u 1 - 2 godine te uzrokuje umjerene posljedice na život i zdravlje ljudi, gospodarstvo i društvenu stabilnost.

Vrednovanje rizika u procesu procjene rizika predstavlja osnovu za odabir mjera obrade rizika te je tako prilagođeno potrebi operativne obrane od poplava i okolišno prihvatljivih rješavanja zaštite od poplava.

1.3.6.4 Energija

Učinkovita uporaba energije u proizvodnji, prijenosu i neposrednoj potrošnji temelj je sustavnog gospodarenja energijom u svim sektorima energetskog sustava. Održivim upravljanjem energetskim resursima na lokalnoj i regionalnoj razini, uvažavajući posebnosti svog geografskog područja, utječe se na smanjenje emisija stakleničkih plinova i drugih onečišćujućih tvari koje doprinose zagrijavanju atmosfere i klimatskim promjenama, oštećuju prirodne ekosustave i nepovoljno utječu na ljudsko zdravlje. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije, uravnoteženog izbora različitih energetskih izvora te povećanjem energetske učinkovitosti u svim sektorima, smanjuje se potrošnja energenata, opterećenje okoliša i potiče razvoj gospodarstva. Ulaganjem u infrastrukturu pametnih sustava distribucije, skladištenja i prijenosa energije te integracijom energije proizvedene iz obnovljivih izvora, pridonosi se razvoju pametnih sustava i potpora su prijelazu na gospodarstvo s manjim udjelom ugljika.

Opskrba električnom energijom temelji se na proizvodnim, prijenosnim i distributivnim sustavima. Proizvodni sustavi električne energije u Sisačko-moslavačkoj županiji su Termoelektrana Sisak te industrijske elektrane Petrokemije Kutina i Rafinerije Sisak. Prijenosni sustavi međunarodnog i državnog značaja sastoje se od postojećih dalekovoda, a distribuciju električne energije na području županije vrši HEP Operator distribucijskog sustava d.o.o. Elektre Sisak, Elektre d.o.o. Križ i Elektre d.o.o. Velika Gorica. Potrošnja energije u županiji obuhvaća toplinsku i električnu energiju.

Glavni pravci razvoja u elektroprivredi usmjereni su na obnovu i dogradnju postojećih sustava proizvodnje, prijenosa i distribucije.

Sustav plinoopskrbe sastoji se od magistralnih plinovoda, mjerno redukcijskih stanica (MRS) i lokalnih plinovoda. Sjeverni i sjeveroistočni dio županije koji je bolje pokriven plinskom mrežom, snabdijeva se plinom iz magistralnih plinovoda Ivanić Grad – Kutina - Novska i Kozarac - Sisak. Posavski i podravski plinoopskrbni sustavi spojeni su plinovodom Kutina – Garešnica - Virovitica.

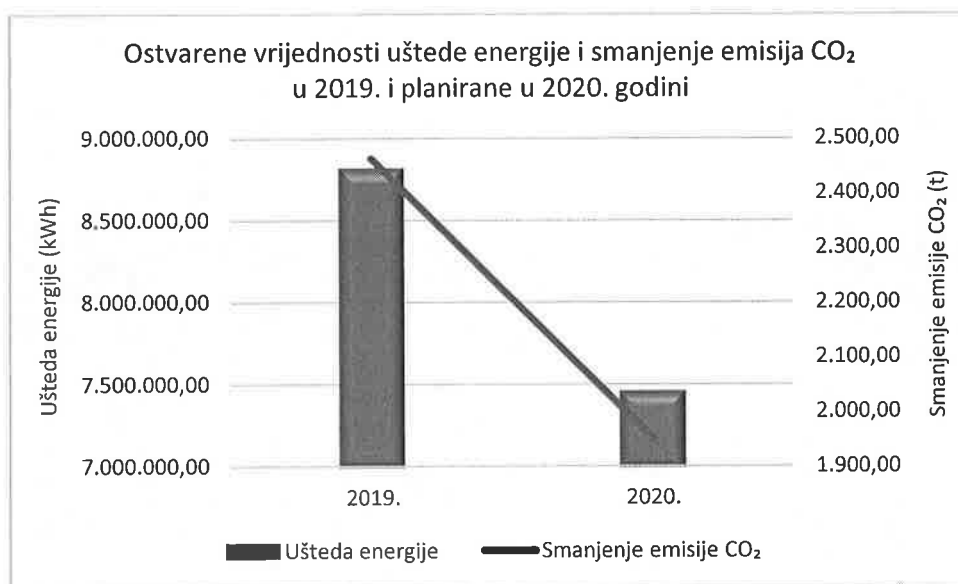
Na području općine Velika Ludina nalazi se podzemno skladište plina Okoli, radne zapremine oko 350 000 m³ s planom povećanja kapaciteta na 500 000 m³.

Na području Sisačko-moslavačke županije svoje skladišne i transportne kapacitete imaju Jadranski naftovod d.d. (JANAF) i INA Industrija nafte d.d. Skladišni kapaciteti JANAF-a u Sisku iznose 400 000 m³ nafte, a duljina naftovoda 155,41 km (Omišalj - Sisak, Sisak - Gola, Sisak - Slavonski Brod) te 401,5 km naftovoda INA - Industrije nafte d.d.

Poboljšanje energetske učinkovitosti na području županije određeno je Akcijskim planom energetske učinkovitosti Sisačko-moslavačke županije 2020. - 2022., čime se doprinosi energetskej tranziciji, ispunjavanju obveza utvrđenih Zakonom o energetskej učinkovitosti, ali i težnji RH u ostvarenju cilja od 32 % udjela OIE u bruto neposrednoj potrošnji energije do 2030. godine.

Sukladno Godišnjem planu energetske učinkovitosti Sisačko-moslavačke županije za 2020. godinu, ostvarena ušteda energije i smanjenje emisije CO₂ u 2019. godini te planirane vrijednosti u 2020. godini, dane su u sljedećem grafikonu.

Grafikon 16: Ostvarena ušteda energije i smanjenje emisije CO₂ u 2019. godini te planirane vrijednosti u 2020. godini

Izvor: Godišnji plan energetske učinkovitosti Sisačko-moslavačke županije za 2019. i 2020. godinu, obrada: Regionalni koordinator

Najveći potencijal za smanjenje potrošnje energije imaju zgradarstvo, promet i javna rasvjeta.

U zgradama se troši oko 40 % od ukupne potrošnje energije te je stoga u tom sektoru izuzetno važna primjena metoda energetske učinkovitosti, odnosno osiguravanje minimalne potrošnje energije kako bi se postigla optimalna ugodnost boravka i korištenja zgrade.

Promet u ukupnoj energetskej potrošnji ima udjel od 30 %

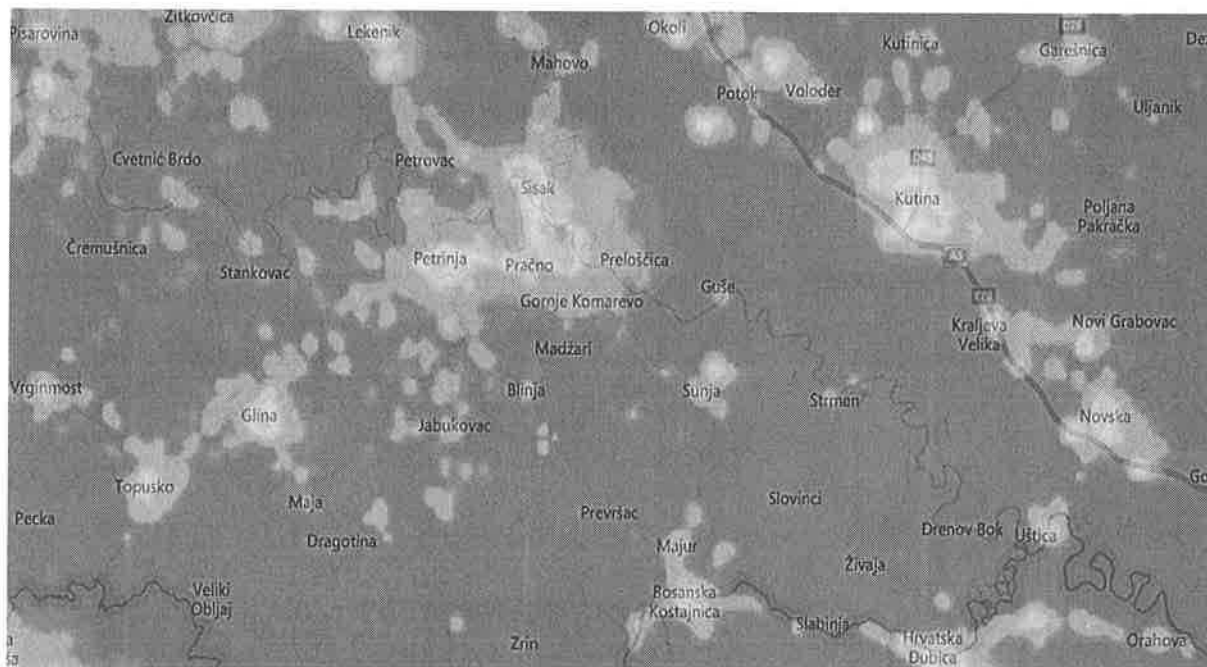
(http://www.fzoeu.hr/hr/energetska_ucinkovitost/poticanje_energetske_ucinkovitosti_u_prometu/) od

čega 86,4 % generira cestovni promet (<http://www.eihp.hr/wp-content/uploads/2019/12/Energija2018.pdf>). Poticanje energetske učinkovitosti u prometu usmjereno je k smanjenju štetnih emisija u zrak, osobito u gradovima u kojima je promet sve intenzivniji.

Kako na javnu rasvjetu otpada oko 3 % ukupne potrošnje energije (http://www.fzoeu.hr/hr/energetska_ucinkovitost/javna_rasvjeta/), učinkovitim upravljanjem odnosno korištenjem energetske učinkovitih izvora svjetla napredne tehnologije, postižu se dinamičke uštede i smanjuje svjetlosno zagađenje prostora. Reguliranjem intenziteta javne rasvjete te korištenjem energetske učinkovitih izvora svjetla napredne tehnologije može se uštedjeti i do 50 % energije.

Razina svjetlosnog zagađenja u Sisačko-moslavačkoj županiji, prema snimkama iz 2019. godine (VIIRS), prikazana je na slici 3.

Slika 5: Karta svjetlosnog zagađenja u Sisačko-moslavačkoj županiji (VIIRS 2019.)

Izvor: <https://www.lightpollutionmap.info/>

Svjetlosno onečišćenje na području županije izraženo je u gradskim središtima i industrijskim područjima pojedinih gradova i općina.

Sisačko-moslavačka županija raspolaže dovoljnim potencijalom OIE u obliku vodnih snaga, vjetra, sunca, geotermalne energije i biomase koji su konkurentni i mogu u potpunosti zadovoljiti potrebe za električnom energijom te održivim korištenjem resursa i prostora, doprinijeti postizanju niskougličnih ciljeva.

Postrojenja za korištenje OIE na području županije izgrađena su u 7 gradova (Sisak, Petrinja, Glina, Popovača, Kutina, Novska i Hrvatska Kostajnica) i 9 općina (Topusko, Velika Ludina, Martinska Ves, Sunja,

Donji Kukuruzari, Dvor, Gvozd. Lekenik i Lipovljani), a prvi su objekti pušteni u rad 2012. godine. Dio pridobivene energije iz ovih postrojenja troši se lokalno (za potrebe investitora - vlasnika), a dio se predaje (prodaje) u elektroenergetski sustav HEP-a.

Krajem 2019. godine na području županije u funkciji je ukupno 50 postrojenja za korištenje OIE ukupne instalirane snage 11 100 kW. Najveći je broj sunčanih elektrana (42) instalirane snage 949 kW, za razliku od elektrana na biomasu (4) čija je instalirana snaga od 9600 kW veća od snage svih ostalih elektrana na OIE, dok je instalirana snaga 3 male hidroelektrane 393 kW te jedne bioplinske elektrane 135 kW. Kada se govori o korištenju obnovljivih izvora energije važno je spomenuti i tri elektrane-toplane na bio-masu (BE-TO) u Glini i Sisku.

Na području županije nalaze se tri prostora s utvrđenim ležištima energetske sirovine geotermalne vode: 7 bušotina u Topuskom, 5 na području Siska i bliže okolice te 1 u okolini grada Petrinje, dok se na području grada Gline provode istraživanja.

Procjena prirodnog i tehničkog potencijala za korištenje OIE kao i analiza mogućnosti korištenja dana je u studiji „Analiza prostornih mogućnosti Sisačko-moslavačke županije za korištenje obnovljivih izvora energije“ (OIKON d.o.o., Institut za primijenjenu ekologiju, veljača 2016.) te su predložene potencijalne lokacije za planiranje i daljnju izgradnju postrojenja i elektrana.

Svi predviđeni zahvati energetske infrastrukture evidentirani su u Prostornom planu Sisačko-moslavačke županije, uključujući i potencijalne lokacije za korištenje OIE.

1.3.7. Infrastruktura za mobilnost i internetsku povezanost

Globalni pomak prema kružnom gospodarstvu s niskim udjelom ugljika i zadovoljenje sve većih potreba za mobilnošću ljudi i roba pretpostavlja povećanje učinkovitosti prometnog sustava te uspostavu veza između različitih vidova prometa. Na taj način se utječe na poboljšanje kvalitete zraka, smanjenja razine buke, niže razine prometnih zagušenja i poboljšane sigurnosti. Ulaganjem u razvoj prometne infrastrukture te poboljšanjem dostupnosti gradova i izoliranih područja regionalnim centrima doprinosi se teritorijalnom razvoju i boljim uvjetima života stanovništva.

Strateško-planski dokument prometnog razvoja županije koji obuhvaća potrebe i potencijale svih jedinica lokalne samouprave i definira najprihvatljiviji model za budući razvoj županijskog prometnog sustava je Masterplan prometnog razvoja Sisačko-moslavačke županije.

Sadašnja razina pristupa brzom širokopojasnom pristupu internetu (najmanje 30 Mbit/s) te postojeća pokrivenost 3G (a u budućnosti 5G) mrežom ne omogućava raspoloživost digitalnih usluga svim građanima, gospodarskim subjektima, institucijama i ustanovama na području županije.

1.3.7.1 Cestovni promet

Sisačko-moslavačka županija predstavlja prometno čvorište i zbog povoljnog prirodnog i prometno-geografskog položaja ima važnu ulogu u prometnom povezivanju jadranskog i kontinentalnog dijela Republike Hrvatske u regionalni i europski prometni sustav. Prostorom županije prolazi cestovna veza pravca paneuropskog koridora X Salzburg – Ljubljana – Zagreb – Beograd – Niš – Skopje – Veles - Thessaloniki. Ostale prometnice su državnog, regionalnog i lokalnog značaja.

Prema kategorizaciji cesta, na području županije postoje dvije autoceste: A3 (Bregana – Zagreb – Kutina – Novska - Lipovac) koja je dio paneuropskog koridora, ukupne duljine 64 km i A11 (Zagreb - Sisak) čiji se preostali dio od 10,9 km gradi i bit će završen u sljedećih nekoliko godina.

Prostorom županije prolazi ukupno 453 km državnih cesta, 645 km županijskih cesta i 579 km lokalnih cesta (DZS, 2020.) te preko 2000 km nerazvrstanih cesta (Masterplan razvoja prometa SMŽ, 2019). Mreža županijskih i lokalnih cesta obuhvaća ukupno 255 mostova i to 172 na županijskim cestama, a 83 na lokalnim cestama.

Duljina cestovne mreže u Sisačko-moslavačkoj županiji i pojedinačni njen udio u ukupnoj mreži RH, prikazani su tablici 56.

Tablica 42: Duljina cestovne mreže u Sisačko-moslavačkoj županiji i njen udio u ukupnoj mreži RH

Ukupno (km)	Udio (%)	Autocesta (km)	Udio (%)	Državne ceste (km)	Udio (%)	Županijske ceste (km)	Udio (%)	Lokalne ceste (km)	Udio (%)
1752	6,6	74	5,6	453	6,5	645	6,8	579	6,6

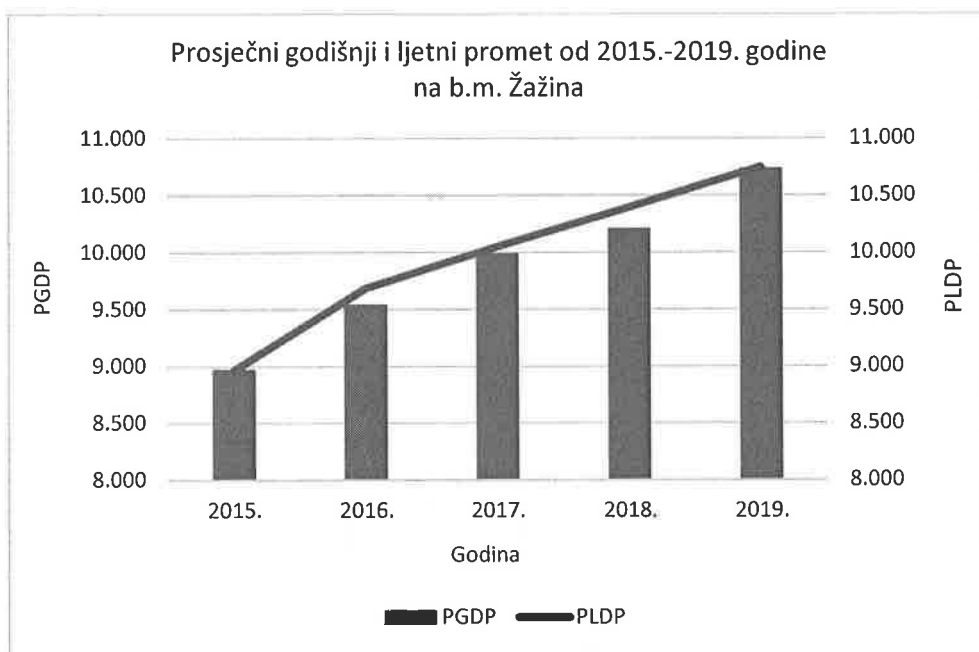
Izvor: Masterplan prometa SMŽ, DZS 2019.

Prema zastupljenosti, najveći udio u odnosu na ukupnu duljinu cestovne mreže u županiji, imaju županijske ceste, slijede lokalne te potom državne ceste i autoceste. Prema postotnom udjelu razvrstane cestovne mreže na prostornom obuhvatu Sisačko-moslavačke županije, najveći udio čine županijske ceste, slijede lokalne te potom državne ceste i autoceste. Prema podacima ŽUC-a, u 2019. godini, od ukupne duljine županijskih cesta asfaltirano je ukupno 586,3 km (90,9 %), a od ukupne duljine lokalnih asfaltirano je 465,2 km (28,5 %). Ti su se podaci uvećali u 2020. godini, pa je tako asfaltirano 647,09 km županijskih cesta te 579,56 km lokalnih cesta. Još je uvijek preko 200 km makadamskih lokalnih i županijskih cesta.

Gustoća cestovne prometne mreže u 2019. godini iznosila je 392 m/km² (DZS 2020.), što je u usporedbi s ostalim županijama RH, jedna od manjih gustoća i posljedica je velike ukupne površine županije. Najveća gustoća prometa u Sisačko-moslavačkoj županiji primjećuje se na državnoj cesti D30 na brojačkom mjestu Žažina, kod izlaska s autoceste A11, nakon čega se promet nastavlja državnom cestom D30 prema Sisku i/ili Petrinji. Prosječni ljetni (PLDP) i prosječni godišnji (PGDP) promet na brojnom mjestu Žažina, prema

podatcima Hrvatskih cesta za razdoblje 2015. - 2019. godine imaju rastući trend, što ukazuje da bi se dogradnjom dionice autoceste A11 Lekenik - Sisak smanjila prometna zagušenost na navedenim cestovnim pravicima te istovremeno povećala sigurnost prometa i skratila putovanja prema Sisku, odnosno Zagrebu. Prosječni godišnji i prosječni ljetni promet na lokaciji brojnog mjesta Žažina, u razdoblju od 2015. do 2019. godine, prikazani su u grafikonu 40.

Grafikon 17: Prosječni godišnji (PGDP) i prosječni ljetni (PLDP) promet na brojnom mjestu Žažina u razdoblju od 2015. do 2019. godine

Izvor: Hrvatske ceste, Brojenje_prometa_na_cestama_Republike_Hrvatske_godine_2019.pdf, obrada Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Za učinkovito planiranje cestovne mreže te unaprjeđenje cestovnog prometa potrebno je, osim PGDP i PLDP, poznavati i podatke o strukturi prometa po vrstama i skupinama vozila na istoj lokaciji. Struktura po skupinama vozila na brojačkom mjestu Žažina u 2019. godini prikazana je u tablici 57.

Tablica 43: Struktura po skupinama vozila na brojačkom mjestu Žažina u 2019. godini

Skupine vozila	PGDP		PLDP	
	Broj vozila	%	Broj vozila	%
A1-motocikli	51	0,48	95	0,88
A2-osobna vozila	9249	86,17	9178	85,38
A3-kombi vozila	634	5,91	649	6,04
B1-manja teretna vozila	191	1,78	204	1,90
B2-srednja teretna vozila	148	1,38	151	1,40
B3-teška teretna vozila	99	0,92	116	1,08

B4-teška teretna vozila s prikolicom	54	0,50	55	0,51
B5-tegljači	217	2,02	220	2,05
C1-autobusi	90	0,84	82	0,76

Izvor: Hrvatske ceste, Brojenje_prometa_na_cestama_Republike_Hrvatske_godine_2019.pdf,
 obrada Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Cestovni prijevoz robe u 2019. godini prema podacima DZS

(<https://www.dzs.hr/Hrv/publication/StatisticsInLine.htm>, 2020.) iznosio je 1 937 000 t, što je porast od 13,5 % u odnosu na 2018. godinu, ali i dalje je najveća vrijednost ona zabilježena 2005. godine u količini od 2 608 000 t.

Ukupan broj registriranih motornih vozila na području županije u razdoblju od 2018. do 2020. godine ima rastući trend, što je prikazano u grafikonu 41.

Grafikon 18: Registrirana vozila na motorni pogon u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju od 2018. do 2020. godine

Izvor: DZS, Statistika u nizu, obrada: Regionalni koordinator

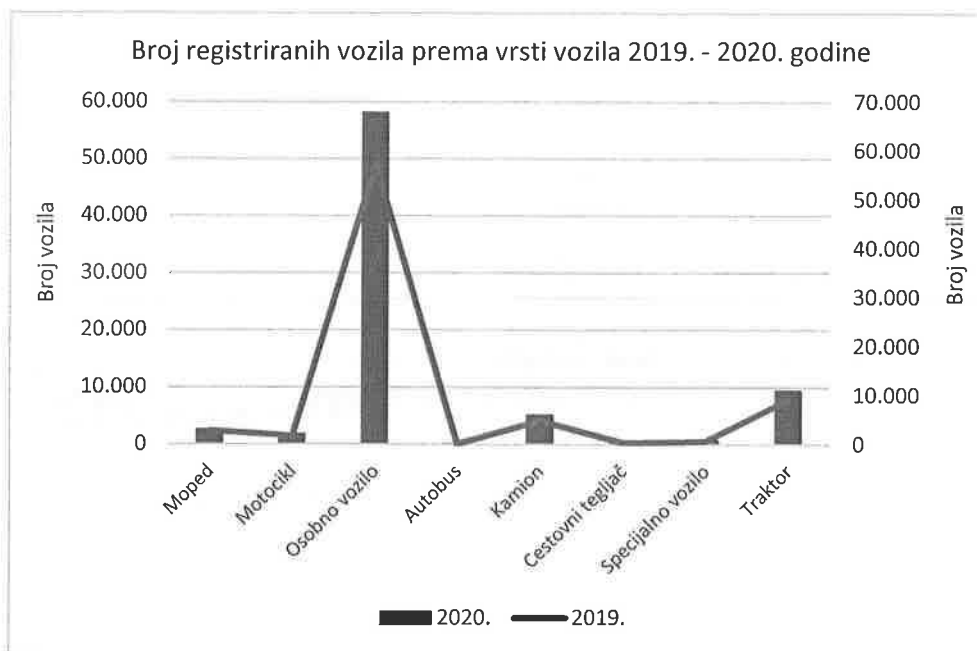
Grafikon 19: Registrirana vozila na motorni pogon prema vrstama u 2020. godini u Sisačko-moslavačkoj županiji

Izvor: <https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2020/>, Bilten o sigurnosti cestovnog prometa 2019., obrada: Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Ukupan broj registriranih vozila na motorni pogon u 2020. godini bilježi blagi porast u odnosu na 2019. godinu svih vozila prema vrsti, osim kod mopeda. Usporedni prikaz kretanja broja vozila na motorni pogon prema vrstama vozila u 2019. i 2020. godini na području Sisačko-moslavačke županije prikazan je u grafikonu.

Grafikon 20: Usporedni prikaz kretanja broja registriranih vozila na motorni pogon prema vrstama vozila od 2019. do 2020. godine na području Sisačko-moslavačke županije

Izvor: <https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2020/>, Bilten o sigurnosti cestovnog prometa 2020., obrada: Regionalni koordinatork Sisačko-moslavačke županije

Sisačko-moslavačka županija ima značajan potencijal za razvoj multimodalnog, intermodalnog i kombiniranog prijevoza robe te integriranog prijevoza putnika koji objedinjuje različite modove javnog prijevoza i koristi prednosti svih prijevoznih oblika u sustavu. Isto tako je uz intermodalne terminale moguće dodati sustav javnih bicikala i stalke za bicikle kako bi se javni prijevoz integrirao i s biciklističkim prijevozom. Stvaranje ovakve mreže prometnih koridora za prijevoz putnika i roba omogućavaju jednostavno i brzo povezivanje svih dijelova županije, brojne ekonomske i razvojne prednosti za stanovništvo i gospodarstvo, bolje korištenje prometnih kapaciteta te predstavljaju energetski najučinkovitiji i okolišno prihvatljiviji oblik prometa, uz značajno povećanje prometne sigurnosti.

Kako je cestovni sektor jedan od glavnih zagađivača, a glavni utjecaji povezani s cestovnim sektorom su buka, emisija CO₂ i prisutnost drugih zagađivača u svim fazama razvoja i upravljanja cestovnim prometom, razrađuju se mjere za smanjenje utjecaja na okoliš. Kao jedan od oblika individualnog javnog prijevoza ekološke prihvatljivosti naročito u gradovima, ističe se širenje biciklističke i pješačke infrastrukture.

Masterplan prometnog razvoja Sisačko-moslavačke županije

Područje obuhvata Masterplana prometnog razvoja Sisačko-moslavačke županije, a time i strateške procjene utjecaja na okoliš istovjetno je obuhvatu plana koji obuhvaća administrativno područje Sisačko-moslavačke županije.

Masterplan je bazni dokument za promišljanja razvoja prometnog sustava sukladnog prostornim mogućnostima, zahtjevima gospodarstva i potrebama stanovništva. Poseban naglasak je na razvoju i

unapređenju prometnih sustava prihvatljivih za okoliš (uključujući one s niskom razinom buke) i prometnih sustava s niskim emisijama CO₂ te uspostavi multimodalnih veza čime se promiče održiva regionalna i lokalna mobilnost.

Definiranjem ciljeva, prioriteta i mjera Masterplana utvrđuje se dugoročni koncept prometnog razvoja Sisačko-moslavačke županije. Kao smjernice u definiranju ciljeva Masterplana korišteni su opći i specifični ciljevi iz Strategije prometnog razvoja Republike Hrvatske 2017. - 2030., a u procesu definiranja također su u obzir uzeti ishodi ranije izvršenih analiza postojećeg stanja i rezultati terenskih istraživanja. Za sve definirane opće ciljeve iz Strategije objašnjena je njihova povezanost s Masterplanom kako bi se dodatno osigurala i prikazala njihova usklađenost s definiranim ciljevima Masterplana.

Analizom postojećeg stanja prometnog sustava SMŽ te suradnjom sa svim institucijama koje su bile uključene u planiranje sadržaja Masterplana i strateške studije utjecaja na okoliš određeni su ciljevi i prioritete te mjere kojima se planira ostvariti iste.

Masterplanom prometnog razvoja SMŽ određeno je 5 ciljeva:

1. Integracija svih oblika javnog prijevoza.
2. Unaprjeđenje upravljanja i organizacije mobilnosti putnika i robe.
3. Smanjenje negativnog utjecaja prometa na okoliš.
4. Unaprjeđenje i modernizacija infrastrukture prometnog sustava.
5. Stvaranje prometnog sustava visoke razine sigurnosti.

Kako bi se omogućilo uspješno ostvarivanje ciljeva, određeni su prioritete koje je potrebno ispuniti i kojima su navedeni problemi i potrebe koje se moraju riješiti kako bi se uspješno realizirali svi ciljevi. Prioritete određeni Masterplanom su:

- 1.1. Unaprjeđenje dostupnosti javnog prijevoza za stanovnike Sisačko-moslavačke županije
- 1.2. Uspostava intermodalnog javnog putničkog prijevoza
- 1.3. Modernizacija javnog prijevoza te promocija i povećanje informiranosti putnika
- 2.1. Unaprjeđenje povezanosti na međunarodnoj, nacionalnoj i županijskoj razini
- 2.2. Unaprjeđenje upravljanja prometom
- 2.3. Optimizacija teretnog prometa
- 2.4. Povećanje financijske održivosti
- 3.1. Povećanje udjela ekološki prihvatljivih i održivih oblika putovanja u modalnoj raspodjeli putovanja
- 3.2. Smanjenje emisije stakleničkih plinova
- 4.1. Unaprjeđenje infrastrukture cestovnog prometa

- 4.2. Unaprjeđenje infrastrukture javnog prijevoza
- 4.3. Unaprjeđenje infrastrukture željezničkog prometa
- 4.4. Unaprjeđenje infrastrukture riječnog prometa
- 4.5. Unaprjeđenje biciklističke i pješačke infrastrukture
- 4.6. Unaprjeđenje infrastrukture zračnog prometa i
- 5.1. Povećanje razine prometne sigurnosti.

Sukladno donesenim ciljevima i prioritetima Masterplan donosi i konkretne mjere kojima će se isti ostvariti te uz to i ključne pokazatelje koji će pokazati uspješnost ostvarenja ciljeva koji su doneseni Masterplanom, a uz svaku od navedenih mjera za ostvarenje ciljeva Masterplana priložene su i mjere zaštite okoliša. Predložene mjere za ostvarenje ciljeva Masterplana su:

- 1.1.1. Unaprjeđenje infrastrukture i modernizacija voznog parka javnog putničkog prijevoza
- 1.1.2. Prilagodba infrastrukture (osobito na kolodvorima i stanicama) za osobe s posebnim potrebama i osobe sa smanjenom pokretljivošću
- 1.1.3. Prilagođavanje ponude javnog prijevoza potražnji lokalnog stanovništva povećanjem razine uslužnosti i dostupnosti
- 1.1.4. Uvođenje usluga javnog prijevoza na zahtjev
- 1.1.5. Unaprjeđenje povezanosti većih županijskih središta javnim prijevozom
- 1.2.1. Izgradnja intermodalnih terminala i stajališta u sustavu javnog gradskog, prigradskog i županijskog prijevoza
- 1.2.2. Uvođenje integriranog voznog reda željezničkog i autobusnog javnog prijevoza usklađenog s regionalnim voznim redovima javnog prijevoza
- 1.2.3. Unaprjeđenje sustava javnih bicikala
- 1.3.1. Jačanje uloge javnog prijevoza u ukupnoj prijevoznoj raspodjeli
- 1.3.2. Razvoj informacijskog sustava za obavještanje putnika javnog prijevoza
- 1.3.3. Modernizacija sustava naplate karata
- 2.1.1. Povezivanje sa susjednim županijama i ostatkom hrvatskog teritorija cestovnom i željezničkom mrežom
- 2.1.2. Poticanje prekogranične suradnje kroz unaprjeđenje organizacije prometa na graničnim prijelazima i razvoj održivih prometnih rješenja, osobito u javnom prijevozu
- 2.2.1. Uspostavljanje inteligentnih prometnih sustava radi povećanja sigurnosti i protočnosti prometa
- 2.3.1. Uspostavljanje intermodalnih teretnih čvorišta

- 2.3.2. Izmještanje teretnog prometa iz naseljenih područja i područja od prirodnog značaja izgradnjom gradskih obilaznica oko županijskih središta
- 2.3.3. Razvoj logističko-distributivnog centra
- 2.3.4. Preusmjeravanje teretnog prometa s cestovnog prijevoza na željeznički i riječni
- 2.4.1. Smanjenje ukupnih troškova prometa
- 2.4.2. Uključivanje različitih dionika u financiranje modernih i visokotehnoloških prometnih rješenja i poticanje njihove međusobne suradnje
- 3.1.1. Povećanje udjela biciklističkog i pješačkog prometa
- 3.1.2. Smanjenje korištenja ostalih oblika prometa u korist javnog prijevoza i ekoloških prihvatljivih oblika prijevoza u međuregionalnom i međunarodnom povezivanju
- 3.2.1. Povećanje ekološki prihvatljivih vozila u javnom i osobnom prijevozu
- 3.2.2. Razvoj infrastrukture za ekološki prihvatljiva vozila
- 3.2.3. Razvoj alternativnih oblika prijevoza
- 4.1.1. Rekonstrukcija i modernizacija razvrstane i nerazvrstane cestovne prometne mreže na području Sisačko moslavačke županije
- 4.1.2. Širenje postojeće cestovne mreže
- 4.1.3. Izgradnja obilaznica oko većih županijskih središta
- 4.1.4. Povećanje cestovne povezanosti izgradnjom, rekonstrukcijom i dogradnjom mostova i spojnih cesta
- 4.1.5. Rekonstrukcija dijelova cestovne prometne mreže sa smanjenom sigurnošću i propusnošću
- 4.1.6. Poboljšanje infrastrukture i organizacije prometa u mirovanju
- 4.1.7. Infrastrukturno opremanje graničnih prijelaza za prilagodbu Schengenskom sustavu
- 4.2.1. Uređenje postojećih i izgradnja novih stajališta javnog prijevoza sukladno rješenjima održive mobilnosti
- 4.2.2. Uređenje i modernizacija prometnica kojima se odvija javni putnički prijevoz na području županije
- 4.2.3. Izgradnja i unaprjeđenje popratnih sadržaja sustava javnih bicikala
- 4.3.1. Rekonstrukcija željezničkih kolodvora i čvorišta
- 4.3.2. Izgradnja, rekonstrukcija i modernizacija željezničkih pruga na teritoriju županije
- 4.3.3. Unaprjeđenje infrastrukturne integracije željezničkog sustava u sustave lokalnog prometa
- 4.4.1. Unaprjeđenje infrastrukture za putnički i teretni riječni promet

- 4.4.2. Prilagodba infrastrukture za unaprjeđenje razine intermodalnosti prometa u luci Sisak
- 4.4.3. Izgradnja putničkih pristaništa na rijeci Savi i Kupi za putničke, turističke i izletničke brodove
- 4.4.4. Izgradnja prometnica za povećanje dostupnosti luka i integracije u sustav lokalnog prijevoza
- 4.5.1. Unaprjeđenje biciklističke i pješačke infrastrukture
- 4.5.2. Povećanje biciklističke i pješačke povezanosti izgradnjom, rekonstrukcijom i dogradnjom mostova i popratne infrastrukture
- 4.6.1. Izgradnja heliodroma i uzletno-sletnih staza za sportsko-rekreativne i turističke funkcije te hitne intervencije
- 4.6.2. Izgradnja uzletno-sletnih staza, popratne infrastrukture i suprastrukture za povećanje otpornosti na incidentne situacije te za sportsko-rekreativne i turističke funkcije
- 5.1.1. Unaprjeđenje organizacije prometa na željezničko-cestovnim prijelazima
- 5.1.2. Unaprjeđenje signalizacije na prometnicama i prometnim raskrižjima s ciljem osiguravanja veće sigurnosti
- 5.1.3. Izmještanje stanica javnog prijevoza na nepreglednim mjestima kojima se ugrožava sigurnost putnika i
- 5.1.4. Infrastrukturno odvajanje pješačkog i biciklističkog od cestovnog prometa

Mjere koje su postale sadržajem Masterplan prometnog razvoja Sisačko-moslavačke županije – funkcionalna regija središnja Hrvatska, pratit će se zajedno s evaluacijom provedbe predmetnog dokumenta.

1.3.7.2 Željeznički promet

Željeznički promet kao ekonomski i ekološki najprihvatljiviji oblik kopnenog prometa na prostoru Sisačko-moslavačke županije u stalnoj je stagnaciji uvjetovanoj porastom opsega prijevoza robe i putnika cestom.

Prostorom županije prolazi međunarodna pruga RH1 TEN - T sveobuhvatna mreža (Paneuropski koridor X), Salzburg - Solun, ukupne duljine kroz Hrvatsku 317 km, koja povezuje srednju i zapadnu Europu s jugoistočnom Europom i Bliskim istokom, što geostrateškom položaju županije daje veliki značaj. Dio Koridora RH1 DG - Savski Marof – Zagreb - Dugo Selo – Novska – Vinkovci – Tovarnik - DG je M 103 Dugo Selo Novska duljine 50,9 km i M 104 Novska – Vinkovci – Tovarnik - DG (Šid) duljine 14,5 km. Željeznička pruga za međunarodni promet je i M 502 Zagreb GK – Sisak - Novska duljine 91,3 km. Županija je preko

općine Sunja povezana željezničkom prugom od značaja za regionalni promet R 102 Sunja – Volinja - DG, duljine 21,58 km te s dijelom unskog željezničkog koridora i središnje Hrvatske i srednje Dalmacije s Bosnom i Hercegovinom. Lokalna željeznička pruga Sisak Caprag – Petrinja - Karlovac koja je zbog razaranja u domovinskom ratu već duži period van upotrebe i demontirana od Petrinje prema Karlovcu, nije u planu obnove Hrvatskih željeznica (Službeni glasnik SMŽ br.30/2020.). Strategijom prostornog razvoja RH i Prostornim planom Sisačko-moslavačke županije zadržana je trasa postojeće pruge i planirana je obnova samo dijela te pruge od Siska do Petrinje.

Za jačanje konkurentnosti željezničkog prometa i uravnoteženi razvoj planirana su veća ulaganja u taj sektor, nadogradnjom dijelova prometnih mreža smještenih na TEN - T koridorima, obnovom pruga, modernizacijom željezničkog voznog parka osuvremenjivanjem prijevoznih sredstava te uvođenjem novih usluga.

Tablica 44: Duljina, udio i gustoća pojedinih vrsta pruga u Sisačko-moslavačkoj županiji

Vrsta pruga	Duljina pruga (km)	Udio (%)	Gustoća željezničkih pruga (km/km ²)
Međunarodna	155,5	81,2	0,034
Regionalna	20,5	10,7	0,005
Lokalna	15,5	8,1	0,004

Izvor: Zavod za prostorno uređenje Sisačko-moslavačke županije, Izvješće o stanju u prostoru Sisačko-moslavačke županije 2015. - 2018.

Strategijom prometnog razvoja RH 2017. - 2030. predviđeni su radovi usmjereni na povećanje kapaciteta izgradnjom drugog kolosijeka željezničke pruge M 103 Dugo Selo - Novska u duljini od 84 km. U sklopu navedenog projekta planirana je također izgradnja potpuno nove dvokolosiječne elektrificirane 10 km duge željezničke pruge koja bi povezivala Kutinu i Lipovljane. Projektirana brzina na navedenoj dionici je do 160 km/h, a planirana je i modernizacija signalno-sigurnosnih i telekomunikacijskih uređaja.

Važnost željezničkog putničkog prometa u Sisačko-moslavačkoj županiji posljednjih dvadeset godina je smanjena i u 2019. godini u odnosu na 1998. godinu, a mjereno brojem otputovalih putnika prema podacima DZS iz 2020. godine, taj promet je manji za 23 %. Broj otputovalih putnika u Sisačko-moslavačkoj županiji u 2019. godini iznosio je 1 199 000 i u ukupnom broju RH čini udio od 7,2 % otputovalih putnika (DZS 2020.) i neznatno je veći u odnosu na 2018. godinu (0,1 %). Teretni promet je uglavnom smješten na lokaciji željezničkog kolodvora Sisak Caprag, gdje se vrši utovar naftnih derivata i prihvat cisterni. Utovarna mjesta su također željeznički kolodvori u Majuru, Sunji, Lekeniku, Hrvatskoj Dubici, Jasenovcu i Turopolju gdje se utovaruje uglavnom drvena građa. Najveći utovar u prometu roba željeznicom u Sisačko-moslavačkoj županiji, prema podacima DZS iz 2020. godine, bio je 2010. godine i iznosio je 1 454 000 t, dok

je 2019. godine iznosio 852 000 t i manji je za 24,9 % u odnosu na 2018. godinu. Isto tako, najveći broj istovara robe bio je 2006. godine u iznosu od 1 257 000 t, dok je 2019. godini iznosio 629 000 t i manji je za 27,9 % u odnosu na 2018. godinu.

Ako se uspoređi prijevoz robe cestovnim prijevozom (1 937 000 t), odnosno željezničkim (629 000 t) u 2019. godini, vidljiva je značajna razlika i potreba za preusmjerenjem dijela prometa na željeznički. Na taj način, osim što se štite cestovne prometnice, utječe se na povećanje ekološki održivijeg prometnog sektora, kao i na razvoj gospodarstva bržom prometnom integracijom županije i Hrvatske s EU.

1.3.7.3 Riječni promet

Sisačko-moslavačka županija je, na regionalnoj razini, po svojim resursima vodnih puteva, značajni dio hrvatskog i europskog prometnog sustava. U županiji se nalazi središnji dio mreže riječnih vodnih putova Hrvatske i čine je: rijeka Sava od ušća Velikog Struga do ušća rijeke Kupe u dužini 117 km, rijeka Kupa od ušća u rijeku Savu do ušća rijeke Odre u Kupu u dužini 5,9 km i rijeka Una od ušća u rijeku Savu do Hrvatske Dubice u dužini 15 km, klasificirani kao međunarodni plovni putevi I., II. i III. klase.

Riječni promet predstavlja jeftiniji oblik prijevoza u odnosu na cestovni i željeznički s perspektivom razvoja kako u unutrašnjem, tako i u međunarodnom prometu te u turističke svrhe.

Važno čvorište riječnog prometa državnog i županijskog značaja je grad Sisak s lukom Sisak na Savi i dio je šireg kruga mreže TEN - T-a. Smještena je na rijeci Savi pored naselja Crnac za prekrcaj nafte, na lijevoj obali Save u Galdovu gdje se nalazi brodogradilišno pristanište i u gradu Sisku na rijeci Kupi gdje je javno putničko i komunalno pristanište. U Sisku se nalazi i sjedište jedinog hrvatskog riječnog prijevoznika, tvrtka Dunavski Lloyd.

U skladu s gospodarskim kretanjima, u riječnom prometu je zabilježen trend pada prometa prijevoza robe na što najviše utječe nedovoljno izgrađena i osposobljena infrastruktura te slabo održavanje plovnog puta rijekom Savom, kao i nedovoljna iskorištenost riječne luke Sisak.

Najveći promet robe na unutarnjim vodnim putevima u nadležnosti Lučke kapetanije Sisak ostvaren je 2010. godine u količini od 127 857 t, najveći pad 2013. godine kada je promet robe iznosio 42 326 t, dok u posljednjim godinama varira u rastućem i opadajućem trendu. Samo u 2011. godini, zabilježen je međunarodni promet u ukupnom iznosu od 1175 t.

Povećanje i unaprjeđenje riječnog prometa kao ekološki prihvatljivijeg i energetski manje zahtjevnog oblika prijevoza, doprinosi stvaranju uvjeta za gospodarski razvoj županije i prilagodbi potrebama transportnog tržišta prijevoza naftnih derivata, šljunka i ostalih roba kao i veću robnu razmjenu, prvenstveno s tržištima Bosne i Hercegovine i Srbije.

Vodni putovi dio su plana upravljanja i zaštite voda čime se doprinosi očuvanju njihove biološke raznolikosti i ekološke vrijednosti.

Integracijom riječnog prometa u intermodalnu transportnu mrežu te uvažavanjem njegovih komparativnih prednosti, utječe se na intenzivniji razvitak i jačanje njegove uloge na tržištu.

1.3.7.4 Zračni promet

Sisačko-moslavačka županija ne raspolaže infrastrukturom zračnog prometa niti postoji veća potreba zbog blizine Zračne luke Franjo Tuđman u Velikoj Gorici koja je udaljena 35 km. Na području županije postoji nekoliko malih sportskih i gospodarsko-poljoprivrednih uzletišta (poletna staza za poljoprivrednu avijaciju u Šašinoj Gredi), heliodrom u Popovači te je odredbama Prostornog plana omogućena izgradnja heliodroma u Sisku.

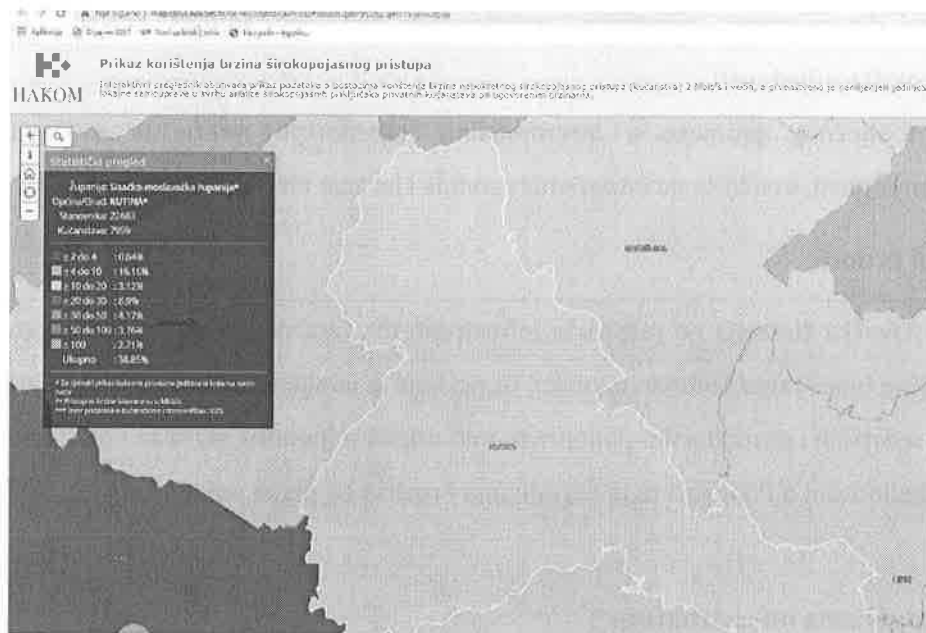
1.3.7.5 Širokopojasna infrastruktura

Razvoj širokopojasne infrastrukture i tržišta elektroničkih komunikacija omogućava ponudu naprednijih proizvoda i usluga temeljenih na informacijsko-komunikacijskim tehnologijama (ICT). Povećanjem širokopojasnog pristupa potiče razvoj digitalnog društva, izravno utječe na gospodarski rast te na poboljšanje uvjeta života stanovništva.

U razvoju širokopojasne infrastrukture podjednaku važnost imaju mreže pokretnih i nepokretnih komunikacija te širokopojasni pristup internetu čije tržište na cijelom području RH bilježi značajan rast podatkovnog prometa. Strategija razvoja širokopojasnog pristupa internetu 2016. - 2020. čiji je krajnji cilj ostvarenje ciljeva Digitalne Agende 2020. kao bi svi građani RH imali dostupan širokopojasni pristup brzine 30 Mbit/s i više te da 50 posto kućanstava bude pretplaćeno na širokopojasni pristup brzine od 100 Mbit/s i više.

Područja dostupnosti širokopojasnog pristupa pristupnim brzinama od ≥ 2 do 100 Mbit/s u Sisačko-moslavačkoj županiji putem vlastite infrastrukture operatera, u prosincu 2019. godine, prikazana su na slici 4.

Slika 6: Područja dostupnosti širokopojasnog pristupa pristupnim brzinama od ≥ 2 do 100 Mbit/s u Sisačko-moslavačkoj županiji

Izvor: <http://mapiranje.hakom.hr/hr-HR/StatistickiPrikaz#sthash.qWPVLDS2.FM8AKmFA.dpbs>

Udio domaćinstava koja koriste nepokretni širokopojsni pristup internetu brzinama širokopojsnog pristupa od 2 do ≥ 100 Mbit/s u listopadu 2021. godine na području Sisačko-moslavačke županije, prikazan je na slici 5.

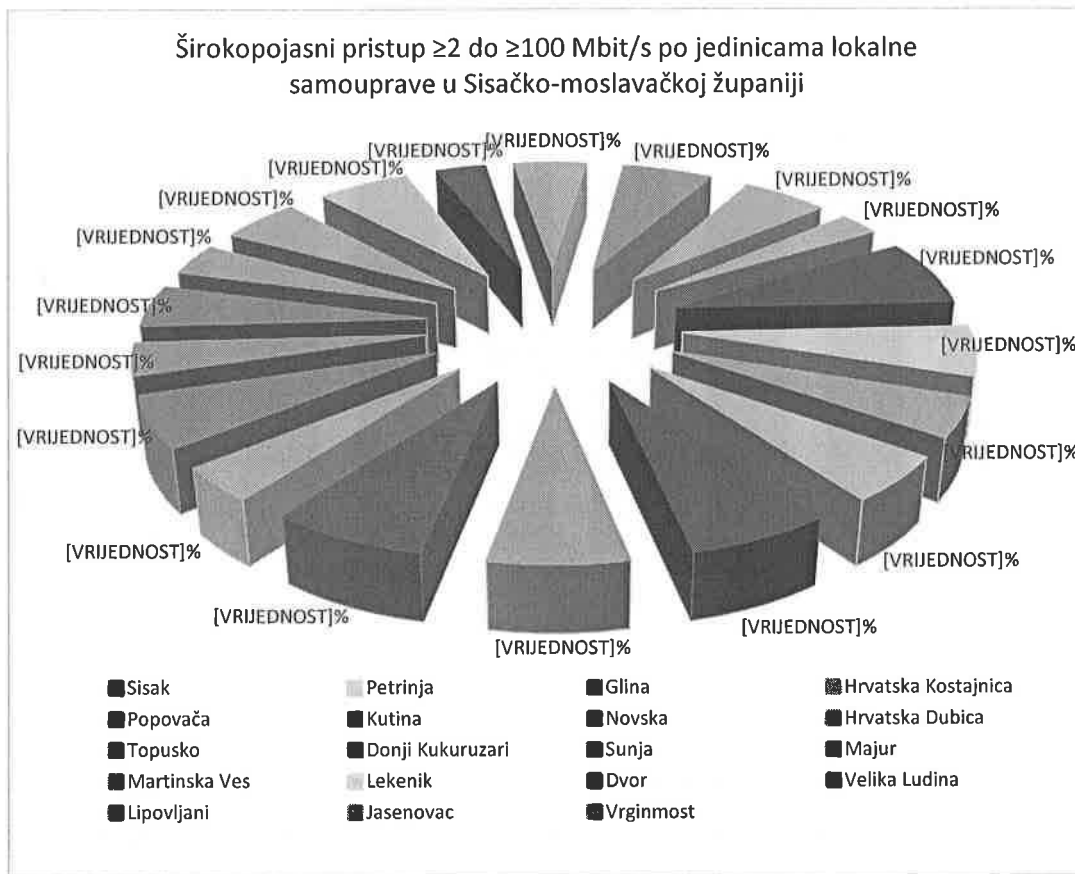
Slika 7: Udio domaćinstava koja koriste brzine širokopojsnog pristupa 2 do ≥ 100 Mbit/s u listopadu 2021. godine

Izvor: <http://mapiranje.hakom.hr/hr-HR/StatistickiPrikaz#sthash.qWPVLDS2.FM8AKmFA.dpbs>

Udio širokopojsnog pristupa pristupnim brzinama od ≥ 2 do ≥ 100 Mbit/s na području jedinica lokalne samouprave Sisačko-moslavačke županije u prosincu 2019. godine prikazan je u grafikonu 45.

Grafikon 21: Udio širokopojsnog pristupa pristupnim brzinama od ≥ 2 do ≥ 100 Mbit/s na području JLS SMŽ u listopadu 2021. godine

Izvor: <http://mapiranje.hakom.hr/hr-HR/StatistickiPrikaz#sthash.qWPVLDS2.GnHgQu3U.dpbs>, obrada:

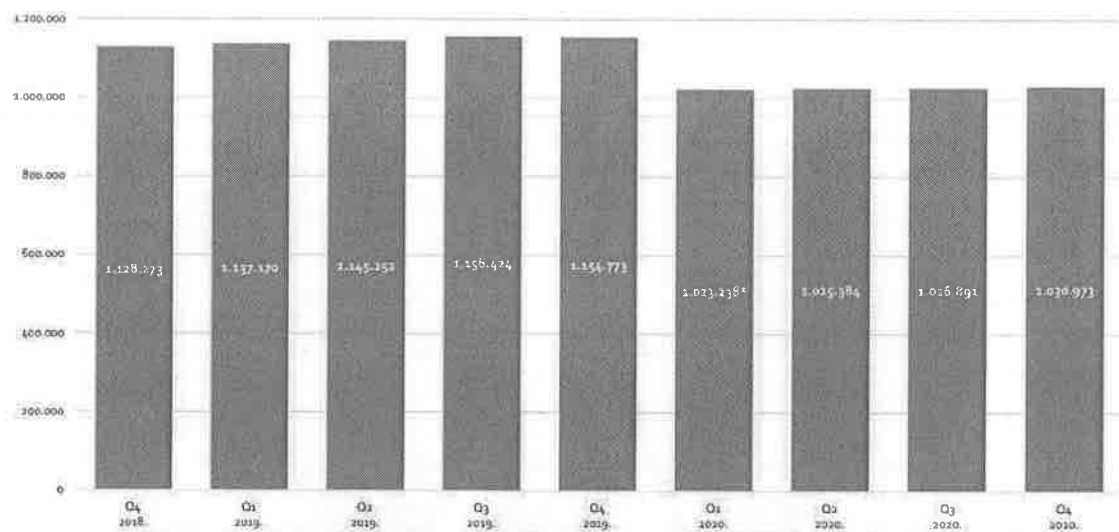
Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Od početka 2020. u broj priključaka širokopojsnog pristupa internetu u nepokretnoj mreži više se ne pribrajaju priključci kod kojih se usluga pruža putem pokretne mreže isključivo na odabranoj nepokretnoj lokaciji, a koja ne zadovoljava osnovne obveze vezano za garantiranu brzinu. Navedeni su se priključci do sada izvještavali u dijelu broja priključaka putem bežičnih tehnologija u nepokretnoj mreži te će se slijedom navedenog isti izvještavati u okviru broja priključaka širokopojsnog pristupa internetu putem pokretne mreže i pripadajućih pokazatelja, što dovodi do prikaza smanjenja priključaka ŠPI u 2020. godini.

Slika 8: Broj ŠPI putem nepokretne mreže u 4. kvartalu 2020. i usporedba s prethodnim razdobljima

Broj ŠPI putem nepokretne mreže u 4. kvartalu 2020. i usporedba s prethodnim razdobljima

* Od Q1 2020. o broj priključaka širokopolosnog pristupa internetu u nepokretnoj mreži više se ne prikazuju priključci kod kojih se uslugu pruža putem pokretne mreže niti priključci na odabranoj nepreciznoj lokaciji, a koja ne zadovoljava osnovne obaveze vezane za garanciju brzine. Navedeni su sa priključci koji su izveštavani u dijelu broja priključaka putem bežičnih tehnologija u nepokretnoj mreži te se se u jednom navedenom listi izveštavati u okviru broja priključaka širokopolosnog pristupa internetu putem pokretne mreže i pripadajućih pokretalja.

HRVATSKA REGULATORNA AGENCIJA ZA MREŽNE DJELATNOSTI

Roberta Frangeša Mihunovića 5, 10110 Zagreb / OIB: 87950783661 / Tel: (01) 7007 007, Fax: (01) 7067 070 / www.hakom.hr

Izvor: HAKOM, obrada Regionalni koordinatorski

Unaprjeđenje pristupne mrežne infrastrukture predstavlja izgradnja svjetlovodnih distribucijskih mreža, čime se omogućavaju značajno veće pristupne brzine i prijenos podataka na velike udaljenosti, gotovo bez slabljenja signala, sa znatno manjom potrebnom energijom. Na području županije takva infrastruktura postoji u nekim gradovima (Sisak, Novska, Kutina).

Zbog brzog rasta korištenja mobilnog pristupa internetu, iznimno je važna brza implementacija novih mobilnih tehnologija, uključujući i 5G mreže koja vodi ka stvaranju gigabitnog društva u Hrvatskoj i omogućava još snažniji razvoj ICT industrije, poljoprivrede, turizma i gospodarstva. Prema podacima HAKOM-a, u RH se trenutačno vrše samo testiranja funkcionalnosti 5G tehnologije u pojasu 3,6 GHz.

1.3.8. Zaštićena područja i prirodna bogatstva

Zaštićena područja kao jasno definirana priznata područja, izrazito bogata u smislu krajobrazne, biološke i geološke raznolikosti, predstavljaju jedno od najznačajnijih prirodnih dobara i naš najvrjedniji resurs.

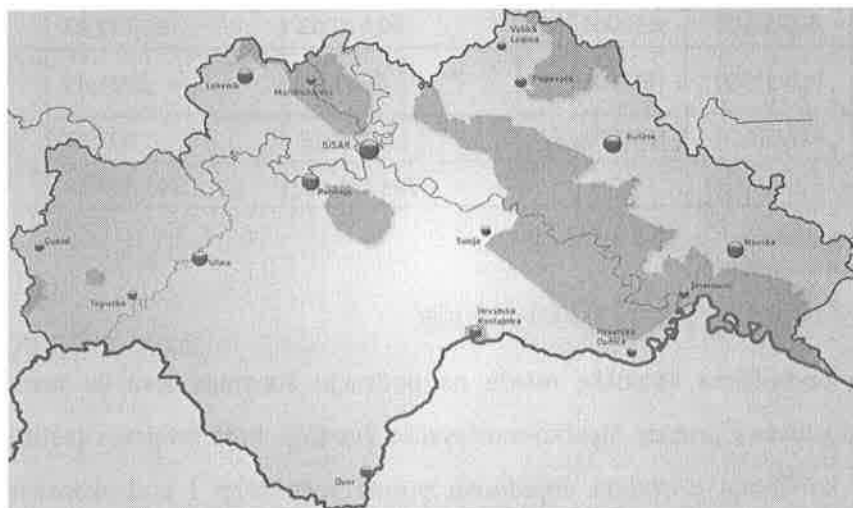
Čine ih vodeni i zračni prostor, geološka i druga prirodna bogatstva, zemljište, šume, biljni i životinjski svijet. Zaštitom i očuvanjem uz minimalno narušavanje postojećeg stanja ekosustava prirodnih i

poluprirodnih staništa i stabilnih populacija divljih i endemskih vrsta u njihovom prirodnom okruženju, odnosno domaćih ili kultiviranih vrsta u okruženju u kojem su one razvile svoje specifične karakteristike, doprinosi se održivom korištenju i dugoročnom razvoju prostora. Na taj način se ispunjava i jedan od 17 ciljeva Agende 2030. za održivi razvoj o zaštiti, obnovi i promicanju održive uporabe kopnenih ekosustava, održivog upravljanja šumama, suprotstavljanju dezertifikaciji i zaustavljanju degradacije zemljišta i gubitaka bioraznolikosti.

Sisačko-moslavačka županija ulaže velike napore u osiguranje visokog stupnja očuvanosti prirodnih krajobraza i bogatstva biljnog i životinjskog svijeta, na što značajno utječe i rijetka naseljenost nekih njenih područja (Banovina, Posavina).

Zaštićeni dijelovi prirode zauzimaju 92 253,64 ha županije, odnosno 20,65 % njene ukupne površine, a 19 zaštićenih područja uključeno je i u ekološku mrežu NATURA 2000 koja ukupno obuhvaća 243 829,32 ha unutar područja županije. Karta zaštićenih područja Sisačko-moslavačke županije prikazana je na slici 6.

Slika 9 : Karta zaštićenih područja Sisačko-moslavačke županije

Legenda:

1. Posebni rezervat Cret Đon Močvar (20 ha)
2. Posebni rezervat Đol Dražiblat (78,59 ha)
3. Regionalni park Moslavačka gora (15.107,61 ha)
4. Značajni krajobraz Odransko polje (9.399,47 ha)
5. Značajni krajobraz Petrova gora (2.734,91 ha)
6. Značajni krajobraz Kotar-Stari gaj (5.378,55 ha)
7. Park šuma Brdo Djed (27,59 ha)
8. Spomenik parkovne arhitekture Strossmayereovo šetalište u Petrinji (1,51 ha)
9. Značajni krajobraz Sunjsko polje (20.270,25 ha)
10. Park prirode Lonjsko polje (51.173,29 ha)
11. Posebni rezervat Krapje đol (26,18 ha)
12. Posebni rezervat Rakita (148,63 ha)

Izvor: <https://zastita-prirode-smz.hr/zasticena-podrucja/>

Razina upravljanja zaštićenim područjima podijeljena je između Sisačko-moslavačke, Bjelovarsko-bilogorske (Regionalni park Moslavačka gora) i Karlovačke županije (Značajni krajobraz Petrova gora), a dijelom i s državne razine (u Parku prirode Lonjsko polje, Posebnom rezervatu Krapje đol i Posebnom rezervatu Rakita).

Područja županije uključena u ekološku mrežu NATURA 2000 prikazana su u tablici 59.

Tablica 45: Područja NATURA 2000 u Sisačko-moslavačkoj županiji

R.br.	NAZIV LOKACIJE	ZAŠTITA	OZNAKA	UKUPNA	POVRŠINA
-------	----------------	---------	--------	--------	----------

			LOKALITETA	POVRŠINA (ha)	UNUTAR SMŽ (ha)
1.	TUROPOLJE	POP(SPA)	HR1000003	19 999,01	11 884
2.	DONJA POSAVINA	POP(SPA)	HR1000004	121 053,27	106 360
3.	POILOVLJE S RIBNJACIMA	POP(SPA)	HR1000010	13 541,14	462
4.	ODRANSKO POLJE	POVS(SCI)	HR2000415	13 736,58	9520
5.	LONJSKO POLJE	POVS(SCI)	HR2000416	51 126,05	47 868
6.	SUNJSKO POLJE	POVS(SCI)	HR2000420	19 571,20	19 571,20
7.	PETRINJČICA	POVS(SCI)	HR2000459	849,47	849,47
8.	DOLINA UNE	POVS(SCI)	HR2000463	4276,23	4276,23
9.	ŽUTICA	POVS(SCI)	HR2000465	4659,64	285
10.	KUPA	POVS(SCI)	HR2000642	5363,06	1944
11.	CRET BLATUŠA	POVS(SCI)	HR2001001	42,12	42,12
12.	ŠPILJA KOD ŠUŠNJARA	POVS(SCI)	HR2001193	0,78	0,78
13.	ILOVA	POVS(SCI)	HR2001216	839,81	136
14.	SAVA NIZVODNO OD HRUŠČICE	POVS(SCI)	HR2001311	13 157,31	4107
15.	ŠAŠEVA CRET	POVS(SCI)	HR2001331	22,34	22,34
16.	PODRUČJE OKO ŠPILJE GRADUSA	POVS(SCI)	HR2001342	1811,35	1811,35
17.	ZRINSKA GORA	POVS(SCI)	HR2001356	30 772,03	30 722,03
18.	PODRUČJE OKO HRVATSKE KOSTAJNICE	POVS(SCI)	HR2001370	2921,43	2921,43
19.	PODRUČJE UZ MAJU I BRUĆINU	POVS(SCI)	HR2001387	997,13	997,13
UKUPNO (ha)				304 595,76	243 829,32

POP(SPA) - područja očuvanja značajnih za ptice

POVS(SC) - područja očuvanja za ostale vrste i staništa

Izvor: <https://zastita-prirode-smz.hr/ekoloska-mreza/natura-2000-podrucja/>

Zaštićenim dijelovima prirode i područjima ekološke mreže na području županije upravlja Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Sisačko-moslavačke županije kroz Program zaštite, očuvanja, održavanja, promicanja i korištenja prirodnih vrijednosti prema zakonskim i podzakonskim propisima Republike Hrvatske, kao i međunarodnim propisima, konvencijama i direktivama. Zaštita, održavanje i očuvanje prirodnih, krajobraznih i kulturnih vrijednosti Parka prirode Lonjsko polje te nadzor nesmetanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja njegovih prirodnih dobara u nadležnosti je Javne ustanove Park prirode Lonjsko polje.

Park prirode Lonjsko polje je jedinstvena riznica biološke raznolikosti ne samo u Hrvatskoj, a prostire se na površini od 511 km², od čega na području Sisačko-moslavačke županije na 479 km² i čine ga tri polja: Lonjsko, Mokro i Poganovo polje. Ta polja imaju ključnu ulogu u sustavu obrane od poplava, važna su u procesu pročišćavanja voda iz vodotoka, obnovi zaliha podzemnih voda te ublažavanju ekstremnih

hidroloških i meteoroloških posljedica klimatskih promjena. Nizinske poplavne šume hrasta lužnjaka i poljskog jasena predstavljaju najreprezentativnije komplekse šuma listača u širim razmjerima, a vlažna staništa nitrofilnih pašnjaka i vlažnih livada pogodna su za ekstenzivno pašarenje stokom, konjima i svinjama (što uključuje i nekoliko autohtonih pasmina poput slavonsko-srijemskog podolskog goveda i turopoljske svinje). Park je jedinstven i kao jedno od najvažnijih staništa u Europi za više od dvije trećine ukupne populacije ptica u Hrvatskoj, a posebnim ornitološkim rezervatima unutar Parka proglašena su dva područja, Krapje đol i Rakita. Najznačajnije ptice koje su indikator očuvanosti staništa i krajobraza su bijela roda, crna roda, štekavac, žličarka i kosac.

Očuvanost jedinstvene tradicijske ruralne arhitekture drvenih kuća čine ovo područje jedinstvenim primjerom prirodnog, krajobraznog i kulturnog naslijeđa. Park prirode Lonjsko polje jedno je od četiri vlažna područja Republike Hrvatske uvrštena na Ramsarski popis i istovremeno zbog bogatstva ptičjeg svijeta, i na Popis važnih ornitoloških područja Europe (IBA).

Značajni krajobraz Odransko polje prostire se na području grada Siska, općine Lekenik i općine Martinska Ves, karakteristično je poplavno polje, a okosnicu hidrološkog režima čini rijeka Odra. Pripada krajobraznoj jedinici "nizinska područja sjeverne Hrvatske" s dvjema krajobraznim cjelinama: agrarnim krajobrazom u kojem se ističu poplavni travnjaci uz Odru i prostrani kompleks nizinskih hrastovih šuma. U Odranskom polju zabilježeno je oko 300 zaštićenih vaskularnih biljaka, veći broj vodozemaca, gmazova, sisavaca, leptira i riba. U EU direktivi o pticama, vlažne livade Odranskog polja navedene su kao međunarodno najvažnije područje gniježđenja kosca u Hrvatskoj i Europi, a poplavne šume hrasta lužnjaka stanište su štekavca. Stanje očuvanosti vrsta i staništa smatra se uglavnom odličnim ili dobrim te se u cilju zaštite područja provode aktivnosti koje doprinose očuvanju biološke raznolikosti i ravnoteže međusobno ovisnih ekosustava.

Zaštićeni značajni krajobraz Sunjsko polje nalazi se na desnoj strani rijeke Save i čini prirodnu cjelinu s Parkom prirode Lonjsko polje, a obuhvaća i područje uz rijeku Sunju i njezine pritoke. Sa svim svojim posebnostima, poplavnim šumama hrasta lužnjaka, crne johe i poljskog jasena te vlažnim i mezofilnim livadama, nitrofilnim travnjacima i pašnjacima, predstavlja područje od međunarodnog značaja te zahtijeva posebnu brigu i pažnju u daljnjem gospodarenju ovim prostorom. Važna tradicionalna gospodarska djelatnost lokalnog stanovništva je ekstenzivno stočarstvo te očuvanje ugrožene autohtone pasmine, posavskog konja. Stanište je strogo zaštićenih i ugroženih vrsta ptica - kosca, eje livadarke, štekavca, crne rode i orla kliktaša. Dio je područja Donja Posavina, značajnog za ptice.

Detaljni podatci o svim područjima ekološke mreže, uključujući i podatke o granicama područja, dostupni su putem GIS karte NATURA 2000 područja u Hrvatskoj (<https://zastita-prirode-smz.hr/ekoloska-mreza/>).

Praćenje stanja (brojnosti) neke populacije provodi se kontinuiranim monitoringom prema planiranim vrijednostima, uz preporuke Hrvatske agencije za okoliš i prirodu. Javna ustanova trenutno obavlja monitoring nad 14 zaštićenih vrsta i to su: kosac, crna roda, bijela roda, štekavac, crna žuna, jelenak, vidra, lastavice/piljci, vodomari/pčelarice, šišmiši, kiseličin vatreni plavac, kockavica, vuk i dabar. Za pojedine ciljane vrste izrađeni su Nacionalni monitoring protokoli.

Neki dijelovi prirode na području Sisačko-moslavačke županije su od međunarodnog i nacionalnog značaja i za njih je, temeljem Zakona o zaštiti prirode, a u skladu s primarnom procjenom i provedenim istraživanjima, predviđena zaštita te su prikazani u tablici. U tijeku je izrada stručne podloge za zaštitu Zrinske gore koju provodi Ministarstvo gospodarstva i regionalnog razvoja Uprava za zaštitu prirode, Zavod za zaštitu prirode i okoliša.

Tablica 46: Dijelovi prirode - prijedlog za zaštitu međunarodnog i nacionalnog značaja

R.br.	Kategorija zaštite	Naziv	Površina (ha)	Grad/Općina
1.	Regionalni park	Dolina rijeke Une*	3884,37	Hrvatska Kostajnica, Dvor, Jasenovac, Hrvatska Dubica
2.	Posebni rezervat ornitološki	Ribnjaci Lipovljani*	1940	Lipovljani
3.	Značajni krajobraz	Dolina rijeke Kupe	9813	Sisak, Petrinja, Glina, Lekenik, Gvozd
4.	Značajni krajobraz	Zrinska gora	34 236	Petrinja, Glina, Hrvatska Kostajnica, Dvor, Donji Kukuruzari

*međunarodnog značaja

Izvor: Pročišćeni tekst odredbi za provedbu Prostornog plana Sisačko-moslavačke županije, 2019.

Postoje još druga područja nacionalnog značaja predviđena za zaštitu, kao što su posebni rezervati šumske vegetacije, spomenici prirode i posebni rezervati - botanički.

Dijelovi prirode lokalnog značaja predloženi za zaštitu kao Značajnog krajobraza su Stari grad Sisak i Lebenica, zatim kao Park šume su Viktorovac, Šanac - Ciglenica i Nikolino brdo te kategorije Spomenika parkovne arhitekture su Park u središtu grada Gline, Trg kralja Tomislava u Kutini, Park uz dvorac obitelji Erdödy i Park Opatovina u Topuskom (Pročišćeni tekst odredbi za provedbu Prostornog plana Sisačko-moslavačke županije, 2019.).

Donesenim mjerama zaštite, očuvanja, unaprjeđenja i korištenja zaštićenog područja uspostavlja se očuvanje bioraznolikosti kao temeljnog načela u zaštiti prirode, odnosno omogućava opstanak svih vrsta koje obitavaju na području županije, održivost ekoloških sustava, ali i zdravi okoliš za stanovništvo. Važan element očuvanja bioraznolikosti i krajobrazne raznolikosti te ekološke stabilnosti predstavlja racionalno korištenje energije.

Svjetlosno onečišćenje zbog zračenja svjetlosti prema nebu, ometa život i/ili seobu ptica, šišmiša, kukaca i drugih životinja te remeti rast biljaka, ugrožava prirodnu ravnotežu na zaštićenim područjima i na taj način narušava sliku noćnog krajobraza.

Značajni krajobraz Petrova gora 2019. godine proglašen je Međunarodnim parkom tamnog neba, prema kriterijima Međunarodne udruge za tamno nebo (International Dark-Sky Association, IDA) i za sada je prvi i jedini takav park u Hrvatskoj, od 15 u Europi. Takvim priznanjem taj zaštićeni krajobraz dobiva na atraktivnosti jer doprinosi popularizaciji astronomije i obogaćivanju turističke ponude.

Sisačko-moslavačka županija zajedno s partnerima Javnom ustanovom za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Sisačko-moslavačke županije i Regionalnim koordinatorom Sisačko-moslavačke županije u razdoblju 2018. - 2020. provodi EU projekt „Održivi regionalni razvoj uključivanjem prirodne baštine kroz osnivanje edukativno-prezentacijskog centra Natura SMŽ“. Prezentacijski centar NATURA SMŽ je smješten u Petrinji, obuhvaća edukativno-prezentacijski centar (450 m²) i edukativni park ukupno 1 ha površine. NATURA SMŽ centar je novi sadržaj kojem je cilj predstaviti prirodnu baštinu Sisačko-moslavačke županije kroz edukativne i promotivne sadržaje školama i široj javnosti, uključivanjem inovativnih modela učenja, prezentiranja i uključivanja prirode u turističku ponudu kontinentalne Hrvatske. Osim centra izgrađena je posjetiteljska infrastruktura na 7 lokaliteta u zaštićenim područjima (Odransko polje, Sunjsko polje, Kotar-Stari gaj/Petrinja, Brdo Djed/Hrvatska Kostajnica, Gornja Jelenska/Moslavačka gora, Zrinska Gora/Dvor, Petrinja). U okviru projekta izrađeni su edukativni programi za škole i ornitološko-volonterski program sa svom potrebnom opremom za provođenje programa. Ovaj centar će znatno doprinijeti ravnomjernijem razvoju sadržaja prezentacije prirodne baštine Sisačko-moslavačke županije i omogućiti razvoj specifičnih oblika turizma na području Banovine, Pounja i Pokuplja.

1.4. INSTITUCIONALNI KONTEKST

1.4.1. Javna uprava

Na području Sisačko-moslavačke županije prisutna je velika razlika između JLS-a u iskustvu u pripremi, prijavi i provedbi projekata financiranih od strane EU. Za većinu JLS može se reći da nemaju dostatna

iskustva u tome jer su do sada isključivo bili oslonjeni na izravno traženje sredstava od različitih ministarstava ili javnih poduzeća. S obzirom na tu činjenicu, većina JLS nema pravilnih spoznaja o osmišljavanju projekata, kreiranju partnerstva, potrebnoj razini tehničke dokumentacije.

Sve jedinice lokalne samouprave s područja Sisačko-moslavačke županije izražavaju zabrinutost oko načina sufinanciranja budućih projekata. Traže pojašnjenja oko predfinanciranja, mogućnosti zaduživanja, plaćanja PDV-a i sl. Uslijed loše trenutne financijske situacije, kao i straha od kreditnog zaduženja, izražena je zabrinutost JLS-a u odnosu na financiranje vlastitog doprinosa, plaćanja PDV-a, kao i predfinanciranje provedbe budućih projekata. Uz to, mali broj JLS-a ima pripremljenu tehničku dokumentaciju za više projekata, dok se ostale JLS interesiraju za mogućnost sufinanciranja izrade tehničke dokumentacije od strane resornih ministarstava ili čak osnivanje odgovarajućeg Fonda za tu namjenu.

JLS na području županije su do sada bile usredotočene na rješavanje problema socijalne i komunalne infrastrukture samo na svojim područjima. Gotovo da i nije bilo zajedničkih projekata više JLS, niti se oni često planiraju. Također, neke od JLS nisu do sada tražile asistenciju županijske razvojne agencije SI-MO-RA-e i/ili javne ustanove Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije u pripremi i provedbi projekata. Gradovi Petrinja, Glina, Kutina i Novska su osnovali vlastite lokalne razvojne agencije. Suradnja u pripremi i provedbi projekata s drugim dionicima iz civilnog i poslovnog sektora bila je ograničena na pojedinačne slučajeve.

1.4.2. Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Javna ustanova Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije sukladno odredbama Zakona o regionalnome razvoju Republike Hrvatske akreditirana je kao regionalni koordinator za područje Sisačko-moslavačke županije.

Javna ustanova Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije osnovana je 5. veljače 2018. godine Odlukom Županijske skupštine Sisačko-moslavačke županije. Odluka o osnivanju objavljena je u Službenom glasniku broj 8 od 2. ožujka 2018. godine. U istom je Službenom glasniku objavljeno i Rješenje o utvrđivanju sukladnosti Odluke o osnivanju javne ustanove „Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije“ s odredbama Zakona o ustanovama kojeg je donijela ministrica regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (KLASA: UP/I-023.01/17-03/4, URBROJ: 538-06-1-2/221-18-4 od 22. veljače 2018.).

Na temelju članka 54. Zakona o ustanovama („Narodne novine“ br. 76/93, 29/97, 47/99 i 35/08) i članka 5. Odluke o osnivanju javne ustanove „Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije“ („Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije“ broj 8/18) Upravno vijeće javne ustanove „Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije“ na 1. sjednici održanoj dana 18.4.2018. godine donijelo je Statut. Statutom su propisane sljedeće djelatnosti i upisane u sudski registar:

- izrađuje županijsku razvojnu strategiju i druge strateške i razvojne dokumente za područje županije te njihove provedbene dokumente za koje ih ovlasti osnivač
- provjeravanje usklađenosti dokumenata strateškog planiranja razvoja županije s hijerarhijski višim dokumentima strateškog planiranja i donose odluke kojima se potvrđuje usklađenost
- pružanje stručne pomoći u pripremi i provedbi programa potpore javnopravnim tijelima i javnim ustanovama s područja županije kojima su osnivači Republika Hrvatska ili Županija, u pripremi i provedbi razvojnih projekata od interesa za razvoj županije, a posebno projekata sufinanciranih sredstvima iz strukturnih i investicijskih fondova Europske unije
- pružanje stručne pomoći u pripremi i provedbi razvojnih projekata javnopravnih tijela i javnih ustanova s područja županije kojima su osnivači Republika Hrvatska ili jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, a koji su od interesa za razvoj županije, kao i zajedničkih razvojnih projekata od interesa za razvoj više županija
- provođenje županijskih razvojnih programa za koje ih ovlasti osnivač
- provođenje programa ministarstva i drugih središnjih tijela državne uprave koji se odnose na ravnomjerniji regionalni razvoj
- upisati razvojne projekte od značaja za razvoj županije u središnji elektronički registar razvojnih projekata
- koordinirati upis ostalih javnih tijela u središnji elektronički registar razvojnih projekata
- provjeravati i pratiti stanje projekata svih korisnika s područja županije u središnjem elektroničkom registru razvojnih projekata
- obavljati stručne i savjetodavne poslove u vezi s provedbom županijske razvojne strategije i ostalih strateških, razvojnih i provedbenih dokumenata za područje županije te izvještavati osnivače i ministarstvo o njihovoj provedbi
- surađivati s ministarstvom i svim ostalim relevantnim dionicima na poslovima strateškog planiranja i upravljanja razvojem za područje županije
- usklađivati djelovanje jedinica lokalne samouprave s područja županije vezano uz regionalni razvoj
- obavljati administrativne i stručne poslove za potrebe županijskog partnerstva
- sudjelovati u radu partnerskih vijeća.

1.4.3. Lokalne akcijske grupe

Lokalne akcijske grupe (LAG) u Republici Hrvatskoj pa tako i na području Sisačko-moslavačke županije, osnovane su s ciljem promocije održivog razvoja, oživljavanja gospodarstva i poboljšanja kvalitete života na

području kojega LAG obuhvaća, korištenjem LEADER pristupa za razvoj ruralnih područja koji se proteklih desetljeća uspješno provodi na području Europske unije. LEADER pristup razvoja ruralnih područja baziran je na specifičnostima prostora i na pristupu „odozdo prema gore“, uključujući lokalnu zajednicu i prepoznavanje vrijednosti lokalnih resursa.

Na području Sisačko-moslavačke županije aktivno je pet LAG-ova:

LAG Zrinska Gora - Turopolje

Udruga LAG Zrinska Gora - Turopolje, registrirana je pri Uredu državne uprave u Sisačko-moslavačkoj županiji 6. lipnja 2011.

LAG Zrinska Gora - Turopolje nalazi se u središnjem dijelu Republike Hrvatske. Obuhvat LAG područja (JLS):

I. općine: Lekenik, Orle, Donji Kukuruzari i Martinska Ves

II. gradovi: Glina, Petrinja, naselja grada Velike Gorice i sljedeća naselja grada Siska: Blinjski Kut, Budaševo, Bukovsko, Crnac, Čigoć, Donje Komarevo, Gornje Komarevo, Greda, Gušće, Hrastelnica, Jazvenik, Klobučak, Kratečko, Letovanci, Lonja, Lukavec Posavski, Madžari, Mužilovčica, Novo Pračno, Novo Selo, Novo Selo Palanječko, Odra Sisačka, Palanjek, Prelošćica, Sela, Stara Drenčina, Staro Pračno, Staro Selo, Stupno, Suvoj, Topolovac, Veliko Svinjičko, Vurot i Žabno.

Područje LAG-a prostire se na 2131,18 km². Prema popisu stanovništva iz 2011. godine na prostoru LAG-a živi 93 493 stanovnika. Gustoća naseljenosti područja LAG-a je 44,00 st/km², a prosječni indeks razvijenosti (2012.) je 56,82 %.

Zemljopisnu specifičnost ovog područja karakterizira blaga brdovitost starog gorja Zrinske Gore s najvišim vrhom Piramida na 616 mnv, i Vukomeričkih gorica ispresjecanim brojnim vodotocima i rijekama te pokupska dolina s ravnicama Turopolja i Odranskog polja, što LAG-u daje iznimnu prostornu odnosno krajobraznu raznolikost.

LAG UNA

LAG UNA osnovan je 11. kolovoza 2010. Obuhvaća teritorij pet jedinica lokalne samouprave u Sisačko-moslavačkoj županiji (Hrvatska): grad Hrvatsku Kostajnicu i općine: Dvor, Hrvatsku Dubicu, Majur i Sunju.

LAG UNA pokriva teritorij od 1046,27 km² na kojem živi 15 758 stanovnika, odnosno 15,78 stanovnika na km². Članovi LAG-a UNA su predstavnici iz privatnog, civilnog i javnog sektora.

LAG UNA osnovana je s ciljem da kroz sudjelovanje i jednaku uključenost svojih članova:

stvari bolje uvjete za ekonomski rast i društveni razvoj uz vođenje brige o zaštiti prirode (održivi razvoj), odredi razvojnu strategiju baziranu na identificiranim resursima te uspostavi i održava dinamičnu kulturu dijaloga.

Struktura LAG-a je osnova za implementaciju LEADER načela te ona može povećati apsorpcijsku sposobnost ruralnih područja za korištenje europskih fondova.

LAG Zeleni trokut

LAG ZELENI TROKUT osnovan je s ciljem promocije održivog razvoja, oživljavanja gospodarstva i poboljšanja kvalitete života na području kojega LAG obuhvaća. Članovi LAG-a Zeleni trokut su Grad Novska, Grad Pakrac, Grad Lipik i Općina Jasenovac te brojne institucije, udruge, OPG-i i poslovni subjekti s tog područja. Ukupna površina LAG-a je 1077,91 km². Ukupan broj stanovnika je 30 351, a žive u 102 naselja.

Područje LAG-a ima trajnu i vrijednu osnovu za autohtoni gospodarski razvoj te brojne potencijale za razvoj selektivnih oblika turizma, a posebno se tu ističu Park prirode Lonjsko polje, Krapje - selo tradicijske drvene arhitekture, rijeka Pakra te važni sakralni objekti i brojne povijesne građevine na području grada Pakraca, Novljansko jezero na području grada Novske te ljekoviti termalni izvori na području grada Lipika. Osim kvalitetnih poljoprivrednih i šumskih površina, prirodnih vrijednosti i resursa, ekološki čistih prostora, važni potencijali ovoga područja su ljudi, geografsko-prometni položaj te stvorena infrastruktura. Povezivanjem javnog, privatnog i društvenog sektora, uz iskorištavanje svih prirodnih i ljudskih resursa na principu zajedništva, naći će se najkraći put do gospodarskog razvoja ovoga područja.

LAG Moslavina

LAG Moslavina zauzima površinu od 1765,86 km², koja se proteže preko tri županije: Zagrebačke, Bjelovarsko-bilogorske i Sisačko-moslavačke, a obuhvaća područje od 12 JLS (Čazma, Dubrava, Garešnica, Hercegovac, Ivanić Grad, Kloštar-Ivanić, Križ, naselja grada Kutine (osim naselja Janja Lipa), Lipovljani, Popovača, Velika Ludina i Velika Trnovitica). Po službenom popisu stanovništva 2011. godine na području LAG-a živi 95 688 stanovnika, što je čak 7164 stanovnika manje nego 2001. godine kada je na istom području popisom zabilježen broj od 102 852 stanovnika.

Cilj LAG-a „Moslavina“ jest prvenstveno, potaknuti članove lokalne zajednice u svakoj od općina i gradova obuhvaćenih LAG-om na osmišljavanje aktivnosti koje doprinose razvoju tih područja, kako na gospodarskom planu, razvoju infrastrukture, očuvanju prirodne, tradicijske, kulturne i povijesne baštine tako i na unaprjeđenju društvenog i kulturnog života stanovnika Moslavine. To znači da je konačni cilj ovog LAG-a osiguravanje održivog razvoja ruralnih područja otvaranjem novih radnih mjesta u Moslavini te zadržavanjem mladih i obrazovanih ljudi na istom.

Prioritetni dugoročni ciljevi LAG-a Moslavina su:

- razvoj konkurentnosti i učinkovito upravljanje razvojnim resursima
- razvoj ruralne infrastrukture te ruralnih gospodarskih i ekonomskih aktivnosti
- unapređenje društvene infrastrukture i poboljšanje kvalitete života
- zaštita i vrednovanje prirodne i kulturne baštine te očuvanje okoliša.

LAG Petrova gora

Lokalna akcijska grupa Petrova gora je osnovana 17.3.2010. s ciljem sudjelovanja u poticanju ruralnog i regionalnog razvitka te radi provedbe programa i projekata koji doprinose održivom i ruralnom razvoju.

LAG Petrova gora nalazi se u središnjoj hrvatskoj i obuhvaća općine Barilović, Krnjak i Vojnić koje administrativno pripadaju Karlovačkoj županiji te općine Gvozd i Topusko koje administrativno pripadaju Sisačko–moslavačkoj županiji. Područje LAG-a Petrova gora prostire se na 938,77 km², što predstavlja 14,6 % teritorija Karlovačke županije i 9,2 % Sisačko-moslavačke županije. Stanovništvo LAG-a živi u 155 naselja u 5 općina.

Osobitosti LAG-a su visokovrijedna biološka raznolikost i prirodna baština čiji su dijelovi radi svog međunarodnog značaja uvršteni u međunarodnu mrežu prirodne baštine NATURA 2000.

Daljnju zemljopisnu specifičnost ovog prostora karakterizira Petrova gora s najvišim vrhom Petrovcem na 512 mnv, brdovitost terena, krško podzemlje s velikim špiljskim sustavima i krške rijeke, termalni izvori vode.

Bogatstvo prirodne i kulturne baštine područja LAG-a koji se rasprostire na mikroregiji Kordun, a koja predstavlja prije svega etnokulturnu regiju, predstavlja temeljni resurs za razvoj područja.

1.4.4. Privatni sektor

Privatni sektor organiziran je i djeluje kroz Hrvatsku gospodarsku komoru i Hrvatsku obrtničku komoru. Hrvatska gospodarska komora je institucija koja predstavlja sve gospodarske subjekte u Republici Hrvatskoj, a zadatak joj je na globaliziranom tržištu realizirati projekte otvaranja tržišta. Hrvatska obrtnička komora je samostalna stručno poslovna organizacija obrtnika koja je osnovana radi promicanja, usklađivanja i zastupanja zajedničkih interesa obrtništva. Obrtnici organiziraju svoj strukovni rad po sekcijama i cehovima na razini udruženja obrtnika, područne obrtničke komore i Hrvatske obrtničke komore.

1.4.5. Civilni sektor

Prema podacima Registra udruga Republike Hrvatske na dan 14.9.2022. godine na području Sisačko-moslavačke županije registrirane su 1673 udruge. Registrirane organizacije civilnog društva (u nastavku teksta: udruge) djeluju u mnogobrojnim i različitim područjima, a među njima su najzastupljenije udruge iz

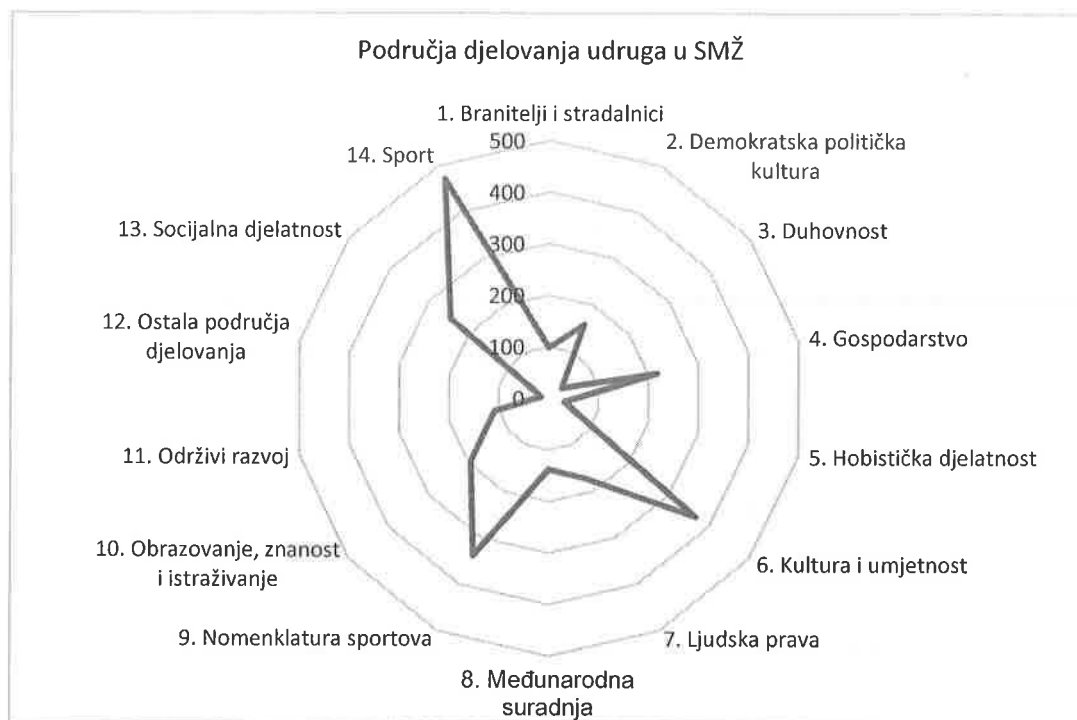
područja sporta te kulture i umjetnosti. Manji je broj udruga iz područja održivoga razvoja, informatike, humanitarnog i karitativnog područja te zdravstva. Udruge s područja Sisačko-moslavačke županije zadovoljavajućom dinamikom razvijaju odnose s europskim i međunarodnim partnerskim organizacijama te je u rastu broj udruga koje se bave međunarodnom suradnjom. Sve je veći broj udruga koje za provedbu svojih projekata koriste sredstva EU fondova, ponajprije onih Europskog socijalnog fonda. Međusobno umrežavanje udruga je na zadovoljavajućoj razini.

Tablica 47: Broj registriranih udruga u Sisačko-moslavačkoj županiji prema području djelovanja na dan 14.9.2022. godine

Područje djelovanja	Broj udruga*
1. Branitelji i stradalnici	105
2. Demokratska politička kultura	174
3. Duhovnost	35
4. Gospodarstvo	238
5. Hobistička djelatnost	34
6. Kultura i umjetnost	393
7. Ljudska prava	187
8. Međunarodna suradnja	150
9. Nomenklatura sportova	370
10. Obrazovanje, znanost i istraživanje	211
11. Održivi razvoj	123
12. Ostala područja djelovanja	17
13. Socijalna djelatnost	273
14. Sport	499

Izvor: Registar udruga Republike Hrvatske, <https://registri.uprava.hr/#!udruge>, obrada: Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Grafikon 22: Distribucija broja registriranih udruga u Sisačko-moslavačkoj županiji prema području djelovanja

Izvor: Registar udruga Republike Hrvatske, <https://registri.uprava.hr/#!udruga>, obrada: Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Sukladno broju stanovnika, najveći je broj registriranih udruga u najvećim županijskim gradovima Sisku i Kutini, a najmanje ih je u općinama Majur i Hrvatska Dubica.

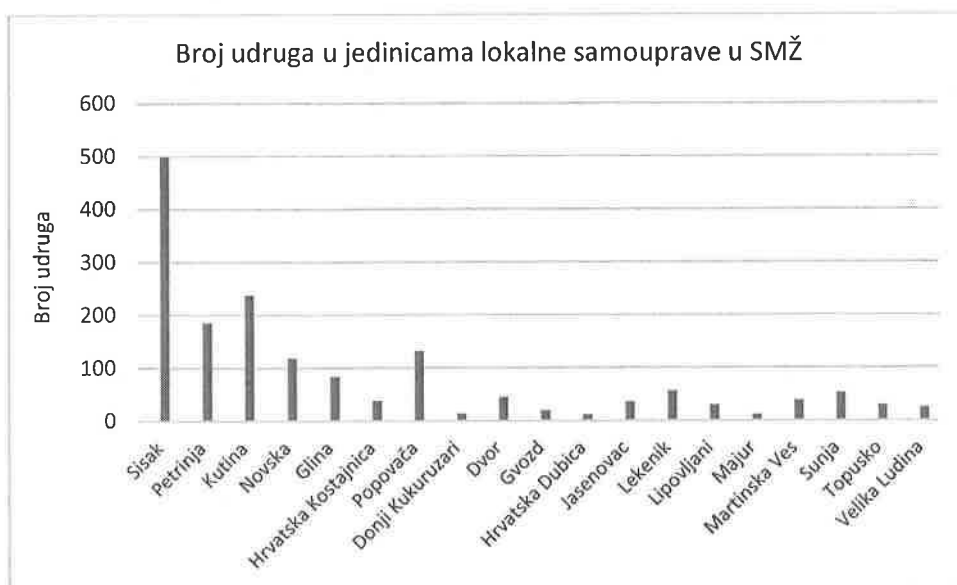
Tablica 48: Broj registriranih udruga prema jedinicama lokalne samouprave u Sisačko-moslavačkoj županiji na dan 14.9.2022. godine

Jedinica lokalne samouprave	Broj udruga
Sisak	503
Petrinja	186
Kutina	238
Novska	119
Glina	84
Hrvatska Kostajnica	38
Popovača	132
Donji Kukuruzari	14
Dvor	45
Gvozd	20
Hrvatska Dubica	12

Jasenovac	36
Lekenik	57
Lipovljani	30
Majur	12
Martinska Ves	39
Sunja	53
Topusko	30
Velika Ludina	25
Ukupno	1673

Izvor: Registar udruga Republike Hrvatske, <https://registri.uprava.hr/#ludruga>, obrada: Regionalni koordinatork Sisačko-moslavačke županije

Grafikon 23: Distribucija registriranih udruga u Sisačko-moslavačkoj županiji prema sjedištu

Izvor: Registar udruga Republike Hrvatske, <https://registri.uprava.hr/#ludruga>, obrada: Regionalni koordinatork Sisačko-moslavačke županije

Određeni broj udruga posljednjih nekoliko godina djeluje u skladu s obilježjima društvenoga poduzetništva te na taj način osiguravaju održivost svojim projektima.

1.4.6. Ostali subjekti

Turizam ima jednu od ključnih uloga u razvoju Sisačko-moslavačke županije. U županiji djeluju Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, Turističke zajednice gradova Siska, Petrinje, Kutine, Novske, Popovače i Hrvatske Kostajnice, Turističke zajednice Topusko i Lipovljani, Turističke zajednice općina Lekenik i Jasenovac koje značajno doprinose upravljanju razvojem.

1.5. SWOT ANALIZA

S ciljem definiranja razvojnih potencijala i razvojnih izazova korištena je SWOT analiza: alat koji služi za prepoznavanje prednosti, slabosti, prilika i prijetnji (ili izazova), uzimajući u obzir kako unutarnje, tako i vanjsko okruženje.

SNAGE

Društvo

Dominacija udjela radno sposobnog stanovništva u dobi od 15 do 65 godina starosti (65,96 %)

Razvoj društvene infrastrukture u svrhu poboljšanja kvalitete života

Kontinuirana obnova i izgradnja objekata zdravstvene i obrazovne infrastrukture

Započet proces deinstitucionalizacije ustanova socijalne skrbi na području županije

Razvijen nevladin sektor s dostupnim uslugama za građane

Započet proces modernizacije strukovnih programa škola u skladu s potrebama tržišta rada i visoka razina inovativnosti mladih

Postojanje subvencioniranja i sufinanciranja troškova za srednjoškolsko i visokoškolsko obrazovanje

Gospodarstvo

Snažna tradicija obrta, malog i srednjeg poduzetništva, industrije i poljoprivrede

Veliki broj opremljenih postojećih i planiranih poduzetničkih zona uz glavne prometne smjerove

Postojanje kapacitiranih potpornih institucija za poduzetnike - poduzetnička infrastruktura

Povoljni poduzetnički krediti s povlaštenim kamatama za poduzetnike

Razvoj investicijskog okruženja s ciljem poticanja ulaganja i jačanja poduzetničke kulture

Postojanje raspoloživih i neiskorištenih gospodarskih kapaciteta koji se brzo mogu staviti u funkciju

Postojanje preradbenih kapaciteta za poljoprivrednu i prehrambenu industriju

SLABOSTI

Društvo

Posljedice katastrofalnog potresa na život stanovnika

Snažan trend iseljavanja stanovništva

Visoka stopa nezaposlenosti

Neodgovarajuća i nedostatna opremljenost većine objekata zdravstvene i socijalne skrbi te ustanova za odgoj i obrazovanje, kulturu i sport i dr.

Nepovoljna demografska slika (udio stanovništva starog 65 godina i više je 24,51 % te prema tome Sisačko-moslavačka županija spada među demografski najugroženije županije u Republici Hrvatskoj)

Nepovoljna obrazovna struktura

Izražen proces napuštanja i propadanja ruralnih sredina (visok udio stare i radno neaktivne populacije)

Visok stupanj socijalne i radne isključenosti

Nedostatno ulaganje u razvoj kadrova

Nedostatno korištenje mogućnosti za cjeloživotno obrazovanje

Neusklađenost između ponude i potražnje na tržištu rada značajan odljev obrazovanih ljudi, osobito mladih iz SMŽ

Gospodarstvo

Pad prihoda i pad izvoza zbog posljedica pandemije uzrokovane virusom COVID-19

Neobnovljeni u potresu uništeni gospodarski objekti

Nedovoljno razvijena poduzetnička klima

Neusklađenost potreba investitora i mogućnosti gradnje u poslovnim zonama

Pad broja obrtnika

Neravnomjerna gustoća naseljenosti i broja zaposlenih

Izvozno-proizvodna županija
Resursi mineralnih sirovina (nafta, plin, kamen)
Održivo korištenje prirodnih resursa i baštine u svrhu
gospodarskog razvoja

Dostupnost kvalificirane i iskusne radne snage za
pojedine sektore (metaloprerađivačka, kemijska, tekstilna,
prehrambena industrija, turizam i ugostiteljstvo te
zdravstvo)

Postojanje uvjeta za razvoj različitih oblika turizma
(lovni, ribolovni, robinzonski, seoski, rekreativni, lječilišni,
cikloturizam, gastroturizam i sl.)

Broj smještajnih kapaciteta u turizmu u stalnom porastu
Bogato i raznovrsno kulturno i povijesno naslijeđe

Njegovanje tradicijskih vrijednosti, lokalne kulture i
običaja

Očuvane autohtone pasmine i sorte (s mogućnošću
brendiranja i zaštite geografskog podrijetla proizvoda)

Stanje u okolišu i prostoru

Povoljan zemljopisni, geostrateški i geopolitički položaj
(Hrvatska - EU)

Postojanje razgranate prometne mreže (povoljan
prometni položaj, blizina aerodroma, dobra cestovna
povezanost, postojeći željeznički promet)

Postojanje osnovne infrastrukturne mreže (ceste, riječni
plovni put, željeznica, vodovodi, elektroenergije,
telekomunikacije, magistralni naftovod i plinovod i dr.)

Očuvane prirodne vrijednosti (Lonjsko polje, Odransko
polje, Moslavačka gora, Sunjsko polje...)

Razvoj sustava upravljanja i korištenja prirodnih
vrijednosti (Natura i zaštićena područja SMŽ)

Bogati prirodni resursi posebice za proizvodnju hrane i
energije (šume, geotermalni izvori, voda, poljoprivredno
zemljište, mineralne sirovine)

Prostorna i biološka raznolikost

Povoljni klimatski uvjeti za razvoj ekološki prihvatljive
poljoprivredne proizvodnje (povrtlarstvo, voćarstvo,
vinogradarstvo, pčelarstvo, peradarstvo, ljekovito bilje i dr.)

Vodni resursi

Termalni izvori

Institucionalni kontekst

Jačanje konkurentnosti kroz umrežavanje (zadruge,
klasteri, LAG-ovi)

Velik broj udruga različitog područja djelovanja (udruge
unutar civilnog sektora, nevladine organizacije)

Visoka razina suradnje s JLS u sastavu SMŽ
(horizontalno i vertikalno)

Izrađeni sektorski strateški planovi i programi razvoja
(poljoprivrede, turizam, poduzetništvo, program razvoja
poduzetničkih zona, ljudski potencijali)

Pokrivenost županije prostorno-planskom
dokumentacijom

Kontinuirana međuregionalna i prekogranična suradnja

Nedovoljna iskorištenost turističkih potencijala
Nedovoljno razvijen zdravstveni turizam
Nedovoljna iskorištenost kulturne baštine u turističke
svrhe

Nedovoljan broj (visoko) kategoriziranih smještajnih
kapaciteta

Neiskorišten potencijal autohtone gastronomske
ponude i poljoprivrednih proizvoda/nedostatak zaštićenih i
brendiranih proizvoda

Zapuštenost i usitnjenost poljoprivrednog zemljišta

Nedostatno navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta

Male količine poljoprivrednih proizvoda -
nekonkurentnost

Niska razina energetske učinkovitosti i korištenja
obnovljivih izvora energije

Slaba povezanost obrazovno-istraživačkih institucija i
gospodarstva te nedovoljna razina ulaganja u istraživanje i
razvoj

Zastarjeli tehnološki procesi

Niska razina korištenja informacijsko-komunikacijske
tehnologije

Stanje u okolišu i prostoru

Nezadovoljavajuće stanje prometne infrastrukture i
komunikacije u pojedinim dijelovima županije

Nedostatno održavanje županijskih i lokalnih cesta,
putova, mostova i željezničkih pruga

Neravnomjeran razvoj županije

Neuređeni riječni plovni putevi (Sava, Kupa, Una)

Nedovoljno razvijen javni prijevoz u SMŽ

Nezadovoljavajuće stanje i nedovoljno razvijena
komunalna infrastruktura u pojedinim dijelovima županije

Nedovoljno razvijena svijest o održivom gospodarenju
otpadom, nepotpun sustav gospodarenja otpadom,
povećane količine otpada nastale kao posljedica potresa

Neuređen katastar podzemnih instalacija (vodovod,
kanalizacija, HT, HEP, plinovod)

Nezavršen proces razminiranja na minski zagađenim
područjima SMŽ

Nedovoljna zaštita okoliša (onečišćenje izvora vode,
sustav odvodnje i zbrinjavanje otpada)

Nedostatna financijska sredstva za provedbu praćenja
kvalitete sastavnica okoliša

Nedovoljno iskorišteni prirodni resursi SMŽ

Neusklađenost prostorno-planske dokumentacije s
novim gospodarskim trendovima i zahtjevima investitora

Institucionalni kontekst

Nedovoljno učinkovita institucionalna podrška na svim
razinama

Neriješeni imovinsko-pravni odnosi

PRILIKE	PRIJETNJE
<p><u>Društvo</u> Ublažavanje negativnih demografskih kretanja Potpora procesu deinstitucionalizacije</p> <p><u>Gospodarstvo</u> Domaća i strana poticanja razvoja poduzetništva Nacionalni sustav poticanja poduzetništva Obnova tradicionalnog obrta Poticati razvitak novih industrija temeljenih na suvremenim tehnologijama i sa što višim stupnjem dodane vrijednosti Sredstva EU fondova na raspolaganju za projekte Razvoj znanstveno-istraživačkih i IT centara povezanih s potrebama i u suradnji s gospodarskim sektorom Usklađivanje obrazovnog sustava s potrebama tržišta rada</p> <p><u>Stanje u okolišu i prostoru</u> Izgradnja i poboljšanje prometne i ostale infrastrukture (cestovne, željezničke, riječne i dr.) Dovršetak izgradnje autoceste Sisak - Zagreb Ulazak Hrvatske u schengenski prostor (vanjska granica EU) Mogućnost razvoja riječnog prometa Poboljšanje sustava i tehnologija za gospodarenje otpadom Izgradnja i poboljšanje energetske i informacijsko-komunikacijske infrastrukture Povećanje proizvodnje energije iz obnovljivih izvora i poboljšanje energetske učinkovitosti Izgradnja i razvoj stakleničke proizvodnje Proglašavanje EKOZONA na mikroregionalnoj razini Jačanje konkurentnosti kroz brendiranje autohtonih i/ili eko prihvatljivih proizvoda te zaštita geografskog podrijetla</p> <p><u>Institucionalni kontekst</u> Uspostavljanje bilateralne i multilateralne suradnje sa zemljama u okruženju Jačanje ljudskih potencijala i strateško umrežavanje na regionalnoj i lokalnoj razini sa svrhom učinkovitijeg upravljanja projektima i cjelokupnim razvojem</p>	<p><u>Društvo</u> Potresom razrušeni stambeni i javni objekti Kontinuitet depopulacije, starenje stanovništva i deruralizacija Odljev stručnih i visokoobrazovanih kadrova (emigracija mladih i obrazovanih)</p> <p><u>Gospodarstvo</u> Izrazito nepovoljne posljedice pandemije i potresa Smanjivanje interesa za tradicionalna zanimanja (bez razmatranja ekonomske isplativosti/neisplativosti) Nefleksibilan i neadekvatan model obrazovnog sustava koji ne odgovara potrebama gospodarstva Nezainteresiranost poslodavca za zapošljavanje radnika starije dobi Nedovoljno poticanje stvaranja brenda Smanjena dostupnost kapitala za poslovna ulaganja Neadekvatan sustav upravljanja povijesno-kulturnom baštinom Neadekvatnost zakonske regulative vezane uz korištenje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu RH „Siva“ ekonomija Nepostojanje sustava za navodnjavanje</p> <p><u>Stanje u okolišu i prostoru</u> Povećane količine otpada i njihovo neadekvatno zbrinjavanje Neravnomjeran razvoj pojedinih dijelova županije zbog posljedica ratnih djelovanja (minski zagađena područja, oštećeni infrastrukturni objekti, depopulacija) Degradacija postojeće infrastrukture radi nedostatka financijskih sredstava za redovno kvalitetno održavanje Nedovoljno razrađen sustav gospodarenja otpadom Neprikladnost klimatskim promjenama i rastuća opasnost od elementarnih nepogoda i katastrofa (poplave, potresi, tuče, suše i dr.) Dugotrajan i zahtjevan postupak izmjene prostorno-planske dokumentacije Nedostatni podaci o kvaliteti sastavnica okoliša</p>

2. REZULTATI PROVOĐENJA PRIJAŠNJIH STRATEGIJA

2.1. INSTITUCIONALNI UČINCI

Prva Županijska razvojna strategija Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2007. - 2013. usvojena je na 15. sjednici Županijske skupštine Sisačko-moslavačke županije 24. prosinca 2007. godine te objavljena u Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije br. 19 od 27. prosinca 2007. godine. Županijska razvojna strategija objavljena je 27. prosinca 2007. godine i na internetskoj stranici www.smz.hr na hrvatskom i engleskom jeziku.

Donošenjem Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 153/09), usvajanjem Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske 2011. - 2013. u lipnju 2010. godine i donošenjem Pravilnika o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija (NN 53/10), pokrenut je sustavan proces strateškog planiranja regionalnog razvoja na razini županija u Republici Hrvatskoj. U svim županijama osnovane su županijske razvojne agencije kojima su dodijeljene uloge i odgovornosti regionalnih koordinatora, usvojena je prva generacija županijskih razvojnih strategija, uspostavljena su županijska partnerstva radi postizanja konsenzusa oko definiranja razvojnih prioriteta županija i identifikacije prioritetnih razvojnih projekata.

Županijska razvojna strategija Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2011. - 2013. usvojena je na 13. sjednici Županijske skupštine održanoj 21. veljače 2011. godine te objavljena u Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije broj 3 od 22. veljače 2011. godine.

Glavni nositelji izrade ŽRS bili su upravni odjeli Županije te Županijski razvojni tim. Koordinator izrade bila je Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije SI-MO-RA d.o.o. Kroz niz radionica pripremljene su i verificirane pojedine faze strategije, od osnovne analize preko SWOT analize do strateških ciljeva, prioriteta i mjera. Izrađen je i Akcijski plan provedbe u kojem su za sva četiri cilja, prioritete i mjere izrađene provedbene aktivnosti, mjerljivi pokazatelji uspješnosti provedbe s izvorima provjere, navedeni su izvori financiranja i ukupno planirana sredstva za razdoblje 2011. - 2013.

Na prijedlog Sisačko-moslavačke županije, a prema napatku Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Vlade RH, važenje Strategije 2011. - 2013. u nekoliko je navrata produljeno. Odluke o produljenju važenja ŽRS SMŽ 2011. - 2013. na 2014., 2015., 2016., i 2017., godinu donijela je Županijska skupština te ih objavila u sljedećim brojevima Službenog glasnika Sisačko-moslavačke županije: 16/2013., 22/2014., 34/2015. i 27/2016.

Novi Zakon o regionalnom razvoju donesen je 4. prosinca 2014. godine i objavljen u NN br. 147/14. Zakonom su određena sljedeća načela politike regionalnog razvoja: solidarnost i usmjerenost, partnerstvo i suradnja, strateško planiranje, udruživanje financijskih sredstava, praćenje i vrednovanje, održivost te autonomija lokalne i područne (regionalne) samouprave. Zakonom su također određeni poslovi županija te regionalnih koordinatora.

U skladu s odredbama Zakona o regionalnom razvoju, poslovi koordiniranja izrade Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije 2017. - 2020. Odlukom Župana (KLASA: 302-02/16-01/01, URBROJ: 2176/01-02-16-1 od 16. veljače 2016. godine) povjereni su Županijskoj razvojnoj agenciji SI-MO-RA-i.

Županijska razvojna strategija Sisačko-moslavačke županije 2017. - 2020. bila je osnovni strateški planski dokument za održiv društveno-gospodarski razvoj županije s ciljem bolje povezanosti lokalnih i regionalnih razvojnih potreba. Županijska razvojna strategija je izrađena u skladu s odredbama Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, Pravilnikom o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija te Smjernicama za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe. Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije na 8. sjednici održanoj 13. srpnja 2018. godine usvojila je Odluku o donošenju Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije 2017. - 2020. godine koja je objavljena u „Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije“ br. 23 od 16. srpnja 2018. godine.

Proces planiranja, izrade i donošenja županijske razvojne strategije bio je usmjeren ostvarenju vizije razvoja Sisačko-moslavačke županije, županije gospodarskog rasta temeljenog na inovativnoj, elektroničkoj i izvozno orijentiranoj industriji, poljoprivrednoj proizvodnji i prerađivačkoj industriji, turističkog odredišta prepoznatljive očuvane povijesne i kulturne baštine i očuvanih prirodnih resursa, razvijene infrastrukture poželjne ulagačima i stanovnicima za rad i življenje.

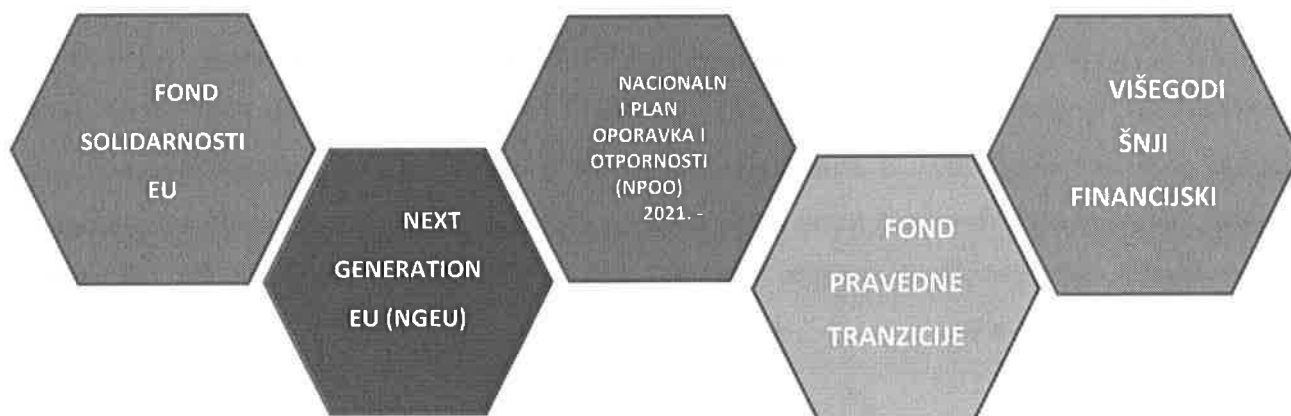
Promjene koje se žele postići na razini županije izražene su u obliku hijerarhije ciljeva, prioriteta i mjera u čijem oblikovanju su aktivno sudjelovali predstavnici svih županijskih upravnih odjela, institucija kojima je osnivač županija, trgovačkih društava u vlasništvu Županije, a koji su ujedno i nositelji u provedbi zacrtanih mjera koje proizlaze iz prioriteta i ciljeva te s njima tvore hijerarhijsku strukturu.

Regionalni koordinatorski ured u suradnji s upravnim tijelima, ustanovama i tvrtkama u vlasništvu Sisačko-moslavačke županije svake godine izrađuje godišnje izvješće o rezultatima provedbe Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije odnosno Plana razvoja. Strukturu i sadržajna određenja izvješća izrađuju se sukladno Uputi Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, a sastoji se od opisnog dijela u kojem nositelj izvještava o realizaciji na razini strateških ciljeva, prioriteta i mjera i

tabelarnog dijela u kojem su unesene informacije i podatci o realizaciji svih APP-a, a koji su od strateške važnosti za razvoj županije.

Provedba Županijske razvojne strategije unaprijedila je kapacitete svih dionika u području strateškog planiranja i upravljanja razvojem, utjecala je na jačanje svijesti o važnosti porasta broja pripremljenih i kandidiranih projekata, porasta broja korisnika različitih izvora sredstava za financiranje projekata iz EU fondova, ali i s nacionalne razine te na ukupan razvoj županije, posebice strateški određenih grana gospodarstva.

3. MOGUĆNOSTI FINANCIRANJA PROVEDBE PLANA RAZVOJA SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE DO 2027.

Sredstva koja će državama članicama biti dostupna u financijskom razdoblju 2021. - 2027. dodjeljuju se iz dva izvora. Jedan je uobičajen i nazivamo ga Višegodišnjim financijskim okvirom (VFO) koji se programira za sedmogodišnje razdoblje, dok je drugi izvor novost koja se pokazala potrebnom zbog krize uzrokovane virusom COVID-19. Taj je izvor „EU sljedeće generacije“ (u daljnjem tekstu: NGEU, engl. Next Generation EU).

Sredstva dodijeljena iz VFO-a iznose 1 074,3 milijardi eura, dok se 750 milijardi eura financira iz instrumenta NGEU-a. Od 750 milijardi eura u okviru NGEU, 390 milijardi eura odnosi se na bespovratna sredstva, dok se 360 milijardi eura odnosi na zajmove državama članicama. Sredstva dodijeljena Republici Hrvatskoj za financijsko razdoblje 2021.-2027. iznose u cijenama iz 2018. gotovo 14 milijardi eura iz VFO-a te otprilike 10 milijardi eura iz NGEU.

Fond solidarnosti EU

Procijenjena vrijednost ukupne izravne štete prouzročene serijom potresa, od kojih se prvi dogodio 28. prosinca 2020. godine, a najsnažniji 29. prosinca 2020. godine magnitude 6,2 M s epicentrom 5 kilometara jugozapadno od grada Petrinje, iznosi 41.633.410.427 HRK (5.508.740.811 EUR) što čini 10,21 % bruto nacionalnog dohotka (BND) Hrvatske.

Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. - 2026.

Europska unija je pripremila financijski paket kojemu je svrha stvoriti temelje za ubrzan gospodarski oporavak te za digitalnu i zelenu transformaciju radi veće otpornosti društva i gospodarstva na buduće krize, a čelnici država članica Europske unije su 21. srpnja 2020. postigli dogovor o planu oporavka, odnosno instrumentu pod nazivom „EU sljedeće generacije“, kao i o Višegodišnjem financijskom okviru za razdoblje 2021. – 2027. (VFO). U okviru instrumenta „EU sljedeće generacije“ uveden je Mehanizam za oporavak i otpornost za čiju je upotrebu ključno bilo pripremiti Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. - 2026. Predmetni plan je pripremljen i 15. svibnja 2021. upućen u Europsku komisiju te je odobren od strane Komisije početkom srpnja 2021. u ukupnom iznosu od 6,3 milijarde eura, odnosno 47,5 milijardi kuna bespovratnih sredstava. Provedbom Nacionalnog plana oporavka i otpornosti dat će se doprinos i provedbi sedam vodećih inicijativa EU-a: energija, obnova, punjenje, povezivanje, modernizacija, ekspanzija, prekvalifikacija i usavršavanje.

Okosnicu Programa sačinjavaju reforme i investicije sažete u pet komponenti i zasebnu inicijativu:

- Gospodarstvo
- Javna uprava, pravosuđe i državna imovina
- Obrazovanje, znanost i istraživanje
- Tržište rada i socijalna zaštita
- Zdravstvo
- Inicijativa: obnova zgrada

Višegodišnji financijski okvir 2021. - 2027.

Za novo razdoblje višegodišnjeg financijskog okvira Europske unije Vlada Republike Hrvatske na sjednici 5. studenog 2020. donijela je Odluku o operativnim programima vezanim za Kohezijsku politiku za financijsko razdoblje Europske unije 2021. - 2027. u Republici Hrvatskoj kako slijedi:

- 1) Program Konkurentnost i kohezija 2021. - 2027.
- 2) Program Učinkoviti ljudski potencijali 2021. – 2027.
- 3) Integrirani teritorijalni program 2021. – 2027.

1) Program Konkurentnost i kohezija 2021. - 2027.

Europska komisija je 9. studenoga 2022. odobrila Program Konkurentnost i kohezija 2021.-2027., čime je ostvaren temelj za korištenje 5,203 milijardi eura, od čega iz Europskog fonda za regionalni razvoj 4,020 milijardi eura te iz Kohezijskog fonda 1,182 milijardi eura, koji će se provoditi kroz šest prioriteta u cilju ravnomjernog razvoja Hrvatske.

Prioriteti ulaganja u okviru Programa Konkurentnost i kohezija 2021. - 2027.

- Jačanje gospodarstva ulaganjem u istraživanje i inovacije, podupiranjem poslovne konkurentnosti, digitalizacije i razvoja vještina za pametnu specijalizaciju
- Jačanje digitalne povezivosti
- Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije, prilagodbe na klimatske promjene, sprječavanje rizika, zaštita okoliša i održivosti resursa
- Razvoj održive intermodalne urbane mobilnosti kao dio prijelaza na niskouglično gospodarstvo
- Razvoj održive, pametne i sigurne mobilnosti
- Jačanje zdravstvenog sustava; promicanje socijalnog uključivanja, obrazovanja i cjeloživotnog učenja

Ukupna vrijednost Programa Konkurentnost i kohezija 2021. – 2027. u smislu EU doprinosa za razdoblje do kraja 2029. godine je oko 36 milijardi kuna, a sredstva će biti usmjeravana na:

- jačanje segmenta istraživanja i razvoja
- jačanje konkurentnosti gospodarstva
- daljnje jačanja digitalizacije u smislu povezivosti (širokopojasna infrastruktura) i e-usluga
- daljnje jačanje kompetencija za provedbu S3
- ulaganja u energetske učinkovitost (EE) i obnovljive izvore energije (OIE) mjere te razvoj pametnih energetske mreža i naprednih mjernih sustava
- vodno-komunalnu infrastrukturu
- gospodarenje otpadom uz poštovanje načela kružnog gospodarstva
- bioraznolikost i zelenu infrastrukturu
- borbu protiv klimatskih promjena i prilagodbu klimatskim promjenama
- smanjenje onečišćenja od mina i neeksploziranih ubojnih sredstava

- jačanje održive, pametne i sigurne mobilnosti
- razvoj otporne, pametne, sigurne, održive i intermodalne TEN-T i (ne)TEN-T mreže
- jačanje zdravstvenog sustava
- promicanje socijalnog uključivanja, obrazovanja i cjeloživotnog učenja
- umanjene i/ili dokidanje barijera za sudjelovanje u kulturi te izjednačavanje mogućnosti pristupa svih građana kroz gradnju, rekonstrukciju i opremanje kulturne infrastrukture bit će usmjereno na održive projekte koji doprinose društvenom razvoju
- osiguranje infrastrukturnih preduvjeta za razvoj novih diverzificiranih turističkih proizvoda i usluga koji se temelje na autentičnosti i tradicionalnim vrijednostima lokalnih zajednica.

Integrirani teritorijalni program 2021. – 2027.

Integrirani teritorijalni program 2021. – 2027. (u daljnjem tekstu: ITP) obuhvaća ulaganja iz Europskog fonda za regionalni razvoj te Fonda za pravednu tranziciju za rješavanje specifičnih problema na lokalnoj i regionalnoj razini. Temelj ITP-a je Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske 2030. (NRS 2030.), hijerarhijski najviši akt strateškog planiranja u Republici Hrvatskoj koji između ostalog određuje četiri smjera razvoja, a za ITP je relevantan smjer Ravnomjerni regionalni razvoj.

Na temelju naučenih lekcija vezanih uz teritorijalni razvoj, uključujući i one koje proizlaze iz Projekta Slavonija, Baranja i Srijem, u novom programskom razdoblju kroz ovaj program cilj je na adekvatan način i cjelovito adresirati specifične probleme i potrebe na lokalnoj i regionalnoj razini. Stoga, navedeni Program predstavlja iskorak s obzirom na to da u odnosu na razdoblje 2014. – 2020. proširuje obuhvat ciljanog djelovanja EU sredstava na slabije razvijena područja, područja s razvojnim posebnostima te proširuje područja urbanih područja kako bi se omogućio ravnomjeren razvoj Hrvatske. Mehanizam integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU mehanizam), kao mehanizam koji kombinira sredstva iz više tematskih ciljeva te ima naglašenu teritorijalnu dimenziju, a u Republici Hrvatskoj se koristi za održivi urbani razvoj, u razdoblju 2014. - 2020., pokazuje važnost i uspjeh integriranog pristupa pa zato proširuje sa sadašnjih osam na ukupno 22 grada, čime će se osigurati ključna uloga velikih i srednjih gradova/sjedišta županija kao pokretača razvoja cjelokupnog područja županija.

Putem Mehanizma za pravednu tranziciju uspostavljenom u okviru kohezijske politike u kojem je kvalificirana Sisačko-moslavačka županija, na raspolaganju je oko 110 milijuna eura iz Fonda za pravednu tranziciju.

Stoga, u pogledu ekonomsko-geografske pokrivenosti, ITP će se usredotočiti na sljedeća područja:

- pametnu specijalizaciju i jačanje pozicije regionalnog gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti odnosno industrijsku tranziciju
- razvoj pametnih i održivih gradova.

U okviru Integriranog teritorijalnog programa na raspolaganju je 1,569 milijardi eura iz Europskog fonda za regionalni razvoj te Fonda za pravednu tranziciju.

Prioriteti ulaganja u okviru ITP-a su:

- Održivo regionalno gospodarstvo
- Poticanje zelene tranzicije
- Razvoj urbanih područja kao pokretača regionalnog rasta i razvoja njihovih funkcionalnih područja te razvoj održivih i zelenih otoka
- Pravedna tranzicija.

U kontekstu mehanizma Integriranog teritorijalnog ulaganja (ITU), Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije je 24. svibnja 2019. donijelo Odluku kojom se grad Sisak s okolnim područjem utvrđuje područjem za moguće proširenje provedbe mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja u financijskom razdoblju 2021. - 2027. Grad Sisak s okolnim područjem predstavlja veće urbano područje s obzirom na to da prema posljednjem službenom Popisu stanovništva, kućanstva i stanova iz 2011. u Republici Hrvatskoj, ima 47 768 stanovnika.

Osim navedenog, posebnost Sisačko-moslavačke županije je označena i kroz Europski zeleni plan novoosnovanog Fonda pravedne tranzicije. Postizanje ciljeva nulte emisije stakleničkih plinova do 2050. godine i održavanje globalne prosječne temperature u rasponu od 1,5 - 2,0 °C od predindustrijske razine, kako je određeno međunarodnim obvezama iz Europskog zelenog plana i Pariškog sporazuma, zahtijevat će zajedničke napore svih sektora na globalnoj razini. Iako je na nacionalnoj razini Republika Hrvatska među zemljama EU-a s najnižom emisijom CO₂ po glavi stanovnika, svrstavajući se iznad prosjeka EU-a po udjelu obnovljivih izvora energije (OIE), nije iznimka u rješavanju izazova prijelaza na ugljičnu neutralnost na regionalnoj razini.

PLAN ZA INDUSTRIJSKU TRANZICIJU REGIJE PANONSKA HRVATSKA

Plan za industrijsku tranziciju Panonske Hrvatske (Plan)⁴ temeljni je akt strateškog planiranja koji usmjerava industrijsku tranziciju i gospodarski razvoj Panonske Hrvatske u novom programskom razdoblju 2021. - 2027. godine. Plan za industrijsku tranziciju Panonske Hrvatske (u daljnjem tekstu: Plan) dostupan je na službenoj mrežnoj stranici Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije: <https://razvoj.gov.hr/>.

Provedba Plana doprinijet će postizanju Strateškog cilja 13. Nacionalne razvojne strategije 2030., „Jačanje regionalne konkurentnosti“ te će omogućiti pametnu specijalizaciju i jačanje pozicije regionalnog gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti kroz sljedeće prioritete ulaganja:

- Jačanje regionalnog ekosustava za poduzetnike
- Razvoj i jačanje istraživačkih i inovacijskih kapaciteta te primjene naprednih tehnologija u okviru strateških lanaca vrijednosti
- Jačanje održivog rasta i konkurentnosti MSP-ova i otvaranje radnih mjesta u njima, među ostalim i kroz produktivna ulaganja u prioritetne niše Panonske Hrvatske
- Razvoj pametnih vještina za industrijsku tranziciju.

U okviru Plana identificirani su regionalni lanci vrijednosti (RLV) u koje će se usmjeriti bespovratna sredstva iz fondova Europske unije namijenjena industrijskoj tranziciji u okviru Integriranog teritorijalnog programa (ITP) 2021. - 2027.

Planom za industrijsku tranziciju Panonske Hrvatske nastojat će se ojačati konkurentnost regionalnog gospodarstva putem dodatnog ciljanog ulaganja u razvoj prioritetnih sektora i prioritetnih niša:

- Prehrambeno-prerađivačka industrija
- Drvno-prerađivačka industrija
- Metalno-prerađivačka industrija
- IKT sektor
- Sektor turizma.

⁴Plan je izrađen za osam županija NUTS2 regije Panonske Hrvatske: Bjelovarsko-bilogorsku, Brodsko-posavsku, Karlovačku, Osječko-baranjsku, Požeško-slavonsku, Sisačko-moslavačku, Virovitičko-podravsku i Vukovarsko-srijemsku županiju te ga je 26. studenog 2021. usvojilo Koordinacijsko vijeće Panonske Hrvatske.

Za Panonsku Hrvatsku ukupno je predloženo 18 prioriternih niša koje će se grupirati u 5 regionalnih lanaca vrijednosti (RLV-a):

1. Hrana i poljoprivreda Panonske Hrvatske (Agri-food RLV)

- Luksuzni prehrambeni brendovi
- Svježa hrana u segmentu „Prikladno za uporabu ili brzu pripremu“
- Zdrava i funkcionalna hrana (uključujući proizvode od ljekovitog bilja)
- Pametna poljoprivreda / Rješenja IKT i metaloprerađivačkog sektora za pametnu poljoprivredu

2. RLV pametne i kreativne industrije

- IT rješenja i proizvodne tehnologije za industriju 4.0
- Proizvodi dvojne namjene (Dual-use)
- AutoCOM i pametna mobilnost
- Metaloprerađivački proizvodi s integriranim uslugama (servitizacija)
- Gaming

3. RLV zelenog rasta

- Čiste i zelene tehnologije i ekoproizvodi
- Zelena gradnja
- Drvni interijeri i proizvodnja namještaja po mjeri
- (Ostali) Finalni proizvodi od drva
- Rješenja metaloprerađivačkog sektora za šumarstvo (drvne tehnologije)

4. RLV kontinentalnog turizma

- Kulturni turizam
- Zdravstveni turizam
- Aktivni turizam
- Zeleni/eko/ruralni turizam.

Temeljem smjernica Europske komisije za industrijsku tranziciju, a nastavno na utvrđene potrebe gospodarstva, definirani su smjerovi promjena Panonske Hrvatske koji bi trebali doprinijeti industrijskoj tranziciji prema sektorima/nišama veće dodane vrijednosti:

- **Širenje i difuzija inovacija** kroz poticanje strateških partnerstva za inovacije i razvoj inovacijskih klastera u prioriternim nišama

- **Promicanje poduzetništva i ulaganja privatnog sektora** kroz poticanje rasta i razvoja inovativnih startup-ova i MSP-ova u prioritetnim nišama
- **Priprema za poslove u budućnosti** kroz razvoj pametnih vještina za industrijsku tranziciju
- **Podržavanje prijelaza na niskougljično i kružno gospodarstvo** kroz digitalnu i zelenu tranziciju (horizontalna aktivnost).

Program Učinkoviti ljudski potencijali 2021. - 2027.

Prioriteti u Programu učinkoviti ljudski potencijali 2021. – 2027. nose ukupnu vrijednost od 14,5 milijardi kuna (1.933.570.912 eur) za razdoblje do kraja 2029. godine. Obuhvaćeni su posebni ciljevi u okviru cilja politike 4 za Europski socijalni fond plus.

Četiri prioritetna područja ulaganja u okviru Programa učinkoviti ljudski potencijali 2021. - 2027.:

- Tržište rada
- Obrazovanje i cjeloživotno učenje
- Socijalno uključivanje
- Zdravstvo

Sredstva će biti usmjeravana na:

- veći pristup zaposlenju i aktivacijske mjere za sve tražitelje posla, posebice mlade
- modernizaciju institucija i usluga tržišta rada
- promicanje prilagodbe radnika, poduzeća i poduzetnika promjenama
- veća kvaliteta, uključivost i djelotvornost sustavâ obrazovanja
- promicanje jednakog pristupa kvalitetnom i uključivom obrazovanju i osposobljavanju
- promicanje cjeloživotnog učenja
- poticanje aktivnog uključivanja
- promicanje socioekonomske integracije državljana trećih zemalja, uključujući migrante
- promicanje socioekonomske integracije marginaliziranih zajednica poput Roma
- poboljšanje jednakog i pravodobnog pristupa kvalitetnim, održivim i cjenovno pristupačnim uslugama
- modernizaciju sustava socijalne zaštite i otpornosti sustavâ zdravstvene skrbi i usluga dugotrajne skrbi
- suzbijanje materijalne oskudice osiguravanjem hrane i/ili osnovne materijalne pomoći za najpotrebitije.

POPIS TABLICA

Tablica 1. Broj i gustoća stanovnika po jedinicama lokalne samouprave SMŽ	10
Tablica 2: Obrazovna struktura stanovništva Sisačko-moslavačke županije.....	20
Tablica 3: Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju program predškolskog odgoja.....	22
Tablica 4: Broj osnovnih škola i upisanih učenika na početku školske godine u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju 2014./2015. do 2021./2022.	22
Tablica 5: Srednje škole Sisačko-moslavačke županije, broj upisanih učenika na početku školske godine u razdoblju 2014./2015. do 2021./2022.....	23
Tablica 6: Studenti s područja Sisačko-moslavačke županije koji su upisani na stručni i sveučilišni studij od akademske 2014./2015. godine do 2020./2021. godine.....	24
Tablica 7: Studenti s područja Sisačko-moslavačke županije koji su diplomirali/završili sveučilišni ili stručni studij u razdoblju od 2014. do 2020. godine	25

Tablica 9: Bruto domaći proizvod po stanovniku (HRK i EUR) i standardu kupovne moći u RH i SMŽ u razdoblju od 2016. do 2018. godine	34
Tablica 10: Pregled podataka o izravnim stranim ulaganjima, RH i SMŽ od 2014. do 2019. godine	35
Tablica 11: Pregled bruto investicija u novu dugotrajnu imovinu prema lokaciji investicijskih objekata za RH i SMŽ od 2014. do 2020. godine.....	36
Tablica 12: Pregled bruto investicije samo u novu dugotrajnu imovinu u Sisačko-moslavačkoj županiji prema najznačajnijim djelatnostima od 2014. do 2020. godine	37
Tablica 13: Pregled bruto investicija samo u novu dugotrajnu imovinu u Sisačko-moslavačkoj županiji prema veličini poduzeća od 2014. do 2020. godine	37
Tablica 14: Robna razmjena s inozemstvom SMŽ (ukupan izvoz i uvoz) u razdoblju od 2015. do 2021. godine	39
Tablica 15: Robna razmjena Republike Hrvatske i Sisačko moslavačke županije I. – VI. 2020. i I. – VI. 2021. godine	39
Tablica 16: Izvoz i uvoz SMŽ prema NKD-u 2007. u razdoblju od 2016. do 2021. godine	40
Tablica 17: Pregled broja tvrtki u Sisačko-moslavačkoj županiji prema veličini i djelatnostima od 2017. do 2020. godine	43
Tablica 18: Pregled broja zaposlenih u Sisačko-moslavačkoj županiji prema veličini poduzeća i djelatnostima od 2014. do 2020. godine.....	44
Tablica 19: Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika Sisačko-moslavačke županije u 2019./2020. godini (iznosi u kn)	47
Tablica 20: Broj obrta i zaposlenih na području Sisačko-moslavačke županije u 2001. godini i u razdoblju od 2014. do 2021. godine	48
Tablica 21: Prosječan broj nezaposlenih osoba i stopa registrirane nezaposlenosti po županijama u razdoblju od 2017. do 2021. godine	50
Tablica 22: Prosječan broj nezaposlenih osoba po gradovima i općinama SMŽ u razdoblju od 2017. do 2021. godine	51
Tablica 23: Prosječan zaposlenih osoba prema spolu u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju od 2017. do 2021. godine	52
Tablica 24: Broj nezaposlenih osoba u Sisačko-moslavačkoj županiji prema razini obrazovanja u razdoblju od 2017. do 2020. godine	52
Tablica 25: Prosječan broj nezaposlenih osoba prema dobi i spolu u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju od 2017. do 2021. godine	53

Tablica 26: Registrirana zaposlenost prema sektorima u RH i po županijama u razdoblju od 2019. do 2021. godine	54
Tablica 27: Dolasci i noćenja turista u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju od 2019. do 2021. godine	60
Tablica 28: Broj noćenja prema vrstama smještajnih objekata u razdoblju od 2019. do 2021. godine u Sisačko-moslavačkoj županiji	61
Tablica 30: Kretanje broja i površine ARKOD parcela (ha) u razdoblju od 2017. do 2021. godine na području Sisačko-moslavačke županije	65
Tablica 31: Broj PG-a, broj i površina ARKOD parcela prema grupama s obzirom na ukupnu površinu parcela poljoprivrednika od 2018. do 2021. godine na području Sisačko-moslavačke županije	66
Tablica 32: Ukupan broj ARKOD parcela prema vrstama nasada u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju od 2019. do 2021. godine	67
Tablica 33: Broj subjekata upisanih u Vinogradarski registar na dan 31.12.2020.	68
Tablica 34: Tražene kulture na jedinstvenom zahtjevu i ekološka poljoprivredna proizvodnja, usporedba podataka 2020. i 2021. godina	69
Tablica 35: Broj grla ekološki uzgojene stoke na području Sisačko-moslavačke županije u razdoblju 2016. = 2020.	69
Tablica 36: Broj grla stoke i peradi u razdoblju od 2018. do 2020. godine na području Sisačko-moslavačke županije (konvecionalna poljoprivredna proizvodnja).....	70
Tablica 37: Količina isporučenog kravljeg mlijeka i ukupan broj isporučitelja kravljeg mlijeka tijekom 2020. godine	70
Tablica 38: Broj i tip poljoprivrednih gospodarstava Sisačko-moslavačke županije u razdoblju od 2017. do 2020. godine	71
Tablica 39: Broj nositelja poljoprivrednih gospodarstava prema dobi u razdoblju od 2016. do 2021. godine	72
Tablica 40: Kretanje ukupnog broja OPG-a i ukupnog broja članova na području Sisačko-moslavačke županije u razdoblju od 2018. do 2021. godine.....	74
Tablica 41: Školska sprema nositelja poljoprivrednih gospodarstava od 2017. do 2020. godine na području Sisačko-moslavačke županije	75
Tablica 42: Glavne vrste krupne i sitne divljači na području Sisačko-moslavačke županije.....	77

Tablica 44: Pregled količina sakupljenog komunalnog otpada i broj stanovnika obuhvaćenih organiziranim sakupljanjem po gradovima i općinama na području Sisačko-moslavačke županije u 2020. godini	88
Tablica 45: Duljina cestovne mreža u Sisačko-moslavačkoj županiji i njen udio u ukupnoj mreži RH...	100
Tablica 46: Struktura po skupinama vozila na brojačkom mjestu Žažina u 2019. godini.....	101
Tablica 47: Duljina, udio i gustoća pojedinih vrsta pruga u Sisačko-moslavačkoj županiji	109
Tablica 48: Područja NATURA 2000 u Sisačko-moslavačkoj županiji	115
Tablica 49: Dijelovi prirode - prijedlog za zaštitu međunarodnog i nacionalnog značaja	118
Tablica 51: Broj registriranih udruga u Sisačko-moslavačkoj županiji prema području djelovanja na dan 14.9.2022. godine	125
Tablica 52: Broj registriranih udruga prema jedinicama lokalne samouprave u Sisačko-moslavačkoj županiji na dan 14.9.2022. godine.....	126

POPIS GRAFIČKIH PRIKAZA

Grafikon 1: Kretanje broja upisanih i diplomiranih studenata s područja Sisačko-moslavačke županije u razdoblju akademskih godina 2014./2015. do 2020./2021.....	25
Grafikon 2: Bruto domaći proizvod (tis.kn) po županijama u razdoblju od 2015. do 2018. godine	33
Grafikon 3: Bruto domaći proizvod po stanovniku (HRK i EUR) za RH i SMŽ u razdoblju 2015. - 2018. godine	34
Grafikon 4: Broj osiguranika u Sisačko-moslavačkoj županiji prema djelatnostima, stanje siječanj 2022. godine	56
Grafikon 5: Dolasci i noćenja turista u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju od 2019. do 2021. godine	60
Grafikon 6: Broj noćenja u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju 2019. – 2021. godine	61
Grafikon 7: Turistički promet prema organizaciji dolaska turista na području Sisačko-moslavačke županije u razdoblju od 2019. do 2021. godine.....	62
Grafikon 8: Udio prometa prema organizaciji dolaska turista na područje Sisačko-moslavačke županije u razdoblju od 2019. do 2021. godine	62

Grafikon 9: Broj nositelja poljoprivrednih gospodarstava prema dobi od 2017. do 2021. godine na području Sisačko-moslavačke županije	73
Grafikon 10: Kretanje ukupnog broja OPG-a i ukupnog broja članova na području Sisačko-moslavačke županije u razdoblju od 2017. do 2019. godine.....	73
Grafikon 11: Školska sprema nositelja poljoprivrednih gospodarstava od 2017. do 2020. godine na području Sisačko-moslavačke županije	75
Grafikon 12: Ukupna količina proizvedenog komunalnog otpada u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju od 2017. do 2020. godine	87
Grafikon 13: Trend temperature zraka od 1980. do 2020. u Hrvatskoj i globalno	89
Grafikon 14: Zahvaćene količine vode i duljina vodoopskrbne mreže u razdoblju od 2016. do 2020. godine u Sisačko-moslavačkoj županiji.....	91
Grafikon 15: Kretanje količina otpadne vode i duljina kanalizacijske mreže od 2017. do 2020. godine..	93
Grafikon 16: Ostvarena ušteda energije i smanjenje emisije CO ₂ u 2019. godini te planirane vrijednosti u 2020. godini	97
Grafikon 17: Prosječni godišnji (PGDP) i prosječni ljetni (PLDP) promet na brojnom mjestu Žažina u razdoblju od 2015. do 2019. godine	101
Grafikon 18: Registrirana vozila na motorni pogon u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju od 2018. do 2020. godine	102
Grafikon 19: Registrirana vozila na motorni pogon prema vrstama u 2020. godini u Sisačko-moslavačkoj županiji.....	102
Grafikon 20: Usporedni prikaz kretanja broja registriranih vozila na motorni pogon prema vrstama vozila od 2019. do 2020. godine na području Sisačko-moslavačke županije.....	103
Grafikon 21: Udio širokopojasnog pristupa pristupnim brzinama od ≥ 2 do ≥ 100 Mbit/s na području JLS SMŽ u listopadu 2021. godine	113
Grafikon 22: Distribucija broja registriranih udruga u Sisačko-moslavačkoj županiji prema području djelovanja.....	125
Grafikon 23: Distribucija registriranih udruga u Sisačko-moslavačkoj županiji prema sjedištu.....	127

POPIS SLIKA

Slika 1: Rizik od poplave izazvane izlivanjem kopnenih vodenih tijela.....	94
Slika 2: Ukupni rizik od poplave izazvane izlivanjem kopnenih vodenih tijela.....	95
Slika 3: Karta svjetlosnog zagađenja u Sisačko-moslavačkoj županiji (VIIRS 2019.).....	98
Slika 4: Područja dostupnosti širokopojasnog pristupa pristupnim brzinama od ≥ 2 do 100 Mbit/s u Sisačko-moslavačkoj županiji.....	111
Slika 5: Udio domaćinstava koja koriste brzine širokopojasnog pristupa 2 do ≥ 100 Mbit/s u listopadu 2021. godine	112
Slika 6: Broj ŠPI putem nepokretne mreže u 4. kvartalu 2020. i usporedba s prethodnim razdobljima	113
Slika 7 : Karta zaštićenih područja Sisačko-moslavačke županije.....	115